

Groenblauwe
gebiedsgerichte
aanpak

Koersdocument

Gebiedsgerichte Aanpak

29 januari 2025

| Kampina & Oisterwijkse Vennen

Oirschot

Provincie Noord-Brabant

VAN
GOGH
NATIONAAL
PARK

opdrachtgever: Provincie Noord-Brabant
contactpersoon:
datum: 29-01-2025
documentnaam: Koersdocument Gebiedsgerichte aanpak Kampina & Oisterwijkse Vennen
auteurs:

DE
RUIJTER
VER
DE
HOEVEN

Verhoeven | De Ruijter
ideeën voor stad en land
hoogstraat 301
5654 nb eindhoven
www.verhoevenderuijter.nl

MLG
gebiedsontwikkeling
velder 23
5298 mb Liempde
www.ml-g.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	5	Landbouw en ondernemerschap	48
1. Inleiding	6	Landschap en cultuurhistorie	52
Het gebied	6	Recreatie en toerisme	54
Een complex gebied met urgente vraagstukken	8	Stikstof	58
Totstandkoming van het Koersdocument	10	Wonen en leefbaarheid	62
Doel en status	12	Klimaat en circulariteit	66
Ondertussen in het gebied	14		
2. Overzicht beleidskader en doelen	16	5. Visie op uitvoering	68
Voorontwerp BPLG	16	Uitgangspunten uitvoering	68
Ruimtelijk voorstel	16	Organisatie van de GGA	68
Gemeentelijke omgevingsbeleid	16	Uitwerking in deelgebieden - prioritaire gebieden	70
Nota Handelingsperspectieven watertransitie	16	Ondersteuning agrarisch ondernemers	71
Brabantse Omgevingsvisie en Omgevingsverordening	17	Afweging en programmering nieuwe projecten	72
		Onderzoek en maatregelen	75
3. Opgaven en urgenties GGA Kampina & Oisterwijkse Vennen	18	6. Factsheets per deelgebied	76
Watersysteem	18		
Natuur en biodiversiteit	24		
Landbouw en agrarisch ondernemerschap	28		
Landschap en cultuurhistorie	32		
Recreatie en toerisme	34		
4. Koers: integraal richtinggevend perspectief 2040-2050	36	Bijlagen	
Uitgangspunten	36	1. Kaartenboek	
Water en bodem	40	2. Addendum Koersdocument: bestuurlijke zorgpunten	
Natuur en biodiversiteit	44	3. Beleidskaders per thema	
		4. Verkenning effecten verhoging grondwaterstanden	
		5. Verdieping thema recreatie	
		6. Verdieping agrarisch perspectief	
		7. Stikstofscenario's - resultaten Stap 1	

Voorwoord

Aanleiding en noodzaak van een gebiedsgerichte aanpak

Kampina en Oisterwijkse Vennen, een Natura 2000-gebied, is een parel in het Groene Woud. Een prachtig en afwisselend gebied van bossen, vennen, heide en meanderende beken. Mensen hebben het gebied altijd gewaardeerd en genieten er van het natuurschoon. Wanneer je het jubileumboek 'Kampina, Geschiedenis en bescherming van een natuurmonument' (2024, Natuurmonumenten) doorneemt gaat dit natuurgebied pas echt leven. Een gebied waar we met elkaar trots op mogen zijn en zuinig op moeten zijn!

De Kampina en Oisterwijkse Vennen liggen niet geïsoleerd en hebben dat ook nooit gedaan. Er is altijd een sterke relatie geweest met de mens en de samenleving. En de laatste decennia is die relatie enorm geïntensiveerd. De natuur – en waterkwaliteit in het gebied staat hierdoor onder druk en vraagt om herstel. Het watersysteem in en rondom het natuurgebied staat aan de vooravond van een structurele herziening en gaat sturend zijn voor het landgebruik. Daarnaast neemt de druk op ruimte toe voor woningbouw, recreatie en energie-opwekking. De landbouwkundige mogelijkheden zullen hierdoor veranderen. Dit alles heeft een grote impact op mensen. Zo zijn veel ondernemers zoekend naar een nieuw toekomstperspectief passend bij hun situatie, en moeten zij omgaan met grote onzekerheden.

Bovengenoemde opgaven zijn met elkaar verweven en vragen om een gezamenlijke, integrale aanpak. Een proces dat een generatie zal vragen. Nieuwe samenwerkingen zijn nodig om met organisaties, ondernemers en bewoners de omslag te realiseren.

Het samen vormgeven en uitvoeren van deze transitie staat centraal in de gebiedsgerichte aanpak (GGA). Provincie Noord-Brabant voert hierin regie, in samenwerking met gebiedspartners als het waterschap, ZLTO, gemeenten en landschap- en natuurorganisaties.

Dit koersdocument geeft richting aan deze aanpak en schetst het integrale toekomstperspectief: een leidraad voor verdere ontwikkeling, uitwerking en uitvoering in het gebied. Een document op basis waarvan mensen en organisatie met elkaar aan de slag gaan met respect voor elkaars inzet en in samenspraak. Het document is tot stand gekomen dankzij intensief gesprek, gedegen onderzoek en de betrokken inzet van alle organisaties, onder leiding van onze gebiedsmanager, Marloes van Delft van MLG.

Als gezamenlijke partners hoop ik dat we onze krachten blijven bundelen, want alleen mag je soms sneller gaan, samen komen we verder. Laten we in gesprek en samen zoekend verder werken aan een duurzame toekomst voor ondernemers en inwoners en herstel van dit prachtige natuurgebied. Er is nog veel te doen, aan de slag!

Godfried Hijn
Onafhankelijk voorzitter
Stuurgroep GGA Kampina en Oisterwijkse Vennen

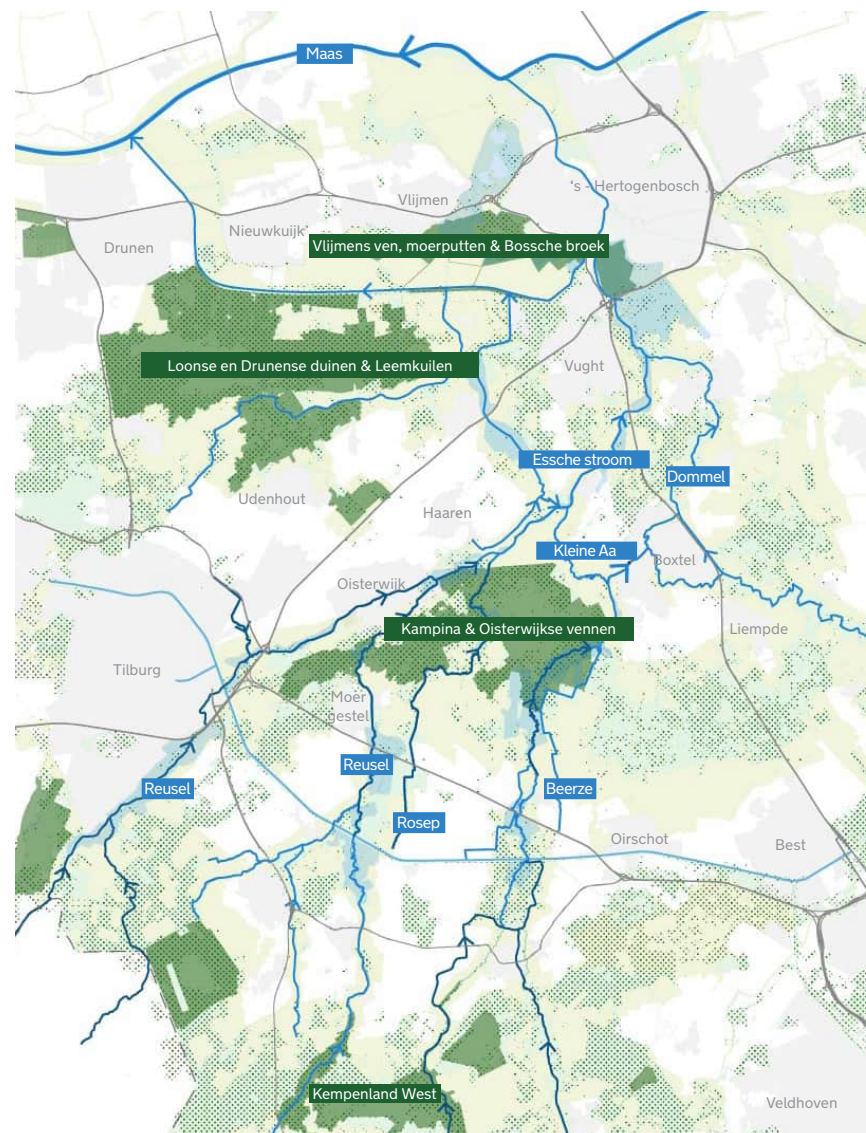
1. Inleiding

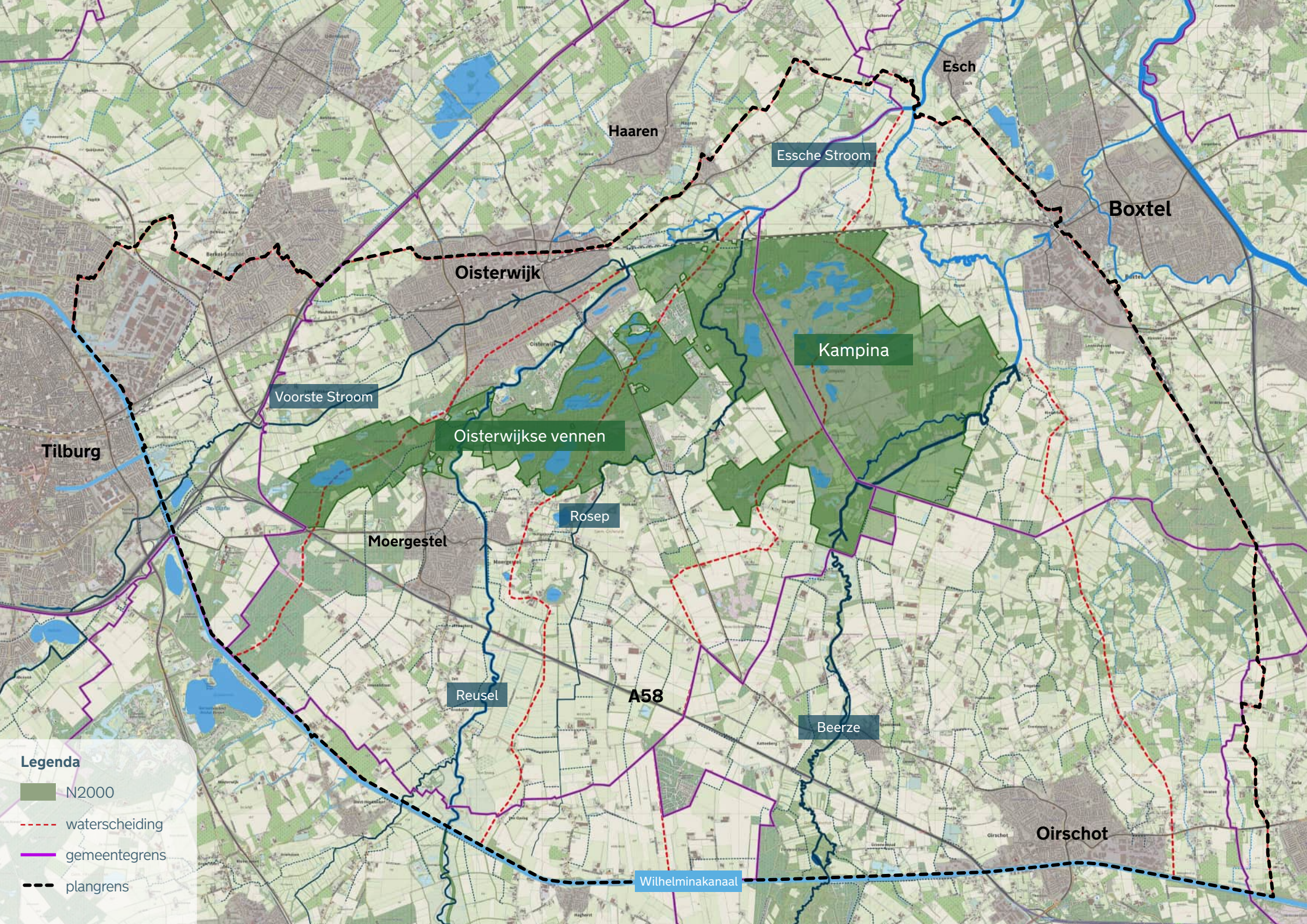
Het gebied: Natura 2000 en de beïnvloedingszone

Het gebied waar de Gebiedsgerichte Aanpak betrekking op heeft betreft het Natura 2000-gebied Kampina en Oisterwijkse Vennen en de beïnvloedingszone rondom het Natura 2000-gebied. Water vormt een belangrijke factor voor natuurherstel en de mogelijkheden van het landgebruik in het gebied. Het gebied is daarom bepaald op basis van het bekenstelsel: de waterscheidingen van het watersysteem dat direct invloed heeft op het natuurgebied vormen de grenzen aan de oost- en westzijde.

Aan de zuidzijde begrenst het Wilhelminakanaal het gebied. Het vormt de grens met het gebied van gebiedsgerichte aanpak Kempenland-West met daarin het bovenstroomse deel van de beken Reusel, Beerze en de Voorste Stroom. In het noorden komen alle beken samen in de Essche Stroom. Daar grenst het gebied aan de gebieden van gebiedsgerichte aanpak Loonse en Drunense Duinen, Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek.

Het plangebied is gelegen binnen de gemeenten Boxtel, Oirschot, Oisterwijk en Tilburg. De kernen Moergestel, Oisterwijk en Spoordonk liggen midden in het gebied, Boxtel en Tilburg liggen aan de rand van het plangebied.

- Legenda**
- N2000
 - waterscheiding
 - gemeentegrens
 - plangrens

Een complex gebied met urgente vraagstukken

Slechte staat van de natuur

De staat van de natuur in het Natura 2000-gebied Kampina en Oisterwijkse Vennen is zodanig verslechterd dat urgentie is gevraagd om te werken aan het herstel. Nu vallen beken droog bij lange periodes van droogte wat grote gevolgen heeft voor de flora en fauna. Daarbij bevat het bos- en heidegebied bijzondere natuurwaarden die onder druk staan door de hoge mate aan stikstof en wordt het gebied bedreigd in haar voortbestaan door verdroging en zakkende grondwaterstanden. Daarbij ligt er vanuit Europese wetgeving voor Natura 2000-gebieden de opdracht om de natuur te herstellen en naar de toekomst duurzaam in stand te houden.

Complex watersysteem

Herstel van de natuur in dit gebied kan alleen als de beïnvloedingszone rondom dit gebied erbij wordt betrokken. Maatregelen buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied zijn nodig voor hydrologisch herstel van de natuur. Gezien de ligging van het gebied Kampina en Oisterwijkse Vennen, midden in het stroomgebied van een meervoudig bekenstelsel, is ook de beïnvloedingszone van het natuurgebied complex qua watersysteem.

Toekomstperspectief agrarische sector

De urgentie wordt ook bepaald door de dynamiek in het landelijk gebied rondom het Natura 2000-gebied. Door regelingen en ontbreken van opvolging of duidelijkheid over een volhoudbaar verdienmodel stoppen er nu vele agrariërs. Dit biedt kansen om de zone rondom Natura 2000 veerkrachtiger te maken, maar dit kan geen jaren op zich laten wachten. Deze ondernemers hebben op korte termijn duidelijkheid nodig over hun toekomstperspectieven. Dit geldt ook voor de agrarische ondernemers die door willen en bezig zijn met de toekomstbestendigheid van hun

bedrijfsmodel. Om goede duurzame keuzes te maken, hebben zij ook langjarige duidelijkheid nodig.

Stedelijke druk

Het gebied ligt daarnaast in de stedendriehoek Tilburg, Eindhoven en Den Bosch met een sterke stedelijke groei. Waarbij het gebied een belangrijke betekenis heeft voor bewoners in de regio om te recreëren en te ontspannen. De recreatieve druk vraagt niet alleen om regulering, maar ook om facilitering van de toenemende recreatieve behoefte.

Een uitgebreide uiteenzetting van de gebiedsdoelen en opgaven leest u in hoofdstuk 2 en 3.

Droog gevallen beekloop

Onduidelijkheid toekomstperspectief agrariërs

Ongunstige hydrologische situatie natuur

Totstandkoming van het Koersdocument

De provincie Noord-Brabant heeft een globale fasering voor het doorlopen van een GGA-proces. Dit bestaat uit 5 fasen: voorbereiding, verkenning, visievorming, planuitwerking en realisering (zie figuur). Het GGA-proces voor Kampina en Oisterwijkse Vennen is gestart in 2021. In de eerste twee fases is de samenwerking tussen de gebiedspartners tot stand gekomen en is zoveel mogelijk kennis en informatie over het gebied, evenals de verschillende opgaven, in kaart gebracht.

In het najaar van 2022 is gestart met de visievormingsfase om te komen tot een helder toekomstperspectief voor het gebied. Om vanuit een gebiedsvisie, de fase planuitwerking te starten. Er is een zorgvuldig proces doorlopen, met een document 'Gebiedsvisie 0,5' en factsheets per deelgebied als tussenresultaat. Het blijkt vervolgens echter een stap te ver om een concrete gebiedsvisie uit te werken; om recht te doen aan de complexiteit en impact van de opgaven met daarbij de onzekerheden in kennis, beleid en middelen. Zo viel het Brabants Programma Landelijk Gebied afgelopen jaar weg en zijn er gemeentelijke omgevingsvisies in ontwikkeling.

Tegelijk wordt de urgentie gevoeld om daadwerkelijk aan de slag te gaan. Met name de begeleiding van en het perspectief voor het grote aantal (stoppende) agrarische ondernemers vraagt om directe actie. Er is daarom gekozen om daar waar mogelijk al te starten in projecten en in casussen (Plan van Aanpak, 24 januari 2024). Ook is er in 2024 gestart met thematische verdiepingen en keukentafelgesprekken met ondernemers om duidelijker de consequenties en kansen in beeld te krijgen, zoals inzicht in effecten van grondwaterstijging, verdieping op recreatief perspectief.

Dit alles is input geweest voor dit Koersdocument, een gedragen en richtinggevend toekomstperspectief voor beleid, plannen en gesprekken in het gebied. Het doorlopen proces zover heeft organisaties steeds meer inzicht gegeven in wat het komende decennium nodig is om daadwerkelijk de gebiedsambities voor elkaar te krijgen. De doorwerking naar het niveau van een gebiedsvisie zal echter in deelgebieden moeten worden opgepakt. Met een bijbehorend participatief traject en een borging binnen het omgevingsbeleid. In hoofdstuk 5 wordt een verdere duiding gegeven op deze uitvoering.

Samenwerkende gebiedspartners

De volgende gebiedspartners zijn betrokken bij de gebiedsgerichte aanpak Kampina en Oisterwijkse Vennen: gemeenten Oirschot, Tilburg, Oisterwijk en Boxtel, waterschap De Dommel, BPG Vereniging Landelijk Brabant, ZLTO, Natuurmonumenten, Brabants Landschap en provincie Noord-Brabant. Zij nemen deel aan de Werkgroep en Stuurgroep. Vertegenwoordigers van Brabant Water, Van Gogh Nationaal Park, Boerennatuur, Bosgroep Zuid Nederland en gemeente Vught nemen deel als agendalid.

Tijdens het proces van het ontwikkelen van het koersdocument hebben de gebiedspartners elkaar beter leren kennen en begrijpen. Een cruciale basis voor dit omvangrijke traject is het vertrouwen en de samenwerking tussen hen, waardoor ze elkaar steeds makkelijker weten te vinden. Ook is hierdoor de kennis van het gebied verder gegroeid en de wisselwerking van verschillende thema's op elkaar versterkt.

Doel en status van het Koersdocument

Dit koersdocument geeft richting en samenhang aan de langjarige transitie van het gebied om de integrale doelen en ambities te behalen. Het document vormt het gezamenlijke uitgangspunt van de betrokken gebiedspartners voor de transitie van het gebied en het GGA-proces. Een basis voor de komende 20 à 30 jaar.

Het koersdocument is opgesteld in samenwerking met alle gebiedspartners. Het is integraal richtinggevend en gebaseerd op de kennis van dit moment. Een gefundeerde basis voor de ontwikkelrichtingen van deelgebieden, planuitwerkingen en initiatieven. Het vraagt bij concretere visie- en planvorming in een gebied een aanvullende ruimtelijke borging en afweging binnen de Omgevingswet door het bevoegd gezag (overheden). Ook is verdere dialoog met de omgeving, bewoners en ondernemers nog nodig en kunnen er in de tijd nieuwe ontwikkelingen zich voordoen. Er is afgesproken dat gebiedspartners daarover met elkaar in overleg en afstemming blijven.

In een nog op te stellen uitvoeringsprogramma wordt de aanpak voor planuitwerking en uitvoering nader uitgewerkt. Afspraken hierover worden door de gebiedspartners vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst.

Wegvallen BPLG

In een eerdere versie van dit document werd een sterke koppeling met het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG) gemaakt. Door het wegvallen ervan is deze koppeling aangepast. De provincie gaat verder met de opgaven, van het rijksgestuurde Brabants Programma Landelijk Gebied naar een Brabantse Aanpak Landelijk Gebied. Het streven van Gedeputeerde Staten was om eind 2024 meer inzicht te geven in de uitwerking van de Aanpak Landelijk Gebied. Gezien de oplevering van relevante nieuwe kamerbrieven over de Rijksinzet in het landelijk gebied eind november 2024 heeft GS er voor gekozen zorgvuldig te handelen en uitwerking van de Aanpak Landelijk Gebied begin 2025 vast te stellen. Het koersdocument is gebaseerd op de kennis van dit moment (december 2024).

Leeswijzer

Het koersdocument GGA Kampina en Oisterwijkse Vennen is een zelfstandig leesbaar document dat uit vier onderdelen bestaat:

- duiding van de hoofdpogaven voor het gebied hoofdstuk 2 en 3
- integraal gebiedsperspectief, thematisch uitgewerkt hoofdstuk 4
- visie op uitvoering hoofdstuk 5
- opgave en perspectief in factsheets per deelgebied hoofdstuk 6

Dit hoofddocument wordt ondersteund door een kaartenboek met achtergrondinformatie en verschillende bijlagen met verdiepende informatie.

Het kaartmateriaal in het koersdocument is terug te vinden in het kaartenboek met daarbij de bijbehorende legenda en toelichting. Wanneer legenda niet (volledig) is toegevoegd wordt verwezen naar het kaartmateriaal in het kaartenboek.

Hoofdstuk 4: Integraal gebiedsperspectief uitgewerkt per thema

Water en bodem

Natuur en biodiversiteit

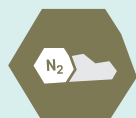
Landbouw en ondernemerschap

Landschap en cultuurhistorie

Recreatie en toerisme

Stikstof

Wonen en leefbaarheid

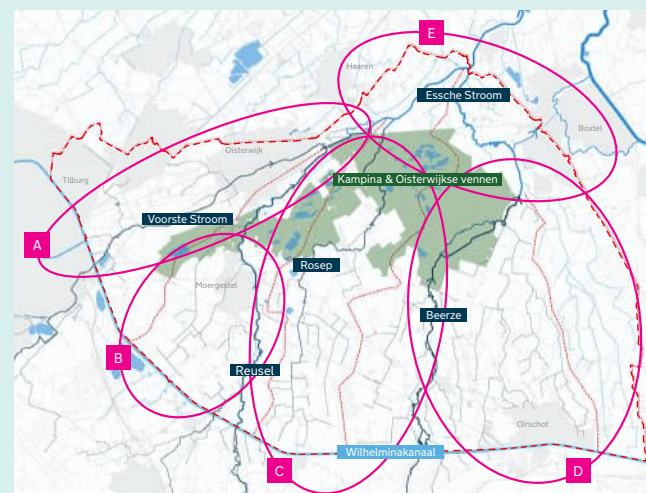
Klimaat en circulariteit

Hoofdstuk 6: Factsheets per deelgebied

Het plangebied is erg groot en daarom is het opgeknipt in vijf deelgebieden. In de factsheets zijn de opgaven en doelen per deelgebied concreet in beeld gebracht. Tevens zijn er de kansen en belangrijkste dilemma's en schuurplekken samengevat. De factsheets geven een helder overzicht van de uitgangspunten en doelen per thema en bieden een goede basis voor de start van deelgebiedprocessen met bewoners en ondernemers.

De deelgebieden zijn:

- A Stroomgebied Voorste Stroom
- B Stroomgebied Reusel
- C Stroomgebied Rosep
- D Stroomgebied Beerze
- E Stroomgebied Essche Stroom

Ondertussen in het gebied...

We beginnen niet bij 0

Er is de afgelopen jaren al veel goeds gebeurd in het gebied. Vele maatregelen om het natuurlijk systeem te herstellen, zijn door Brabants Landschap, Natuurmonumenten, provincie en waterschap reeds uitgevoerd. Dit binnen de begrenzing van het natuurgebied Kampina en Oisterwijkse Vennen. Daarnaast initiëren organisaties als Het Groene Woud en Van Gogh Nationaal Park projecten die bijdragen aan de versterking van het gebied.

De beweging in gang gezet

In het GGA-proces zijn er parallel aan het opstellen van het koersdocument stappen gezet om de transitie van het landelijk gebied rondom het Natura 2000-gebied op weg te helpen. In casusprojecten zijn de eerste stappen gezet, zoals voor de Achterste Stroom en de Rozephoeve. Hierdoor leert men om in nieuwe samenwerkingen en werkvormen slagkracht te creëren.

Ook ontwikkelt het Ondersteuningsnetwerk van provincie Noord-Brabant zich steeds verder en ondersteunt gemeenten en individuele ondernemers bij keuzes die gemaakt moeten worden in de geest van de uitgangspunten van dit koersdocument.

Afstemming verschillende gebiedsprocessen

Naast de gebiedsgerichte aanpak lopen er ook verschillende gebiedsprocessen in het plangebied. Daarvoor wordt er aan verschillende tafels gesproken over de inrichting van gebieden en het betrekken van bewoners en ondernemers. Zie het kader op de volgende pagina. Het is noodzakelijk om de verschillende

gebiedsprocessen goed op elkaar af te stemmen. Het is anders voor gebiedspartijen en verschillende belanghebbenden niet duidelijk hoe bestaande kaders op elkaar zijn afgestemd en verschillende opgaven zijn verweven met elkaar. Daarom zijn zoveel mogelijk uitgangspunten van deze ontwikkelingen verwerkt in dit koersdocument.

Lopende ontwikkelingen en gebiedprocessen in het gebied

Dommelvallei

Het doel van gebiedsproces Dommelvallei is om kansen en projecten die potentie hebben te identificeren en deze snel te realiseren. De aanpak richt zich op het buitengebied van de gemeenten Boxtel, Best, Oirschot, Sint-Michielsgestel, Vught en Meierijstad. Er worden veel doelstellingen nagestreefd die aansluiten op de doelstellingen van GGA Kampina en Oisterwijkse Vennen, zoals versterken van de biodiversiteit, afronden Natuurnetwerk Nederland (NNN) en bijdragen perspectief agrariërs. Specifiek richt het zich om slagvaardig en praktijkgericht bij te dragen aan gebiedsprocessen en de mogelijkheden van de LEADER-subsidie te benutten. Er wordt een visie opgesteld die de opgaven verder uitwerkt (verwacht december 2024).

Van Gogh Nationaal Park

Van Gogh Nationaal Park (VGNP) is een nationaal park dat zich inzet in de versterking van natuur en landschap in combinatie met een prominente rol voor beleefbaarheid, de betrokkenheid van burgers en ondernemers en de versterking van de economie. Dat zie je terug in de programma's die vanuit VGNP worden geïnitieerd, zoals de programma's Brabants Bodem, Biodiversiteitsmonitor en Brabant Behaagt. Het plangebied van gebiedsgerichte aanpak Kampina en Oisterwijkse Vennen valt geheel binnen de brede contouren van het VGNP. Verschillende ondernemers in het plangebied draaien mee in de genoemde programma's.

Het Ondersteuningsnetwerk

Agrariërs worden geconfronteerd met veel uitdagingen vanuit Europa, het Rijk en de provincie. In al die complexiteit moeten ondernemers beslissingen nemen voor hun toekomst. Meer dan ooit wordt er gevraagd om, vanuit het bedrijf, te kijken naar de omgeving waarin geboerd wordt. Dit is emotioneel en belastend voor ondernemers, veroorzaakt onrust en heeft een grote impact op hun bedrijfsvoering. Ondernemers kunnen daarom een beroep doen op het Ondersteuningsnetwerk voor onafhankelijk advies en om vragen te stellen over overheidsbeleid, regels en subsidies. Indien wenselijk en nodig, legt het Ondersteuningsnetwerk ook contacten met partners binnen de gebiedsgerichte aanpak en de gemeenten.

Gebiedsproces Rozephoeve

Het gebiedsproces Rozephoeve is door landgoed Rozephoeve en Natuurmonumenten opgestart naar aanleiding van landbouwschade die in 2016 is opgetreden door hoogwater in de beek de Rosep. Tijdens het onderzoek naar de oorzaken werd duidelijk dat in de toekomst ingrepen in het watersysteem nodig zijn om verdroging van de nabijgelegen kwetsbare natuur te voorkomen, met impact op de huidige pachters van het landgoed. Dit was de aanleiding om met alle betrokken partners een gebiedsproces te starten.

Het Groene Woud

Kampina en Oisterwijkse Vennen zijn samen met andere natuurgebieden in de omgeving als De Mortelen, De Scheeken, Dommeldal en De Geelders, onderdeel van Het Groene Woud. Stichting Landschap Het Groene Woud voert projecten uit die de kwaliteiten van natuur, landschap en erfgoed in het gebied versterken, waar ook het plangebied van GGA Kampina en Oisterwijkse Vennen van profiteert. In de afgelopen jaren lagen de activiteiten in Het Groene Woud ook op het gebied van energie, voedsel, landbouw en gastvrijheid. Deze taken zijn deels overgenomen door het Van Gogh Nationaal Park.

Gebiedsontwikkeling 'Oostflank'

In de Oostflank ontwikkelen de gemeenten Tilburg en Oisterwijk, binnen het samenwerkingsverband van het Verstedelijkingsakkoord Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT), een nieuw integraal perspectief op landschap, mobiliteit, woningen en economie. Het betreft het gebied ten oosten van Tilburg, tussen de kernen Haaren, Oisterwijk, Moergestel, Berkel-Enschot en Udenhout. De ideeën voor deze ontwikkeling zijn vastgelegd in een Koersdocument en vastgesteld in de gemeenteraden (juni 2024).

Gebiedsontwikkeling Boxtel Noordwest

Voor het gebied ten noordwesten van Boxtel, zogenaamd Boxtel Noordwest, wordt een gebiedsvisie opgesteld. Het gebied nodigt uit tot ruimtelijke ontwikkelingen voor wonen, energieopwekking, agrarische of andersoortige bedrijvigheid (onder andere toerisme) en natuurontwikkeling met het opplussen van de bestaande ecologische verbindingszone. De ontsluitingsstructuur is hierbij een cruciaal onderdeel.

2. Overzicht beleidskader en doelen

Dit hoofdstuk beschrijft het belangrijkste beleidskader voor het gebied, gebaseerd op het actuele beleid op Europees, landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau. Veel beleidsdoelen op Europees en landelijk niveau zijn doorvertaald en samengebracht in het voorontwerp Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG).

De belangrijkste integrale beleidsstukken, waarop het koersdocument is gebaseerd, zijn:

1. Provinciaal beleid (Omgevingsverordening, ruimtelijk voorstel en voorontwerp BPLG);
2. Waterschap (Nota handelingsperspectieven watertransitie);
3. Gemeenten (omgevingsvisies en landschapsvisies).

Voorontwerp BPLG

Het voorontwerp BPLG wordt niet verder doorontwikkeld, provincie Noord-Brabant heeft aangegeven verder te gaan met de Aanpak Landelijk Gebied (ALG). In de bijlage worden concrete doelen Natura 2000, Kaderrichtlijn Water (KRW), NNN en overige beleidsuitspraken per thema weergegeven.

In dit document zijn we uitgegaan van de volgende structurende keuzes vanuit het voorontwerp BPLG:

- structurerende keuzes om water en bodem leidend te maken in de ruimtelijke ontwikkeling;
- overgangsgebieden rondom stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, waar landgebruik en waterpeil moeten bijdragen aan natuurherstel;
- ontwikkelen van bufferzones langs beekdalen op hoge zandgronden;
- inpassing van agrarische natuur/nieuwe natuur;
- ruimte voor waterberging;
- invulling van 10 procent groenblauwe dooradering;
- bescherming landbouwgrond.

Ruimtelijk Voorstel

De Aanpak Landelijk Gebied dekt niet alle opgaven in het landelijk gebied. In het kader van het landelijke Programma NOVEX werkt de provincie aan de ontwikkeling van een 'ruimtelijk voorstel' waarin alle opgaven op het gebied van klimaat en energie, verstedelijking én landelijk gebied integraal worden afgewogen en samengebracht. Dit ruimtelijk voorstel vormt de basis voor aanpassing van het omgevingsbeleid en voor vervolgafspraken met het Rijk.

Gemeentelijke (omgevings)visies

Binnen de gebiedsgerichte aanpak Kampina en Oisterwijkse Vennen zijn de gemeenten Oisterwijk, Oirschot, Boxtel en Tilburg betrokken. Deze gemeenten hebben visies ontwikkeld op het gebied van omgevingsbeleid. De volgende visies zijn ingebracht in het gebiedsproces en gebruikt bij het opstellen van het koersdocument:

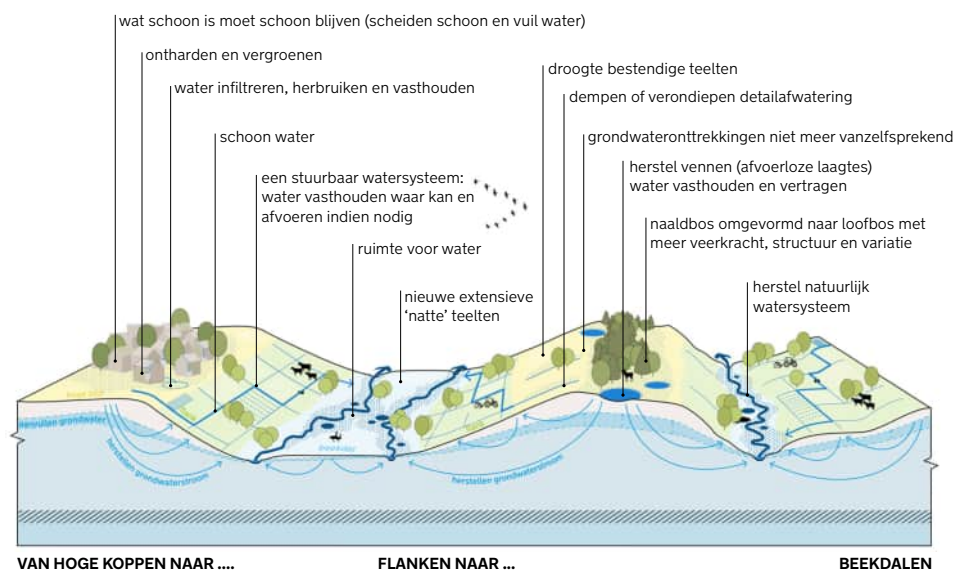
- Visie buitengebied gemeente Oisterwijk (2022);
- Landschapskwaliteitsplan Oirschot (2021);
- Omgevingsvisie 2040 gemeente Tilburg (2015);
- Koersdocument Oostflank (2023);
- Deelgebiedsvisie Spoordonk 2035 (2023);
- Ontwerp-Omgevingsvisie Boxtel (2024)

Nota handelingsperspectieven watertransitie

In de Nota handelingsperspectieven watertransitie is een doorvertaling gemaakt van wat het algemeen bestuur van Waterschap De Dommel eerder in het Waterbeheerplan 2022-2027 heeft besloten. Er is vastgelegd dat de focus wordt verlegd van water afvoeren naar water vasthouden en met meer aandacht voor grondwater. Niet alleen de beek, maar het gehele beekdallandschap wordt in zijn

geheel beschouwd, van de hoge kop tot de flanken en het beekdal. Waarbij de natuurlijke samenhang wordt hersteld.

Waterschap De Dommel heeft de handelingsperspectieven actief ingebracht in het gebiedsproces van gebiedsgerichte aanpak Kampina en Oisterwijkse Vennen. In het koersdocument is uitgegaan van de beschouwing van de hoge kop, flanken en beekdalen, met de bijbehorende handelingsperspectieven per onderdeel. Dit is in 2024 vertaald naar de Watervisie, met een aantal perspectiefkaarten voor landbouw, verstedelijking en natuur.

Streefbeeld in doorsnede uit de Watervisie van Waterschap de Dommel

Brabantse Omgevingsvisie en Omgevingsverordening

Bij het zoeken naar oplossingen voor de maatschappelijke opgaven, gaat de Brabantse Omgevingsvisie (2018) uit van:

Een 'diepe' manier van kijken: we kijken niet alleen naar effecten op de bovenste laag in het hier en nu, maar betrekken hierin de dynamiek en randvoorwaarden die de onderste lagen meegeven. Daarbij kijken we op verschillende schaalniveaus afhankelijk van het vraagstuk en maken we actief gebruik van de factor tijd.

Een 'ronde' manier van kijken: we kijken niet sectoraal, maar combineren opgaven en kansen. Dit zodat ontwikkelingen optimaal bijdragen aan een circulair, sterk en sociaal Brabant, waarin alle Brabanders zich prettig voelen. Dit gebeurt vanuit een gebiedsgerichte insteek, met een nieuwe manier van kijken naar een balans tussen people, planet en profit.

Een 'brede' manier van kijken: wij kijken niet vanuit één gezichtspunt naar de opgaven, maar betrekken daar veel verschillende partijen bij.

3. Opgaven en urgenties GGA Kampina & Oisterwijkse Vennen

Opgave watersysteem

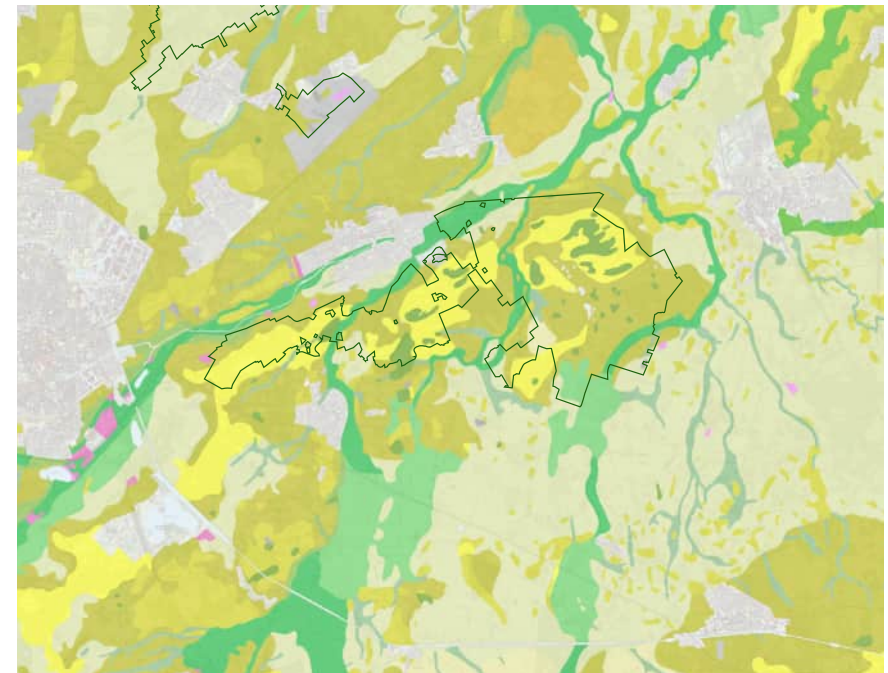
Het watersysteem in het gebied, als onderdeel van het stroomgebied van De Dommel, is ingericht op het zo snel mogelijk afvoeren van water. Vanwege de verdrogingsproblematiek en dalende grondwaterstanden, die de flora en fauna in het Natura 2000-gebied en natte natuurgebieden ernstig bedreigen, is het van cruciaal belang om het watersysteem aan te passen. Deze aanpassing is noodzakelijk om de biodiversiteit te behouden en de leefomstandigheden van kwetsbare soorten veilig te stellen. Dit heeft te maken met de bijzondere ligging in het bekenstelsel. In de natuurdoelanalyse wordt de noodzaak van het hydrologisch herstel toegelicht.

Geomorfologische ligging en cruciale ligging in het bekenstelsel

De beken ontspringen op het hoger gelegen Kempisch Plateau en stromen vanuit het zuiden het gebied in. De hoger gelegen dekzandrug, waarop de Kampina en Oisterwijkse Vennen liggen, zorgen al eeuwen voor een stagnering in de stroming van deze beken: hierdoor ontstonden natte laagtes langs de beekdalen ten zuiden van het gebied, zoals het Moergestels Broek. Ook grondwaterstromen vanuit het zuiden kwamen in deze laagtes als kwel naar boven, wat zorgde voor extra vernatting. De beken wrongen zich vervolgens door de hogere kop om daarachter, in het noorden, samen te stromen in de laagte van de Essche Stroom.

Problematiek watersysteem

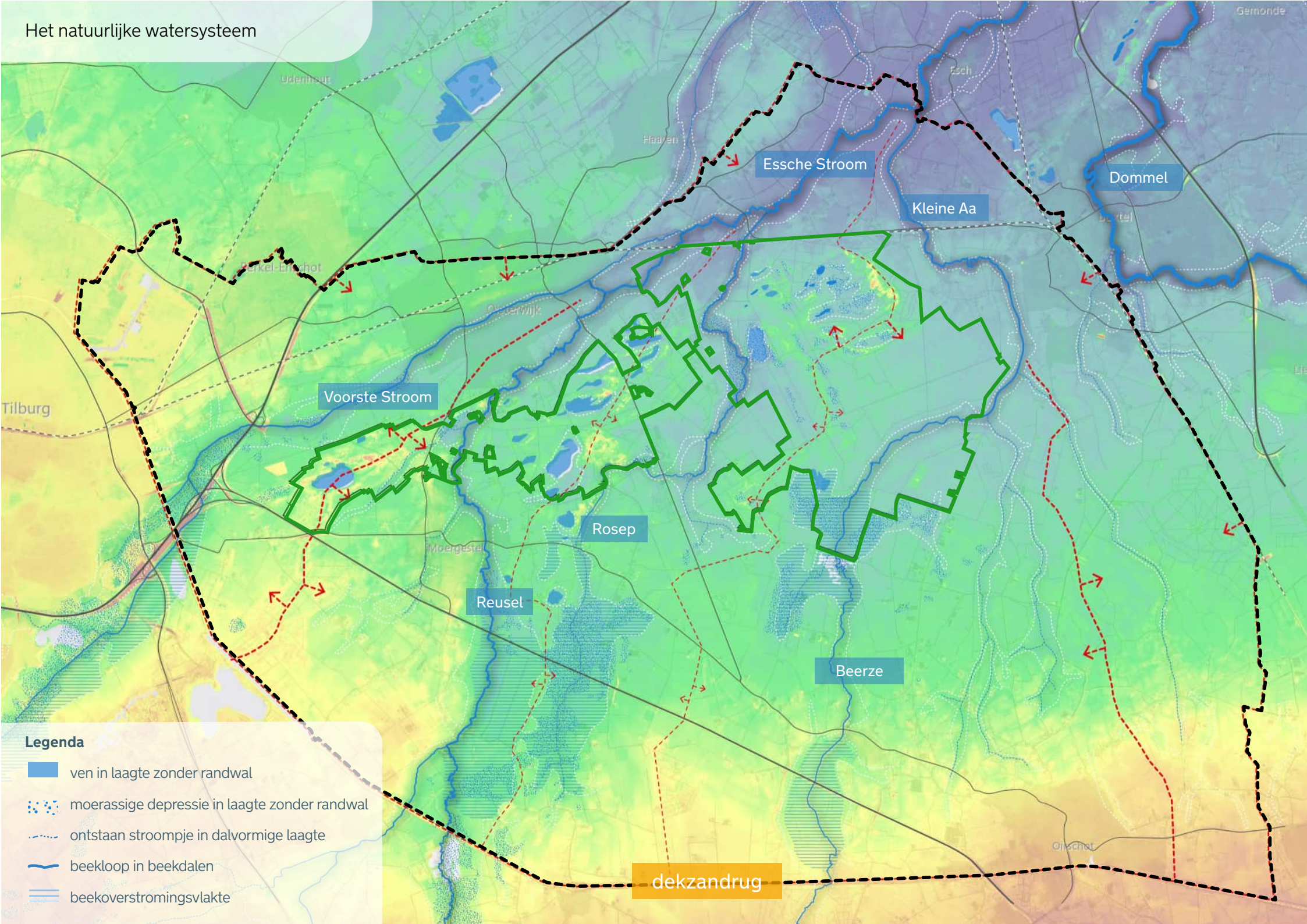
Door de landbouwontginningen in de vorige eeuw zijn deze natte gebieden ontwaterd. Dit is gerealiseerd door de aanleg van een uitgebreid ontwateringssysteem van sloten, die het water naar de beek voeren en daar via bemalingen worden weggepompt in de beek. De vele onderbemalingen in het gebied zorgen er nu voor dat het oppervlaktewater wordt weggepompt, maar ook dat het grondwater mee wordt afgevoerd en aan het gebied onttrokken wordt (waaronder ook het grondwater in het hoger gelegen Natura 2000-gebied).

Geomorfologische kaart

geel	landduinen
oranje	rug (dekzandrug of terrasrug)
lichtgroen	welvingen
dun groen	beekoverstromingsvlakte
donker groen	beekdalbodem
bruin	laagte (zonder randwal)
roze	vlakte veen
dusgroen	dalvormige laagte (beek- of rivierdalbodem)

Het natuurlijke watersysteem

Legenda

- ven in laagte zonder randwal
- moerassige depressie in laagte zonder randwal
- ontstaan stroompje in dalvormige laagte
- beekloop in beekdalen
- beekoverstromingsvlakte

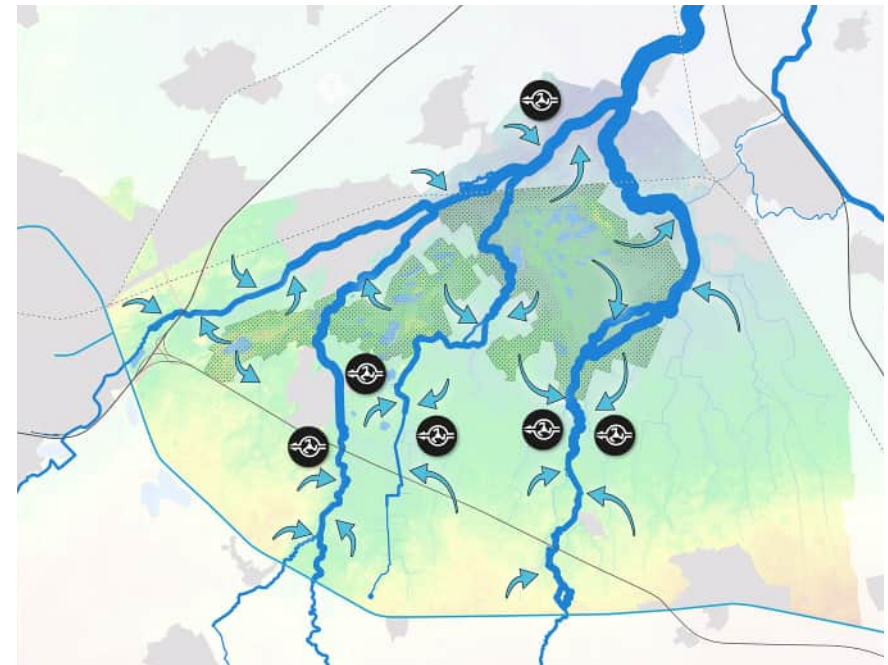
dekzandrug

Daarnaast worden de kwelstromen vanuit de hoger gelegen gebieden versneld afgetapt en afgevoerd. Het resultaat is steeds lagere grondwaterstanden. Dit zorgt ervoor dat natuur in het Natura 2000-gebied en natte natuurplekels verdroogt en landbouwgronden op de hogere gronden in droge tijden moeten worden beregend. Dit heeft vervolgens een versterkend effect op de daling van de grondwaterstanden. Ook andere wateronttrekkingen in het gebied, zoals van de industrie, een bierbrouwerij, tunnelbakken en Brabant Water en veranderend grondgebruik dragen bij aan de verlaging van de grondwaterstanden.

Ook ten noorden van het Natura 2000-gebied, in het beekdal van de Essche Stroom, wordt het water te snel afgevoerd en dalen de grondwaterstanden. Dit zorgt ervoor dat de tegendruk van het grondwater in de hogere rug van het Natura 2000-gebied niet op orde is. Met als gevolg dat het natuurgebied als het ware 'leegloopt als een vergiet'.

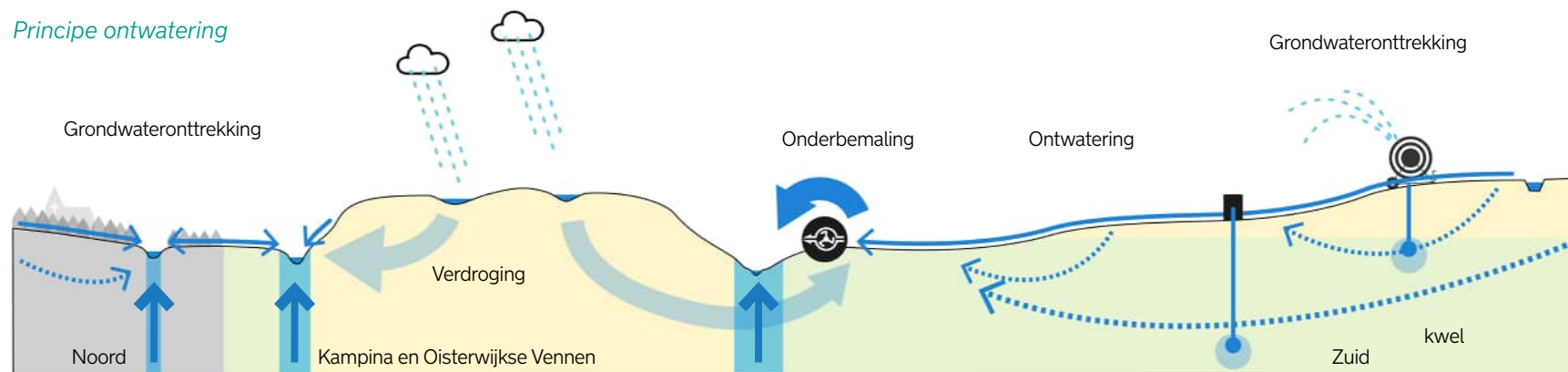
Impact op het systeem van Belgische grens tot 's-Hertogenbosch

Dit is overigens niet alleen een probleem van het gebied zelf, maar werkt door in het gehele stroomgebied van De Dommel. Het systeem versterkt de verdroging in de bovenloop van het gebied (Kempenland-West) en leidt ertoe dat er te veel water wordt afgevoerd naar het lagergelegen deel benedenstrooms bij 's-Hertogenbosch, waar men problemen heeft met wateroverlast.

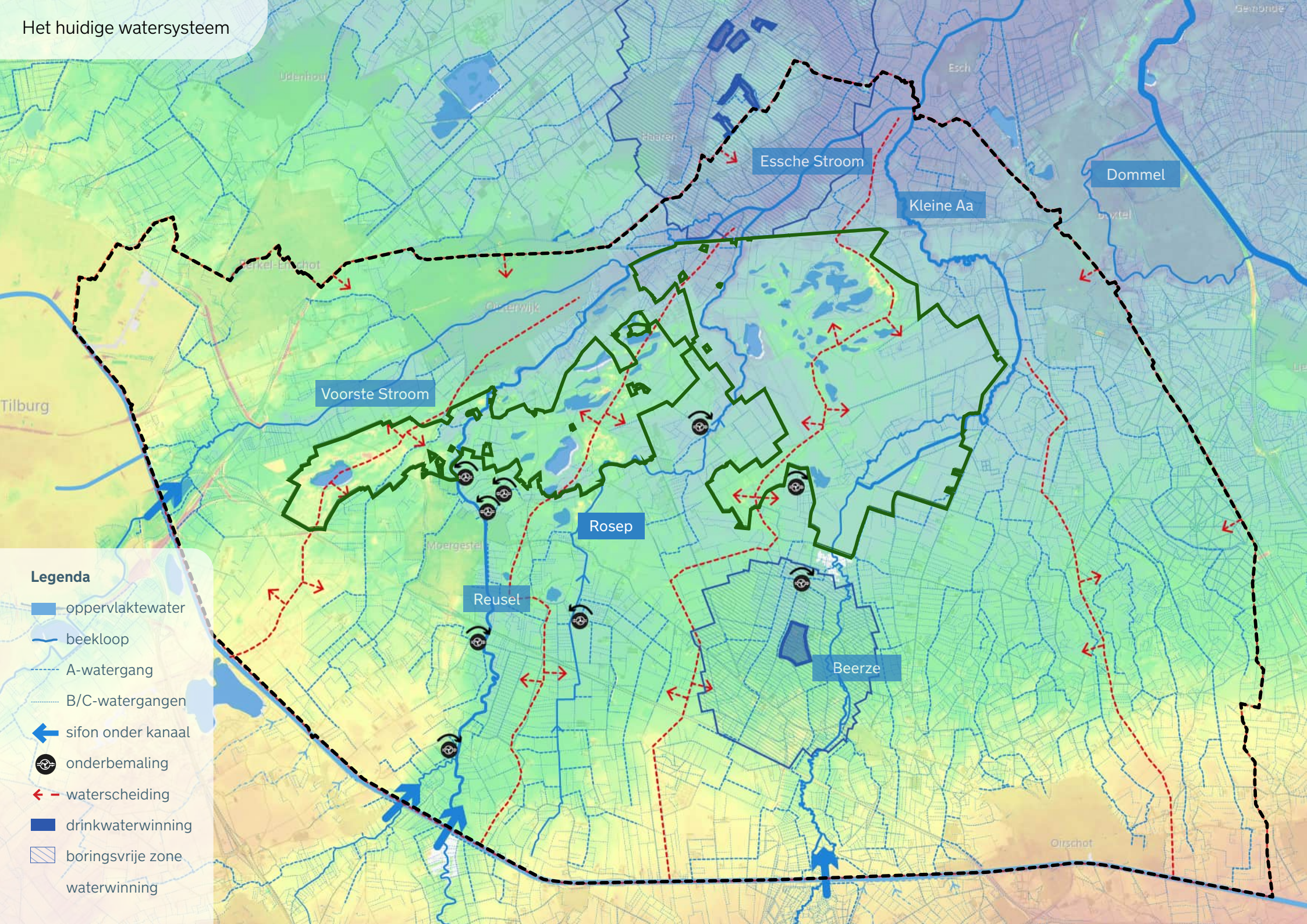

Principe ontwatering van het gebied

Principe ontwatering

Het huidige watersysteem

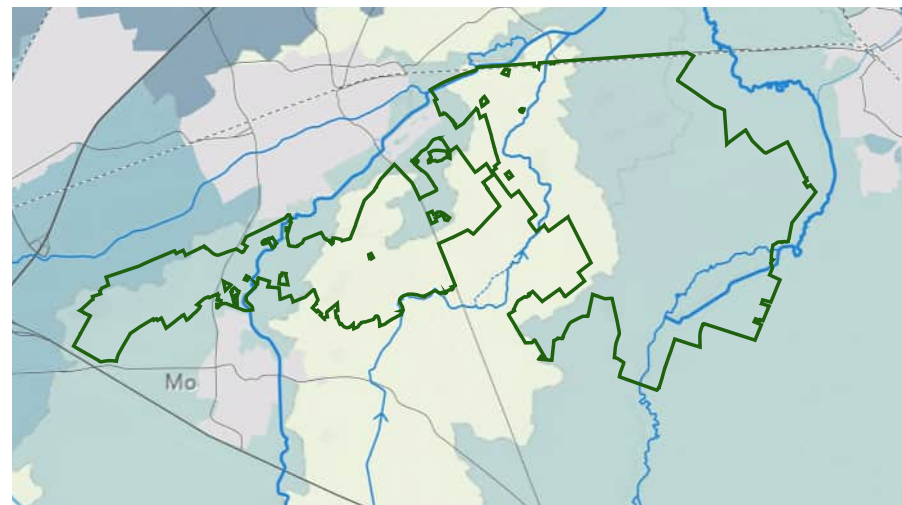

Opgave waterkwaliteit

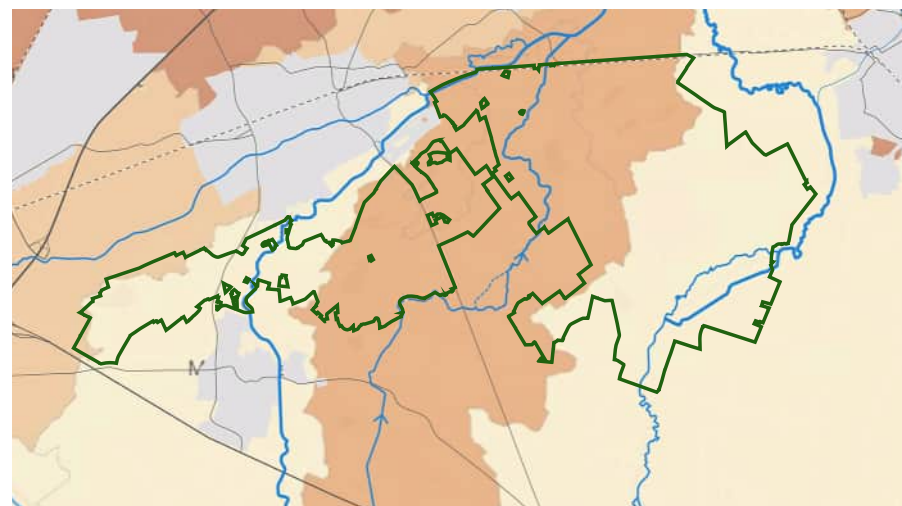
De waterkwaliteit in het gebied is niet overal optimaal. Er stroomt te veel aan fosfaten en nitraten de sloten en beken in. Op sommige plaatsen voldoen de waterlopen dan ook niet aan de gestelde normen vanuit de Kader Richtlijn Water (KRW). De oorzaak ligt zowel in de instroom van verontreinigd water vanuit het buitenland, als in vervuiling door riooloverstorten vanuit stedelijke gebieden en de inspoeling van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen vanuit het landelijk gebied. De deadline voor KRW is 2027, daarna zal iedere 6 jaar getoetst worden.

Hoofdopgave in het kort:

- Het watersysteem transformeert van afvoeren naar vasthouden.
- Grondwaterpeil aanvullen.
- Robuuste bufferende beekdalen die water kunnen bergen.
- (Grond)waterkwaliteit verbeteren.

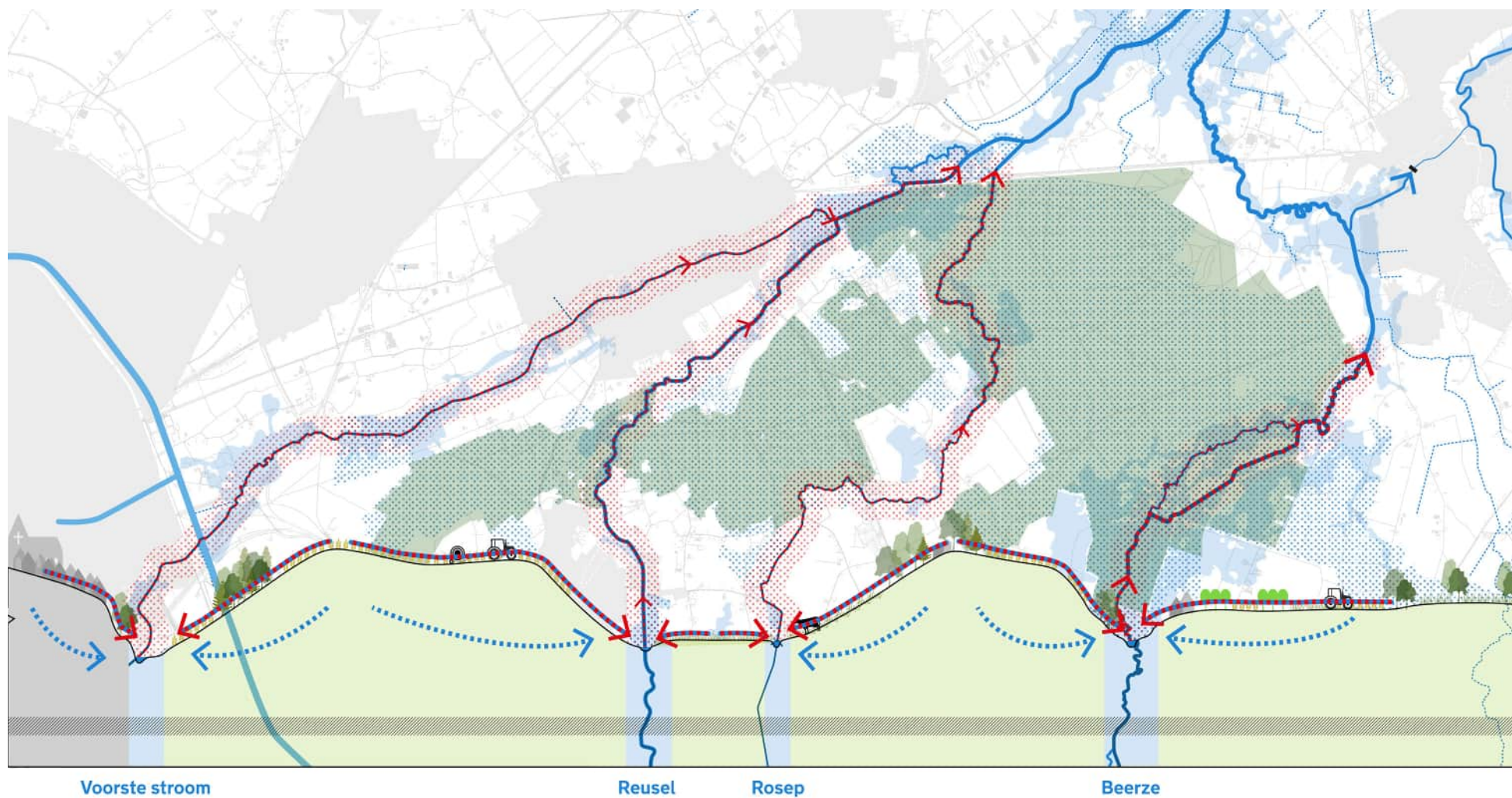

Doelgat concentraties Nitraat

Doelgat concentraties fosfor

Meer kaartbeelden met legenda zie het kaartenboek

Schema met effecten waterkwaliteit in het gebied: afspoeling oppervlaktewater vanuit zowel landelijk als stedelijk gebied, via beken door het Natura 2000-gebied.

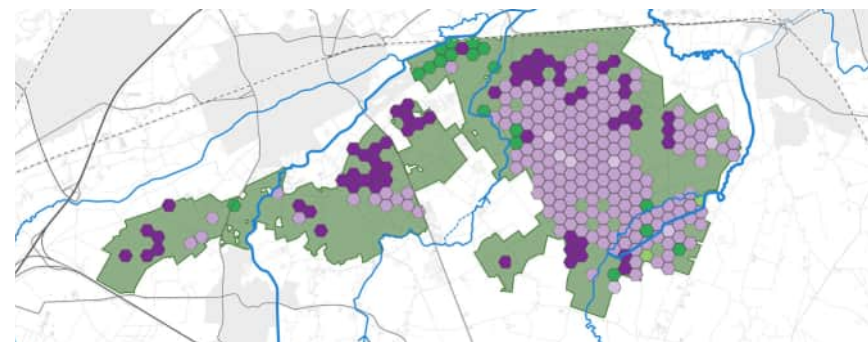
Opgave natuur en biodiversiteit

Het Natura 2000-gebied Kampina en Oisterwijkse Vennen bestaat uit een diversiteit van bossen, vennen, ruigtes en droge en natte heide, oftewel een verscheidenheid aan zogenaamde 'habitattypen'. Dit zijn verschillende type ecosystemen met kenmerkende eigenschappen. Veel van deze natuurtypen staan onder druk en dienen volgens de Vogel- en habitatrichtlijn te worden hersteld. In de opgestelde Natuurdoelanalyse 133 Kampina en Oisterwijkse Vennen (28 februari 2023) is de huidige stand van de natuur beschreven en is er tevens aangegeven wat de noodzakelijke maatregelen zijn voor herstel. In het kader op pagina 26 is de conclusie uit de NDA voor het Natura 2000-gebied beschreven.

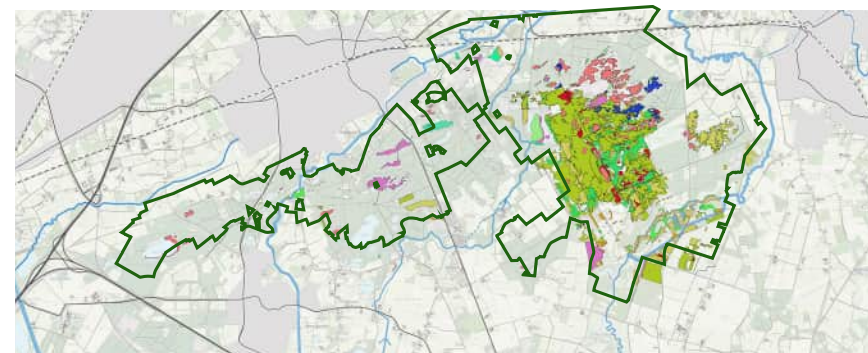
Problematiek

De drukfactoren verdroging, verzuring, vermesting, versnippering en verstoring zijn de hoofdproblemen voor de natuur in het Natura 2000-gebied als ook voor de natuur in de beekdalen en Natte natuurplekjes.

- **Verdroging:** de drainerende werking vanuit de omgeving zorgt voor dalende grondwaterstanden met grote problemen bij grondwaterafhankelijke habitattypen, maar ook leefgebieden die afhankelijk zijn van regenwater of van de beek hebben het moeilijk bij periodes van droogte.
- **Verzuring en vermesting:** stikstofgevoelige habitattypen zijn overbelast, daarnaast hebben de diverse habitattypen een eigen problematiek die vraagt om specifieke oplossingsrichtingen. De opgave voor het verminderen van emissies op natuurgebieden wordt Brabant breed (in het programma BOS 2.0) opgepakt, de zogenaamde generieke aanpak. De overbelasting moet echter ook, waar mogelijk, gebiedsspecifiek worden aangepakt. Binnen de GGA's wordt daarom onderzocht welk gebiedsgericht maatregelenpakket kan bijdragen aan de reductie van stikstofemissies.

Overbelasting kritische depositie waarde stikstofgevoelige habitattypen

Habitattypenkaart

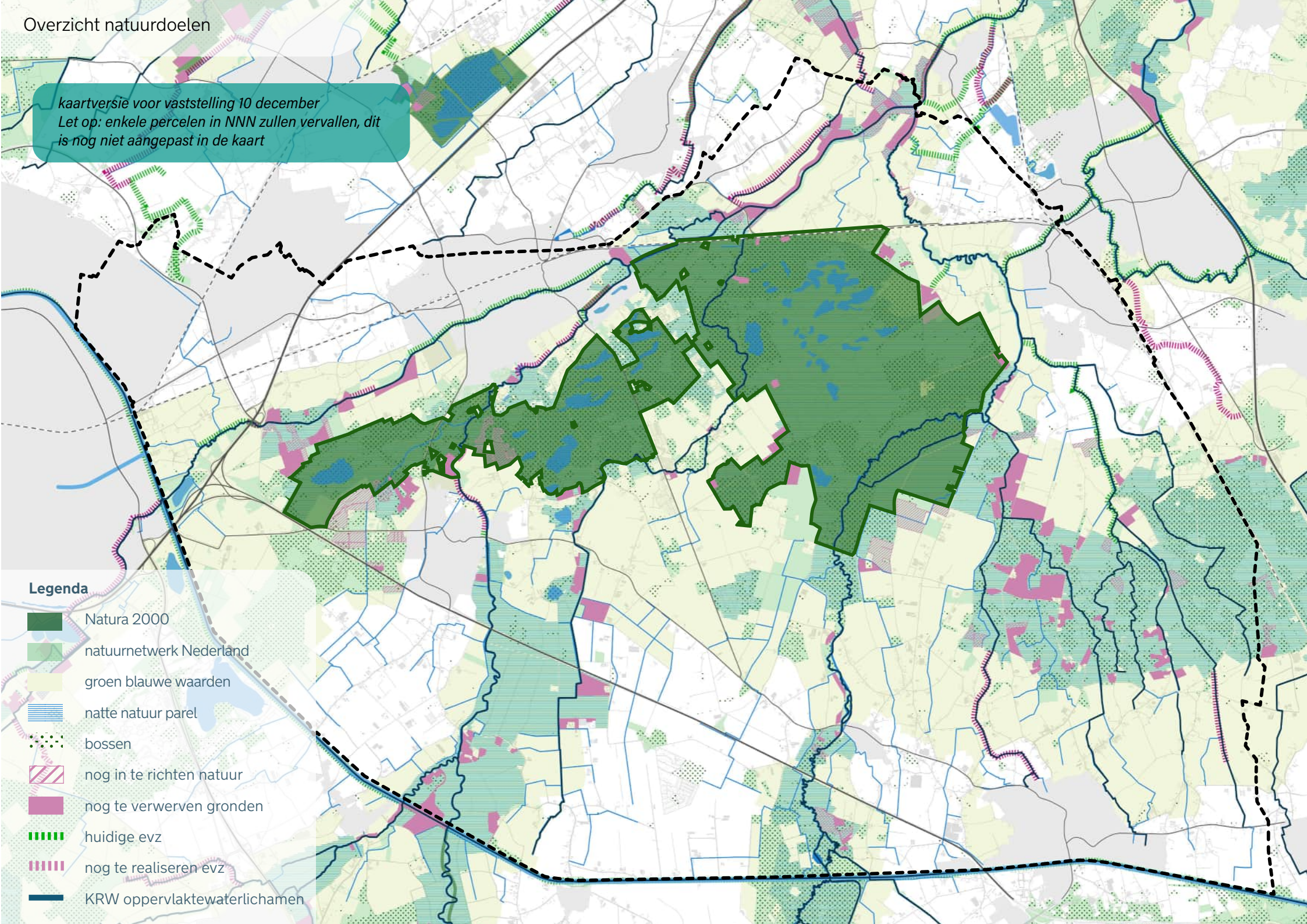
- **Versnippering:** op dit moment liggen leefgebieden van beschermde soorten nog te versnipperd en is de beekdalnatuur nog niet voldoende ontwikkeld. Er is sprake van versnippering door verkeer, wat de noodzaak met zich meebrengt om maatregelen te treffen voor ontsnippering, zoals het afsluiten van wegen, het creëren van autoluwe zones, en het aanleggen van faunatunnels. Een en ander is uitgewerkt in een provinciaal Ontsnipperingsprogramma. Een deel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Ecologische verbindingzones (EVZ's) moet nog worden gerealiseerd.
- **Verstoring:** de recreatiedruk en de daarmee gepaarde verstoringen zijn hoog in het Oisterwijkse Vennen-gebied, wat nadelige gevolgen heeft voor de natuurwaarden.

Overzicht natuurdoelen

kaartversie voor vaststelling 10 december
Let op: enkele percelen in NNN zullen vervallen, dit
is nog niet aangepast in de kaart

Legenda

- Natura 2000
- natuurnetwerk Nederland
- groen blauwe waarden
- natte natuur parel
- bossen
- nog in te richten natuur
- nog te verwerven gronden
- huidige evz
- nog te realiseren evz
- KRW oppervlaktewaterlichamen

Harde scheidslijn natuur en agrarisch landelijk gebied

Ook in het landelijk gebied is de biodiversiteit verminderd door de jaren en biedt het agrarisch landelijk gebied onvoldoende bescherming voor de belangrijke natuurgebieden die essentieel zijn voor het ecosysteem. De grenzen tussen Natuurnetwerk Nederland en het landelijk gebied zijn harde scheidslijnen die zichtbaar zijn in het veld. De opgave is om het hele systeem veerkrachtiger te maken en in overgangszones natuur en landbouw meer met elkaar te verweven.

Natuurdoelanalyse (NDA) Kampina en Oisterwijkse Vennen

In de Natuurdoelanalyse (NDA) is een inventarisatie en analyse uitgewerkt met alle benodigde maatregelen voor duurzame instandhouding van de natuur in het Natura 2000-gebied van de Kampina en Oisterwijkse Vennen. De NDA is voorgelegd aan de Ecologische Autoriteit die op 4 april 2024 een reactie heeft gegeven op het rapport. De NDA is een analyse en de maatregelen zijn nog niet gewogen met andere doelen in het gebied. Er wordt momenteel een onderzoek en maatregelenpakket uitgewerkt voor Kampina en Oisterwijkse Vennen (planning vaststelling GS begin 2025).

Kernopgave

De kernopgave op landschapsniveau waar Natura 2000-gebied Kampina en Oisterwijkse Vennen aan bijdraagt, is verwoord in een algemene doelstelling voor Hogere zandgronden: "Vergroten van interne samenhang van gebieden door herstel van evenwichtige verdeling van open en gesloten met meer geleidelijke overgangen van zandverstuivingen, heide, vennen, graslanden en bos. Versterken van het ruimtelijk netwerk van bos, heide- of stuifzandgebieden, waarbij tussenliggende gebieden gebruikt kunnen worden als stapstenen, met name voor soorten als reptielen en vlinders. Versterken van overgangen van droge naar natte gebieden, zoals beekdalen en herstel van vennen op landschapsschaal" (Ministerie van LNV, 2006).

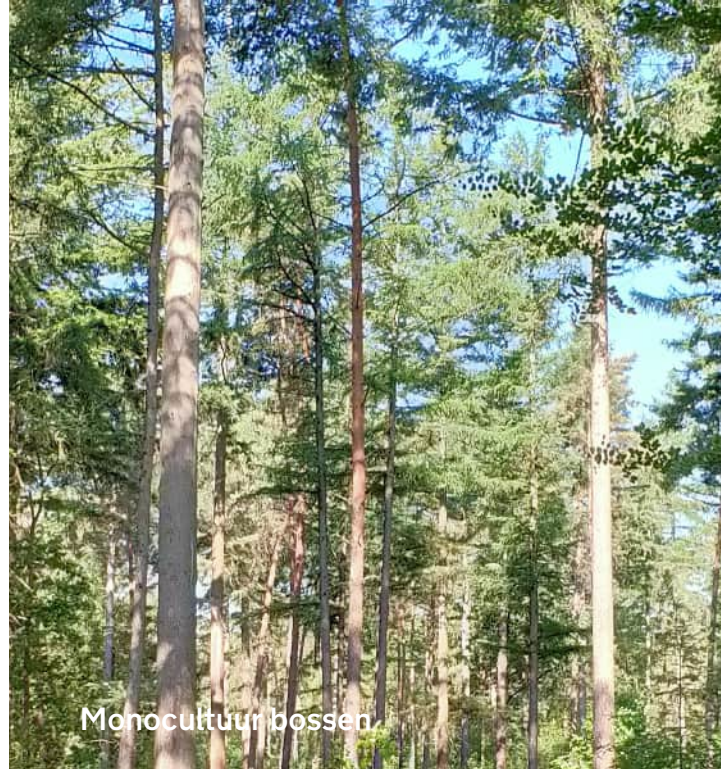
Uitgangspunten NDA voor GGA Kampina en Oisterwijkse Vennen

- Optimalisatie hydrologische systemen.
- Vergroten areaal en connectiviteit.
- Vergroten dynamiek en diversiteit.
- Verminderen input nutriënten en chemische stoffen en herstel van schade.
- Herstel van biotische kwaliteit.

Zie kaartenboek voor een toelichting op de NDA.

Gekanaliseerde beek met drainerend effect

Monocultuur bossen

Monocultuur, weinig groen/blauwe dooradering

Abrupte overgang tussen natuur en landbouw

Opgave landbouw en agrarisch ondernemerschap

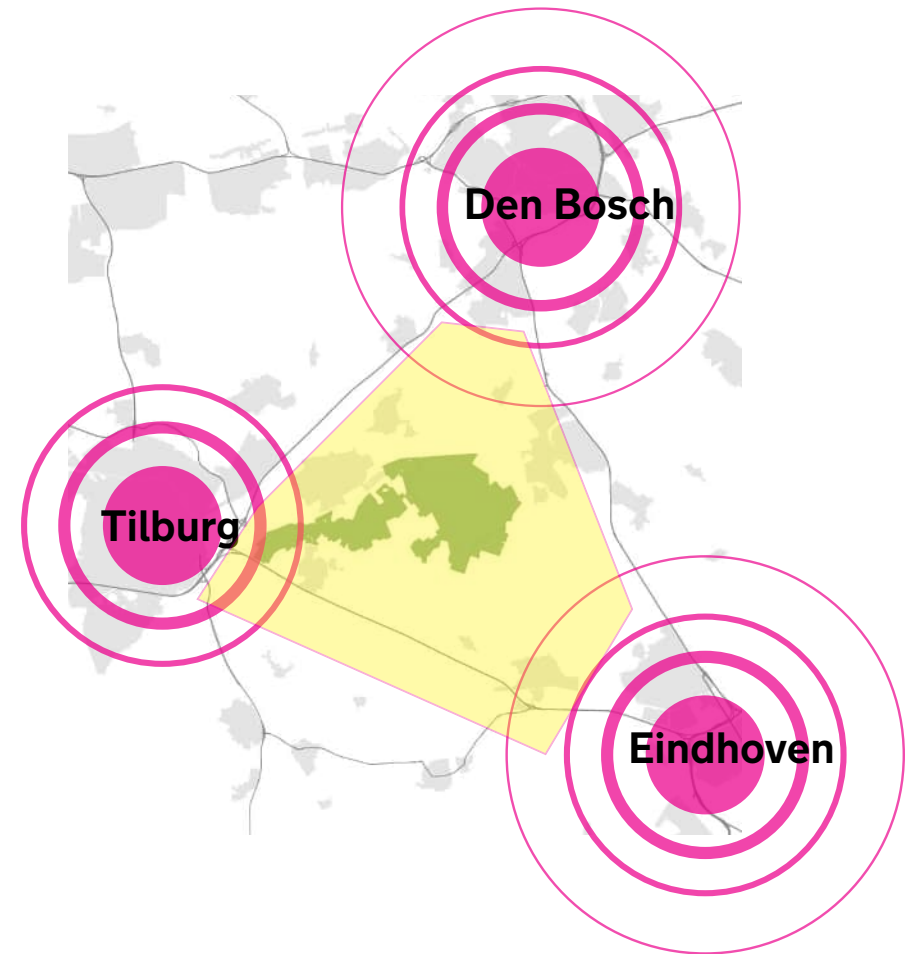
Gebiedssituatie

Het gebied kent een diversiteit aan agrarisch ondernemerschap. Van enkele clusters intensieve veehouderijen, zoals die aan de Nieuwedijk en Broekstraat in Oirschot en melkveehouderijen, bijvoorbeeld in Luissel in het zuidelijke beekdal van de Essche Stroom. Veel ondernemers zijn in het afgelopen decennium al gestopt met hun activiteiten. Hun erven zijn getransformeerd naar woonerven of hebben een recreatieve functie gekregen. Opvallend zijn de vele paardenhouderijen en boomtelers in het gebied.

Desondanks blijft agrarisch ondernemerschap cruciaal voor zowel het gebied als de regio. Zij zijn de leveranciers van duurzaam geteeld voedsel en (biobased) grondstoffen. Agrarische ondernemers zijn bovendien van waarde als beheerders van natuur en landschap. Daarom zijn ondernemers betrokken en zijn hun toekomstperspectieven opgehaald, onder andere door middel van huiskamer- en keukentafelgesprekken.

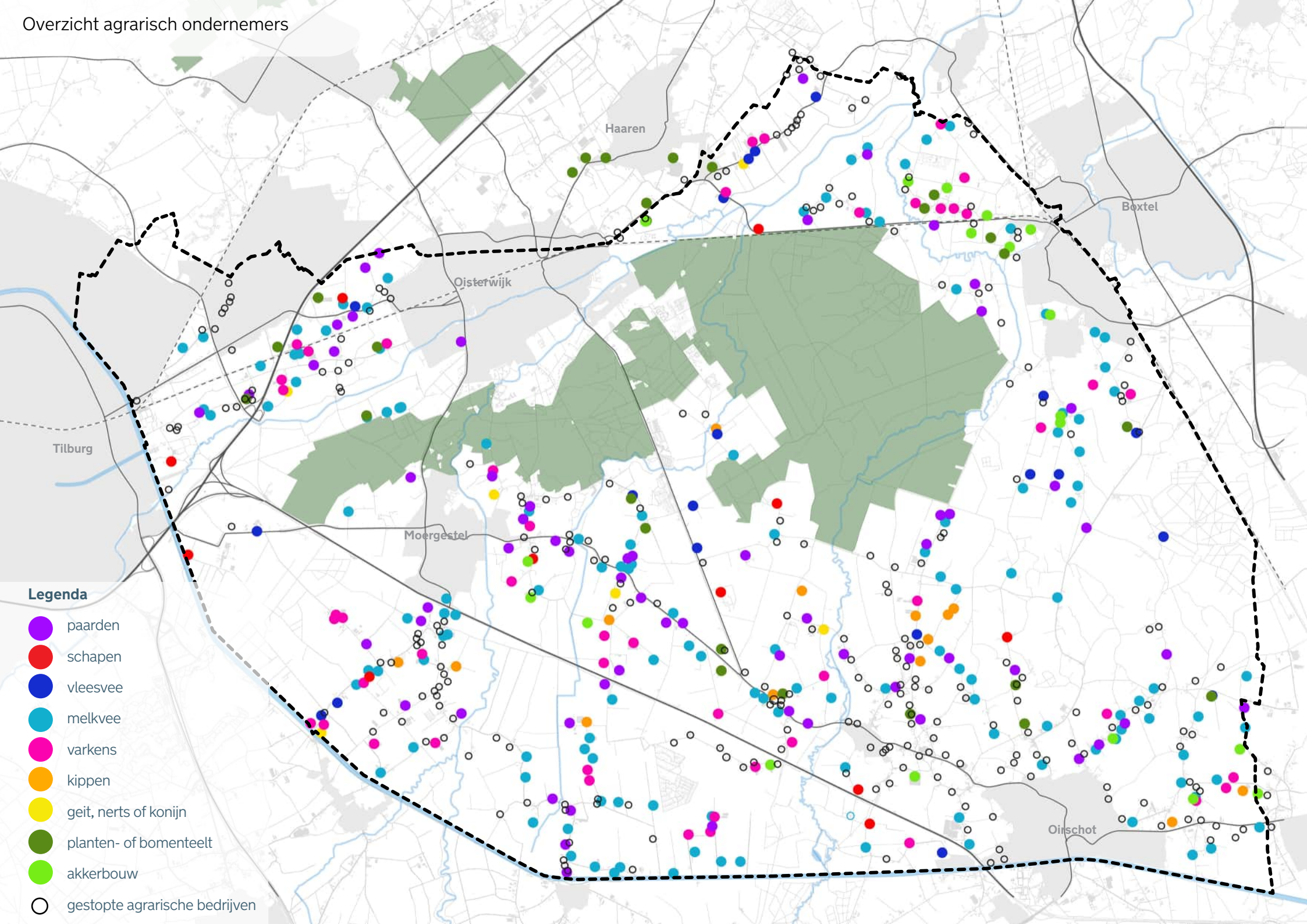
De opgave: duurzaam toekomstperspectief voor ondernemers

Veel agrariërs zullen de komende jaren stoppen, hetzij omdat er geen opvolging is, hetzij omdat zij deelnemen aan een (piekbelasters)regeling. Niettemin zullen de gezinnen een nieuw perspectief ontwikkelen dat mogelijk iets vraagt van de transformatie van het gehele bedrijf en ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen. Zo zijn er veel verzoeken voor de realisatie van (vakantie-)woningen. Het Ondersteuningsnetwerk Provincie Noord-Brabant helpt hierbij. Ook vraagt het veel van gemeenten in het faciliteren van de transformaties, met name op het gebied van ruimtelijke ordening (o.a. functiewijzigingen). Andere agrariërs zullen innoveren of extensiveren als gevolg van nieuwe regels voor stallen of het aantal dieren of omschakelen naar akker/tuinbouw of boomteelt.

Agrarische ondernemers zijn van belang voor de regio als voedselleveranciers, landschapsbeheerders en voor de leefbaarheid van het platteland.

Overzicht agrarisch ondernemers

Dit alles vormt een complexe uitdaging die zowel kansen als bedreigingen voor het gebied met zich meebrengen. Het is belangrijk dat ondernemers worden ondersteund bij het ontwikkelen van een nieuw toekomstperspectief en een rendabel verdienmodel, zowel als zij willen stoppen, maar vooral óók als zij willen blijven. Ondernemers moeten voor de verschillende transitiepaden een minimaal gelijkblijvend verdienmodel kunnen ontwikkelen. Hierbij kunnen geen sectoren uitgesloten worden, maar moet wel een bijdrage gevraagd worden aan het versterken van de omgeving. Dit is een langdurige en omvangrijke uitdaging die een aanzienlijke inspanning en betrokkenheid vereist van alle betrokken partijen en de overheid om de ondernemers in het gebied te ondersteunen bij deze omschakeling.

Opgave melkveehouders

De stappen naar extensivering zijn vaak te groot voor veel ondernemers in het gebied om te nemen. Het nemen van tussenstappen in de bedrijfsontwikkeling zijn noodzakelijk om de gewenste transitie te kunnen bereiken. Dit geldt bijvoorbeeld voor de melkveehouderij. Daarom is er behoefte aan voldoende grond voor hun bedrijf om rendabel te kunnen blijven opereren. De hoge gronddruk en daarmee hoge grondprijs in het gebied bemoeilijkt dit. Die ruimte is nodig om melkveehouders en daarmee ook (blijvend)grasland in de zones rondom Natura 2000-gebieden te kunnen behouden. De laatste decennia is het oppervlak grasland verminderd door intensievere teelten.

Uitdagingen en urgenties in de praktijk

1. Stoppende agrarisch ondernemers

Veel agrarische ondernemers zullen stoppen, wat ruimte biedt voor nieuwe ondernemingen met functies die kunnen bijdragen aan de leefbaarheid en gebiedsdoelen. Dit is een persoonlijk proces en vaak uitdagend voor veel gezinnen. Die mogelijk moeite kunnen hebben om alle mogelijkheden en consequenties van hun keuzes te overzien. Het Ondersteuningsnetwerk helpt hen hierbij. Zo heeft gemeente Oirschot een casusoverleg om initiatieven zoveel mogelijk integraal te begeleiden, maar de aantallen nemen toe. De uitdaging voor overheden is om de toenemende vraag naar integrale begeleiding en toetsing bij te houden. De volgende stap is om deze plannen passend te maken op nieuwe gebiedsperspectieven en elkaar, zodat kansen worden benut om de gebiedsambities te halen.

2. Voldoende goede gronden voor extensivering

De andere opgave is om de grond van stoppende agrariërs te behouden voor diegenen die hun bedrijf in het gebied willen voortzetten. Dit was een belangrijk onderwerp tijdens de keukentafelgesprekken in alle clusters. De stap naar een toekomstbestendig bedrijf is voor veel ondernemers te groot. Ondersteuning van bedrijven bij deze transitie is noodzakelijk. Indien dit niet goed wordt opgepakt, zullen veel (melkvee)bedrijven stoppen. Dat zal vervolgens een tegengesteld effect veroorzaken in de intensivering van grondgebruik en de leefbaarheid in het landelijk gebied.

3. Niet aansluitende regelgeving

Veel landelijke subsidieregelingen zijn beschikbaar gesteld om ondernemers te motiveren om te stoppen, te extensiveren, te innoveren of natuurinclusiever te ondernemen en om kennis te delen. Helaas zijn er onvoldoende financiële middelen en instrumenten beschikbaar om de extensivering te ondersteunen. Daarnaast is ieder bedrijf anders. De transitie van de landbouw vereist maatwerk en regelingen met meer flexibiliteit om ondernemers te ondersteunen die willen stoppen, verduurzamen of extensiveren, maar net buiten de kaders van bestaande regelingen vallen. Er is bijvoorbeeld momenteel geen regeling voor pachters die hun bedrijf willen beëindigen.

4. Afhaken van ondernemers die duurzame keuzes willen maken

Voor ondernemers die willen doorgaan, vormt de overgang van de huidige (A) naar de gewenste situatie (C) een grote stap die niet altijd haalbaar is. Zij dreigen af te haken. Met name melkveehouders in randzones van Natura 2000-gebieden maken de keuze om te stoppen. Op deze locaties wordt een herbestemming gevonden waarbij de gronden worden verpacht aan degene die er in financiële zin het meest voor over heeft. De praktijk laat zien dat dit vaak de intensieve teelten betreft, waardoor de ambities die aan situatie C gekoppeld zijn nog verder uit zicht raken. Door ondernemers te ondersteunen die naar situatie 'C' willen overstappen, maar eerst de weg via situatie 'B' moeten bewandelen, ontstaat er ruimte voor een gebiedsproces zonder de einddoelen (C) ter discussie te stellen. Dat zal in de gebieden positieve energie en vertrouwen opleveren.

Opgave Landschap en cultuurhistorie

Het gebied heeft een lange landschapsvormende geschiedenis: de bodem en de watersituatie hebben het landgebruik en de bewoning eeuwenlang bepaald. Mensen vestigden zich op de overgangsgebieden tussen laag en hoog, waar zij de akkers bewerkten. De mest kwam van schapen en heideplagsel dat werd verkregen op de hoger gelegen, droge en arme woeste gronden. In de natte beekdalen lagen de weides voor het vee en de hooilanden. Deze kenmerkende indeling is nog altijd zichtbaar in het landschap. De oude bouwlanden vormen kleinschalige en authentieke landschappen met vruchtbare enkeerdgronden, terwijl de heide in de vorige eeuw is ontgonnen en veranderd in grootschalige, open landbouwgronden.

Inspiratie uit verleden voor groenblauwe doelen

Veel landschapselementen, als heggen en houtwallen, zijn onder andere door ruilverkavelingen, de laatste halve eeuw verdwenen. Ook zijn vele erfbeplantingen verdwenen. Deze beplantingen maken de verschillende landschapstypen leesbaar en karakteristiek en dragen bij aan de beleving van het gebied. Tevens zorgen zij voor veel biodiversiteit, bijvoorbeeld voor akkervogels. De opgave is om beplantingen vanuit de groenblauwe dooradering, bossenstrategie en natuurontwikkeling aan te laten sluiten bij het specifieke landschapstype.

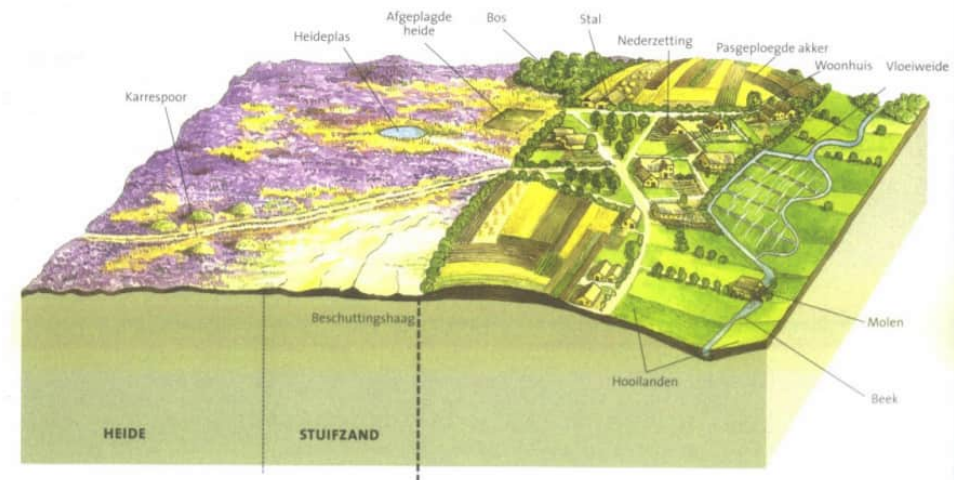
Cultuurhistorische waarden

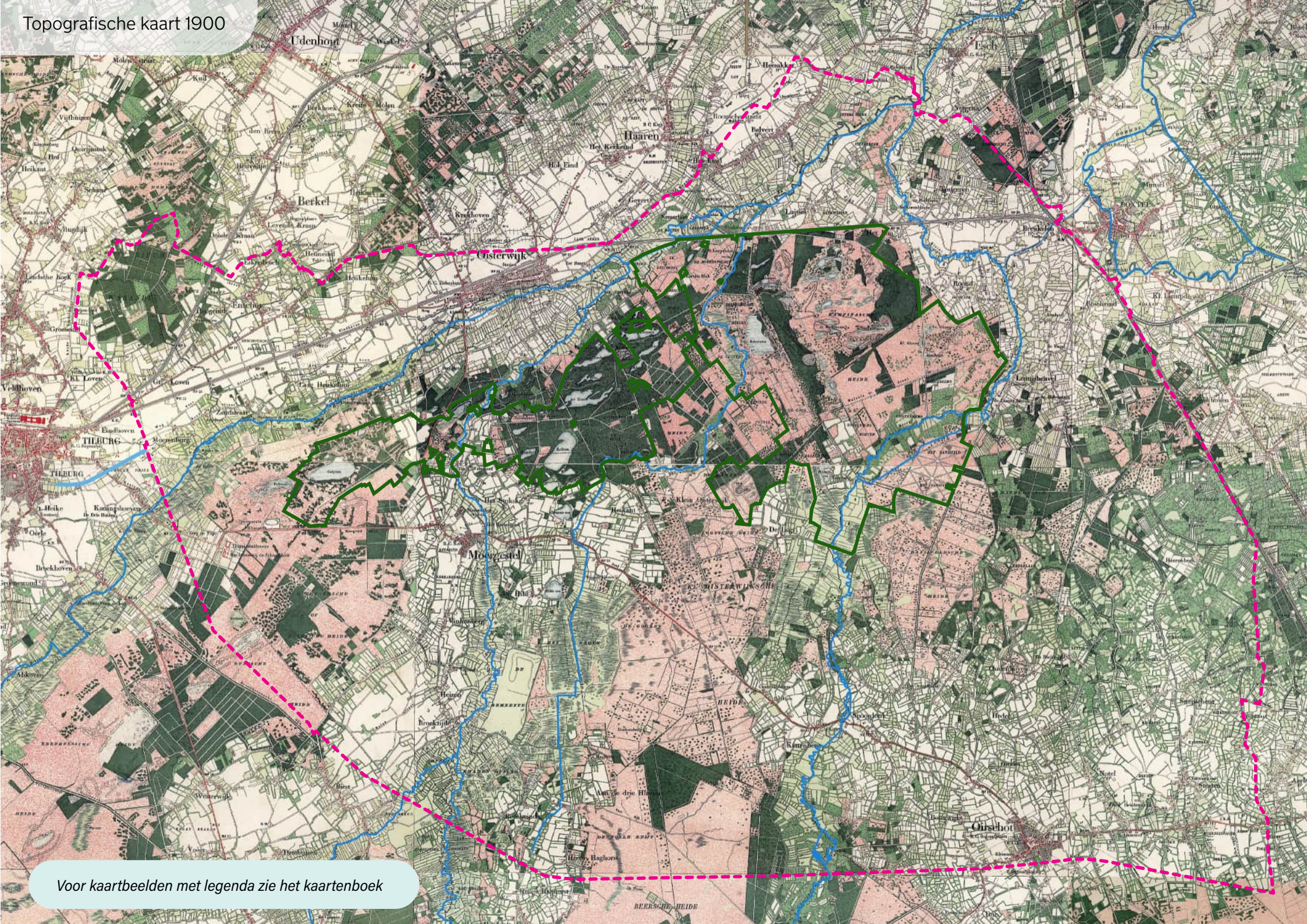
Het plangebied is voor een groot deel gelegen binnen meerdere gebieden en complexen van cultuurhistorische waarden. Deze zijn uitgewerkt op de Cultuurhistorische waardenkaart van provincie Noord-Brabant. Deze kaart wordt aangestuurd door de Omgevingsverordening met het werkingsgebied Cultuurhistorische waarden. Hier dient tijdens de planontwikkeling rekening mee gehouden te worden. Via www.brabant.ln/chwkaart zijn alle beschrijvingen en kaarten van de gebieden en complexen te downloaden.

Gemeentelijke landschapsvisies

In de Visie Buitengebied van de gemeente Oisterwijk worden diverse landschapstypen beschreven, waarbij behoud of versterking van de landschappelijke kernkwaliteiten als voorwaarde geldt bij ontwikkelingen. Ook de landschapsvisie van Oirschot pleit voor het behoud en herstel van haar cultuurhistorische landschappen en relicten. Voorbeelden zijn: de boerderijenzwerm Hoog- en Laag-Heukelom, moeras Helleputten, akkerdorp Belvert, karakteristiek beekdallandschap Het Broek, Moddervelden, Kampinasche heide en Smalbroeken met beekdalbossen, ontginningsbossen met lanenstelsel, de landgoederen Rozephoeve, Velders bos en Nemerlaer, etc.

Principe potstalsysteem

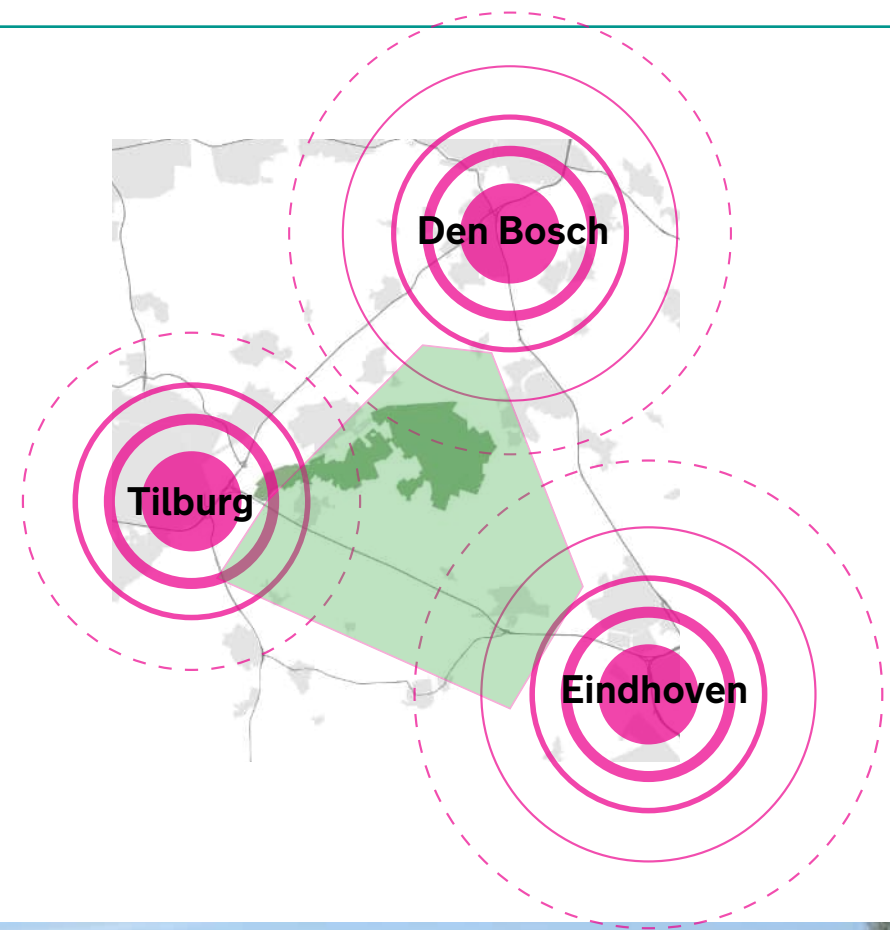

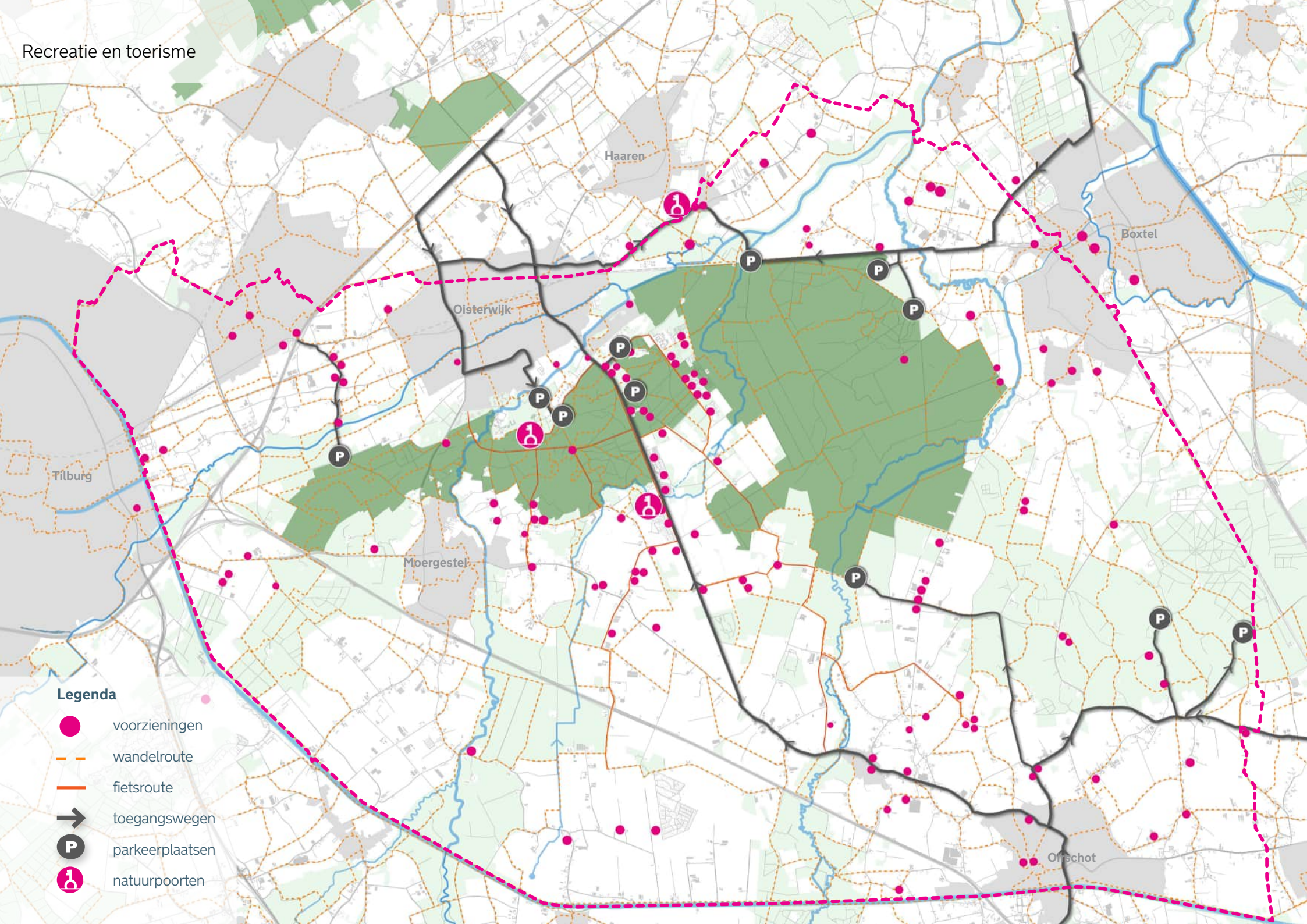

Opgave recreatie en toerisme

De natuur en het landschap van het plangebied van de gebiedsgerichte aanpak Kampina en Oisterwijkse Vennen hebben grote betekenis als groen uitloopgebied voor zowel de inwoners van de kernen in het gebied, zoals Moergestel en Oisterwijk, als voor de bewoners van de omliggende steden Eindhoven en Tilburg. Veel mensen trekken in de weekenden het recreatieve gebied van de Oisterwijkse Vennen in om te ontspannen of te wandelen in de bossen. Het omliggende platteland is geliefd voor fietstochten. Verspreid over het buitengebied zijn er diverse terrassen en B&B's waar bezoekers kunnen verblijven en genieten van de omgeving.

De stedelijke regio's rondom het GGA-gebied groeien snel, waardoor het aantal inwoners aanzienlijk zal toenemen. Specifiek voor Boxtel geldt dat er een grote woningbouwopgave ligt in het GGA-gebied. De verwachting is dat daarmee de behoefte en druk op de natuurgebieden zal toenemen. Dit kan een bedreiging vormen voor de rust in het Natura 2000-gebied, zoals bevestigd in de Natuurdoelanalyse, is recreatie een belangrijke drukfactor op het Natura 2000-gebied. Het is een belangrijke opgave om die recreatiedruk te laten afnemen. Maar recreatie biedt ook kansen voor ondernemers die willen omschakelen of verbreden met bijvoorbeeld recreatieve functies op het erf.

Legenda

- voorzieningen
- - - wandelroute
- - - fietsroute
- ➔ toegangswegen
- P parkeerplaatsen
- 🌳 natuurpoorten

5. De koers: een integraal richtinggevend perspectief 2040-2050

Acht uitgangspunten

Het vertrekpunt voor het integraal langjarig perspectief van het gebied bestaat uit acht hoofduitgangspunten. Dit zijn:

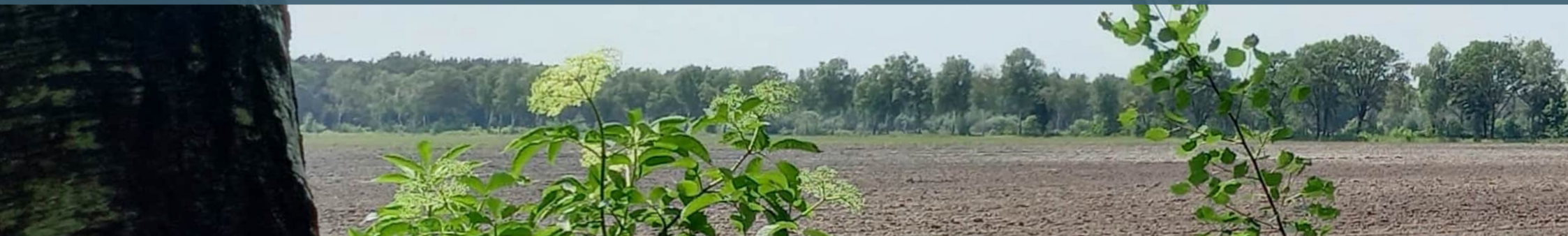
- een veerkrachtig en klimaatadaptief watersysteem;
- een veerkrachtig en robuust ecosysteem;
- ruimte voor diversiteit aan agrarisch ondernemerschap;
- aantrekkelijk en beleefbaar cultuurlandschap;
- recreatieve verbreding en regulering;
- landschap als basis voor verstedelijking;
- circulair, beperkte emissies en energieneutraal;
- grond staat in dienst van het gebied.

De uitgangspunten vormen samen de integrale en omvattende opgave voor de transitie van het landelijk gebied rondom de Kampina en Oisterwijkse Vennen. Die zowel recht doet aan de opgaven voor water, natuur en perspectief voor de landbouw, als aan de leefbaarheid, plattelandseconomie en bestaande cultuurhistorische en landschappelijke waarden van het gebied.

Thematische uitwerking

Deze hoofduitgangspunten zijn in dit hoofdstuk thematisch vertaald. Per thema is de beoogde ambitie beschreven en zijn de uitgangspunten uitgewerkt om deze ambitie te bereiken. Het betreffen leidende principes die consistent moeten worden toegepast in de planuitwerking en gebiedsprocessen van de deelgebieden.

De landelijke en provinciale doelen en opgaven zijn in deze uitgangspunten doorvertaald en hebben een doorwerking gekregen in begeleidende kaarten. Ook is de input uit de gesprekken met gebiedspartners en de huiskamer- en keukentafelgespreken met agrarisch ondernemers verwerkt. Sommige thema's hebben een verdiepend onderzoek of processtap gehad. Deze uitkomsten zijn in een apart kader toegevoegd.

Water en
bodem

Natuur en
biodiversiteit

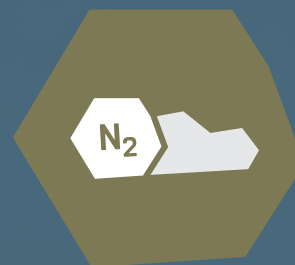
Landbouw en
agrarisch
ondernemerschap

Landschap en
cultuurhistorie

Recreatie en
toerisme

Stikstof

Wonen en
leefbaarheid

Klimaat en
circulariteit

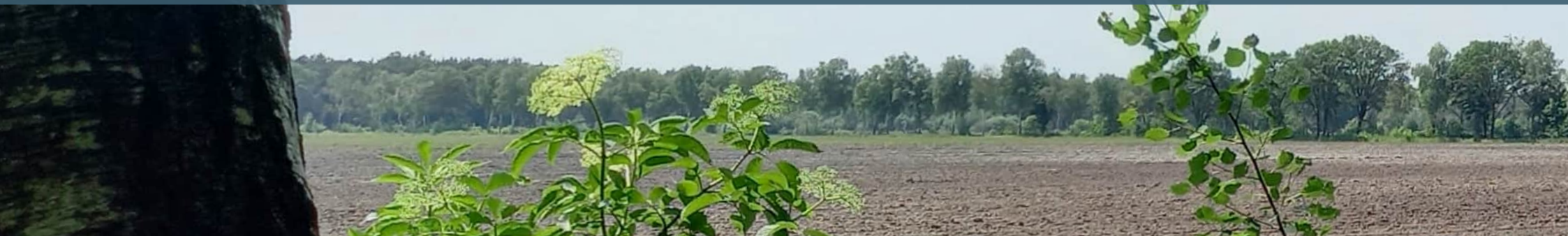
Maatwerk per deelgebied

De thema's gelden voor het gehele GGA-gebied, maar kunnen in de uitwerking per deelgebied verschillen. Dit omdat elk gebied zijn eigen specifieke situatie en uitdagingen kent. Zo heeft het stroomgebied Essche Stroom te maken met een verstedelijkingsopgave van de kern Boxtel en heeft deelgebied Rosep te maken met een intensieve recreatieve druk en stevige vernattingsopgave.

Voor ieder deelgebied geldt dat de thematische uitgangspunten in samenhang uitgewerkt dienen te worden. De thematische uitgangspunten per deelgebied zijn te vinden in de 'factsheets per deelgebied' vanaf pagina 76. In deze factsheets zijn ook de geconstateerde schuurpunten en kansen benoemd.

Samenhangende integrale uitwerking

Overgangszone Natura 2000

Voor de directe zone aan het Natura 2000-gebied, zogenaamd de overgangszone, gelden specifiekere doelen. Nu is er een scherpe grens tussen natuur en intensief landbouwgebied. In de toekomst zal deze overgang 'zachter' zijn met een afwaartse druk van menselijk handelen ten aanzien van het natuurgebied.

Met name in deze zone zal het watersysteem en inrichting ten dienste staan van natuurherstel van naastgelegen Natura 2000-gebied. Enkel extensieve en natuurinclusieve vormen van landgebruik zijn er mogelijk. Per thema wordt er ingegaan op de richting voor deze zone, soms geeft dat een dubbeling omdat de thema's er zo verweven zijn.

Wat de mogelijkheden zijn en hoe breed de zone is, zal afhangen van lokale, met name hydrologische factoren. Dit is maatwerk per gebied. De begrenzing van de overgangszone bepaalt tevens de mogelijke inzet van middelen voor realisatie. De Provincie Noord Brabant werkt op dit moment aan een GGA-brede concretisering van doelen in de overgangsgebieden.

Ambitie

Het bodem- en watersysteem van het gebied, als onderdeel van het stroomgebied van De Dommel heeft zich in 2050 ontwikkeld tot een veerkrachtig en robuust systeem.

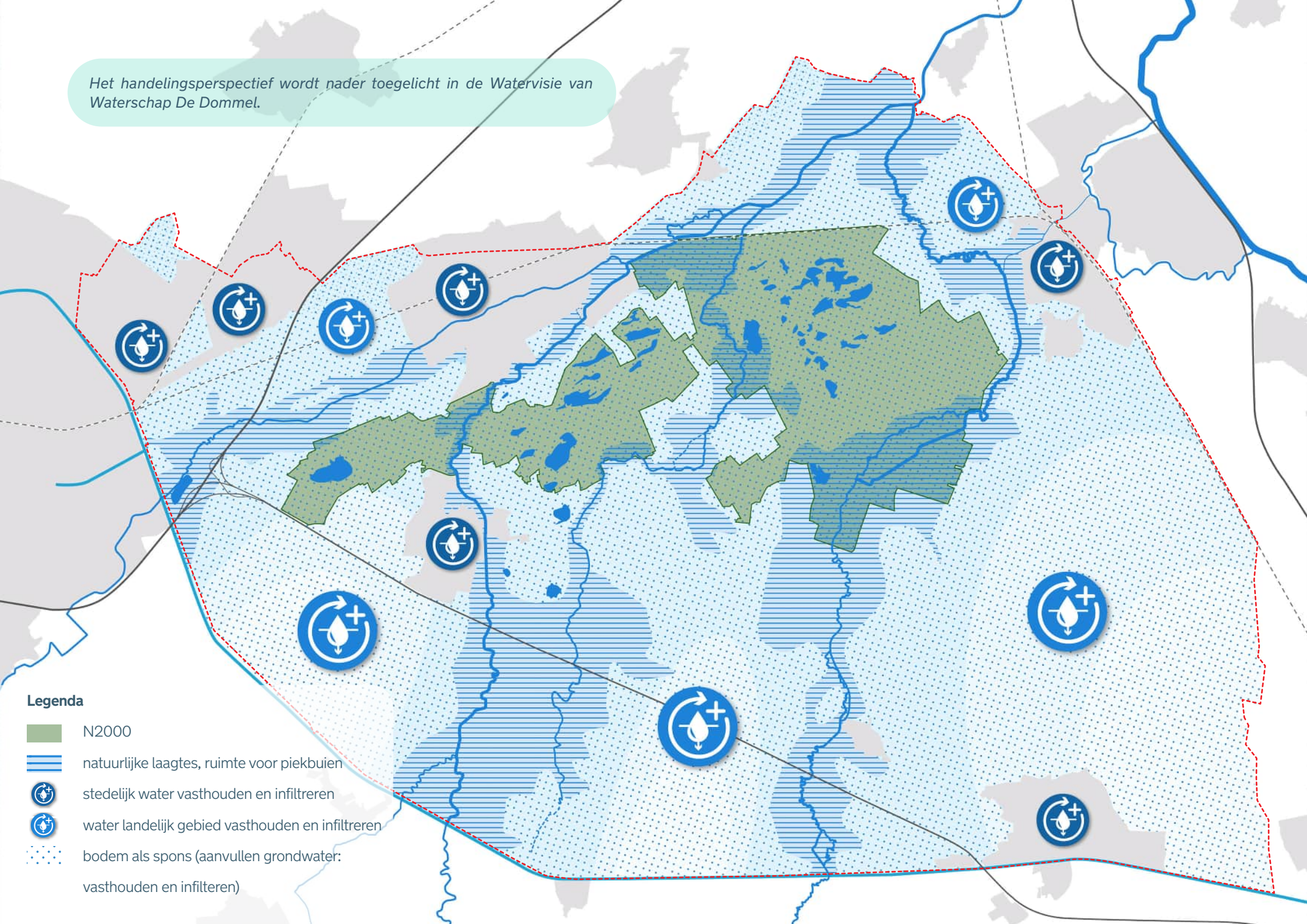
- Het bodem- en watersysteem kan langdurige droogte en zware regenval opvangen, zonder dat er zware schade ontstaat aan zowel natuur, landbouw of het stedelijk gebied. Beken blijven stromen ook bij langere periode van droogte. Grondwaterstanden gaan daarvoor omhoog (10-30 cm doelstelling op de hogere zandgronden in het VO BPLG) en er zijn waterbergingsgebieden om pieken op te vangen (10% VO BPLG).
- Het bodem- en watersysteem draagt bij aan de instandhouding en verbetering van de Natura 2000-doelen en KRW. Voorwaarden zijn: verhoging van het grondwaterpeil, herstel van de kwelstromen en verbetering van de waterkwaliteit.
- Het natuurlijke watersysteem (het oorspronkelijke watersysteem op basis van geomorfologie) is de basis voor de ruimtelijke inrichting en het landgebruik van het gebied ('water en bodem sturend').
- De bodem is gezond en vitaal, met infiltratiemogelijkheden voor aanvulling van het grondwater, een hoog waterbufferend vermogen en vastlegging van CO₂ in de bodem. Dit alles draagt bij aan de bodemvruchtbaarheid en –productiviteit ten behoeve van de landbouw.
- Goede en vruchtbare landbouwgronden, op de flanken en enkeerdgronden, blijven hoofdzakelijk behouden voor agrarisch gebruik (zie daarvoor thema landbouw).

Welke richting slaan we in

Klimaatrobuust watersysteem – 'water en bodem sturend'

- Het gebied wordt in zijn geheel natter, met consequenties voor het landgebruik van gronden in het beekdal en nattere laagten. De beekdalen en nattere laagten zijn niet geschikt voor woningbouwopgaven, waarbij de te verwachten hogere grondwaterstanden in komende decennia bepalend zijn voor de begrenzing hiervan. Dit principe heeft dit in het GGA-gebied met name consequenties voor de grote woningbouwopgave van gemeente Boxtel en enkele kleinere locaties in de gemeente Oisterwijk;
- Vooral op de 'hoge koppen' wordt ingezet op infiltratie en vasthouden van al het regenwater in de bodem. Onttrekkingen zijn hier na 2030 niet meer vanzelfsprekend, vooral niet in overgangszones rondom het Natura 2000-gebied;
- Pieken in neerslag worden opgevangen, van bovenin tot in de beekdalen. Water heeft daarvoor de ruimte nodig, onder andere in waterbergingsgebieden (Omgevingsverordening PNB) die nu al overstromen en mogelijk vaker onder water komen te staan of gestuurd ingezet kunnen worden;
- Ontwatering van het gebied -waaronder de inzet van onderbemalingen- wordt afgebouwd, zodat het gebied ten zuiden van de Kampina en Oisterwijkse Vennen niet meer wordt 'leeggetrokken';
- Goede en vruchtbare landbouwgronden, op de flanken en eerdgronden, blijven waar mogelijk behouden voor agrarisch gebruik.
- In zowel bestaand als nieuw stedelijk gebied, wordt ruimte gereserveerd voor waterberging en infiltratie. Dit door afkoppeling van het HWA-systeem en beperken van verhardingen.

Het handelingsperspectief wordt nader toegelicht in de Watervisie van Waterschap De Dommel.

Legenda

- N2000
- natuurlijke laagtes, ruimte voor piekbuien
- stedelijk water vasthouden en infiltreren
- water landelijk gebied vasthouden en infiltreren
- bodem als spons (aanvullen grondwater:
vasthouden en infiltreren)

Gezonde bodem als spons

- Door verhoging van het waterbufferend vermogen van de bodem houdt deze water vast voor drogere tijden en kan opbrengst voor de landbouw verbeteren. Daarvoor wordt het organische stofgehalte in de landbouwbodems verhoogd, bijvoorbeeld door:
 - het inbrengen van gewas- en wortelresten;
 - de aanvoer van dierlijke mest en compost;
 - het beperken van de bodemverstoring.
- Door de omvorming van naaldbos naar loofbos met een aandeel van 'rijke strooiselsoorten' wordt er een bijdrage geleverd aan waterbuffering.
- Beperken van bodemverdichting, waardoor regenwater in de bodem kan infiltreren en zo de grondwatervoorraad kan aanvullen.

Waterkwaliteit op orde.

- Vanuit de Kaderrichtlijn water (KRW), de Nitraatrichtlijn en de EU Grondwaterrichtlijn, wordt de vereiste kwaliteit van oppervlakte- en grondwater bepaald. De waterkwaliteit in het GGA-gebied wordt zowel bepaald door activiteiten in het gebied als daarbuiten. Naast generiek beleid (bijvoorbeeld vanuit het Rijk) zijn ook gebiedsgerichte maatregelen noodzakelijk voor het halen van deze doelen. Om de waterkwaliteit te verbeteren streven we er in het gebied naar om uitspoeling van nutriënten te verminderen. Ook wordt de ecologie en hydromorfologie verbeterd. Monitoring is noodzakelijk om hierop te sturen.

- In het landelijk gebied betekent dit dat er wordt ingezet op vermindering van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen en de inzet van bufferstroken. Bufferstroken kunnen goed gecombineerd worden met groenblauwe dooradering voor een maximaal effect. Uitspoeling van vervuild water in het stedelijk gebied moet worden voorkomen, we verminderen het aantal riooloverstorten en verbeteren de zuiveringsprocessen. Maar ook zuivering van stedelijk water alvorens dit geloosd wordt op het oppervlakte watersysteem.

Verkenning op effecten verhoging grondwaterstanden

Behoefte aan inzicht

Er is behoefte aan inzicht in de gebiedspecifieke consequenties om goede keuzes te maken en de juiste maatregelen te treffen om de hydrologische opgaven te behalen. Het gaat dan om herstel van het gehele watersysteem, zowel kwantitatief als kwalitatief. In het gebiedsproces is de eerste stap gemaakt naar meer inzicht in de effecten van de verhoging van grondwaterstanden: dit heeft immers grote impact op agrarische ondernemers over de toekomstige inzetbaarheid van hun gronden maar ook op ruimtelijke keuzes in bijvoorbeeld de woonopgave.

Verdieping op effecten verhoging grondwaterstanden

Hydrologische modellen om grondwaterstanden precies inzichtelijk te maken zijn arbeidsintensief en vragen veel kennis uit een gebied. Om alvast inzicht te krijgen in wat effecten in het gebied kunnen zijn, is er een globale verkenning uitgevoerd. Dit is gebaseerd op de modelberekeningen van Waterschap De Dommel, die het meest extreme scenario met de maximale mogelijke stijging van de grondwaterstanden in de toekomst hebben geanalyseerd. Hiermee ontstaat inzicht in het behalen van de doelen en de effecten op het mogelijke landgebruik. De verkenning beschrijft en verbeeld in een aantal kaartbeelden de belangrijkste effecten op watersysteem, natuur, landbouw, recreatie en verstedelijking.

Zie bijlage voor uitwerkingen per deelgebied en kaartbeelden

Algemene conclusies:

- Laaggelegen natte gronden grotendeels gelegen binnen Natura 2000, NNN en Natte natuurplek worden nog natter. Een deel van deze natte gronden is in gebruik als landbouwgrond en kan niet meer gebruikt worden voor reguliere teelten;
- Hogere grondwaterstanden kunnen een negatief effect hebben op oude waardevolle bossen en bomen;
- Delen van de landbouwgronden die eerder onder grondwatertrap VI vielen, vallen nu onder grondwatertrap Va. De hogere grondwaterstanden zorgen voor betere condities ten behoeve van de akkerbouw, waarbij droogte minder impact heeft en beregening minder snel noodzakelijk is;
- Laagtes in het landbouwgebied zullen langer onder water staan door hogere grondwaterstanden;
- Door de significante stijging van het grondwaterpeil in het beekdal en aansluitende natte laagten, zullen hier reguliere teelten/voedselgewassen niet meer mogelijk zijn, daar waar dit nu nog wel het geval is.
- Een deel van de landbouwgronden blijft kampen met lage grondwaterstanden. Uitgaande dat beregening niet meer vanzelfsprekend is, zullen hier reguliere teelten niet meer mogelijk zijn waar dit nu wel zo is;
- Op een aantal plekken in het gebied ontstaan conflicten tussen stijgend grondwater en bestaande woningen, recreatiewoningen en een sportpark.

De conclusies verschillen per deelgebied. Voor een specifieke uitwerking per deelgebied en kaartenbeelden zie de rapportage 'Verkenning effecten verhoging grondwaterstanden' in de bijlage van dit koersdocument.

Natuur en biodiversiteit

1. Ambitie

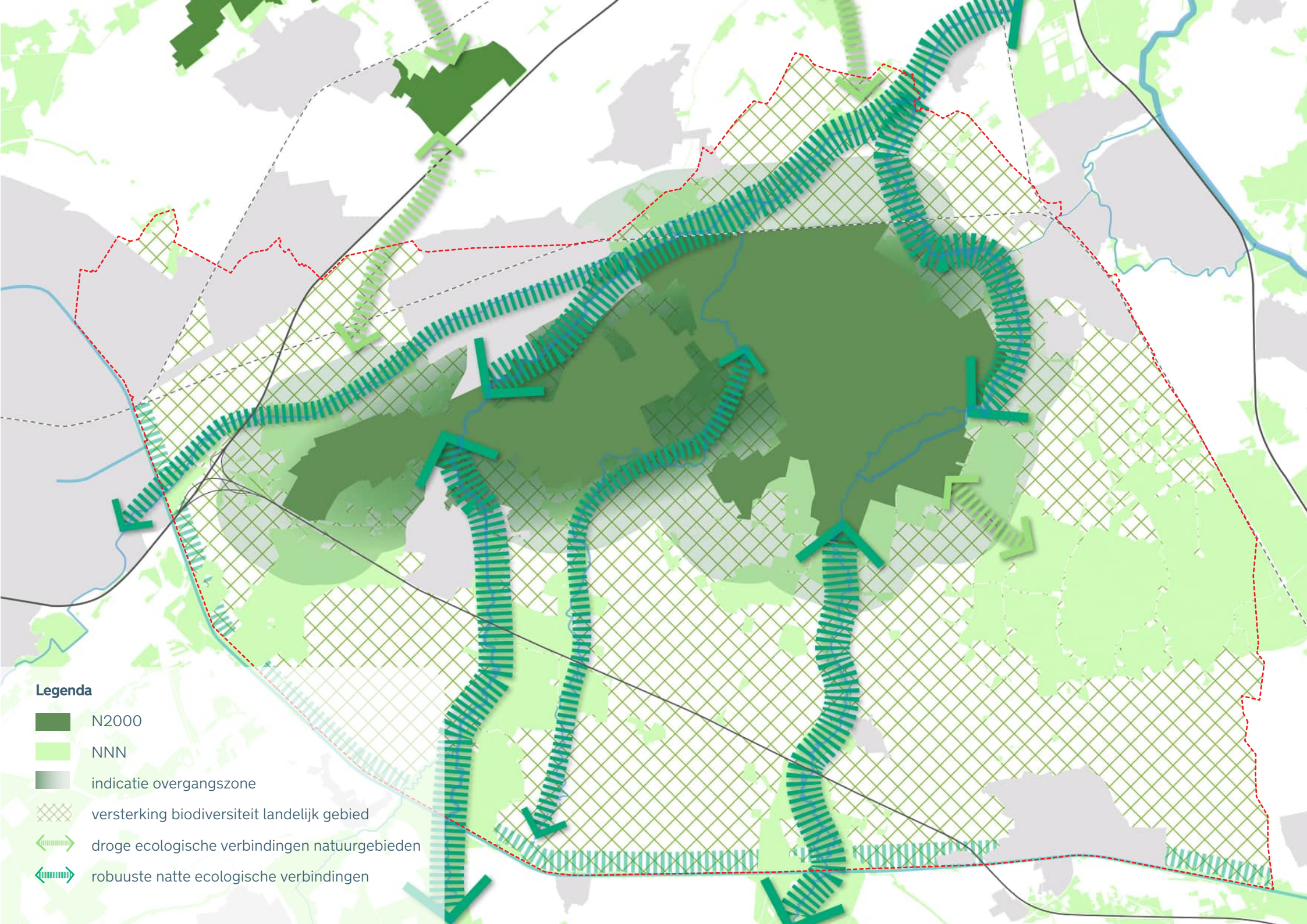
In de komende 30 jaar heeft het gebied zich ontwikkeld tot een robuust ecologisch systeem met een hoge biodiversiteit. We onderscheiden vier onderdelen:

- De natuur in het Natura 2000-gebied heeft zich hersteld en wordt duurzaam in stand gehouden.
 - Er is een robuuste overgangszone rondom het Natura 2000-gebied ontstaan, ten dienste van natuurherstel en opvang van recreanten. Deze zone heeft een gezonde bodem, schoon water en voldoende (grond)water, waardoor het gehele ecologische systeem veerkrachtiger is geworden en beter in staat is klimaatextremen op te vangen.
 - De beekdalen zijn ingericht als robuuste ecologische verbindingen (NNN) tussen het Natura 2000-gebied Kampina en Oisterwijkse Vennen en de omliggende Natura 2000-gebieden, zoals Kempenland-West, Regte Heide & Riels Laag, Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek. In de beken stroomt schoon water conform de doelstellingen van de KRW.
 - Er ontstaat een landelijk gebied met een hoge biodiversiteit, groenblauwe dooradering en gezonde bodem en ruimte voor recreatie.
- Emissies als stikstof, fijnstof en gewasbeschermingsmiddelen zullen in de omgeving van het Natura 2000-gebied zodanig zijn afgebouwd, dat de natuur in het Natura 2000-gebied kan herstellen. Analyse van bronnen en monitoring zijn noodzakelijk om hierop te sturen.
 - Regulering van de recreatie zorgt voor noodzakelijke rust in gebieden met kwetsbare natuurdelen. Dit betekent dat met name de heide van de Kampina beter beschermd en ingericht wordt als rustgebied.

2. Welke richting slaan we in

Natuurherstel Natura 2000-gebied Kampina en Oisterwijkse Vennen

- Het Natura 2000-gebied en de overgangszone rondom Natura 2000 wordt zodanig hydrologisch hersteld en ingericht, dat de ecologische veerkracht van het Natura 2000-gebied is gewaarborgd en de gunstige staat van instandhouding van de natuur in het Natura 2000-gebied wordt bereikt (zie ook thema water en bodem).
- ### Robuuste overgangszones rondom het Natura 2000-gebied
- De gronden rondom het Natura 2000-gebied Kampina en Oisterwijkse Vennen staan in dienst van natuurherstel van het Natura 2000-gebied, waarbij lokale condities de mogelijkheden bepalen.
 - Bij de vernatting van gronden wordt vanuit maatwerk en het gebiedsproces bekeken hoe met een minimale impact van de maatregelen een zo groot mogelijk effect kan worden bereikt voor het herstel van Natura 2000. Dit bepaalt ook de omvang en reikwijdte van de overgangszone. Daarvoor is nader inzicht nodig in de toekomstige grondwaterstanden bij aanpassingen in het gehele watersysteem.
 - Uitstoot stikstof binnen een straal van 1 km rondom Natura 2000 wordt teruggebracht door het beperken van mestaanwending/extensiveren van veehouderijen binnen deze zone. Overige beperkingen op emissies worden generiek opgepakt.
 - Het gebruik van (extensief beweide) graslanden wordt beschouwd als een waardevolle vorm van agrarisch, natuurinclusief landgebruik in de overgangszones. Daarvoor is het belangrijk om melkveehouderijen te behouden in het gebied.

Legenda

- N2000
- NNN
- indicatie overgangszone
- versterking biodiversiteit landelijk gebied
- droge ecologische verbindingen natuurgebieden
- robuuste natte ecologische verbindingen

De beekdalen als klimaatrobuuste ecologische structuren met schoon water

- Ontbrekende onderdelen van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en ecologische verbindingzones worden gerealiseerd met een streefdatum voor voltooiing voor 2027 of worden met een zorgvuldige onderbouwing op een alternatieve wijze gerealiseerd.
- Op natte gronden in de beekdalen, buiten de natuurgebieden, vindt een extensieve vorm van landbouw plaats, zoals natte teelt of extensieve beweiding.
- De waterkwaliteit komt op orde (volgens Kaderrichtlijn Water) door het beperken van de inspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen uit zowel het landelijke gebied (landbouwkundig gebruik) als stedelijk gebied (riooloverstorten). Monitoring is noodzakelijk om hierop te sturen en behoeft aandacht in het vervolg. Zie ook het thema water en bodem.

Agrarisch gebied met hoge biodiversiteit, gezonde bodem en schoon water

- Alle functies en vormen van landgebruik dragen bij aan het herstel van de biodiversiteit, gezonde bodem en schoon water. Hiervoor zijn verschillende maatregelen en mogelijkheden beschikbaar, zie ook de andere thema's voor meer details. Er moet ruimte zijn om doelen te kunnen behalen met bijvoorbeeld Versailles van het noorden of groenblauwe dooradering.
- Er wordt inzet op een groene dooradering van het landelijk gebied door de aanleg van bospercelen, heggen, kruidenrijke randen en houtwallen. Hiervoor ligt een concreet doel van 10% groenblauwe dooradering/Bossenstrategie in het landelijk gebied buiten de Natura 2000- en NNN-begrenzings (inclusief het percentage wat reeds aanwezig is). Bij de aanleg van landschapselementen wordt rekening gehouden met de karakteristiek van het landschapstype en het functioneel gebruik van de agrarische gronden.

Streefbeeld Natuurdoelanalyse Natura 2000-gebied Kampina en Oisterwijkse Vennen

Optimalisatie hydrologische systemen

Het hydrologisch systeem van het Natura 2000-gebied is hersteld. Het uitzakken van het grondwater is beperkt en de omstandigheden zijn dus niet alleen optimaal voor de drogere habitattypen en leefgebieden maar ook voor habitattypen en leefgebieden van meer natte omstandigheden en een volledig ontwikkelde gradiënt tussen deze omstandigheden. Water wordt langere tijd in het Natura 2000-gebied vastgehouden en de drainerende werking vanuit de omgeving van het Natura 2000-gebied is minimaal. De omstandigheden voor alle grondwaterafhankelijke habitattypen is optimaal. Dit geldt overigens ook voor de habitattypen en leefgebieden die meer afhankelijk zijn van regenwater dat direct of indirect (afstroming) het systeem inkomt. De inrichting en waterpeilen van de beken zijn optimaal, zodat delen in het Natura 2000-gebied periodiek overstromen. Periodieke overstroming zorgt ervoor dat bufferstoffen worden aangevoerd. Overal in het Natura 2000-gebied zijn omstandigheden voor de ontwikkeling van habitattypen en leefgebieden optimaal, waarbij de mogelijkheden in het oostelijk deel van het Natura 2000-gebied (Kampina) wel wat groter zijn dan in het westelijke deel (Oisterwijkse Vennen) vanwege de randinvloeden van met name de landbouw, maar ook verstoring door verkeer.

Vergroten areaal en connectiviteit

Binnen het Natura 2000-gebied zijn deelgebieden met elkaar verbonden en daarbuiten zijn de deelgebieden verbonden met andere natuurgebieden in de omgeving, zoals gebieden bij Moergestel, de Mortelen en het Natura 2000-gebied Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen. Het gaat hierbij voornamelijk om verbindingen voor soorten van natte omstandigheden.

Vergroten dynamiek en diversiteit

Open zand wisselt zeer plaatselijk aan de oostkant van het Natura 2000-gebied de heidevegetatie af. Enige verstuing vindt plaats, maar van grootschalige dynamiek is in het kader van verstuing geen sprake. Het dynamische element in het Natura 2000- gebied wordt met name gevormd door de beken die periodiek overstromen en de lagere delen van het Natura 2000- gebied onder water zetten.

Verminderen input nutriënten en chemische stoffen en herstel van schade

Input van nutriënten en chemische stoffen vindt plaats langs twee wegen: door het water en door de lucht. De waterkwaliteit van de beken is verbeterd ten opzichte van de huidige situatie: met name de concentratie aan meststoffen (nitraat, fosfaat) en bestrijdingsmiddelen is afgenomen, maar bufferstoffen zijn wel aanwezig. Hierdoor is de aanvoer van voedingstoffen door de beken beperkt, maar voeren de beken met enige regelmaat wel bufferstoffen aan. De stikstofdepositie ligt onder de kritische depositiewaarden van de aanwezige habitattypen.

Herstel van biotische kwaliteit

De biotische kwaliteit die aanwezig is, is het gevolg van de aanwezige abiotische omstandigheden in combinatie met verbindingen met de omgeving. In de kopjes hiervoor zijn de omstandigheden beschreven waaronder de biotische kwaliteit zich in combinatie met beheer optimaal ontwikkeld heeft.

1. Ambitie

In de komende 30 jaar is er een toekomstbestendige landbouwsector die, met een diversiteit aan ondernemerschap en landgebruik, bijdraagt aan de voedselproductie, de levering van biobased grondstoffen, landschapsbeheer, verbetering van waterkwaliteit, bodem en biodiversiteit en de leefbaarheid van het landelijk gebied rondom de Kampina en Oisterwijkse Vennen. Goede landbouwgronden zijn daarbij behouden voor voedselproductie.

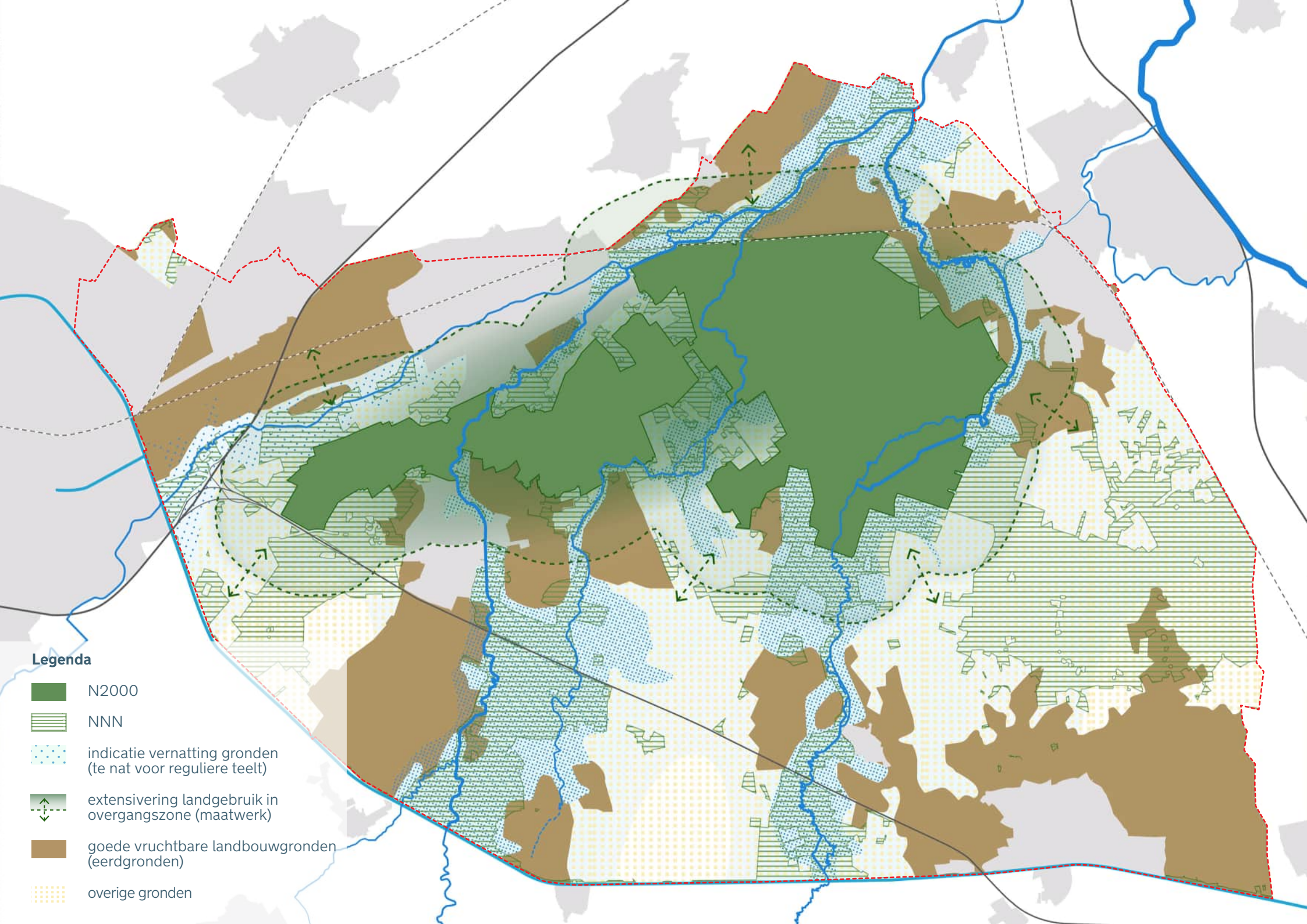
Er is een diversiteit aan (agrarische) ondernemers aanwezig die, afgestemd op hun persoonlijke omstandigheden, hun bedrijven op een duurzame manier hebben doorontwikkeld. Deze ondernemingen zijn toekomstbestendig, met diverse en rendabele verdienmodellen die passen bij het landschappelijk karakter van het gebied, het watersysteem en hun ligging ten opzichte van kwetsbare natuur. Er is volop ruimte voor verbreed (agrarisch) ondernemerschap dat brede meerwaarde biedt voor de omgeving.

In de overgangszones streeft de provincie naar extensieve vormen van landbouw (graasdierhouderij/voedergewassen, gewassen voor biobased (bouw)materialen, bosbouw, agroforestry). Een meer natuur- en landschapsinclusieve landbouw, waarbij het versterken van landschap en biodiversiteit - met inbegrip van insecten en soorten uit de Vogel- en habitatrichtlijn - integraal onderdeel uitmaakt van het bedrijfsmodel. Inkomsten uit beloningen voor ecosysteemdiensten, aanpassingen in regelgeving en vergoedingen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer zijn dan ook een structureel onderdeel van het verdienmodel.

2. Welke richting slaan we in

Een toekomstbestendige landbouw met diversiteit aan ondernemerschap

- Er zijn diverse (gecombineerde) verdienmodellen voorstelbaar, waarmee de gebiedsdoelen kunnen worden bereikt. Een duidelijk en langjarig beleidskader is nodig voor een toekomstbestendig transitiepad. Dit wordt uitgewerkt in de deelgebieden.
- Overheden ondersteunen ondernemers in hun transitie naar duurzame bedrijven met regelingen die zijn afgestemd op individuele situaties. Waardering en beloning voor maatschappelijke diensten maken hier deel van uit.
- Naast de focus op individuele bedrijfssituaties wordt er gewerkt aan collectieve streekoplossingen (naar voorbeeld van de Duinboeren). Combinaties van ondernemers kunnen in een gebied meer slagkracht krijgen door samenhang en samenwerking. Dit biedt de mogelijkheid om naar oplossingsrichtingen te kijken met voordelen voor iedereen. Bijvoorbeeld middels grondruil, uitwisseling van gronden voor vruchtwisseling, kringlooplandbouw, mestverwerkingsoplossingen en gezamenlijk agrarisch natuurbeheer. Zo wordt tevens gewerkt aan eigenaarschap van lokale ondernemers voor hun gebied én worden er meer gebiedseigen oplossingen ontwikkeld voor de doelen op het gebied van landschap, bodem, water en biodiversiteit.
- Stoppende bedrijven worden ondersteund bij de transformatie van hun erven, zodat zij een nieuwe functie vervullen op gebied van zorg, wonen, onderwijs, recreatie en economie. Zij dragen op deze wijze bij aan de leefbaarheid van het landelijk gebied. Er wordt gestreefd naar beleidsruimte voor ondernemers die bijdragen aan het lokale gebiedsperspectief en de gebiedsdoelen. De brede meerwaarde van een initiatief voor de omgeving dient daarvoor inzichtelijk te worden gemaakt.

Legenda

- N2000
- NNN
- indicatie vernatting gronden (te nat voor reguliere teelt)
- extensivering landgebruik in overgangszone (maatwerk)
- goede vruchtbare landbouwgronden (eerdgronden)
- overige gronden

Landgebruik gaat samen met versterking biodiversiteit, schoon water en gezonde bodem

- Het agrarisch landgebruik gaat samen met de versterking van biodiversiteit, een veerkrachtig watersysteem, bodemkwaliteit en een aantrekkelijk landschap. Er wordt afgestemd op basis van lokale omstandigheden zoals landschapstype, nabijheid natuur (NNN-N2000), bodem en het watersysteem. Per deelgebied worden de mogelijkheden inzichtelijk gemaakt door de overheden in samenspraak met de ondernemers uit het gebied.
- Teeltkeuzes worden afgestemd op de toekomstige waterpeilen. Zo bieden natte gronden kansen voor biobased teelten en extensieve beweiding.
- Agrarisch gebruik gaat samen met een groenblauwe dooradering van heggen, houtwallen en bloemrijke randen. Hierbij worden beplantingen -waar mogelijk- ingezet ten behoeve van de productie en ecosysteemdiensten. Bomenrijen zijn in het jonge ontginningslandschap (de oude heide) aangeplant op het zuidwesten. Ze functioneren als windsingel tegen verdroging en verbeteren de productiviteit van de grond.
- De doorontwikkeling en inzet van programma's, zoals de Biodiversiteitsmonitor, BodemUP en het werken vanuit 'KPI's, dragen bij aan het inzichtelijk maken van de mogelijkheden om te verduurzamen voor een ondernemer.
- Regelingen voor maatschappelijke en ecosysteemdiensten, agrarisch natuurbeheer, en de aanleg en het beheer van de groenblauwe dooradering worden optimaal benut en toegankelijk gemaakt als bijdrage aan het verdienvermogen van de ondernemer en bieden zekerheid voor langere termijn.

Behoud goede landbouwgronden

- Het behoud van goede landbouwgronden is van groot belang om toekomstperspectief te kunnen bieden aan blijvende agrarische ondernemers. In het voorontwerp BPLG, maar ook de Handelingsperspectieven van Waterschap De Dommel, is beschreven dat onder meer op 'de flanken' kwalitatief goede landbouwgronden zijn. Dit zijn gronden die op basis van de waterhuishoudkundige inrichting beperkte kans hebben op opbrengstverliezen door te natte of droge omstandigheden. Zodat het hier binnen kaders voor water, bodem en natuur mogelijk blijft een hoog productieniveau op duurzame wijze te realiseren.
- Op het gebied van bodem zijn vooral de enkeerdgronden, gronden die al eeuwenlang voor akkerbouw in gebruik zijn, de meest vruchtbare gronden in het gebied die waar mogelijk behouden blijven voor akkerbouw. Beekeerdgronden zijn dat ook, maar het is de vraag of zij in de toekomst te nat zijn bij verhoging van grondwaterstanden en piekbuien.
- Bij verkenning van de inzet van landbouwgrond voor andere functies zoals woningbouw en energietransitie wordt de landbouwkundige kwaliteit van de gronden meegewogen in de beoordeling (Zie bijvoorbeeld de zonneladder in Omgevingsvisies).

Overgangszone rondom Natura 2000-gebieden

- In zones grenzend aan Natura 2000-gebieden, maar ook Natte natuurparels, beekdalen en grondwaterbeschermingsgebieden zijn hogere grondwaterstanden en aangepast gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen nodig om de natuur- en waterdoelen te realiseren. De noodzakelijke mate daarin verschilt echter per locatie naar gelang kwetsbaarheid en locatie in het watersysteem van het gebied.
- Om zoveel mogelijk agrarisch productieve gronden te behouden, wordt bij vernatting van gronden op maat gekeken naar hoe met minimale impact van maatregelen het maximaal mogelijke doel voor natuurherstel in Natura 2000-gebieden kan worden bereikt. Hiervoor is verder inzicht nodig in de toekomstige grondwaterstanden bij aanpassingen in het gehele watersysteem. Dit bepaalt ook de reikwijdte van de overgangszone en wordt per deelgebied nader uitgewerkt.
- Agrarisch landgebruik is mogelijk binnen de kaders van het systeemherstel en lokale condities van het landschap. Zo bieden oude enkeerdgronden kansen voor natuurinclusieve akkerbouw van gewassen met groene dooradering van kruidenrijke stroken en heggen. Terwijl nattere percelen mogelijkheden bieden voor extensieve beweiding of 'natte teelten' met beperkte impact op bodem en water.
- Inzet van (extensief beweidde) graslanden wordt beschouwd als een waardevolle vorm van agrarisch, natuurinclusief landgebruik in de overgangszones. Melkveebedrijven zijn daarvoor belangrijk om te behouden in het gebied.
- Een voorwaarde voor natuurinclusieve landbouw in de overgangszones is het genereren van structurele inkomsten uit beloningen voor ecosysteemdiensten en vergoedingen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

Waterstanden en goede landbouwgronden

Uit de keukentafelgesprekken

De ondernemers rondom Kampina en Oisterwijkse Vennen gaven tijdens de huiskamer- en keukentafelgesprekken aan dat juist de beekdalen de laatste jaren het meeste opbrengst hadden. Dat waren relatief droge jaren en deze gesprekken zijn gevoerd voorafgaand aan het natte voorjaar van 2024.

Verkenning verhoging grondwaterstanden

In de Verkenning verhoging grondwaterstanden (zie bijlage 3) is per deelgebied aangegeven welke beekdalen natter worden en reguliere teelten niet meer vanzelfsprekend zijn. Maar ook op welke delen van het gebied de condities voor landbouw verbeteren en beregening minder nodig zal zijn met hogere grondwaterstanden. Op de flanken van de zandgronden zal door hogere grondwaterpeilen de landbouwkundige geschiktheid van gronden verbeteren (minder droogte-gevoelig). Dit biedt juist betere omstandigheden voor akkerbouw.

Landschap en cultuurhistorie

1. Ambitie

Het GGA-gebied ligt in het hart van het 'Van Gogh Nationaal Park'. Het ontleent haar schoonheid en waarde aan de karakteristieke cultuurlandschappen, het agrarische land, landgoederen, natuurgonden en beleefbare historie. Het kenmerkende, historisch gegroeide landschap met haar diversiteit aan landschapstypen wordt gekoesterd en versterkt vanuit de meerwaarde die het heeft voor de lokale identiteit, leefbaarheid en vrijetijdseconomie van het gebied.

In de komende 30 jaar heeft het gebied zich doorontwikkeld tot een fraai en aantrekkelijk groen dooraderd landschap. Erven en ontwikkelingen zijn zorgvuldig ingebed met gebiedseigen (erf-)beplantingen. Bewoners en bezoekers kunnen genieten van het gebied dankzij een uitgebreid netwerk aan wandel-, fiets en ruiterpaden.

2. Welke richting slaan we in

Koesteren en versterken van de landschappelijke eigenheid

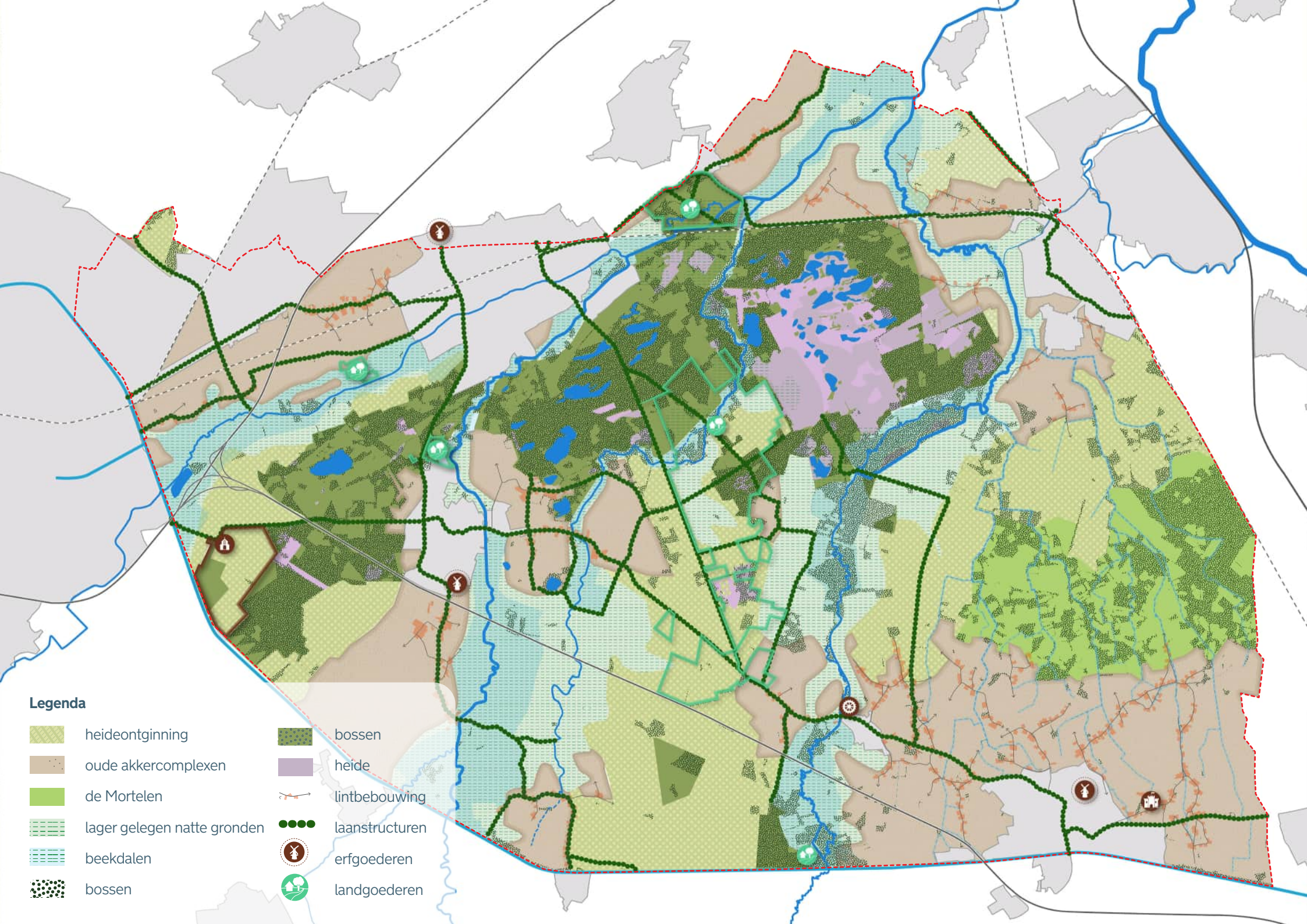
- De diversiteit in landschapstypen - zoals de jonge heideontginningen, kampenlandschap en de beekdalen - wordt gekoesterd. De specifieke karakteristieken vormen de basis voor herinrichting van een gebied.
- Cultuurhistorisch erfgoed en ensembles worden gekoesterd en versterkt. Tevens is er aandacht voor bij aanpassingen in het watersysteem en ingrepen ten behoeve van natuurherstel. Dit omvat bijvoorbeeld de impact van vernatting op eeuwenoude lanen en de relatie tussen natuurontwikkeling en historische ontginningsstructuren.
- Bij de transformatie en herinrichting van erven wordt er rekening gehouden met het karakter van het buurtschap of ontginningslint.

Groenblauwe dooradering afstemmen op landschapstype

- Landschappelijke historische kenmerken worden als basis genomen voor de groenblauwe dooradering (10% norm v. o. BPLG) van het landelijk gebied. Voor de meer kleinschalige oude cultuurgronden betekent dit dat kruiden- en bloemrijke randen, heggen en struwelen en kleine bosjes worden ingezet. Beekdalen en nattere gronden krijgen elzensingels en nattere elzen- en wilgenbosjes. Voor het meer functioneel ingerichte jonge ontginningslandschap zijn robuustere houtsingels of bosstroken geschikt, geplaatst op grotere afstand van elkaar en haaks op de ontginningswegen. Zij hebben bovendien een functionele rol: ze vangen emissies af, fungeren als windsingels die helpen bij het tegengaan van verdroging van de bodem, en bevorderen waterinfiltratie op de hogere delen van het landschap (koppen).

Groen ingepaste erven met ruimte voor verbrede activiteiten

- Aantrekkelijke en levendige erven met functies zoals zorg, kinderopvang, nieuwe woonvormen, lokaal voedselverkoop, extensieve recreatieve activiteiten dragen bij aan een aantrekkelijk en leefbaar buitengebied. Dit geldt vooral voor locaties nabij het stedelijk gebied en langs recreatieve routes. De intensiteit van de activiteiten wordt afgestemd op de locatie en de nabijheid van het Natura 2000-gebied.
- Erven en woningen zijn op een landschappelijke manier ingepast met gebiedseigen erfbeplanting, waardoor ze bijdragen aan zowel een aantrekkelijk landschap als de biodiversiteit.
- Nieuwe functies worden waar mogelijk geïntegreerd op een manier die brede meerwaarde voor het gebied biedt. Dit kan bijvoorbeeld door het realiseren van een padennetwerk of de groenblauwe dooradering.

Legenda

	heideontginning		bossen
	oude akkercomplexen		heide
	de Mortelen		lintbebouwing
	lager gelegen natte gronden		laanstructuren
	beekdalen		erfgoederen
	bossen		landgoederen

1. Ambitie

Het gebied in en rondom het Natura 2000-gebied biedt in de komende 30 jaar een aantrekkelijk, divers en toegankelijk landschap dat van waarde is voor het welbevinden, gezondheid, natuurbeleving en vrijetijdsbesteding van de inwoners en bezoekers van het gebied. Zij biedt een groene recreatieve tegenhanger voor de verstedelijkingsgroei in de regio. De recreatieve ambitie bestaat uit twee onderdelen:

- De regulering en zonering binnen het Natura 2000-gebied richten zich op de bescherming van kwetsbare natuur. De Kampina blijft behouden als extensief recreatie gebied, terwijl voor de Oisterwijkse Vennen een goede balans tussen recreatie en natuurwaarden wordt gewaarborgd.
- Doorontwikkeling van een aantrekkelijke recreatieve schil rondom het Natura 2000-gebied. Om kwetsbare natuur te beschermen, en tegelijkertijd de groeiende recreatieve behoefte te faciliteren, wordt het toeristisch potentieel van het landelijk gebied buiten de Natura 2000-gebieden vergroot en de belevingswaarde van het landschap versterkt. Er is een afwaartse recreatieve druk vanaf het Natura 2000-gebied gerealiseerd en bezoekers worden op een natuurlijke manier over het gebied verspreid.

2. Welke richting slaan we in

Regulering en zonering binnen het Natura 2000-gebied

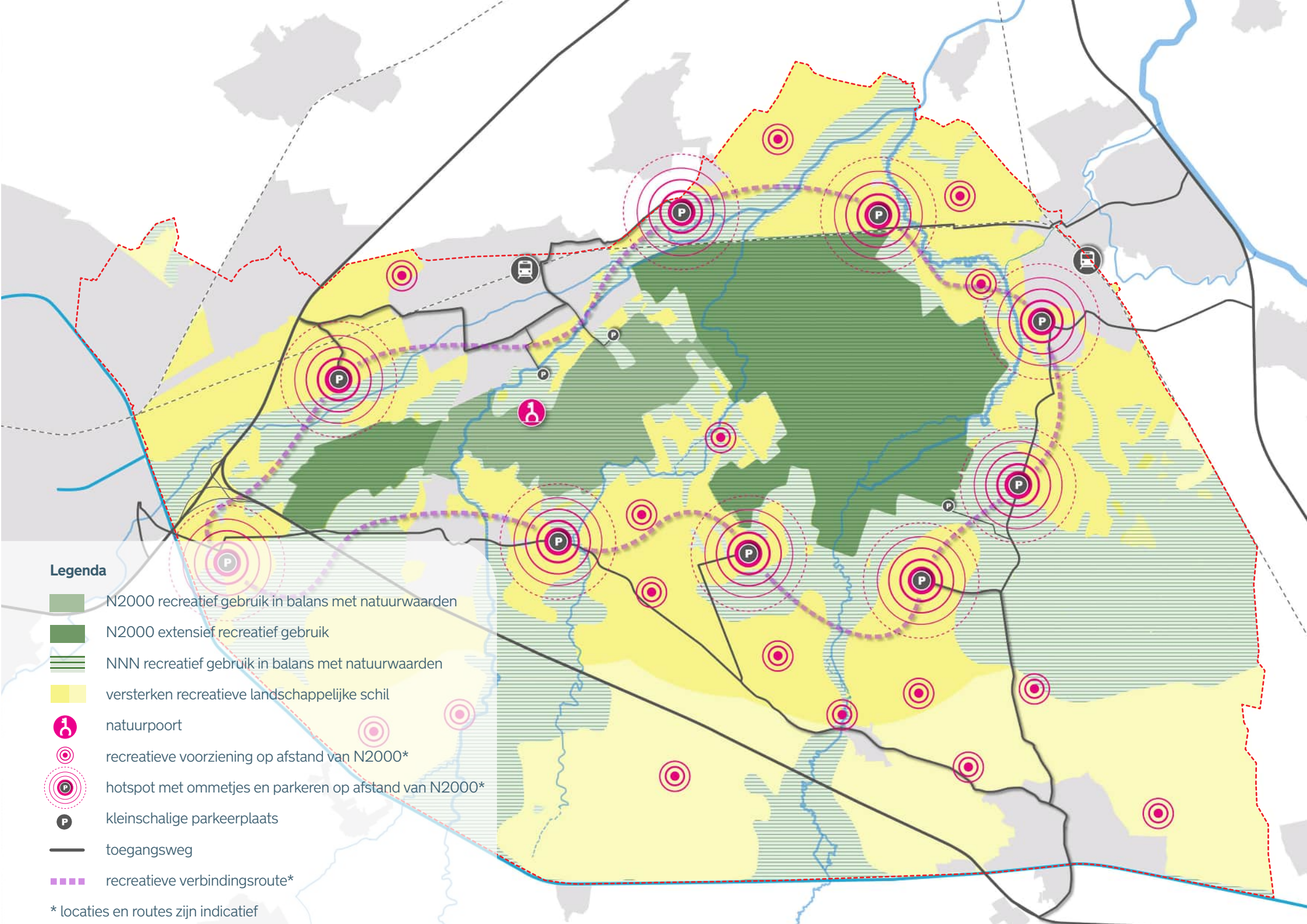
- De kwetsbare natuur in de Natura 2000-gebieden heeft voldoende rust nodig. Daarom wordt de toenemende recreatieve druk gereguleerd. Het kwetsbare heidegebied van de Kampina blijft beschikbaar voor de 'rustzoeker'. De bossen van de Oisterwijkse Vennen blijven toegankelijk voor de recreant, maar dan wel in balans met de natuur.
- Het streven is naar een vorm van regulering om bezoekers op gepaste wijze door het gebied te leiden. Daarvoor wordt het parkeren zoveel mogelijk buiten het Natura 2000-gebied gefaciliteerd. Routes door de meest kwetsbare natuur worden ontmoedigd en afgesloten. Communicatie en bebording worden aangepast om bezoekers te leiden langs minder kwetsbare delen. Indien mogelijk worden grote versturende recreatieve bedrijven verplaatst.

Legenda

- N2000 recreatief gebruik in balans met natuurwaarden
- N2000 extensief recreatief gebruik
- NNN recreatief gebruik in balans met natuurwaarden
- versterken recreatieve landschappelijke schil
- natuurpoort
- recreatieve voorziening op afstand van N2000*
- hotspot met ommetjes en parkeren op afstand van N2000*
- kleinschalige parkeerplaats
- toegangsweg
- recreatieve verbinderoute*

* locaties en routes zijn indicatief

Ontwikkeling recreatieve schil rondom het Natura 2000-gebied

- Recreanten worden ontvangen bij strategisch gelegen recreatieve 'poorten', voorzien van parkeermogelijkheden op afstand van kwetsbare natuur. Van daaruit worden geleide wandelroutes en recreatieve arrangementen aangeboden. Dit biedt kansen voor bestaande horecabedrijven en boeren erven die dagrecreatie aanbieden. Vanuit deze punten starten wandel- en fietsroutes door het prachtige en gevarieerde landschap, langs vele aantrekkelijke en uitnodigende recreatieve erven die zich rondom Kampina en de Oisterwijkse Vennen verder ontwikkelen.
- Een aantrekkelijk recreatief gebied vereist een fraaie landschappelijke setting om te recreëren. Daarom wordt de landschappelijke kwaliteit verbeterd met hagen, singels, groen, ingepaste erven en een uitbreiding van de wandelroutes
- Bij de ontwikkeling van een recreatief of toeristisch bedrijf in het gebied, wordt ervoor gezorgd dat de onderneming bijdraagt aan de verbetering van de omgeving, bijvoorbeeld door het aanleggen van landschapselementen of recreatieve routes
- Recreatieve of toeristische initiatieven op de boerderij worden gestimuleerd. Zowel als aanvullende activiteit bij bestaande (agrarische) bedrijven als nieuwe activiteit na het beëindigen van het agrarisch bedrijf. Hierbij ligt de focus op het bestaande erf, waarbij het omliggende landschap eventueel kan worden betrokken, indien dit noodzakelijk is voor de bedrijfsvoering en bijdraagt aan de landschappelijke kwaliteit van de omgeving.
- Ook effectieve communicatie en gebiedsmarketing om het gebied aantrekkelijk te presenteren is van belang. Het bevorderen van verbindingen tussen recreatieve bedrijven voor aantrekkelijke arrangementen en het positief sturen van recreantengedrag zijn hierbij cruciaal. Visit Brabant en Recron spelen een belangrijke rol als partners in deze inspanningen.

Samenwerking op het gebied recreatie en toerisme

- Uit de verdiepende werksessies bleek dat er veel energie en draagvlak is om de ambitie verder invulling te geven. Dit vraagt echter om een programmatisch aanpak op het thema recreatie. Er is behoefte aan een gebiedsregisseur of werkorganisatie waar ondernemers terecht kunnen voor ondersteuning. Een gebiedsregisseur kan toetsen aan de opgaven vanuit de GGA en kan de gemeenten of andere gebiedspartners hierover adviseren. De gemeente maakt hierop een brede belangenafweging en het blijft de bevoegdheid van de gemeente om een ruimtelijke ontwikkeling vervolgens (al dan niet) te vergunnen.
- Een gezamenlijk uitgangspunt voor de verdere uitwerking van maatregelen is dat deze naar draagkracht en met betrokkenheid van ondernemers worden uitgevoerd.

Verkenning en verdieping recreatief toekomstperspectief

In een verdieping op het thema recreatie zijn er in het voorjaar van 2024 enkele werksessies georganiseerd om het recreatief toekomstperspectief voor het gebied scherper te krijgen. Aan deze werksessie deden vertegenwoordigers mee van onder meer gemeente Boxtel, Oirschot en Oisterwijk, ZLTO, Natuurmonumenten en brancheverenigingen Recron en Koninklijke Horeca Nederland.

Verkenning toekomstscenario en bouwstenen

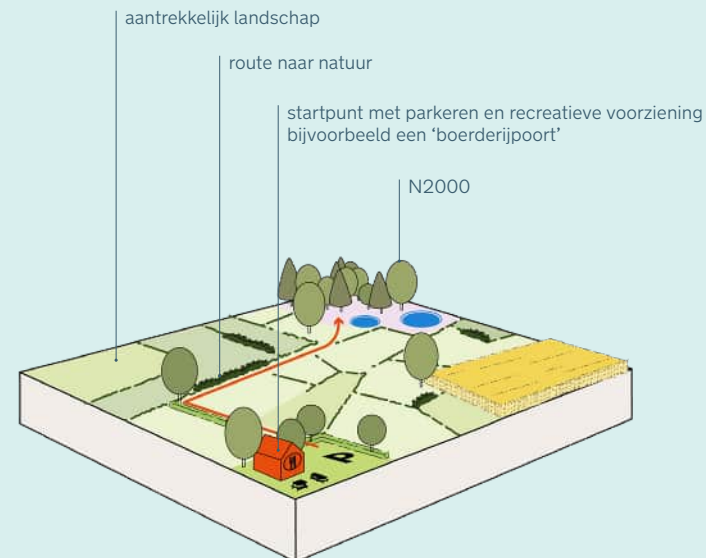
Speciaal voor hiervoor was een toekomstscenario geschetst: een mogelijke vertaling van de recreatieve visie op kaart. In het scenario waren verschillende bouwstenen opgenomen. Deze bouwstenen beschrijven de manier waarop we met verschillende aspecten en elementen in het gebied om kunnen gaan. Na de sessie zijn deze bouwstenen verder beschreven en getekend.

Deze bouwstenen (en de toekomstkaart) geven niet de daadwerkelijke toekomst weer maar geven een denkrichting. Hoe, waar en in welke mate de bouwstenen worden toegepast vergt maatwerk en zal per specifieke locatie anders zijn.

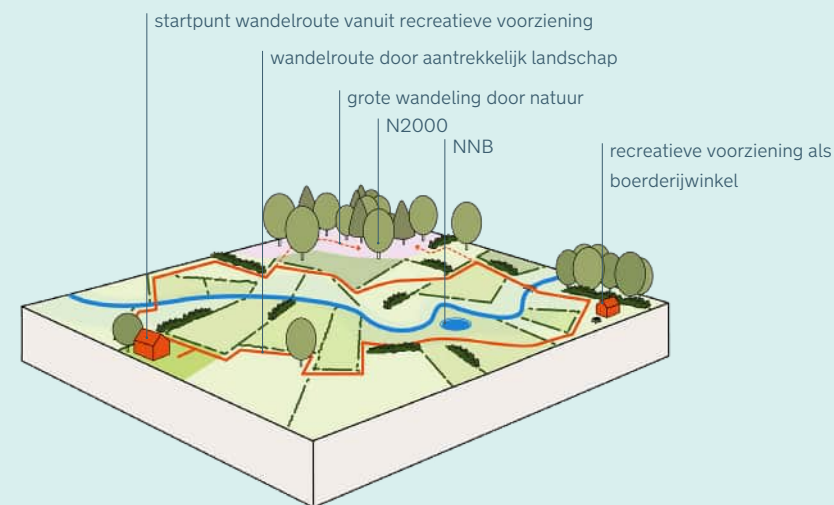
Beginnen en doorpakken

Doel van de werksessie was ook om gezamenlijk te formuleren wat de eerste stappen zouden zijn om tot dit scenario te komen. Hoe zouden we daar kunnen komen. Niet denken vanuit belangen of functie dus, maar vanuit het geschetste eindbeeld.

De werksessie was een mix van kennisdeling, actieve betrokkenheid en out of the box denken. Uiteindelijk zijn er zo'n 15 'beginnetjes' geformuleerd, van betere samenwerking tussen de gemeenten, het uitzetten van onderzoeken tot bij elkaar brengen van ondernemers. Daarbij is besproken wie hiermee kan beginnen.

voorbeeld bouwsteen 'Hotspot met parkeren buiten natuur'

voorbeeld bouwsteen 'Aantrekkelijke ommetjes'

1. Ambitie

Over 30 jaar zijn stikstofemissies zodanig verminderd dat de natuur in met name het Natura 2000-gebied zich heeft weten te herstellen en versterken. Er is een evenwicht gevonden tussen voldoende natuurherstel enerzijds en ruimte voor duurzaam ondernemerschap anderzijds. Daarbij is er niet alleen gekeken wat er in het gebied mogelijk is, maar is ook voldoende aandacht voor de relatie met de bereikte resultaten van stikstofreductie buiten het gebied (generieke aanpak). Door goede monitoring en bijsturing is voor iedereen duidelijk wat de bereikte effecten van de maatregelen zijn.

2. Welke richting slaan we in

Vermindering van de stikstofuitstoot in de directe omgeving van Natura 2000-gebieden.

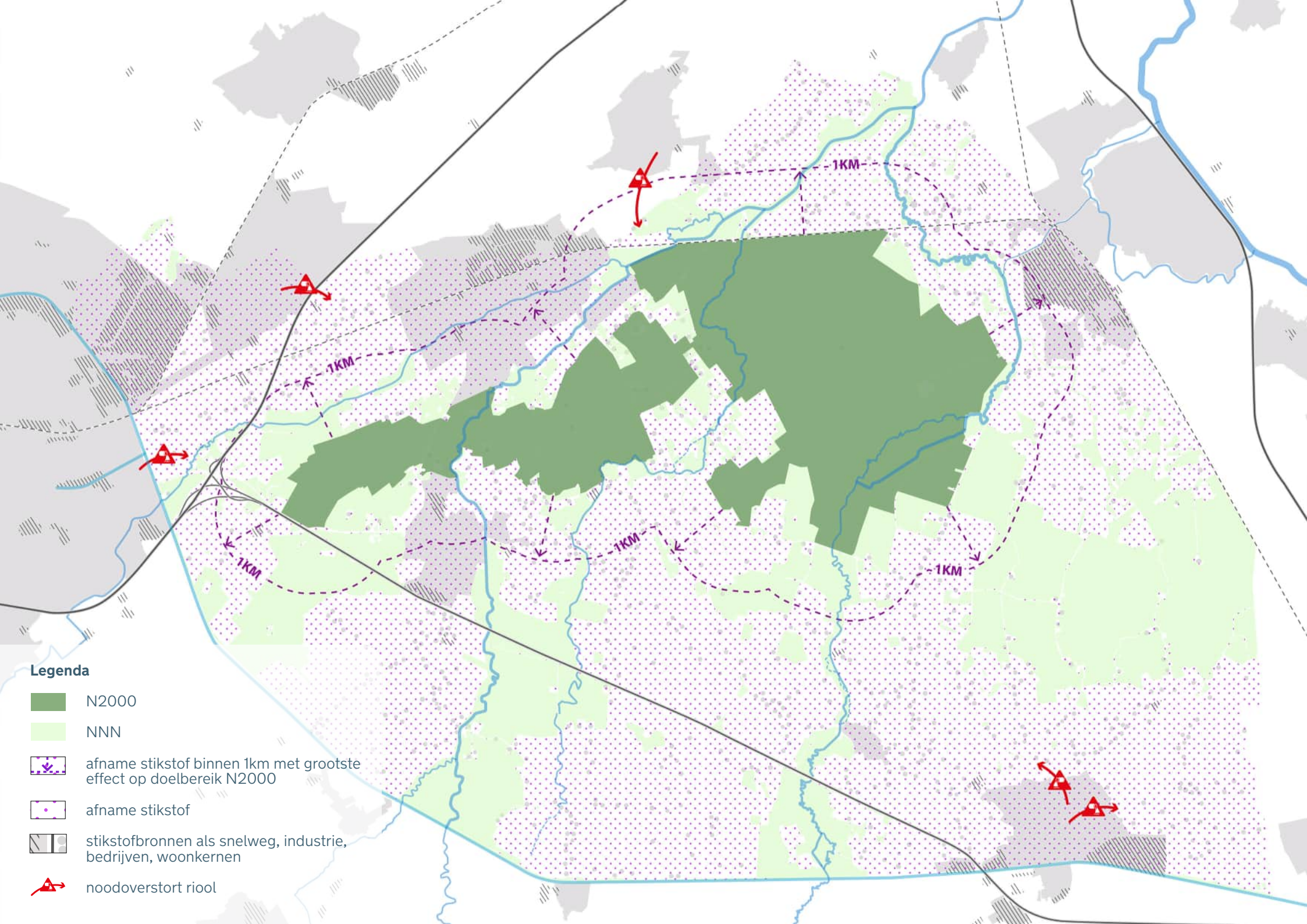
- Het grootste potentieel voor reductie op korte termijn ligt in het verduurzamen van stallen en het verminderen van mestgebruik binnen de 1 km-zone rondom Natura 2000-gebieden. De meeste winst is te behalen in een afname van mestaanwending in de eerste 250 meter. Afname van het aantal dieren in deze zone draagt direct bij aan de stikstofreductie ten behoeve van natuurherstel. Vergaande maatregelen zullen nodig zijn om doelen te behalen. Aanvullend dragen managementmaatregelen op bedrijven bij aan de reductie door het verminderen van eiwitten in het voer, het bewerken van mest om de vorming van ammoniak te voorkomen, en het creëren van kringlopen met korte ketens om verliezen en emissies te beperken.
- Naast de agrarische sector zal ook de verduurzaming van de industrie (Grote Oogst), rioolwaterzuiveringen (vraag ligt bij ws) en mobiliteit (effecten

rijkswegen N65, A2 en A58) bij moeten dragen aan de opgave. De bijdrage vanuit woonwijken op de reductie van stikstof is minimaal. Dit gezien de afstand van woonwijken op het Natura 2000-gebied.

- Om draagvlak en inzicht te krijgen voor individuele keuzes en om grip te hebben op de resultaten van de doelstellingen, is een adequate monitoring en bijsturing in het gebied noodzakelijk.

Rekening houden met de generieke maatregelen buiten het gebied.

- De reductiedoelstellingen voor broeikasgasemissies en stikstofemissies zijn gebied-, provinciaal en zelfs landoverstijgend. Het overgrote deel van de benodigde reductie moet komen van landelijke- en provinciale wet- en regelgeving voor de sectoren landbouw, verkeer en industrie. Ook vrijwillige (gebiedsoverstijgende) regelingen dragen bij aan de reducties. Tevens speelt het Europese en landelijke mestbeleid, evenals het afbouwen van de derogatie een belangrijke rol in de keuzes van agrarisch ondernemers. De gebiedspartners ondersteunen ondernemers bij te maken van keuzes.
- Binnen de GGA's worden, aanvullend op de Europese, landelijke en provinciale wet- en regelgeving, onderzocht welk gebiedsgericht maatregelenpakket kan bijdragen aan de reductie van stikstofemissies (B.O.S.2.0).

Legenda

- N2000
- NNN
- afname stikstof binnen 1km met grootste effect op doelbereik N2000
- afname stikstof
- stikstofbronnen als snelweg, industrie, bedrijven, woonkernen
- noodoverstort riool

Stikstofonderzoek | GGA Kampina en Oisterwijkse Vennen

Dit voorjaar heeft het onderzoeksconsortium bestaande uit WUR, Wing, Pouderoyen Tonnaer en TAUW in opdracht van de provincie fase 1 van het stikstofonderzoek afgerond en opgeleverd. Die fase bestond uit het inzichtelijk maken van de huidige stikstofbronnen in verschillende zones rondom Natura 2000-gebieden. Daarbij is ook de autonome ontwikkeling in beeld gebracht.

Conclusies fase 1

- Landbouwsector heeft de grootste bijdrage vanuit alle zones.
- Binnen 1 km is er een relatief grote bijdrage vanuit mestaanwending en stedelijke functies (woningen, kantoren en winkels) en andere categorieën zoals hobbymatig gehouden dieren.
- In alle zones zijn emissies vanuit stallen van veehouderijen een belangrijke bron. In de 1 km-zone zijn dat vooral emissies uit rundveestallen, daarbuiten ook emissies uit stallen van varkens- en pluimveehouderijen.

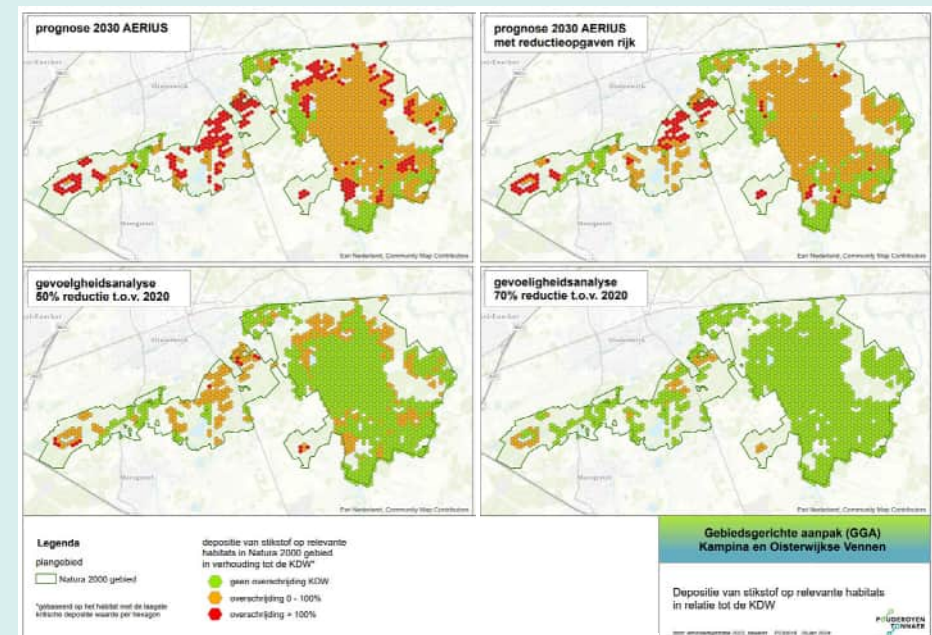
Afname depositie op basis van landelijke prognose vastgesteld beleid;

- Maar dan nog steeds voor het grootste deel overschrijding KDW
- Effect behalen aanvullende reductiedoelen voor Nederlandse bronnen (TK-brieven 2022 en 2023) leidt tot minder overschrijding, maar dan nog steeds voor circa driekwart-deel overschrijding KDW. De mate van overschrijding is dan wel verminderd
- Reductie emissie van stikstof van minimaal 70% nodig (binnen- en buitenlandse bronnen) om de depositie te verminderen tot onder de KDW

Zie bijlage 5 voor alle resultaten uit Fase 1.

Vervolgonderzoek

Vervolgens heeft het consortium doorgewerkt aan het uitwerken van de Brabant brede maatregelpakketten (de generieke maatregelen) die onderdeel kunnen worden van de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS 2.0). De resultaten worden in het eerste kwartaal van 2025 verwacht en kunnen zodoende betrokken worden bij fase 2 van het gebiedsonderzoek (GGA): dit betreft het per gebied uitwerken, doorrekenen en vaststellen van maatregelpakketten om de stikstofdepositie in de nabijgelegen Natura 2000-gebieden te verlagen.

Wonen en leefbaarheid

1. Ambitie

In de komende 30 jaar ontwikkelen buurtschappen en erven zich door tot fijne woongemeenschappen. De bewoners en ondernemers voelen een gezamenlijke trots en eigenaarschap bij hun leefomgeving, mensen ontleen er hun identiteit aan. Dit geldt zowel voor hen die al generaties lang verbonden zijn met het gebied, maar ook voor nieuwe bewoners en ondernemers. Maar ook voor degene die een nieuw perspectief hebben gevonden na het stoppen of omschakelen van hun bedrijf. Er wordt een vanzelfsprekende mate van verantwoordelijkheid gevoeld om in gezamenlijkheid bij te dragen aan de leefbaarheid van het gebied.

De verstedelijkingsopgave, zoals ook in het gebied ten noordwesten van Boxtel, heeft een plek gekregen na een integrale afweging van belangen. Er zijn aantrekkelijke en groene woonomgevingen ontstaan passend bij de lokale condities. Woonlocaties hebben beperkte impact op de natuurwaarden en het hydrologisch systeem en houden rekening met de cultuurhistorische en landschappelijke karakteristiek van de omgeving.

Het landelijk gebied is ook voor de bewoners van de dorpen, de nieuwe woonbuurten en de stad Tilburg van grote waarde. Door een goede toegankelijkheid te voet en te fiets worden zij uitgenodigd te bewegen, elkaar te ontmoeten en hun aankopen van voedsel van nabij te halen. Tegelijkertijd ervaren bewoners in kernen en buurtschappen beperkte geur- en geluidshinder. Dit alles draagt bij aan een goede relatie tussen boer en burger.

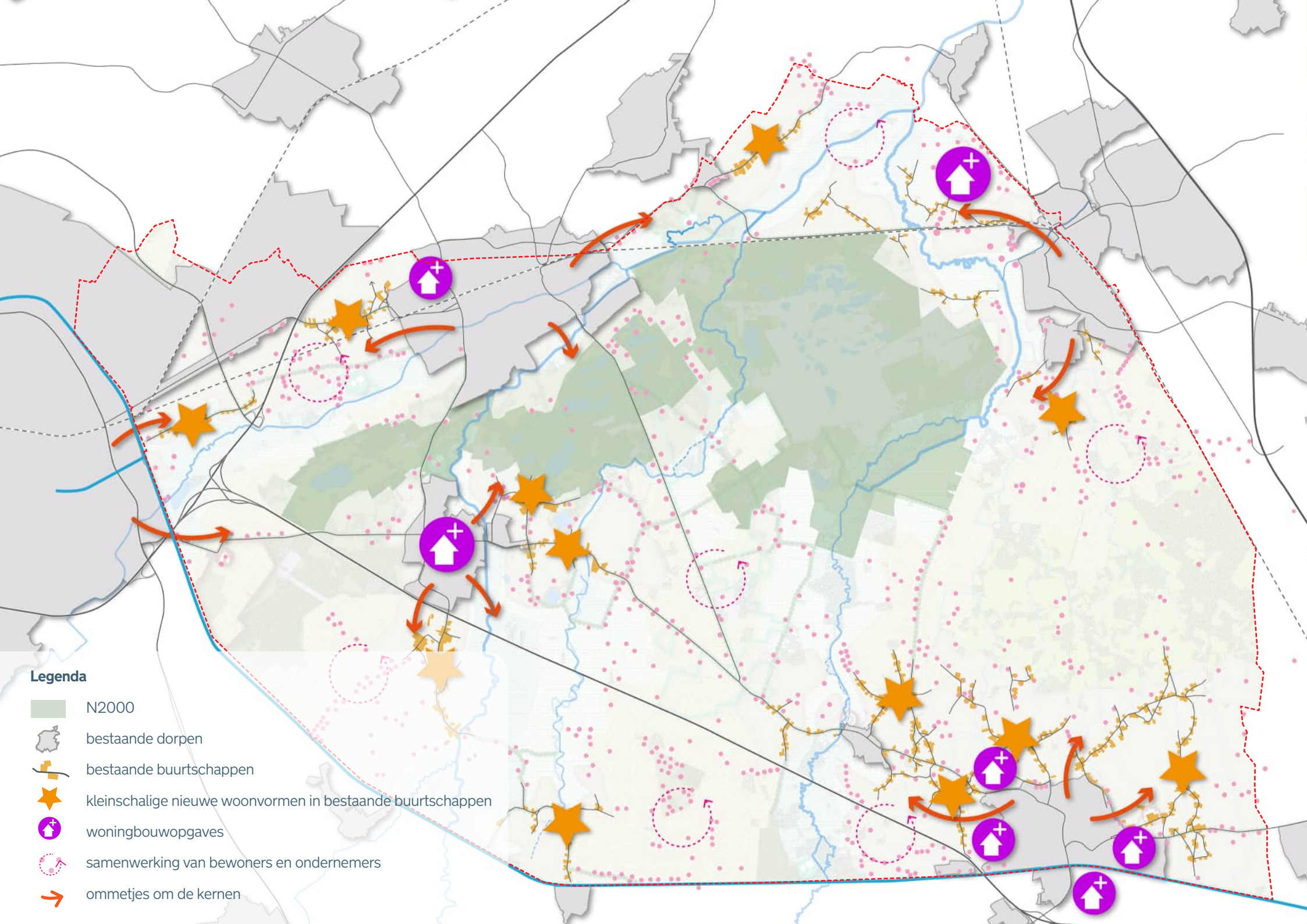
2. Welke richting slaan we in

Zorgvuldige en integrale inbedding nieuwe woongebieden

- Bodem en water zijn sturend bij locatiekeuzes die worden gemaakt, zie daarvoor het thema water en bodem en de Nota handelingsperspectieven van Waterschap De Dommel.
- De woonopgave wordt gerealiseerd in aantrekkelijke groene woonomgevingen, die robuust zijn ingebed in het landschap. Groenblauwe doelen, maatregelen ter versterking van biodiversiteit en een klimaatrobuust watersysteem worden geïntegreerd. Bijvoorbeeld door buffering van het regenwater en door het toepassen van inheemse beplanting in de groenstructuren van de nieuwe wijk.
- Nieuwe fiets- en wandelroutes door nieuwe woonlandschappen en andere ruimtelijke ontwikkelingen, dragen bij aan de verbinding van de bestaande kernen met het buitengebied.
- Voor het gebied ten noordwesten van Boxtel, genaamd Boxtel Noordwest, wordt in het proces naar een gebiedsvisie onderzocht hoe wonen, verkeersontsluiting en andere functies binnen de uitgangspunten gerealiseerd kunnen worden, waarbij verschillende belangen en opgaven integraal worden afgewogen.

Kleinschalige woonvormen in kernrandzones en buurtschappen

In kernrandzones en buurtschappen (bebouwingsconcentraties) bieden VAB-locaties (Voormalige Agrarische Bedrijfsbebouwing) kansen voor kleinschalige (collectieve) woonvormen die voorzien in de behoefte voor de lokale bevolking. Er liggen kansen voor doelgroepen zoals één- en tweepersoonshuishoudens, vitale ouderen en starters. Deze komen in plaats van de klassieke Ruimte voor Ruimte kavels voor villa's. Dit draagt bij aan de leefbaarheid van het landelijk gebied. Ontwikkeling van deze erven gaat samen met een groene erfinpassing en een kwaliteitsverbetering van het landschap.

Legenda

- N2000
- bestaande dorpen
- bestaande buurtschappen
- kleinschalige nieuwe woonvormen in bestaande buurtschappen
- woningbouwopgaves
- samenwerking van bewoners en ondernemers
- ommetjes om de kernen

Toegankelijk buitengebied voor fietser en wandelaar vanuit stad, dorp en erf

Het buitengebied is vanuit de kernen en buurtschappen goed toegankelijk. Een fijnmazig routenetwerk door het buitengebied, verbonden met de woongebieden, wordt verder uitgebreid en versterkt. Daarnaast kan het beter en voor dagelijks gebruik toegankelijk maken van het platteland het economisch potentieel vergroten. Bijvoorbeeld doordat routes direct langs boerderijwinkels, boerderijcafé's en andere plattelandsactiviteiten liggen. De invulling van het routenetwerk moet nader worden uitgewerkt.

Beperkte geluids- en geurhinder

Het landelijk gebied rondom de Kampina en Oisterwijkse Vennen blijft zoveel mogelijk landelijk en rustig. Dit ondanks een toename van recreatieve of verbrede activiteiten en een toenemende verstedelijking. Daarbij is het belangrijk om aandacht te besteden aan het beperken van geluidsoverlast en milieuhinder om de gezondheid en het welzijn van mensen te waarborgen. Zo heeft Oisterwijk beleid ontwikkeld waarin staat dat rondom de kernen gestreefd wordt naar een beperking van veehouderijen binnen een straal van 1.500 meter. Ook voor de verstedelijkings- en mobiliteitsopgave bij Boxtel is de milieuhinder van activiteiten op zowel bewoners als natuur een belangrijk aandachtspunt.

1. Ambitie

Activiteiten in het gebied hebben hun CO₂-uitstoot tot het minimum beperkt. Mede door beperken van methaan-uitstoot, circulaire benutting van grond- en reststoffen en beperken van vervoersbewegingen.

De circulaire economie heeft in 2040 vorm gekregen. Zo zijn grondstoffen en reststromen in de agrarische sector volwaardig benutten verwaard in gebiedsgerichte kringlopen. Daarvoor worden zowel technische als gebiedsgerichte innovaties benut, zijn er stevige economische verbindingen gelegd en zijn er nieuwe ketens ontwikkeld van teelt/reststroom tot product. Dit heeft kansen geboden voor de afzet van nieuwe teelten en innovatieve bedrijvigheid, zoals startups in mooie producten vanuit biobased toepassingen.

2. Welke richting slaan we in

Dit thema vraagt om nadere verdieping en uitwerking. De basis is dat er in het gebied kansen zijn om slagen te maken naar een circulaire economie, waarbij de import van grondstoffen wordt beperkt (zowel fossiel als veevoer), kringlopen van stromen worden verbonden en er een vermindering is van CO₂ uitstoot en andere emissies. De volgende hoofdpunten zijn onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak.

Kringlopen van mest, reststromen en grondstoffen zo klein mogelijk

Grote winst in het beperken van de uitstoot van emissies zit in het zo dichtbij mogelijk afzetten van producten/reststromen en de input van grondstoffen, evenals een hoogwaardig verwaarding van reststromen en mest. Dit is echter een nog onontwikkeld terrein binnen het overheidsbeleid. Ondernemers zijn bij uitstek in staat om aan te geven wat er vanuit de overheid nodig is om dit te faciliteren.

Facilitering van ketenontwikkeling, startups en omschakelingen

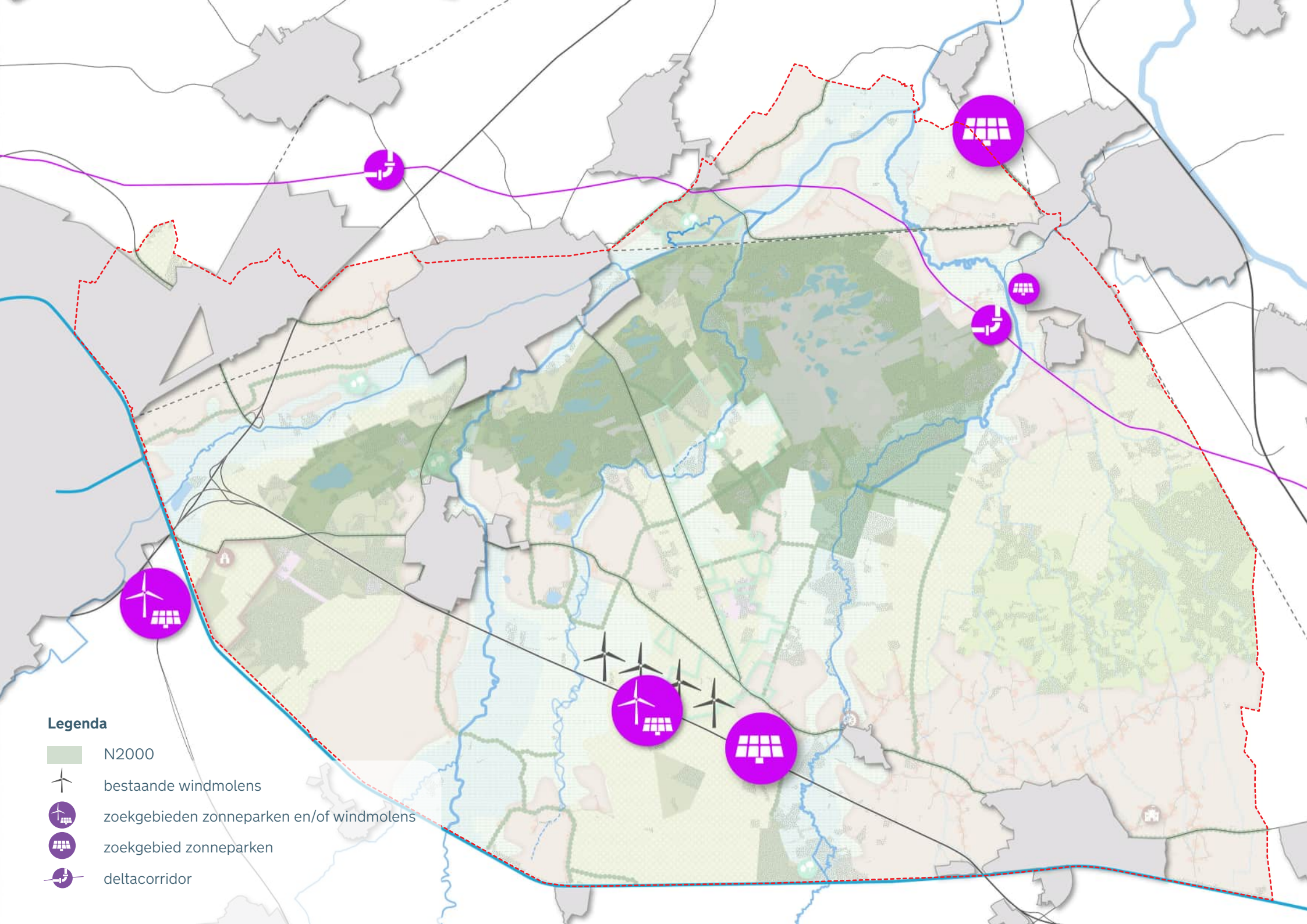
Voor zowel verduurzaming als versterking van het verdienvermogen van agrarisch ondernemerschap worden innovaties in de ketens door overheden gefaciliteerd. Dit kan bijvoorbeeld door het verplicht toepassen van biobased materialen in de woonopgave van Boxtel of door het ondersteunen van collectieve en lokale mestverwerking en de verwaarding daarvan door overheden.

Beperkte uitstoot emissies en CO₂

- Inzet op extensivering, natuurinclusieve landbouw en innovaties bij het verminderen van emissies in agrarische ondernemingen. Ook bij de industrie en verstedelijkingsopgave is er een inpanning noodzakelijk om uitstoot van emissies en CO₂ te beperken.
- Agrarische ondernemers kunnen bijdragen aan CO₂- opslag (carbon farming), energieopwekking etc. Dit moet nog nader uitgewerkt worden in vervolg met input van PNB, ZLTO en ondernemers.

Opwekking zonne-energie

- Zonne-energie wordt in principe enkel opgewekt op daken en binnen het bouwblok. Grootschalige opwekking vindt plaats op enkele integraal afgewogen locaties in samenhang met een robuuste landschappelijke inbedding. Zonneweiden worden gecombineerd met multifunctioneel landgebruik, zonder negatieve impact op natuurwaarden en niet op de beste landbouwgronden.
- Opwek van windenergie vindt niet plaats binnen de invloedssfeer van Natura 2000-gebieden en NNN en gaat niet ten koste van het ongerepte natuurpanorama van de Kampina.
- Voor nadere afspraken wordt verwezen naar de RES 1.0 per regio. Het plangebied ligt in REKS Hart van Brabant én de RES-regio's Noord-Oost-Brabant en Metropoolregio Eindhoven. De regio's hebben hierin afspraken gemaakt over duurzame energieopwekking met zon en wind.

Legenda

- N2000
- bestaande windmolens
- zoekgebieden zonneparken en/of windmolens
- zoekgebied zonneparken
- deltacorridor

5. Visie op uitvoering

Uitgangspunten voor uitvoering

Van onderop bouwen, van bovenaf richting geven

Het GGA-proces is een zoekend en lerend proces dat recht moet doen aan de complexiteit en impact van de opgaven, met daarbij de onzekerheden in beleid, instrumentarium, middelen en capaciteit bij organisaties. Dit koersdocument is daarin integraal richtinggevend, maar bevat nog geen concrete inrichtingsvisie. Daarvoor is het gebied te groot. Dit dient te gebeuren in deelgebiedsuitwerkingen met betrokkenheid van lokale organisaties, bewoners en ondernemers.

De gebiedspartners voelen de urgentie om daadwerkelijk aan de slag te gaan en daar waar mogelijk te starten in projecten en in casussen: van onderop bouwen, van bovenaf richting geven. De gebiedspartners hebben daarom hun commitment uitgesproken om te handelen volgens de doelen en richtinggevende principes uit het koersdocument: de leidraad waaraan projecten, acties en plannen in het gebied worden getoetst op hun bijdrage aan hieraan.

Een uitvoeringsprogramma

Het proces naar uitvoering kent verschillende snelheden en een lange adem. De wijze waarop gebiedspartners de opgaven willen uitvoeren, wordt uitgewerkt in een nader op te stellen uitvoeringsprogramma en samenwerkingsovereenkomst. In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste punten voor uitvoering samengevat die daarvoor als basis dienen. Zij zijn het resultaat van gesprekken en ervaringen in het gebiedsproces tot zover, het Plan van Aanpak GGA Kampina en Oisterwijkse vennen (geaccordeerd door stuurgroep 24 januari 2024) en het addendum met de inbreng uit het bestuurlijk overleg (Zie Addendum Koersdocument: bestuurlijke zorgpunten).

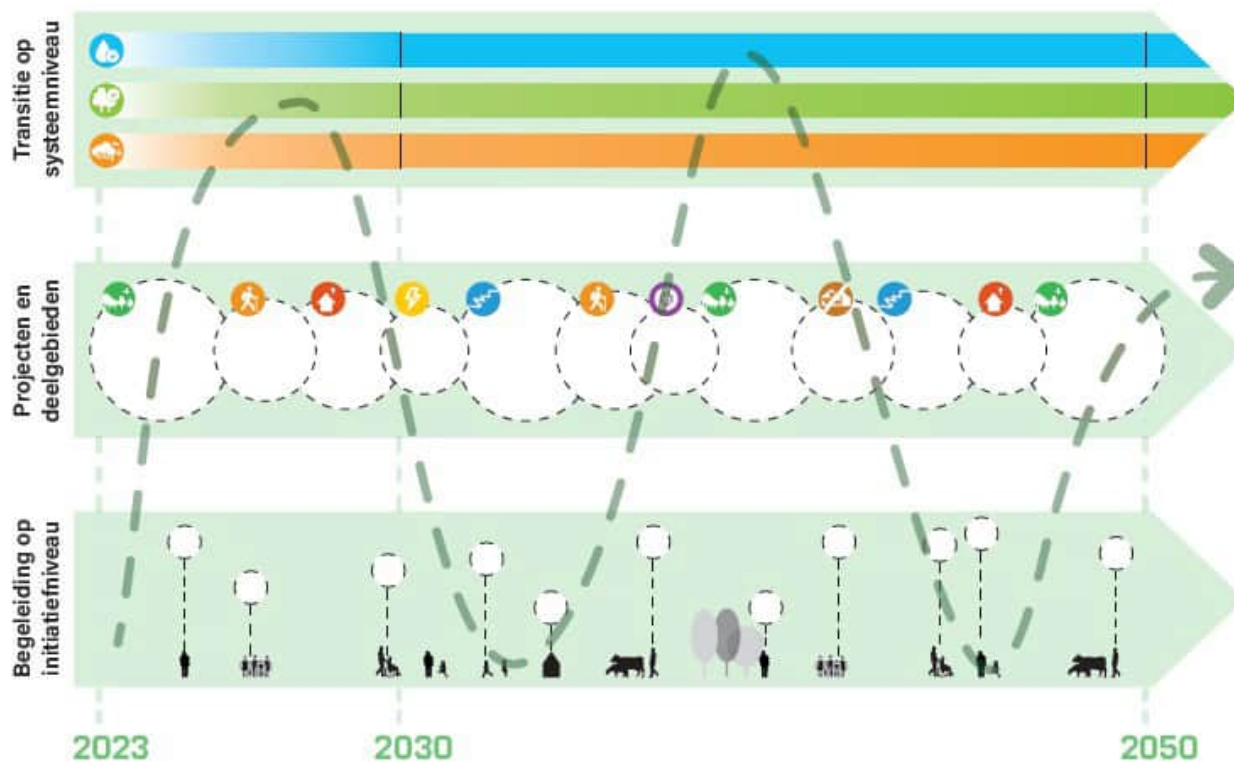
Organisatie van de GGA

De Provincie Noord-Brabant blijft als regisseur aan de lat voor het GGA-proces en heeft daarbij een belangrijke sturende en ondersteunende rol. Op regelmatige basis blijven de partners ambtelijk en bestuurlijk bijeenkomen om slagvaardig de uitvoering vorm te geven. In deze gebiedspartneroverleggen worden nieuwe projecten, initiatieven ingebracht en afgestemd. Een gebiedsmanager programmeert, coördineert en jaagt waar nodig de uitvoering aan.

De volgende onderdelen worden uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma:

- Programmeren van projecten en deelprocessen in de tijd in relatie tot inzet van middelen. Achterste Stroom en Reusel en gebied Rozephoeve zijn prioritaire deelprojecten in verband met de grootste impact op het behalen van de Natura 2000-doelen.
- Intensieve samenwerking met het Ondersteuningsnetwerk, met een betrokkenheid in alle gemeenten. Met casusoverleggen om zowel stoppers als blijvers in verschillende transitiepaden slagvaardig te helpen.
- Supervisie, expertise en borging van de samenhang en integraliteit in visies, projecten en casussen.
- Efficiënte inzet en samenwerking, mede doordat gebiedspartners elkaar ondersteunen in capaciteit en expertise (zoals één verantwoordelijk hydroloog die samenwerkt en afstemt met de hydrologen van de andere organisaties).
- Afstemming met andere lopende gebiedsprocessen, zoals Oostflank, Bostel Noordwest en Dommelvallei.
- Uitspraken over inspanningsverplichting versus resultaatsverplichting.
- Gebiedspartners zijn verantwoordelijk voor een deelgebiedsproces of leveren capaciteit naar rato in gebiedsteams.

Schakelen op meerdere niveau's

Continue schakelen

De transitie van het gebied kent verschillende snelheden en vraagt een lange adem. Niet alles kan tegelijkertijd. Het vraagt continue schakelen om met projecten de 'systemische veranderingen' in het gebied voor elkaar te krijgen. Daarom ligt er de uitdaging om met ieder initiatief, casus, project en deelgebiedproces bij te dragen aan de langjarige samenhangende koers, zoals in dit document is uitgewerkt.

Samenwerking stimuleren en faciliteren

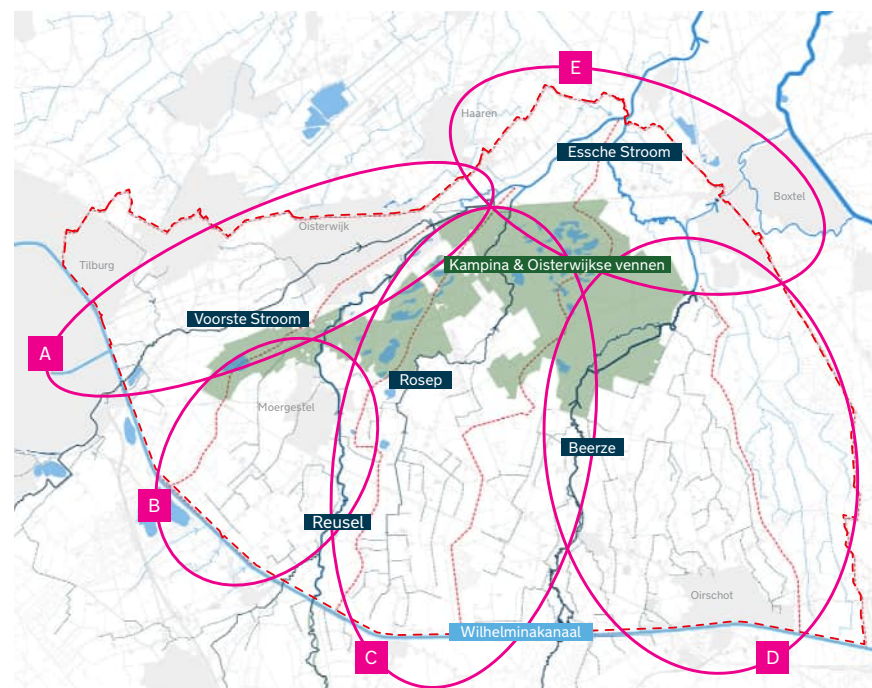
De individuele keuzes van ondernemers zijn vaak kansrijker als de omgeving wordt betrokken. Er liggen vaak onverwachte kansen in het collectief. Zoals de samenwerking tussen een aantal ondernemers bij vraag en aanbod van gronden of milieuruimte, maar ook door collectief naar ketenverbindingen voor afzet van producten te kijken. Juist in samenwerkingen ontstaan vaak meekoppelkansen die bijdragen aan de gebiedsdoelen. Dit ontstaat niet vanzelf. Met het gebiedsproces in de GGA Kampina en Oisterwijkse Vennen ondersteunen we deze initiatieven om de doelen van het gebied duurzaam te behalen en te behouden.

Uitwerking in deelgebieden

In deelgebieden wordt het integrale toekomstperspectief van dit koersdocument nader uitgewerkt in gebiedsvisies of een ontwikkelrichting voor een gebied. Dit is een deelproces waarbij de betrokkenheid en participatie van bewoners en ondernemers een belangrijk onderdeel is. Een gebiedsvisie of ontwikkelrichting is een instrument voor de Omgevingswet, zoals uitgewerkt in de Omgevingsverordening van de Provincie Noord-Brabant. Dit biedt kaders en langjarige duidelijkheid voor initiatieven, ondernemers en organisaties. Met de gebiedsvisie/ontwikkelrichting kan een integrale gebiedsontwikkeling worden opgestart of een meerjarig uitvoeringsprogramma op basis waarvan concrete projecten worden geprogrammeerd. Het bevoegd gezag ligt bij de gemeenteraden, waarbij Waterschap en Provincie een toetsende rol hebben vanuit beleidsdoelen.

De volgende aspecten zijn van belang bij uitwerking in de deelgebieden:

- Nadere afweging van afbakening van een gebied in relatie tot doelen, opgaven en juridische en geografische begrenzingen.
- Specifiek maken en zo concreet mogelijk kwantificeren van de opgaven in een deelgebied.
- Schuarpunten die zijn benoemd in de factsheets worden uitgewerkt in het planvormingsproces van een deelgebiedsvisie.
- Goede participatieve betrokkenheid van alle stakeholders, bewoners en ondernemers in het gebied.
- Bij ingrijpende maatregelen ten behoeve van doelbereik van de N2000-doelen en KRW is monitoring van cruciaal belang: voor zowel inzicht van de effecten op het doelbereik als wel het draagvlak voor het nemen van de maatregelen.
- In gebieden met veel dynamiek en initiatieven een gebiedscoördinator aanstellen als verbindende schakel tussen bewoners/ondernemers en overheden en organisaties.

In het koersdocument en de uitwerking van de factsheets is gewerkt met vijf deelgebieden. Zij zijn onderverdeeld op basis van het watersysteem. Deze onderverdeling gaf de mogelijkheid om beter grip te krijgen op de opgave per deelgebied. Voor een uitwerking in deelgebiedsprocessen kan er een nadere onderverdeling worden gemaakt, bijvoorbeeld op basis van impact op Natura 2000-doelen of op basis van impact van ruimtelijke opgaven.

Prioritaire gebieden en maatregelen

De beperkte beschikbaarheid van middelen en capaciteit maakt prioritering van belang. Prioritair zijn de maatregelen of gebieden die direct en het meest effect hebben op het behalen van het doelbereik voor de instandhoudingsdoelen Natura 2000. Uit de NDA en systeemanalyse blijkt dat inzet op de uitwerking van Deelgebied C, het stroomgebied van de Rosep, de grootste effecten zijn te behalen met noodzakelijke ingrepen in het watersysteem. Daarnaast zijn ingrepen ten behoeve van de Achterste stroom en beekdal van de Beerze het meest effectief én de maatregelen ten aanzien van stikstofreductie binnen 1 kilometer vanuit de Natura 2000-begrenzing. Overige gebieden die relevant zijn, zijn Herstel van Natte Natuurparel Mortelen en Scheeken, Revitalisering van bossen Oude Hondenberg - Kerkeindse Heide en Beekherstel Essche Stroom.

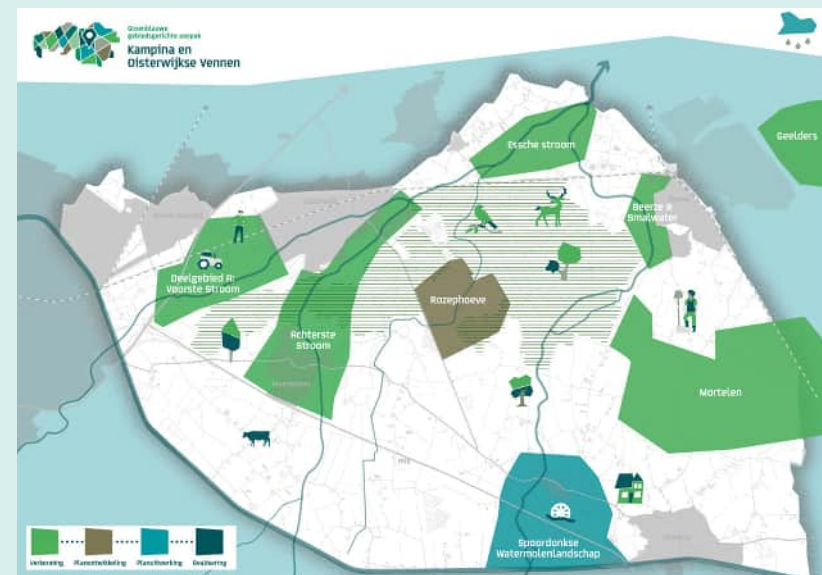
Ondersteuning agrarisch ondernemers

Agrarisch ondernemers zijn nu bezig met hun toekomstperspectief, zowel stoppers als blijvers. Zij kunnen niet wachten en mogen niet hoeven te wachten. Met aandacht voor blijvers en de verschillende transitiepaden zal de beste oplossing gevonden moeten worden met inzet van alle partners. Het Ondersteuningsnetwerk helpt ondernemers en gemeenten bij de vraagstukken rondom bedrijfsomschakeling en stoppen. Zij brengen casussen in het 'GGA-spoor' wanneer er groot effect is op de omgeving of wanneer er kansen zijn voor koppeling.

Daarbij is het van belang om ondernemers die in samenhang meerwaarde bieden met elkaar te verbinden. Perspectieven worden daarbij gekoppeld aan de doelen van dit koersdocument.

Voortgangskaart

Om overzicht te houden en te bieden in de verschillende projecten en initiatieven in het gebied kan gebruik worden gemaakt van een voortgangskaart. De kan intern gebruikt worden, bijvoorbeeld bij overleggen met partners. Het geeft meer informatie over de spreiding van de projecten, de status en de doelen. De voortgangskaarten kunnen ook extern gebruikt worden, bijvoorbeeld op de website en in communicatie met bewoners of ondernemers.

Afweging en programmering nieuwe projecten

Gedurende het traject kunnen projecten en initiatieven van organisaties, ondernemers en burgers ontstaan die kansen bieden voor het behalen van de doelen uit het koersdocument. Echter, niet alle projecten kunnen ineens worden opgestart. Bij de afweging welke projecten kansrijk zijn om op te pakken en in welk tijdspad, wordt gekeken naar:

1. de bijdrage aan de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000 en KRW;
2. de bijdrage aan meerdere opgaven van het koersdocument (met behulp themaweb, zie kader pagina 73);
3. de hefboomwerking van een initiatief in doelen en proces. Bijvoorbeeld als er energie zit bij meerdere stakeholders of er opgaven van meerdere stakeholders in één project te koppelen zijn.
4. de financiële en organisatorische situatie.
5. risico's en haalbaarheid.

Om de afweging te kunnen maken, dient een initiatief of organisatie een plan van aanpak te maken met een toelichting op bovenstaande elementen. In het bestuurlijk overleg kan het project vervolgens worden geagendeerd ter besluitvorming. Hiernaast is een checklist weergegeven die organisaties kan helpen een helder Plan van Aanpak op te stellen.

Checklist beoordeling en afweging projecten

Bij de afweging en beoordeling van projecten wordt naar diverse aspecten gekeken. Als handvat voor het gesprek en het opstellen van een Plan van Aanpak is een beoordelingshulp gemaakt. Dit is een checklist van punten die van invloed kunnen zijn voor de beoordeling van projecten. Initiatiefnemers kunnen deze checklist gebruiken bij het maken van hun plan van aanpak. Bestuurders kunnen deze gebruiken bij het voeren van het gesprek over de afweging.

Dit is een eerste versie en nader uit te werken. Zie voor een groter beeld op de pagina hiernaast.

DOELEN EN AMBITIES

Doelbereik - Welke mate draagt het bij aan het doelbereik?

Integrale doelstellingen koersdocument - Aan welke doelstellingen draagt het bij en op welke wijze wordt er bij gedragen aan de verschillende thema's? Welke koppelingen zijn er te maken?

ORGANISATIE

Gebied - Wat bepaalt de afbakening van het gebied
Trekker - Welke partij is hoofdverantwoordelijk cq. trekker?
Procedure - Hoe verhoudt het project zich ten aanzien van omgevingsbeleid, hoe is bevoegd gezag betrokken.
Plankosten - Wat is de gevraagde investering voor de planuitwerking?
Inzet van mensen - Hebben de betrokken partijen ook voldoende expertise en capaciteit?

CHECKLIJST BEOORDELING PROJECT

COMMITMENT

Urgentie - Wat maakt het project urgent
Energie - Zijn betrokkenen enthousiast?
Status - Hoe ver is het plan al gevorderd cq. zijn er al projecten gaande?
Betrokken partijen - Zijn er samenwerkingen?

HAALBAARHEID

Uitvoeringskosten - Wat is de ingeschatte orde van grootte?
Financieringsmogelijkheden - Welke budgetten en subsidies kunnen worden aangeboord?
Financiële bijdrage partners - Wat brengen partners in?
Alternatieven - Wat doen we niet als we hiervoor kiezen?
Verhouding - Wegen baten tegen kosten op? Wat is sociaal-maatschappelijk verantwoordelijk?

Beoordelen integraliteit met themaweb

Om het gesprek over integraliteit te faciliteren, is het themaweb opgesteld. Het web kan gebruikt worden om initiatieven, projecten en ideeën te meten met een integrale bril te onderzoeken. Op de uiteinden staan de acht thema's uit dit koersdocument. Draagt het project veel bij aan een thema? Dan staat de punt ver van het midden. Of juist andersom. Het is geen scoringsinstrument maar nodigt uit om te bespreken hoe een project bijdraagt aan alle doelen.

Integraliteit kan op gebiedsniveau, maar ook in hele concrete oplossingen worden gevonden. Zo kan op dezelfde oppervlak een sloot worden gedempt voor de watertransitie, met minder afspoeling van nutriënten voor betere waterkwaliteit, met hierop een heg voor een groenblauwe dooradering, met een struinroute erlangs voor de recreatieve versterking. Dat is win-win-win-win. Zo kan slimmer worden omgegaan met gronddruk en subsidiegelden.

Themaweb, rechts leeg, links ingevuld

Onderzoek- en maatregelenoverzicht

Een uitwerking van concrete maatregelen voert te ver in een koersdocument. In het proces naar dit koersdocument zijn er echter inzichten ontstaan voor onderzoeken en concrete maatregelen die van belang zijn voor het uitvoeringsprogramma. In deze paragraaf een selectie van de meest relevante vervolgonderzoeken en maatregelen. Een groot deel hiervan worden in deelgebieduitwerkingen verder opgepakt en geconcretiseerd. In de factsheets zijn per deelgebied deze specifieke maatregelen of acties benoemd.

Monitoring en onderzoek

- Gedegen monitoringsprogramma om op doelbereik te kunnen sturen in nauwe samenwerking met ondernemers in het gebied.
- Verdiepend hydrologisch onderzoek als basis voor gebiedsproces/ontwikkelrichting van een gebied met inzicht op impact doelbereik en het bieden van kaders voor het landgebruik. Betrokkenheid en benutten van gebiedskennis agrariërs.

Hydrologie

- Doorvertaling watervisie Waterschap De Dommel in gebiedsprocessen, deelvisies en gemeentelijk omgevingsbeleid.
- Met (agrarische) ondernemers op cluster- of gebiedsniveau de mogelijkheden onderzoeken voor hydrologische maatregelen en bodemverbetering (BodemUp Brabant).
- Maatregelen ter verbetering van waterdoelen als onderdeel van uitwerking kwaliteitsverbetering landschap bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Ondersteuning (agrarische) ondernemers bij het uitvoeren van hydrologische- en bodemversterkende maatregelen, passend bij de bedrijfsvoering en koers.

Natuur, biodiversiteit en landschap

- Concretiseren van maatregelen uit natuurdoelanalyse.
- Inrichten rust- en stiltegebieden met recreatieve regulering rondom kwetsbare natuur zoals het heidegebied Kampina (deelgebied D en E).
- Uitvoering provinciaal ontsnipperingsprogramma: wegen waarvan het gewenst is om die af te sluiten voor gemotoriseerd verkeer, ten behoeve van vermindering risico fauna-aanrijdingen én vergroting rust/beleving: Logtsebaan, Van Tienhovenlaan (tussen Groot Speijck en De Sandsteeg) en Adervendreef.
- Ondersteuning van de pilot groenblauwe dooradering in de gemeente Oirschot (deelgebied C en D) en uitbreiden naar andere deelgebieden om kwaliteitsverbetering van het landschap te bevorderen (STILA).
- Inzetten regeling kwaliteitsverbetering landschap ten behoeve van het behalen van gebiedsdoelen bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Stimuleren en aanhaken initiatieven bij het Van Gogh National Park en het Groene Woud.

Landbouw en ondernemerschap

- Faciliteren gebiedsproces Luissel, met daarbij verdere verkenning van de behoeften van toekomstbestendige melkveehouders (Deelgebied E)
- Verkenning van gebiedscollectieven van agrariërs. Start van een pilot in gebieden met veel dynamiek, zoals Heukelom in Oisterwijk.
- Afweging van goedelandbouwgronden laten doorwerken in de omgevingsvisies en plannen van gemeenten.
- Ruimte voor agrarisch ondernemerschap en verbreding in gemeentelijk beleid.
- Opzetten van Programma; versterking toekomstige landbouw GGA Kampina en Oisterwijkse Vennen met daarbij een grondstrategie/grondbank voor de extensivering van melkveehouders in het gebied.

6. Factsheets per deelgebied

Het plangebied is erg groot en daarom is het opgeknipt in vijf deelgebieden. In de factsheets zijn de opgaven en doelen per deelgebied concreet in beeld gebracht. Tevens zijn er de kansen en belangrijkste dilemma's en schuurpunten samengevat. De factsheets geven een helder overzicht van de uitgangspunten en doelen per thema en bieden een goede basis voor de start van deelgebiedprocessen met bewoners en ondernemers.

In drie delen komen per deelgebied de volgende onderwerpen aan bod:

Situatie

- gebiedsduiding
- overzicht van lopende ontwikkelingen
- beleidsdoelen en knelpunten

Toekomstperspectief op basis van koersdocument

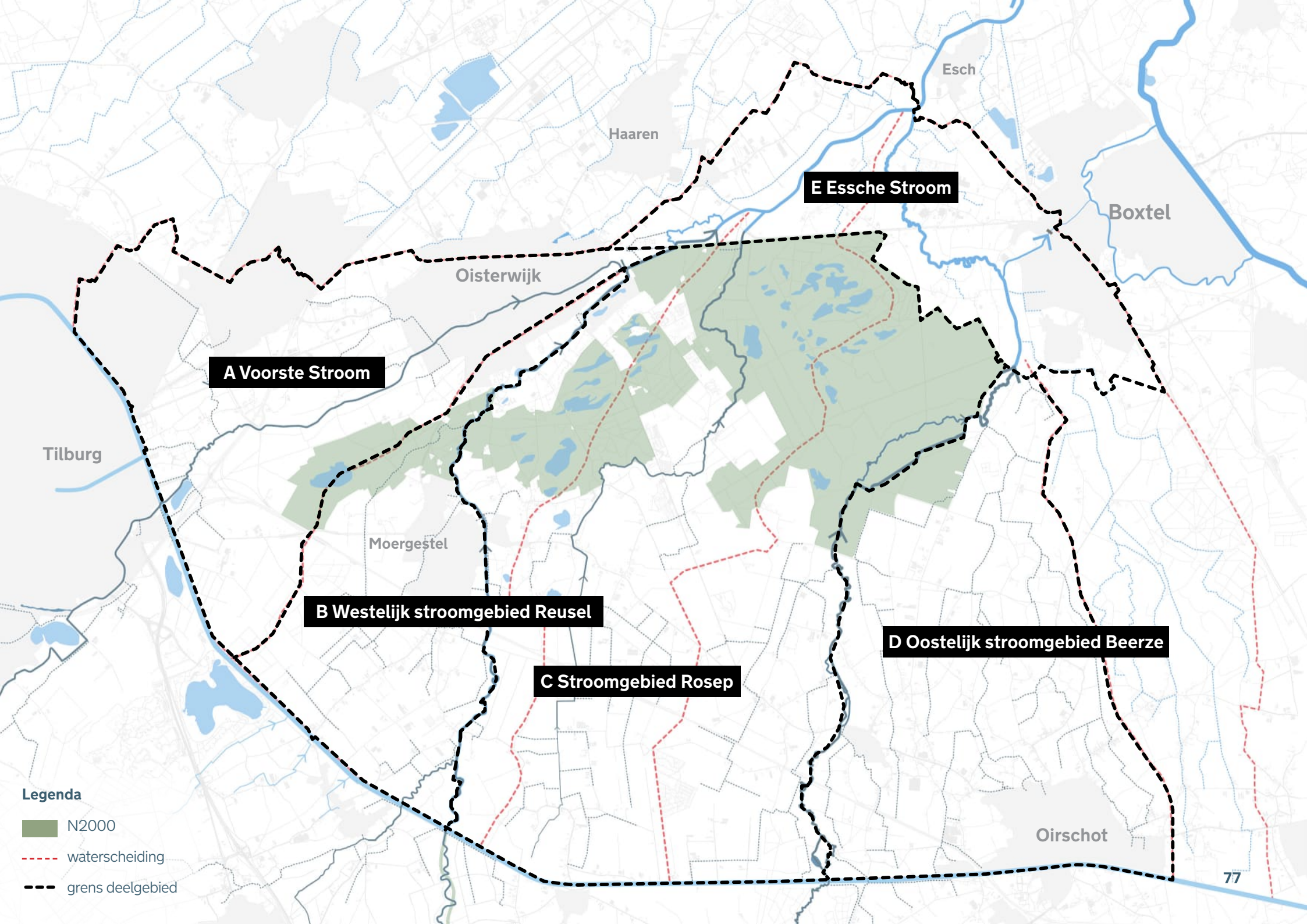
- samenvatting hoofdopgave
- opgave per thema

Inzichten ten behoeve van vervolg

- schuurplekken
- kansen
- aanbevelingen voor vervolg

Deelgebieden

A	Stroomgebied Voorste Stroom
B	Westelijk stroomgebied Reusel
C	Stroomgebied Rosep
D	Oostelijk stroomgebied Beerze
E	Essche Stroom

GEBIEDSAANDUIDING

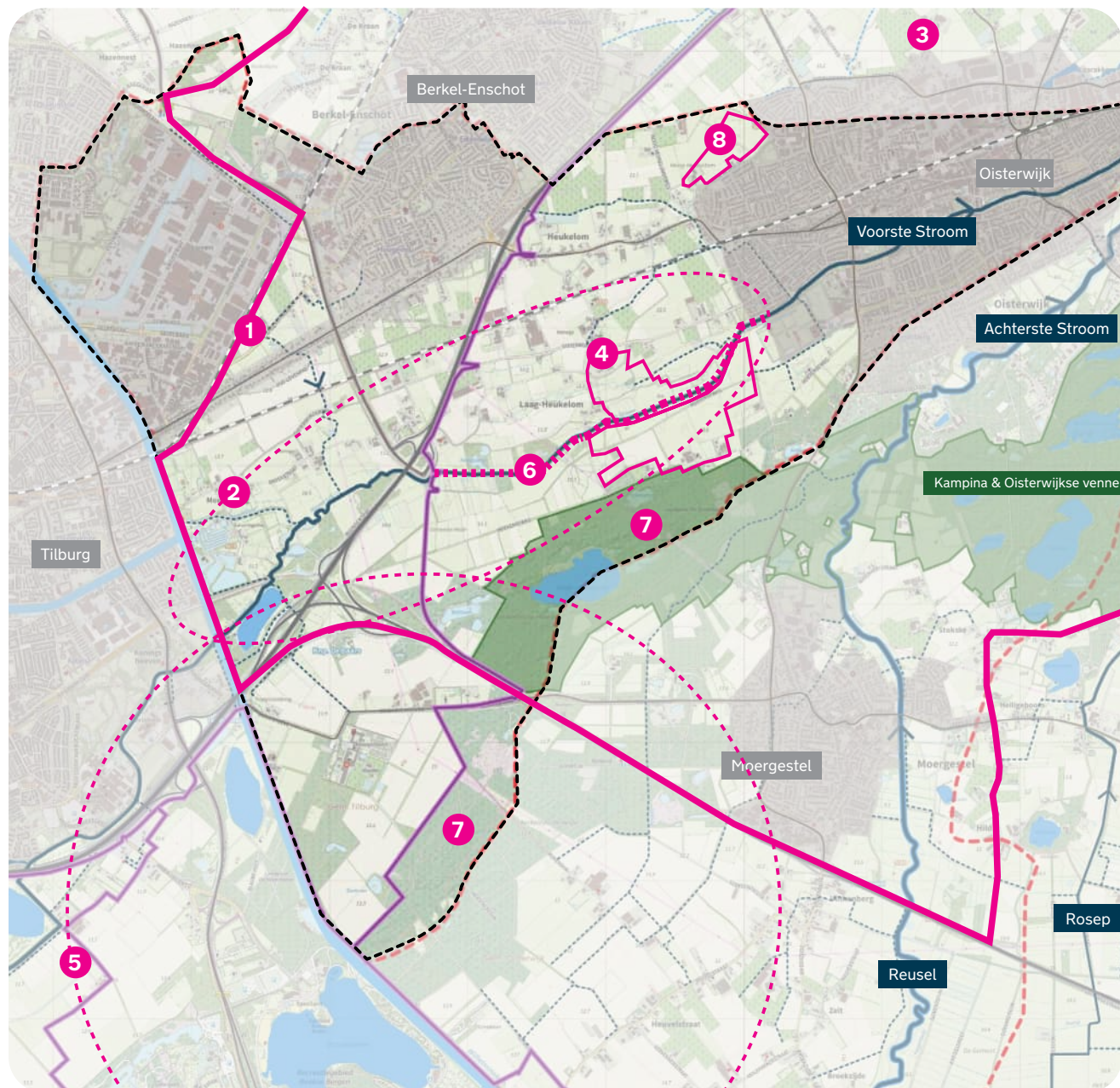
Deelgebied A beslaat het stroomgebied van de Voorste Stroom en is gelegen ten noorden van het Natura 2000-gebied de Oisterwijkse bossen, tussen het stedelijk gebied van Tilburg en Oisterwijk. De Voorste Stroom is een benedenloop van de Nieuwe Leij en vloeit samen met de Achterste Stroom bij Oisterwijk, het punt waar de Essche Stroom begint.

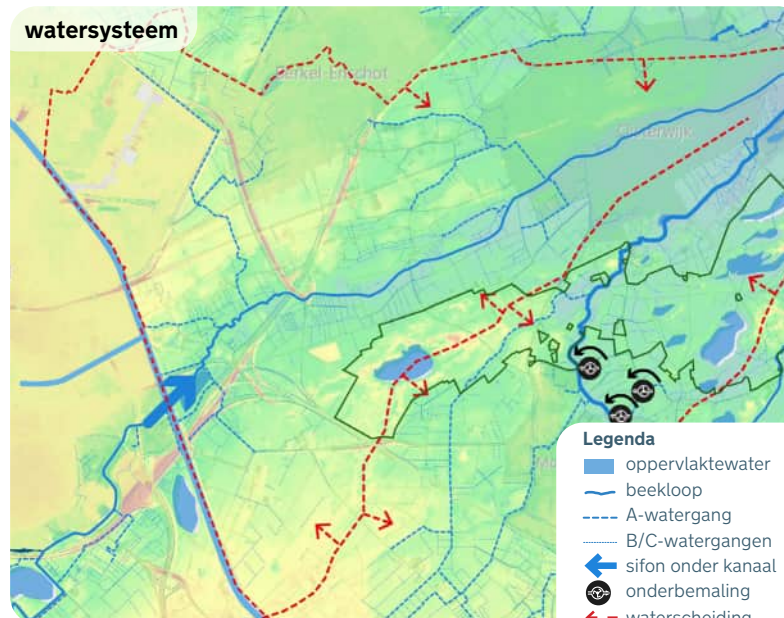
Binnen deelgebied A liggen de kernen van Oisterwijk, Berkel-Enschot en een klein deel van Tilburg, als ook het buurtschap Heukelom. In het zuiden ligt de Abdij Koningshoeven. Ten noorden grenst het deelgebied aan het gebied van de GGA Loonse en Drunense Duinen, de waterscheiding vormt de grens.

LOPENDE ONTWIKKELINGEN

Beknopt overzicht lopende ontwikkelingen, eigenaarschap en status

1. Integrale gebiedsontwikkeling Oostflank, trekker gemeente Tilburg en Oisterwijk, visiefase
2. Landschapontwikkeling 'Duurzaamheidsvallei', trekker Stichting Duurzaamheidsvallei, uitvoering
3. Kwekerijenlandschap van de toekomst, trekker ZLTO. Doel: verduurzaming van de boomkwekerijbedrijven, waarbij het verhogen van biodiversiteit centraal staat en de gronden toegankelijk worden voor recreatieve verbindingen.
4. Landgoedontwikkelingen, enkele particuliere eigenaren, visiefase
5. Energie Hub De Baars, Tilburg, Waterschap De Dommel en meerdere gemeenten, visiefase
6. Hermeandering en vernatting Voorste Stroom, Waterschap De Dommel, gedeeltelijk uitgevoerd
7. Bosvorming naald- naar loofbos, Brabants Landschap
8. Woningbouwontwikkeling Pannenschuur, gemeente Oisterwijk, in voorbereiding

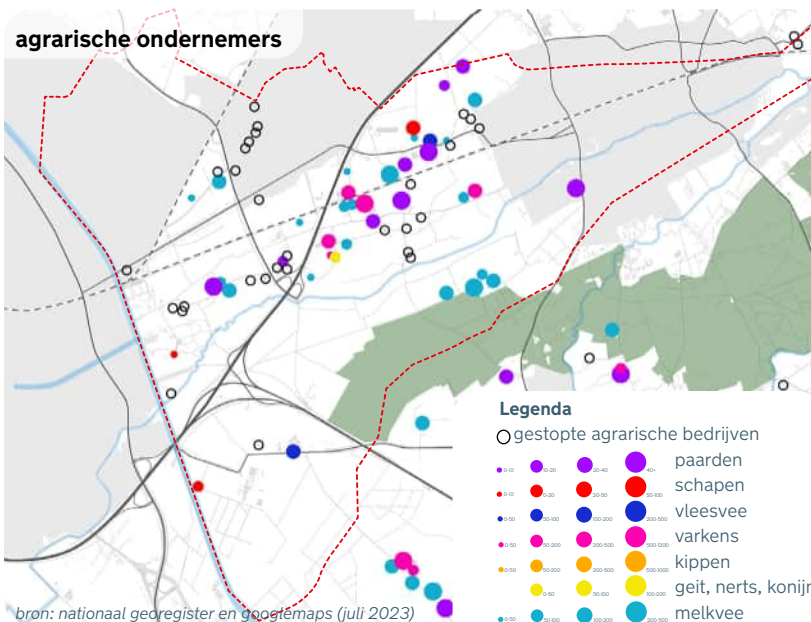

KENSCHETS

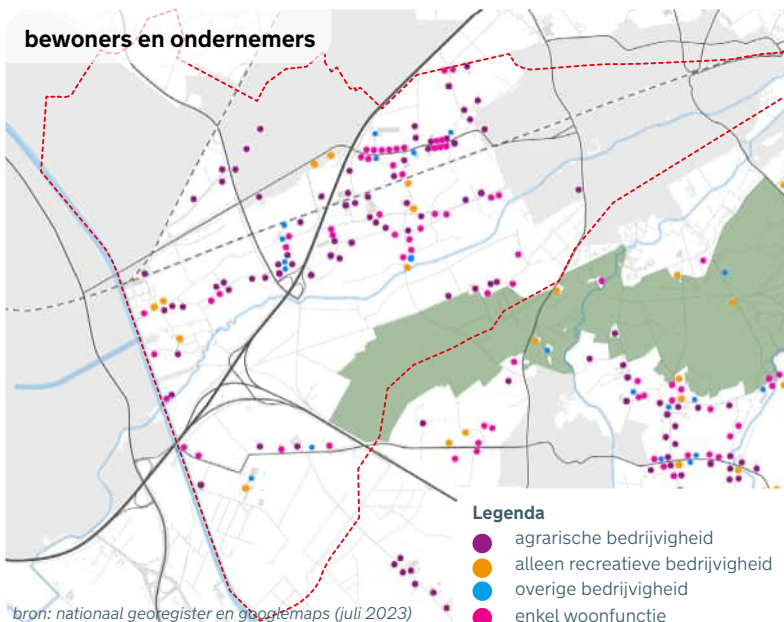
Beknopte landschappelijke kenschets

Het gebied is gevormd door het beekdal van de Voorste Stroom, langs de beek liggen de natte gronden, vanouds in gebruik als gras- en hooiland. Ten noorden ervan lag een grootschalig complex van oude bouwlanden, inmiddels grotendeels bebouwd. In het zuiden lagen woeste gronden die grotendeels bebost zijn.

De N65, A58 en het spoor doorsnijden het gebied en vormen barrières voor zowel mens als dier. Het gebied herbergt nog vele cultuurhistorische waarden en landschappelijke waarden en heeft betekenis als uitloopgebied voor Oisterwijk en als groene buffer tussen het verder verstedelijkte gebied.

bron: nationaal georegister en gootemaps (juli 2023)

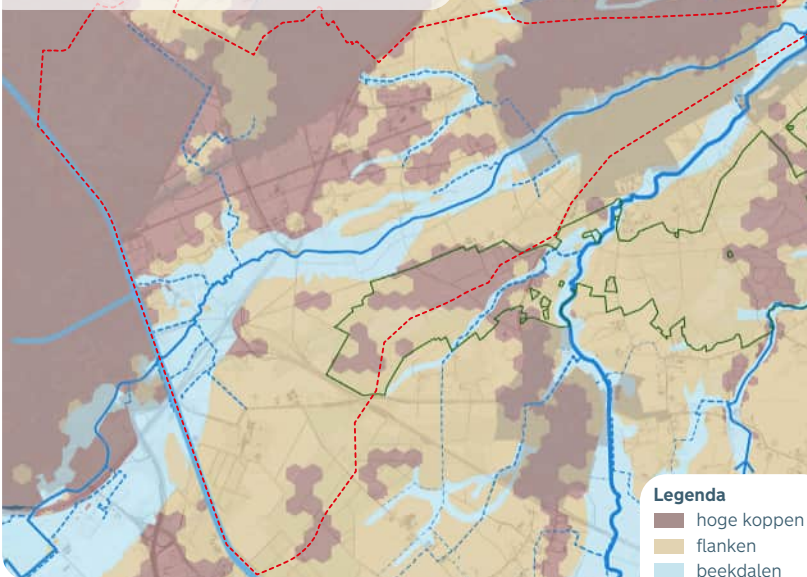
bron: nationaal georegister en gootemaps (juli 2023)

Beknopte sociaal-economische kenschets

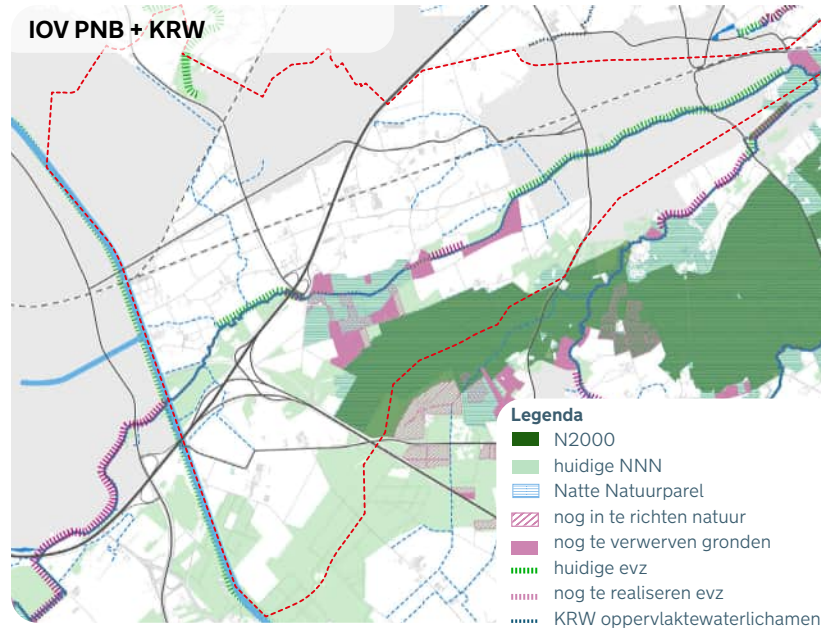
Het gebied kent een clustering van agrarische ondernemers rondom het buurtschap Heukelom, vooral melkveehouders. Daarnaast enkele varkensbedrijven en paardenhouderijen. Tegen N2000 liggen enkele melkvee- en varkensbedrijven. De afgelopen jaren zijn veel agrarische ondernemers gestopt.

De agrarische gronden zijn grotendeels in gebruik als grasland en akkerbouw. Er zijn enkele boomtelers aanwezig met een relatie tot het 'kwekerijenlandschap van de toekomst' ten noorden van het deelgebied.

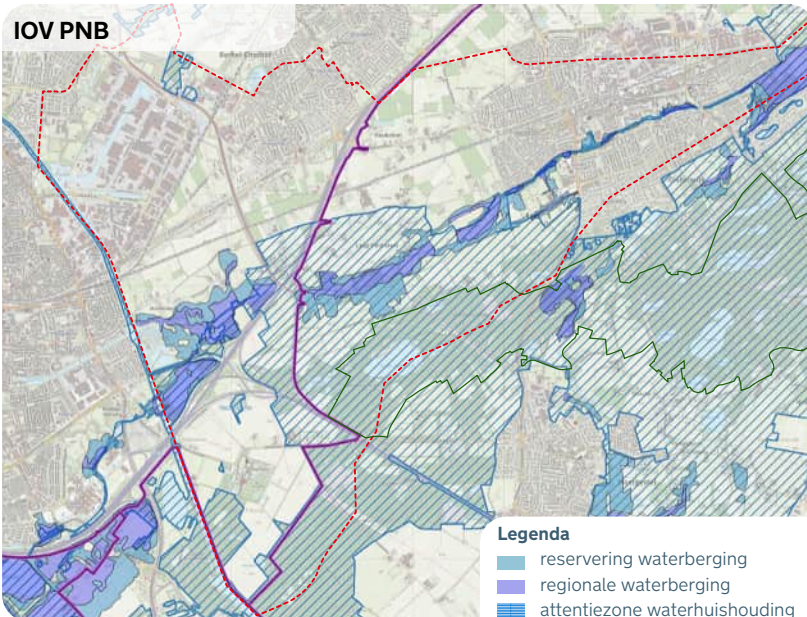
watertransitie Waterschap de Dommel

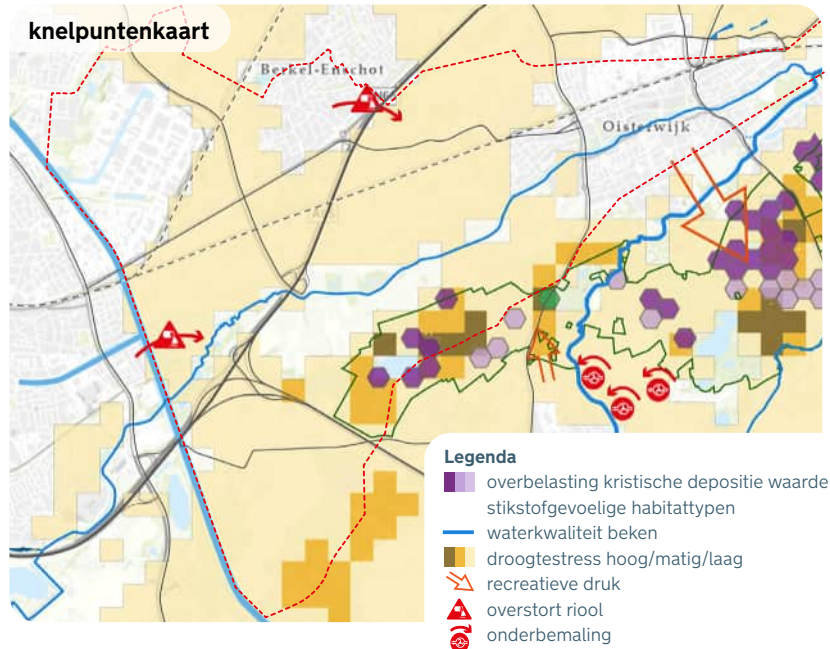
IOV PNB + KRW

* Let op: enkele percelen in NNN zullen vervallen, dit is nog niet aangepast in de kaart

knelpuntenkaart

BELEIDSOPGAVEN

Beknopte samenvatting huidige beleidskaders water en natuur

- Handelingsperspectieven Waterschap De Dommel: groot deel 'hoge koppen' met opgave voor infiltratie en vasthouden van water, een deel flanken en daarnaast beekdal met ruimte voor vernatten en voldoende ruimte om hoogwaterpieken op te vangen.
- Realisatie van ecologische verbindingzone en een groot deel van de nog in te richten NNN-gronden in het beekdal van De Voorste Stroom.
- Behalen van KRW-doelen Voorste Stroom (ook vanuit bronnen stedelijk gebied).
- Rekening houden met reserveringsgebieden waterberging in een groot deel van het beekdal.

KNELPUNTEN

Beknopte samenvatting

- Overschrijding stikstof in stikstofgevoelige habitattypen N2000.
- Droogtegevoelig gebied, beekdalen en N2000, onderbemaling en ontwateringen 'trekken het gebied droog'.
- Waterkwaliteit Voorste Stroom is onder de norm, onder meer door lozing riooloverstort stedelijk water en agrarisch gebruik.
- Recreatiedruk op natuur vanuit toeristisch gebied Oisterwijk

SAMENVATTING HOOFDOPGAVE

Realisatie van een klimaatrobuust watersysteem in het stroomgebied van de Voorste Stroom, waarbij maatregelen zo effectief mogelijk bijdragen aan de verhoging van de natuurwaarden in het N2000-gebied. Daarvoor heeft de beek meer ruimte nodig, zal het beekdal vernatten en het grondwater stijgen op de flanken. Doel is het effectief inzetten van maatregelen voor een zo groot mogelijk doeleffect, met een zo klein mogelijke impact op het verdienvermogen van het agrarisch landgebruik.

Balans en verspreiding van de recreatieve druk vanuit het stedelijke gebied in relatie tot behoud en versterking van de natuurwaarden in het N2000-gebied en beekdal.

Het gebied is dynamisch door doorsnijdingen van infrastructuur en ligging tussen stedelijk gebied, daarnaast zijn er veel initiatieven en ontwikkelingen, die in samenhang gebracht dienen te worden voor een daadwerkelijk effectief en hoogkwalitatief resultaat voor zowel water- en natuurdoelen, verdienvermogen en recreatieve en landschappelijke kwaliteit.

Legenda Water en Bodem

- Natura 2000
- natuurlijke laagtes, ruimte voor piekbuien
- + stedelijk water vasthouden en infiltreren
- + water landelijk gebied vasthouden en infiltreren
- + bodem als spons (aanvullen grondwater: vasthouden en infiltreren)

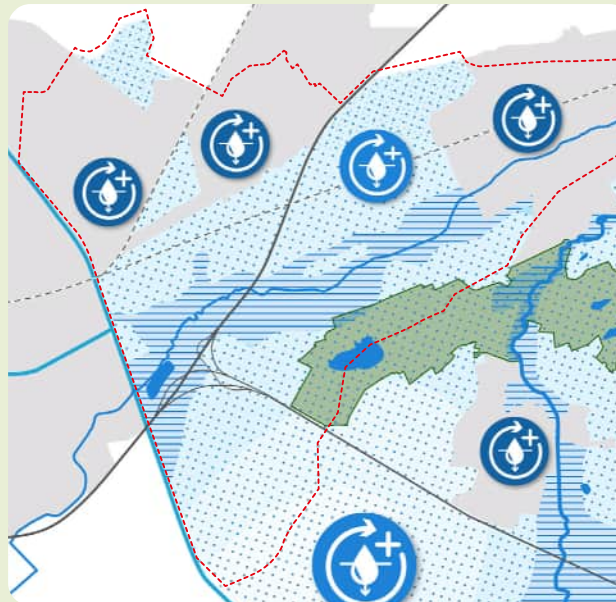
Legenda Natuur en biodiversiteit

- Natura 2000
- NNN
- indicatie overgangszone
- versterking biodiversiteit landelijk gebied
- droge ecologische verbindingen natuurgebieden
- robuuste natte ecologische verbindingen

OPGAVE PER THEMA

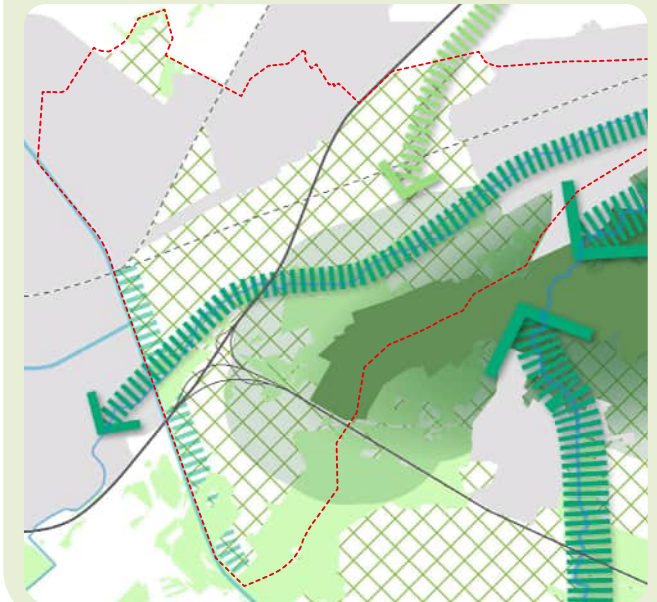
Water en bodem

- Beekdal van de Voortse Stroom en Reusel heeft voldoende ruimte bij opvang piekbuien, waterpeil wordt verhoogd en in het beekdal en laagtes wordt water geborgen (reserveringsgebieden).
- Herstel watersysteem zodanig ten behoeve van herstel waterafhankelijke natuurwaarden Oisterwijkse vennen.
- Verhoging grondwaterstanden: onder meer door afbouw van de onderbemaling, sterk verminderen van de wateronttrekkingen op de koppen en dempen sloten/verhogen slootbodems.
- Op de hoge koppen infiltreert het water en stijgt het waterbergend vermogen van de bodem door verhoging organisch stofgehalte. Dit geldt met name voor het gebied ten noorden van de Voorste Stroom en het agrarisch gebied rondom de Abdij.
- Vasthouden, afkoppelen en infiltreren water in stedelijk gebied.
- Ruim inpassen van waterretentie bij voorgenomen woningbouw-ontwikkeling en energiehub De Baars.

Natuur en biodiversiteit

- Inrichten van Voorste Stroom als robuuste ecologische verbingszone (als onderdeel van grote verbinding tussen Regte Heide tot Vlijmens Ven).
- Inrichting van ecologische verbinding naar Leemkuilen en De Brand.
- Extensiveren van het landgebruik op de gronden direct aan de Oisterwijkse bossen, voorgenomen landgoedontwikkeling biedt kans.
- Aanleg groenblauwe dooradering van de landbouwgronden versterkt biodiversiteit, verbetert de vochtbalans in bodem en vangt stikstof en fijnstof af naar N2000-gebied.
- Gebiedsspecifieke maatregelen natuurdoelanalyse:
NDA 11: Verhogen waterpeil Voorste Stroom
NDA39: Uitbreiden van H91E0C Beekbegeleidende bossen
NDA43: Verbindingszones uitwisseling populaties kamsalamander

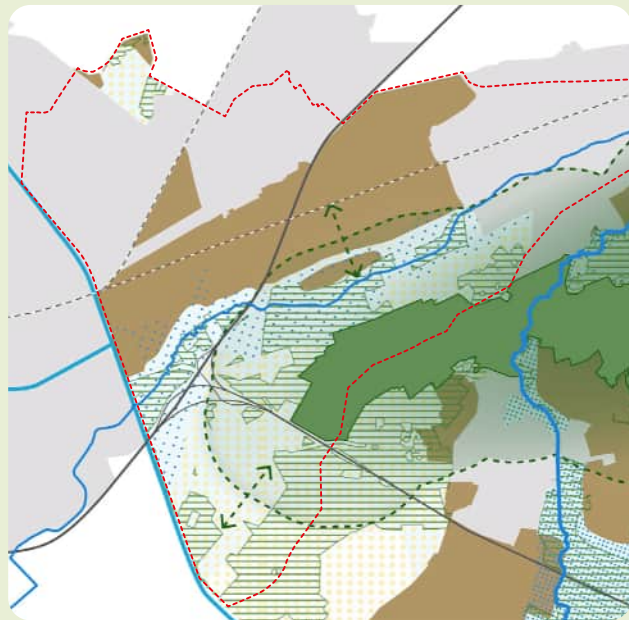

Landbouw en ondernemerschap

- Door stijging van het grondwaterpeil in het beekdal en aansluitende natte laagten zullen reguliere teelten/voedselgewassen in een klein deel van het gebied niet meer mogelijk zijn (zie daarvoor bijlage 'effectenstudie grondwater'). Rondom Voorste Stroom en Abdij Koningshoeven verminderen stijgende grondwaterstanden de noodzaak voor beregning. Op een groot deel van de landbouwgronden tegen het stedelijk gebied, blijft de grondwaterstand laag. Teeltaanpassingen (indien geen beregning meer mogelijk) zijn dan noodzakelijk, of een andere landgebruik.
- Aanwezige melkveehouder biedt mogelijk kans voor extensief gebruik en beheer van de gronden direct aan bestaande natuur.
- Kansrijk zijn verbrede erven met recreatieve en maatschappelijke functies gezien de ligging nabij stedelijk gebied. Ondernemers worden daarbij ondersteund in hun transitie naar verduurzaming of verbreding van het bedrijfsmodel, met ruimte voor maatwerk.

Legenda

- N2000
- NNN
- indicatie vernatting gronden (te nat voor reguliere teelt)
- extensivering landgebruik in overgangszone (maatwerk)
- goede vruchtbare landbouwgronden (eerdgronden)
- overige gronden

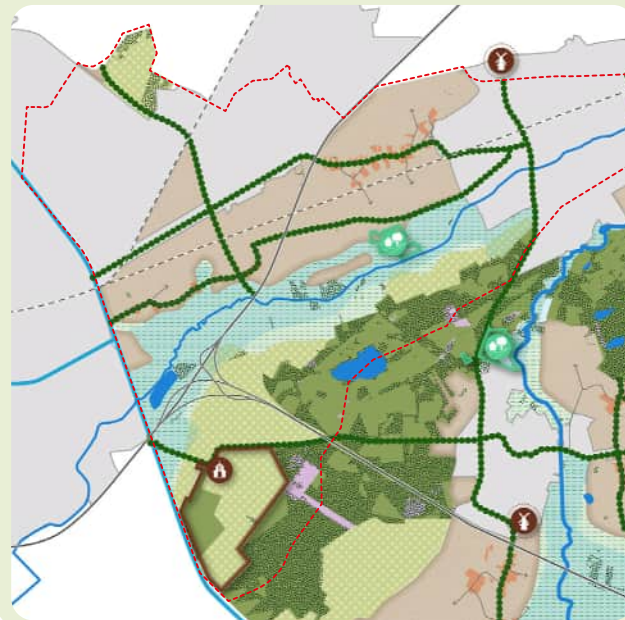

Landschap en cultuurhistorie

- Het gebied heeft veel cultuurhistorische waarden, waaronder de uitstraling van de authentieke buurtschappen zoals Heukelom. Deze dienen te worden gekoesterd en versterkt.
- De ontwikkelingen van verschillende landgoederen, zoals Laag Heukelom, als ook de Duurzaamheidsvallei en het Kwekerijenlandschap van de toekomst, dragen in samenhang bij aan een aantrekkelijk en beleefbaar landschap.
- De groenblauwe dooradering, uitgevoerd in heggen en houtwallen langs perceelsranden, sluit aan bij het karakter van het kleinschalige cultuurlandschap van het gebied.

Legenda

- heideontginning
- oude akkercomplexen
- lager gelegen natte gronden
- beekdalen
- bossen
- heide
- lintbebouwing
- laanstructuren
- erfgoederen
- landgoederen

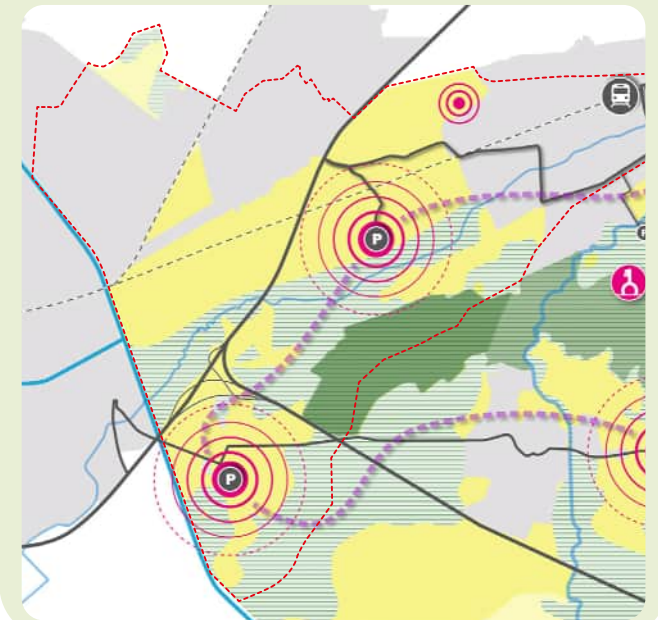

Recreatie en toerisme

- Recreatiedruk vanuit Oisterwijk is groot op N2000-gebied. Natuur en recreatie is in de toekomst in balans: sturing op recreatiedruk nodig. Maatregelen voor ontwikkeling recreatieve schil: ontwikkeling van voorzieningen en openbare parkeerplaatsen op afstand van N2000, aantrekkelijker maken landschap, sturing middels aanvulling uitgekend wandel- en fietspadennetwerk en communicatie. Abdij en Mie Pieters potentie om door te ontwikkelen als recreatief startpunt.
- Koppeling met initiatieven van landgoederen, Duurzaamheidsvallei, en het 'Kwekerijenlandschap'.
- Aanleg van strategische en samenhangende padenstructuur tussen kernen en voorzieningen. Met daarbij behoud van zandpaden.
- NDA59e: Onderzoek naar de effecten van recreatie.

Legenda

- N2000 recreatief gebruik in balans met natuurwaarden
- N2000 extensief recreatief gebruik
- NNN recreatief gebruik in balans met natuurwaarden
- versterken recreatieve landschappelijke schil
- natuurpoort en recreatieve voorziening op afstand van N2000*
- hotspot met ommetjes en parkeren op afstand van N2000*
- toegangsweg en kleinschalige parkeerplaats
- recreatieve verbindingroute*
- * locaties en routes zijn indicatief

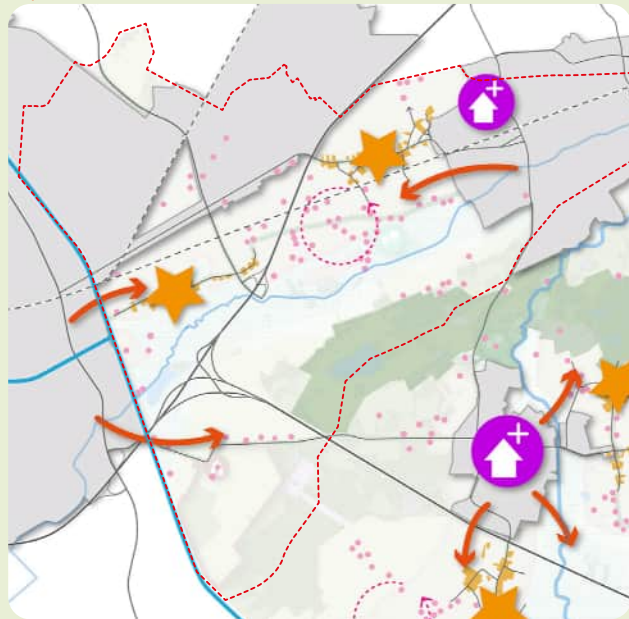

Wonen en leefbaarheid

- Benutten transformatie van erven en versterken buurtschap Heukelom met kleinschalige wooninitiatieven die bijdragen aan gemeenschapswaarde en leefbaarheid voor bestaande bewoners. Bijvoorbeeld woonzorginitiatieven, seniorenhofjes of starters
- Benutten energie en initiatieven bij bewoners en ondernemers in dit gebied voor snel starten van proces gedragen ontwikkelrichting voor het gebied.
- Lintbebouwing en kernen behouden hun karakter.
- De woningbouwontwikkeling Pannenschuur 6 kan dienen als aanjager voor het realiseren van opgaven voor natuur/landschap. Waarbij het openhouden van het landschap tussen Oisterwijk en Heukelom aandacht verdient.
- Geur- en geluidsbelasting van activiteiten in de kernranden nemen af (o.a. op basis gewenste zonering visie buitengebied Oisterwijk).

Legenda

- N2000
- ☆ bestaande dorpen
- ☆ bestaande buurtschappen
- ☆ kleinschalige nieuwe woonvormen in bestaande buurtschappen
- ☆ woningbouwopgaves
- ☆ samenwerking van bewoners en ondernemers
- ommetjes om de kernen

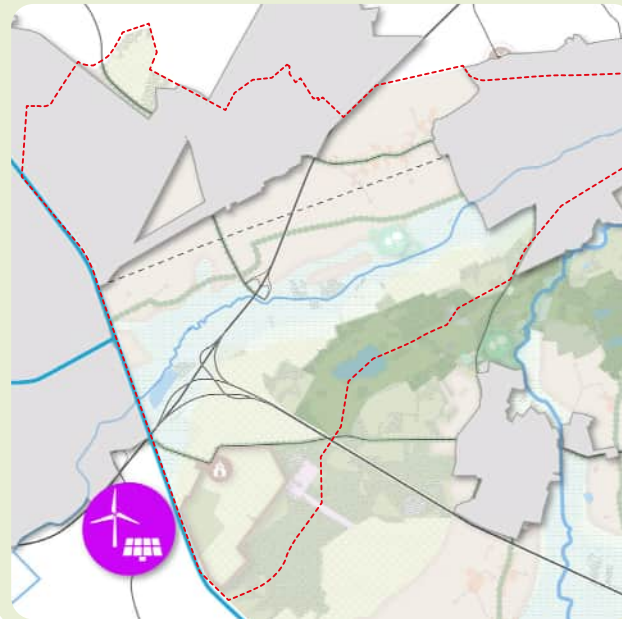

Klimaat en circulariteit

- Gronden voor grootschalige energieopgave worden multifunctioneel gebruikt en niet op de beste gronden voor de landbouw.
- Ontwikkeling energiehub De Baars wordt gecombineerd met de inrichting van het reserveringsgebied water op deze plek.
- Energiehub draagt bij aan het verhogen van de biodiversiteit, waarbij zonnevelden landschappelijk op robuuste wijze worden ingepast.
- Uitwerking volgens de REKS Hart van Brabant, aansluiting op bijbehorend uitvoeringsprogramma.
- Stimulering voor bijdragen CO2-opslag in bodems.

Legenda

- ⊕ zoekgebieden zonneparken/windmolens

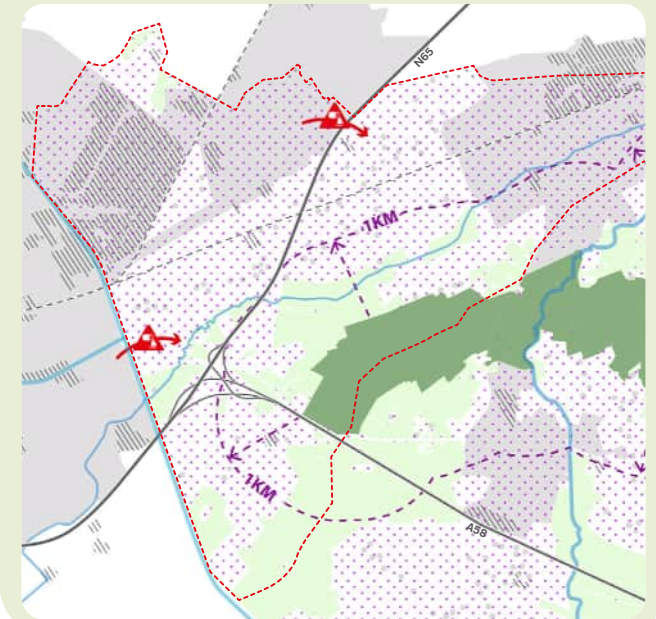

Stikstof

- De impact op het gebied van fijnstof, stikstof en ammoniak neemt in het gehele gebied af.
- Prioriteit bij afname uitstoot van intensieve veehouderijen, mestaanwending, industrie en riooloverstorten binnen 1 km. Maatregelenpakketten om de emissies binnen deze zone te verminderen worden momenteel doorgerekend.
- Uitwerking ondernemers vraagt om maatwerk.

Legenda

- N2000
- NNN
- ☆ afname stikstof binnen 1km met grootste effect op doelbereik N2000
- ☆ afname stikstof
- ☆ stikstofbronnen als snelweg, industrie, bedrijven, woonkernen
- noodoverstort riool

SCHUURPLEKKEN

Belangrijkste botsende opgaven

- Vernatting vooral de beekdalen en beperking berekening op de hoger gelegen gronden in relatie tot grondgebruik en toekomstbestendig ondernemerschap.
- Natuurpoort Groot Speijck in N2000 in relatie tot natuurherstel.
- Impact (intensieve) veehouderijen nabij N2000-gebied.
- Behoud van de goede eerdgronden versus woningbouwontwikkeling.

Inzicht verkenning effecten grondwaterstudie:

- Benodigde grondwatercondities voor natuurdoelen N2000 niet toereikend.
- Significante vernatting in beekdal heeft effect op ambitie natuurtypen.
- Impact stijgend grondwater op bestaande woningen en dorpskern.

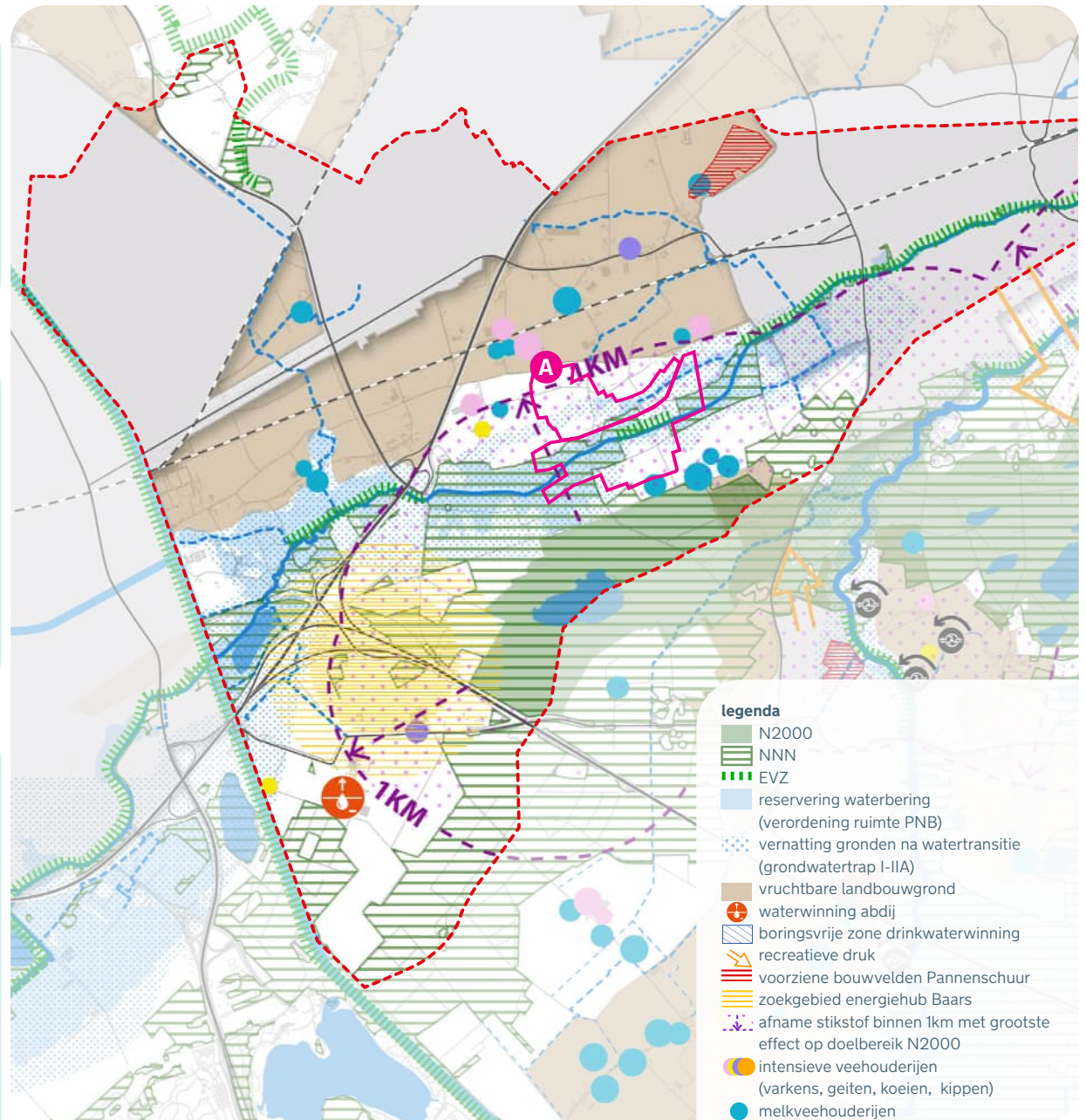
KANSEN

- Inzet van initiatief landgoedontwikkeling voor extensieve inrichting overgangsgebied N2000.
- Energie van mensen en processen in het gebied: veel initiatieven en samenwerkingen op het gebied van landschap en natuurherstel, waaronder Duurzaamheidsvallei, gebiedsontwikkeling Oostflank, Kwekerijenlandschap van de toekomst.
- Recreatieve aantrekkingskracht Oisterwijk en omgeving voor verbrede en recreatieve verdienmodellen van de agrarische erven.
- Ondernemers aangemeld LPV regeling 6 in Oisterwijk. Stoppende agrarische bedrijven en kansen om melkveehouderijen in de rand van N2000 te extensiveren.
- Het benutten van bestaande regelingen zoals STILA en ErvenPlus voor realisatie van groenblauwe dooradering van het gebied te realiseren.
- Samenwerking met B-team, IVN, Duurzaamheidsvallei en buurttraad Heukelom i.v.m. vergroting bewustwording/ draagvlak bij inwoners over opgaven en maatregelen.
- Herinrichting Hoeveneseweg benutten om uitstoot op N2000 terug te dringen.

AANBEVELINGEN VERVOLG

Specifieke aanbevelingen voor het gebied ten behoeve van projecten en de deelgebieduitwerkingen. Veel algemene aanbevelingen zijn in het Koersdocument opgenomen.

- Veel energie bij mensen en stakeholders en is relatief overzichtelijk qua stakeholders. Het deelgebied leent zich om snel stappen te maken naar een gebiedsvisie, in samenspraak met alle betrokkenen, inwoners Heukelom en ondernemers. Uitkomst is een ontwikkelperspectief, waarbinnen ontwikkelingen en initiatieven een plek krijgen. Aangevuld met een landschapskader en beoordelingskader om de initiatieven goed in te passen en optimaal meerwaarde te creëren. En een uitvoeringsparagraaf.
- Verken in samenspraak met het waterschap en stichting Duurzaamheidsvallei de mogelijkheden om beekherstel Voortse Stroom tot uitvoering te brengen en kom tot afspraken over de uitvoering (en het beheer) door stichting Duurzaamheidsvallei.
- Samenbrengen cq. afstemmen proces Oost-flank en GGA Loonse en Drunense Duinen. Vervolgens dienen de ambities, opgaven en de visies die hieruit voortkomen verankerd te worden in het (gemeentelijk) beleid.
- Benut de kennis en uitvoeringskracht in het gebied om te komen tot een waardevolle groene verbinding tussen enerzijds de Kampina en Oisterwijkse Vennen en anderzijds de Leemkuilen.

GEBIEDSAANDUIDING

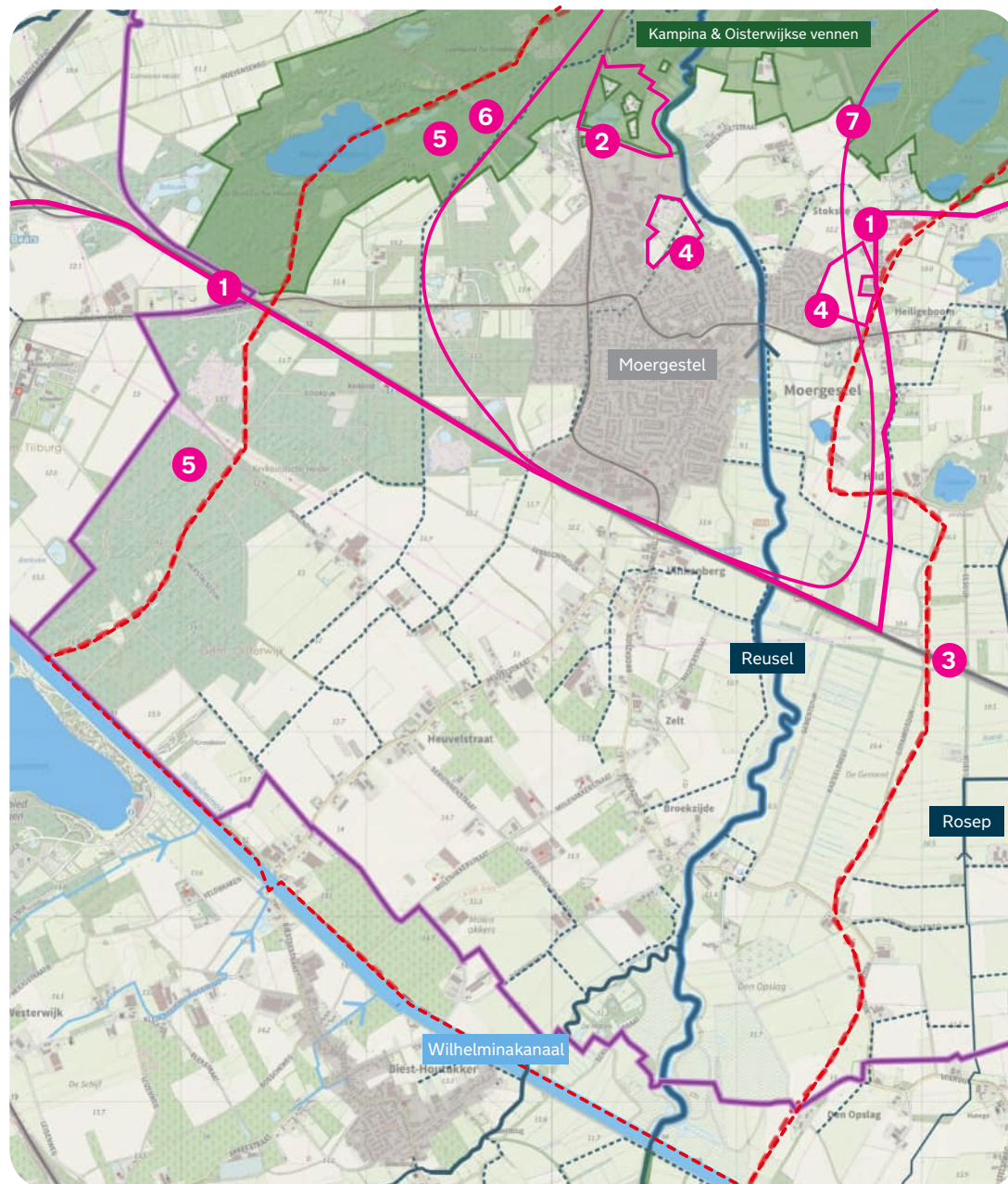
Deelgebied B beslaat het gebied tussen de gemeentegrens van Tilburg in het westen en de Reusel in het oosten, het kanaal vormt de zuidelijke grens. Het gebied bestaat uit het westelijk deel van het stroomgebied van de Reusel. De beek ontspringt bij Reusel in de Kempen, en stroomt onder het Wilhelminakanaal door naar Moergestel. Ten zuiden van Oisterwijk gaat de Reusel over in de Achterste Stroom en vormt daarna verderop samen met de Voorste Stroom de Essche Stroom. De bossen van de Kerkeindsche Heide vallen geheel in het deelgebied, hierin ligt de waterscheiding met het stroomgebied van de Voorste Stroom.

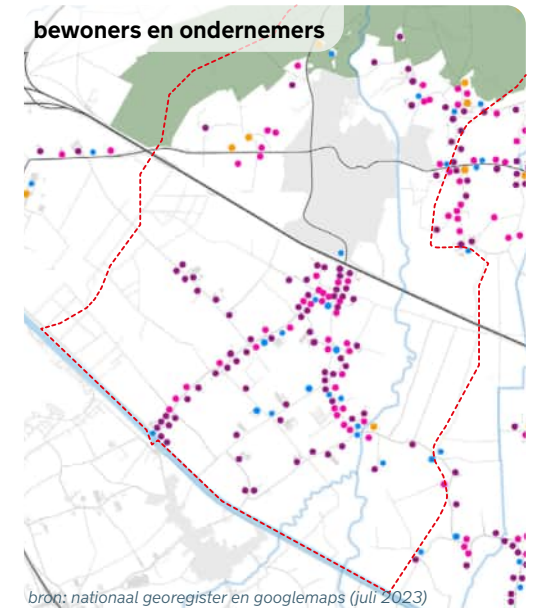
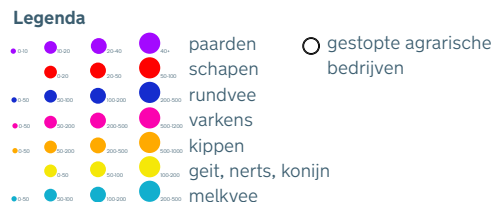
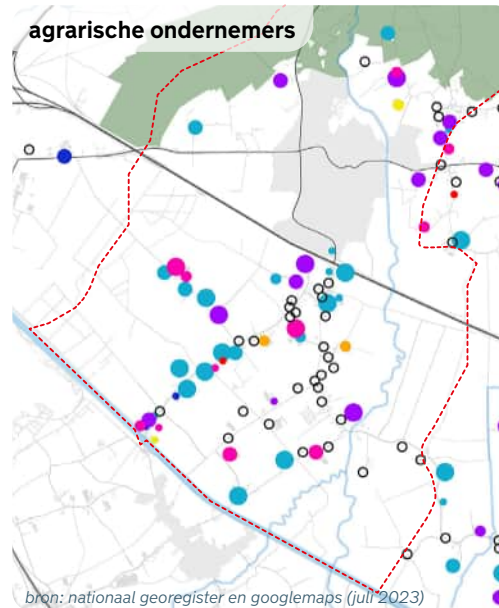
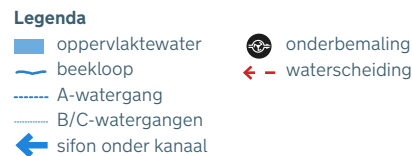
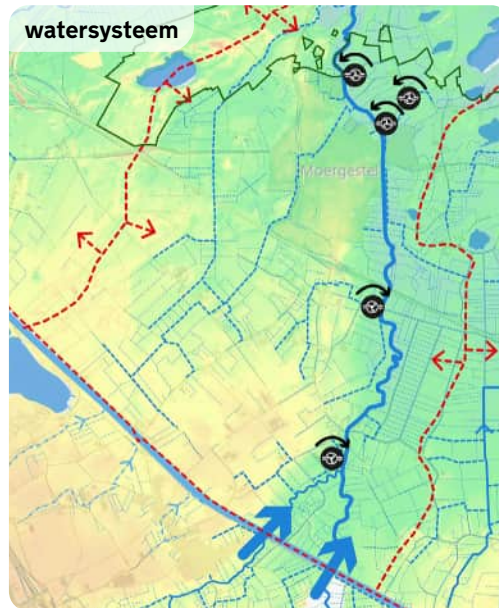
Het deelgebied is geheel gelegen in de gemeente Oisterwijk en bevat de kern Moergestel. De A58 doorsnijdt het gebied. Tussen snelweg en het kanaal ligt een groot aaneengesloten agrarisch gebied met daarin enkele buurtschappen als Vinkenbergh en Zelt.

LOPENDE ONTWIKKELINGEN

Beknopt overzicht lopende ontwikkelingen, eigenaarschap en status

1. Integrale gebiedsontwikkeling Oostflank, Tilburg en Oisterwijk
2. Landgoederen in ontwikkeling, particuliere eigenaren - visie/realisatie
3. Verbreding A58, Rijkswaterstaat - planvorming
4. Woningbouwontwikkeling Moergestel, Oisterwijk - planvorming
5. Bosvorming van naald- naar loofbos, Brabants Landschap - realisatie
6. Herinrichting Heukelomse baan
7. Deelproces Achterste Stroom Reusel - verkenningsfase. Initiatiefnemers van deze opdracht zijn: Gemeente Oisterwijk, Waterschap de Dommel, Brabants Landschap, BPG Vereniging landelijk Brabant en provincie Noord Brabant.

KENSCHETS

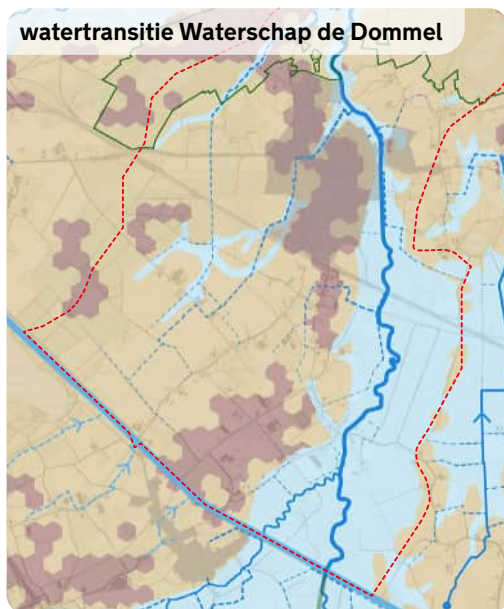
Beknopte landschappelijke kenschets van het gebied

Het gebied heeft van oudsher een heldere opbouw van het lager gelegen beekdal (Reusel) in het oosten en hoog en drooggelegen woeste gronden in het westen. Op de overgang daar tussenin liggen al eeuwenlang de goede akkerbouwgronden. Het oude akkerbouwcomplex rondom de Heuvelstraat vormt nog steeds het hart van het agrarische gebied. Veel van het kleinschalige landschap is in het zuidelijke deel verdwenen, maar rondom Moergestel nog aanwezig.

De hoger gelegen landbouwgronden worden met enkele sloten ontwaterd. Ook de bossen liggen hoog en droog, daar zorgen de dalende grondwaterstanden voor verdroging van de natuur.

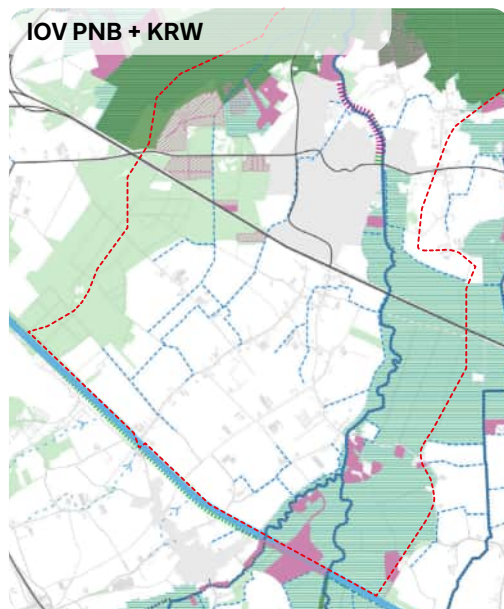
Beknopte sociaal-economische kenschets van het gebied

Ten zuiden van de A58 ligt een groot cluster (Heuvelstraat) van agrarische bedrijven, dit zijn voornamelijk melkveehouders. Ook zijn er enkele varkenshouders en paardenhouderijen. Veel bedrijven zijn gestopt afgelopen jaren. Grondgebruik is voornamelijk bouwland, grasland en boomteelt. Ten noorden van de A58, in de schil van het Natura 2000-gebied en in N2000 liggen twee melkveehouders en een enkele paardenhouder. Verder liggen er geen agrarische erven ten westen van de Reusel. Het gebied rondom de kern Moergestel is een belangrijk uitloopgebied voor bewoner en recreant. Het gebied ten zuiden van de A58 ligt enigszins geïsoleerd door de ligging tussen beken, kanaal en snelweg. De Reuselhoeve is een belangrijke recreatieve hotspot vanwaar vele recreanten hun fiets-, wandel of kanotocht starten.

Legenda

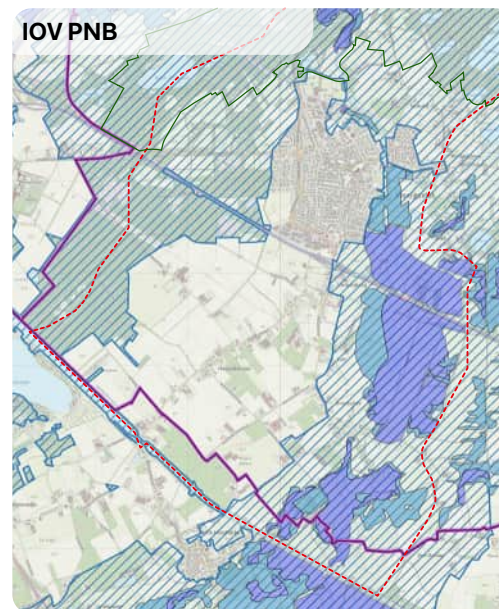
- hoge koppen
- flanken
- beekdalen

Legenda

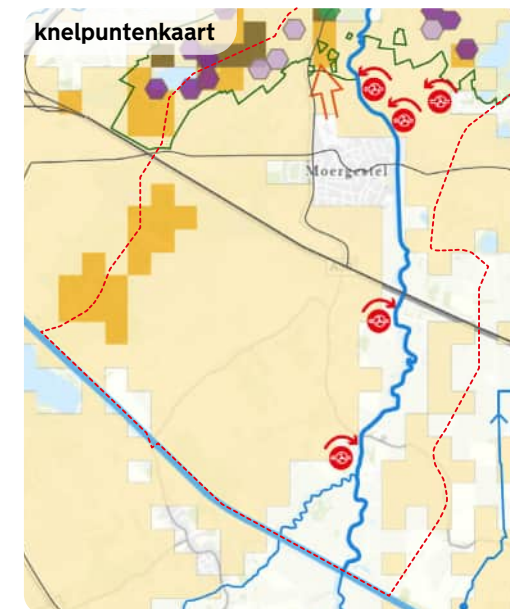
- N2000
- huidige NNN
- Natte Natuurparel
- nog in te richten natuur
- nog te verwerven gronden
- huidige evz
- nog te realiseren evz
- KRW oppervlaktewaterlichamen

* Let op: enkele percelen in NNN zullen vervallen, dit is nog niet aangepast in de kaart

Legenda

- reservering waterberging
- regionale waterberging
- attentiezone waterhuishouding

Legenda

- overbelasting kritische depositie waarde
- stikstofgevoelige habitattypen
- waterkwaliteit beken
- droogtestress hoog/matig/laag
- recreatieve druk
- onderbemaling

BELEIDSOPGAVEN

Beknopte samenvatting opgave groen-blauw met verwijzing naar kaartenboek

- Resterende opgave Natuurnetwerk Nederland (NNN) aan weerszijden van de Reusel
- Resterende Ecologische Verbindings Zone (EVZ) Reusel tussen Moergestel en N2000
- Behalen van doelen Kaderrichtlijn Water (KRW) voor de Reusel
- Handelingperspectieven Watertransitie van Waterschap De Dommel: zo veel mogelijk water infiltreren en vasthouden op de hoge koppen (ten noorden en zuiden van Moergestel), op de flanken de aan- en afvoer meer in balans brengen bij een hoger grondwaterpeil en in het beekdal ruimte geven aan de beek. Met name op de koppen de onttrekkingen afbouwen.

KNELPUNTEN

Beknopte samenvatting knelpunten

- Overschrijding stikstof stikstofgevoelige habitattypen N2000, emissies in overgangszone worden in stikstofanalyse nog in beeld gebracht
- Droogtegevoeligheid gebied
- Waterkwaliteit van de Reusel is onder de norm
- Recreatiedruk op natuur
- Ligging stedelijk gebied direct tegen beekdal
- Vernatting rondom Rosepert landgebruik

SAMENVATTING HOOFDOPGAVE

Het gebied is relatief overzichtelijk en heeft globaal 3 hoofddopgaven:

- Inrichting en vernatting robuuste natuurlijke overgangszone tussen N2000, A58 en kern Moergestel, waarbij ontwatering gebied wordt gestopt, door bronmaatregelen vanuit handelingsperspectieven wordt instroom water schoner.
- Inrichting klimaatadaptieve kernrandzone Moergestel – beekdal de Reusel (KRW-NNP Moergestels Broek/De Gemert).
- Economisch perspectief voor het agrarisch cluster ten zuiden van de A58, met infiltratie en watervasthoudende bodems (hoge organische stof) én met een recreatief aantrekkelijk cultuurlandschap en leefbare buurtschappen. Door geclusterde ligging, diversiteit ondernemers en goede enkeerdgronden liggen er kansen voor (hightech-) toekomstbestendige landbouw / gebiedsbouwplannen etc. in collectief van samenwerkende ondernemers.

Legenda Water en Bodem

- Natura 2000
- natuurlijke laagtes, ruimte voor piekbuien
- stedelijk water vasthouden en infiltreren
- water landelijk gebied vasthouden en infiltreren
- bodem als spons (aanvullen grondwater: vasthouden en infiltreren)

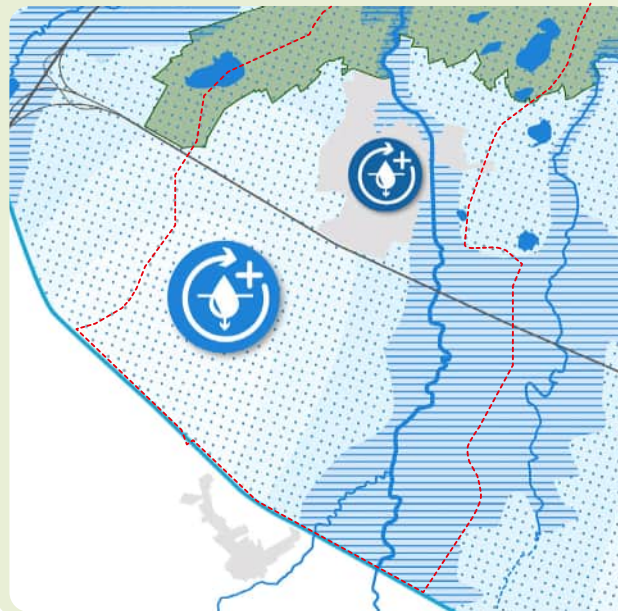
Legenda Natuur en biodiversiteit

- Natura 2000
- NNN
- indicatie overgangszone
- versterking biodiversiteit landelijk gebied
- droge ecologische verbindingen natuurgebieden
- robuuste natte ecologische verbindingen

OPGAVE PER THEMA

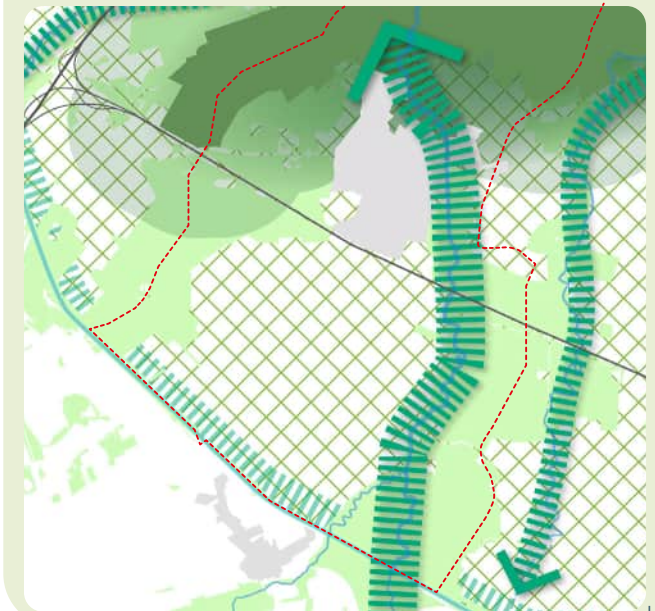
Water en bodem

- Beekdal van de Reusel geeft ruimte aan beek bij piekbuien en reserveringsgebieden water van De Gement en Het Broek blijven benut (meer frequent) voor vasthouden van water.
- Water blijft in het gebied en grondwaterstanden stijgen: onder meer door afbouw van de onderbemaling en het dempen van sloten, met name nabij het N2000-gebied, die van invloed zijn op de verdroging van de vennen en overige natuur. Specifiek voor het gebied tussen Moergestel, de A58 en N2000 wordt het gebied zodanig ingericht zodat water vastgehouden kan worden.
- Hermeandering Reusel, klimaatadaptieve inrichting beekdal ten oosten kern Moergestel. Geen woningbouwontwikkeling in het beekdal van de Reusel.
- Water op hoge koppen infiltreert waar mogelijk en het waterbergend vermogen bodem stijgt door verhoging organisch stofgehalte, met name in het landbouwgebied ten zuiden A58. Door stijging grondwater minder beregening nodig.
- Herstel keringen als beekherstel wordt uitgevoerd

Natuur en biodiversiteit

- Realiseren van een robuuste ecologische verbingszone van natuurgebied Kempenland-West naar Oisterwijkse bossen door realisatie van de ontbrekende schakels in het beekdal van de Reusel (waaronder Moergestels Broek en het beekdal tussen Moergestel en het N2000-gebied).
- Een groenblauwe dooradering van de landbouwgronden versterkt de biodiversiteit, verbetert de vochtbalans in bodem.
- Door kwel vanuit kanaal zijn gronden ten noorden van kanaal natter: hier liggen kansen voor ecologie.
- Gebiedsspecifieke maatregelen Natuurdoelanalyse:
 - o NDA9: Verhogen waterpeil Reusel/Achterste Stroom
 - o NDA39: Uitbreiden H91EOC Beekbegeleidende bossen
 - o NDA43: Verbindingszones uitwisseling populaties kamsalamander

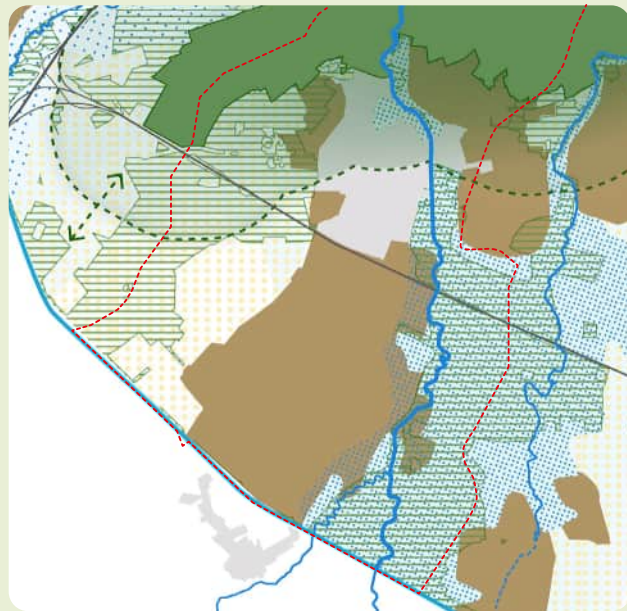

Landbouw en ondernemerschap

- Percelen in het beekdal zullen vernatten: dit vraagt om een aanpassing van het grondgebruik en bedrijfsvoering van betrokken bedrijven. Op de flanken van het bovenstroomse deel van de Reusel, ten noorden van de A58, zullen de stijgende grondwaterstanden juist gunstig uitpakken voor het agrarisch landgebruik: minder beregening noodzakelijk.
- Landgebruik in de overgangszone N2000, ten noorden van de A58, draagt bij aan natuurherstel van de Oisterwijkse bossen. Dit vraagt maatwerk met betrekking tot het nog mogelijke landgebruik.
- Het gebied tussen A58 en het kanaal is van betekenis als duurzame, hoogproductieve agrarische enclave, waarbij grondgebruik samengaat met versterking biodiversiteit, watervasthouden en gezonde bodem. Het betreffen goede eerdgronden.

Legenda

- N2000
- NNN
- indicatie vernatting gronden (te nat voor reguliere teelt)
- extensivering landgebruik in overgangszone (maatwerk)
- goede vruchtbare landbouwgronden (eerdgronden)
- overige gronden

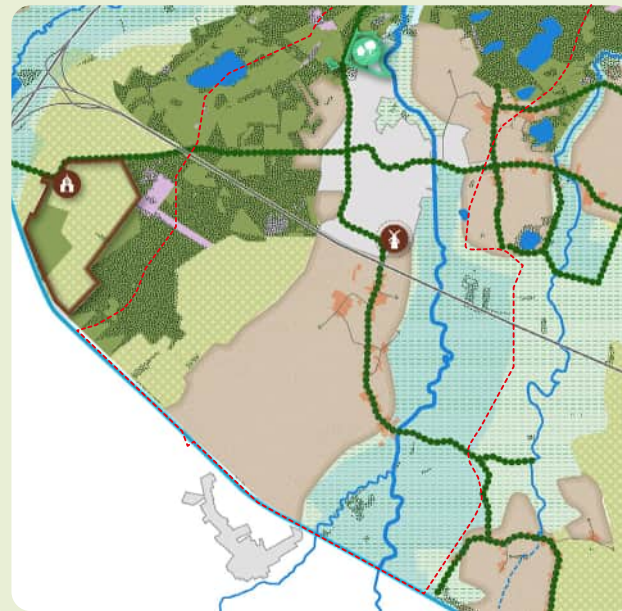

Landschap en cultuurhistorie

- Groenblauwe dooradering wordt zodanig toegepast dat het de cultuurhistorische en landschappelijke eigenheid van dit deelgebied versterkt: afstemming op de verschillende cultuurlandschappen in het gebied (beekdal – oude gronden - jonge ontginningen). Robuustere dooradering (houtsingels op perceelsgrenzen van elkaar) in de landbouwenclave rondom Heuvelstraat, zorgt voor van een versterking biodiversiteit en vermindering van verdroging van de bodem en gewasschade.
- Inpassing uitbreiding Moergestel binnen mogelijkheden water- en natuurdoelen, gaat samen met landschapsversterking.
- Bij erftransformatie worden de erven worden groen en landschappelijk ingepast.

Legenda

- heideontginning
- oude akkercomplexen
- lager gelegen natte gronden
- beekdalen
- bossen
- heide
- lintbebouwing
- laanstructuren
- erfgoederen
- landgoederen

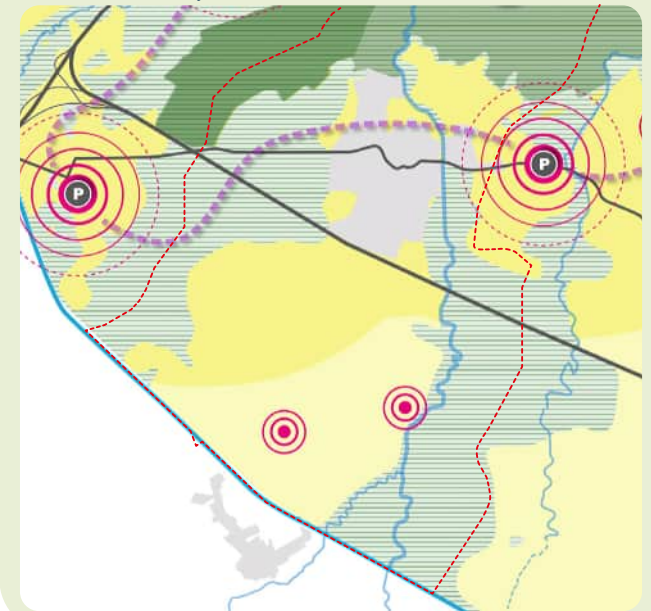

Recreatie en toerisme

- Het gebied Oisterwijkse vennen en bossen dient recreatief in balans te zijn met de natuurwaarden. Het gebied direct tussen Moergestel en het N2000-gebied niet verder recreatief ontwikkelen. Reguleren van recreanten middels paden en communicatie.
- Het agrarisch gebied ten zuiden van de A58 heeft potentie zich te ontwikkelen tot een aantrekkelijk recreatief cultuurlandschap: dit biedt kansen voor ondernemers met nieuwe recreatieve activiteiten op de erven. Landschappelijke versterking van het gebied en aanleg van paden zijn daarvoor van belang.
- De Abdijen de Reuselhoeve kunnen zich nog verder doorontwikkelen als recreatief startpunt voor het zuidelijk gebied.

Legenda

- N2000 recreatief gebruik in balans met natuurwaarden
- N2000 extensief recreatief gebruik
- NNN recreatief gebruik in balans met natuurwaarden
- versterken recreatieve landschappelijke schil
- natuurpoort en recreatieve voorziening op afstand van N2000*
- hotspot met ommetjes en parkeren op afstand van N2000*
- toegangsweg
- recreatieve verbindingroute*
- * locaties en routes zijn indicatief

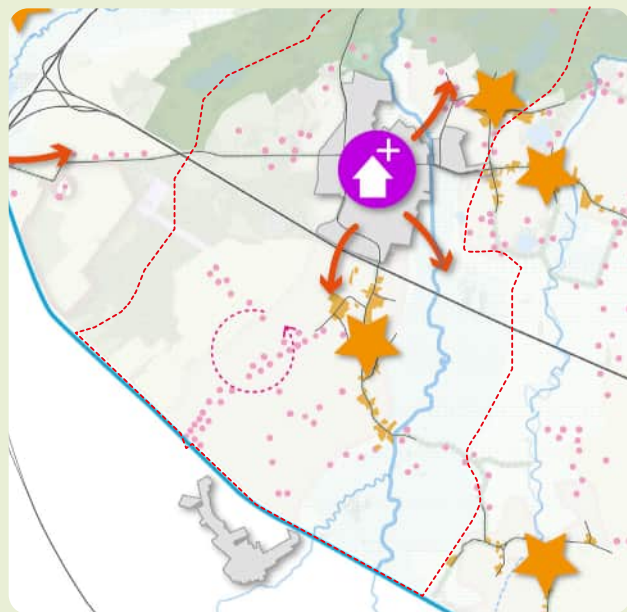

Wonen en leefbaarheid

- Stimuleren van samenwerking en betrokkenheid van bewoners en ondernemers bij hun gebied ten behoeve van sociale cohesie en eigenaarschap gebiedstransitie.
- Buurtschappen bieden kansen voor kleinschalig wonen.
- Nieuwe paden vanuit Moergestel, de buurtschappen en erven met recreatieve functies zorgen voor een toegankelijk en beleefbaar landelijk gebied.
- Ruimte voor erven met verbrede maatschappelijke activiteiten ten behoeve van de leefbaarheid van het gebied.
- Geur- en geluidsbelasting van activiteiten in de kernranden nemen af ten behoeve van gezondheid bewoners kernen.

Legenda

- N2000
- bestaande dorpen
- bestaande buurtschappen
- kleinschalige nieuwe woonvormen in bestaande buurtschappen
- woningbouwopgaves
- samenwerking van bewoners en ondernemers
- ommetjes om de kernen

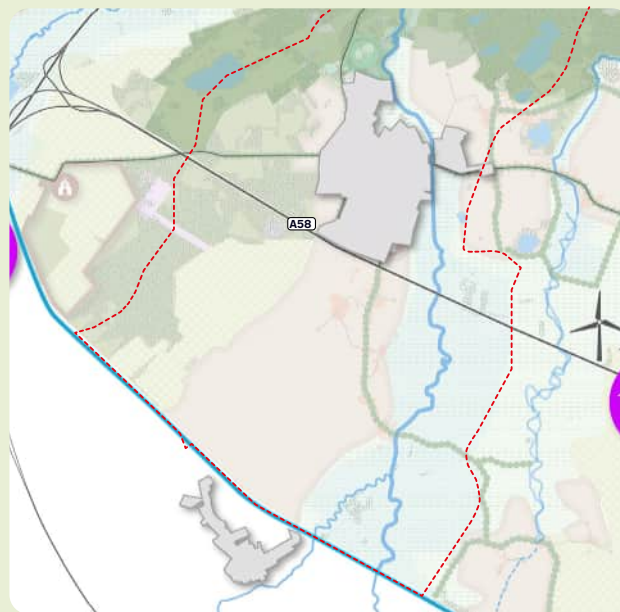

Klimaat en circulariteit

- Ruimte voor innovatieve maatregelen veehouderijen om emissies te verminderen en bijdragen aan CO2 opslag, energie opwekken etc.
- Onderzoeken naar samenwerkingen en kringlopen met veehouderijen en akkerbouwers in het gebied.
- Ruimte voor innovatieve maatregelen veehouderijen om emissies te verminderen en bijdragen aan CO2 opslag, energie opwekken en collectieve mestverwaardingsoplossingen etc.
- Stimulering voor bijdragen CO2-opslag in bodems.

Legenda

- bestaande windmolens
- zoekgebieden zonneparken/windmolens

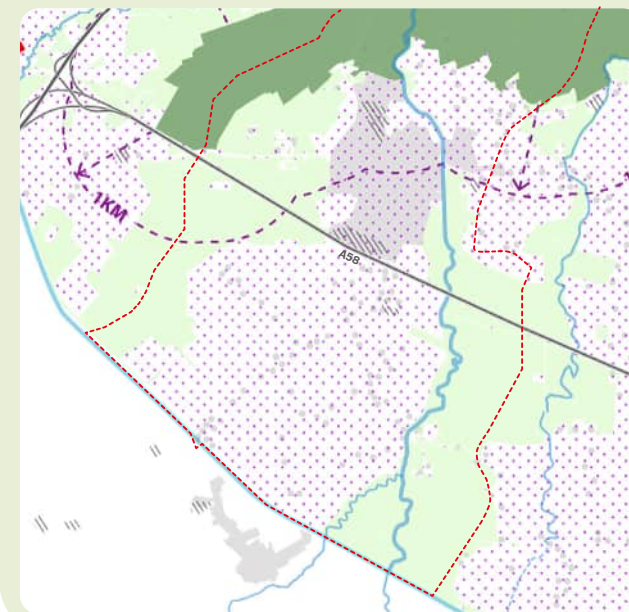

Stikstof

- Dit deelgebied ligt nabij de meest stikstofgevoelige habitats in de Kampina. De impact op het gebied van fijnstof, stikstof en ammoniak neemt in het gehele gebied af.
- Prioriteit bij afname uitstoot van intensieve veehouderijen, mestaanwending, industrie en riooloverstorten binnen 1 km. Maatregelenpakketten om de emissies binnen deze zone te verminderen worden momenteel doorgerekend.
- Uitwerking ondernemers vraagt om maatwerk.

Legenda

- N2000
- NNN
- afname stikstof binnen 1km met grootste effect op doelbereik N2000
- afname stikstof
- stikstofbronnen als snelweg, industrie, bedrijven, woonkernen

SCHUURPLEKKEN

Belangrijkste botsende opgaven

- Afbouwen van onderbemalingen om (vakantie)woningen (Kolkven) droog te houden nabij begrenzing N2000. Deze onderbemalingen hebben negatieve invloed op natuurwaarden N2000.
- Woningbouwontwikkeling versus wateropgave beekdal Reusel.
- Impact maatregelen hoge koppen op de bedrijfsvoering van agrarische bedrijven rond Heuvelstraat.
- Pachtconstructie en huidige bedrijfsvoering pachter van Brabants Landschap verhinderen cruciale vernatting en versterking natuurwaarden in driehoek A58, Moergestel en N2000.
- Significante vernatting in beekdal heeft effect op ambitie natuurtypen.
- Vernatting versus behoud cultuurhistorisch hooggewaardeerde beplantingen

KANSEN

- Kansen voor ontwikkeling van (hightech) voedsellandschap/kringlooplandbouw met samenwerkende en aanvullende ondernemers in agrarisch cluster ten zuiden van de A58, samen met gezamenlijk plan voor infiltratie, vasthouden water en mestproblematiek.
- Ontwikkeling aantrekkelijk en recreatief landschap ten zuiden van A58, biedt samen met de ligging van de Reuselhoeve, kansen voor de recreatieve verbreding en regulering van het GGA-gebied, als ook het verdienvermogen van het recreatieve en verbrede ondernemerschap.
- Kansrijk deelgebied in overgangszone gezien eigendom Brabants Landschap en beperkt aantal stakeholders/ondernemers. Aandachtspunt is perspectief ondernemer en huidige pachtcontract.
- Energie en samenwerking voor samenvoeging verschillende opgaven in project Achterste Stroom.
- Stijgende grondwaterpeilen op de flanken en koppen betekent minder beregning nodig.
- Ondernemers (6) aangemeld LPV regeling in gemeente Oisterwijk.

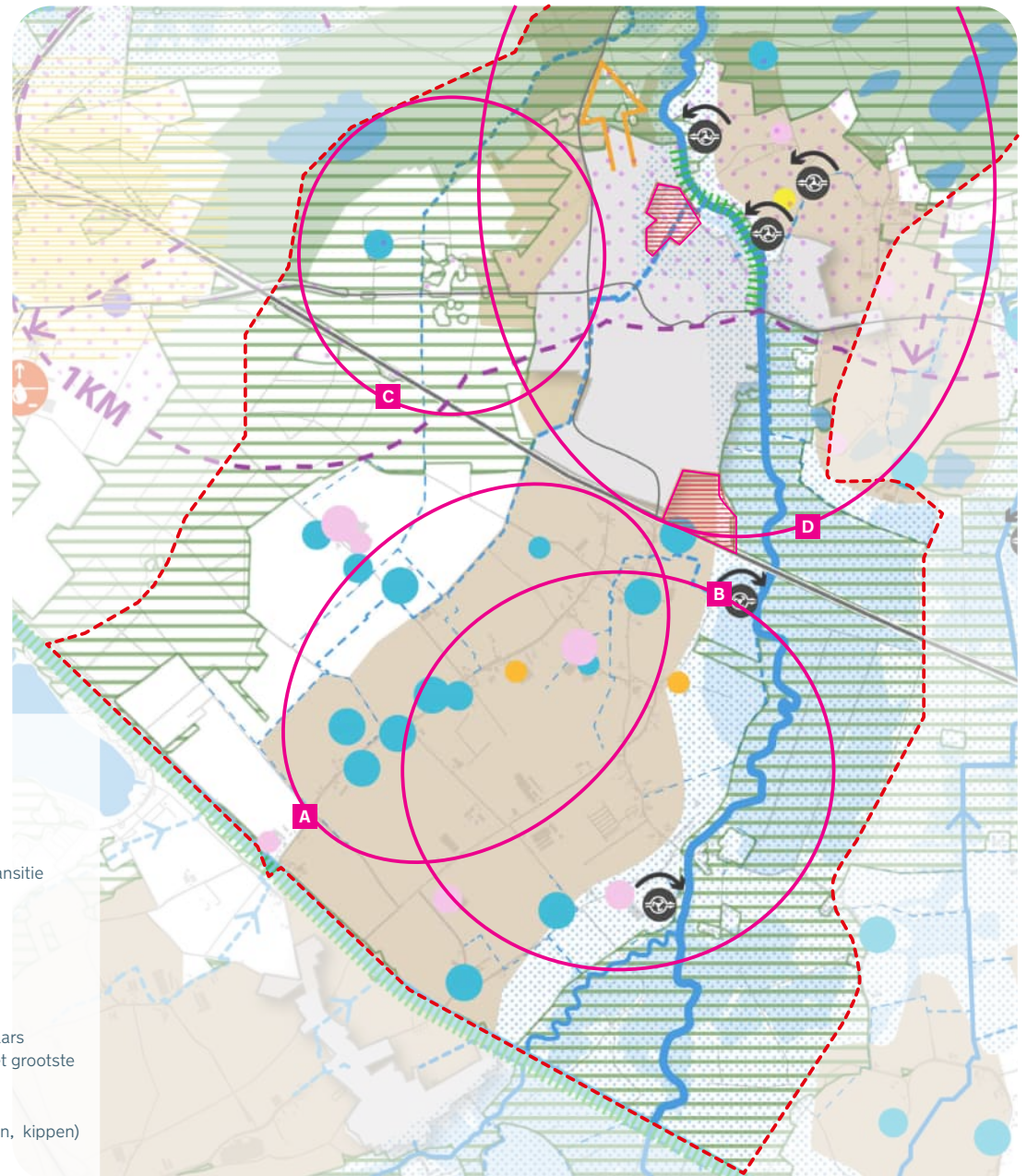
AANBEVELINGEN VERVOLG

Specifieke aanbevelingen voor het gebied ten behoeve van projecten en de deelgebieduitwerkingen. Veel algemene aanbevelingen zijn in het koersdocument opgenomen.

- Versterken ambtelijke en bestuurlijke samenhang proces Oostflank met proces en uitwerking GGA Kampina en Oisterwijkse Vennen.
- Gebied in de hoek N2000/A58/Moergestel van groot belang voor hydrologisch herstel in relatie tot het N2000-gebied: opstart verkenning realisatie hydrologisch en natuurlijk herstel in samenhang en samenspraak met perspectief melkveehouder.
- D. Sturing op voortvarend verderbrengen van Deelproces Achterste stroom Reusel.
- Zodra relevant betrekken Staatsbosbeheer en afstemming gemeente Hilvarenbeek bij planuitwerking.

legenda

- N2000
- NNN
- EVZ
- reservering waterbering (verordening ruimte PNB)
- vernatting gronden na watertransitie (grondwatertrap I-IIA)
- vruchtbare landbouwgrond
- ondermaling
- drinkwaterwinning
- recreatieve druk
- zoekgebied wonen
- zoekgebied Energie Hub de Baars
- afname stikstof binnen 1km met grootste effect op doelbereik N2000
- intensieve veehouderijen (varkens, geiten/nersten, koeien, kippen)
- melkveehouderijen

GEBIEDSAANDUIDING

Deelgebied C beslaat het gebied tussen De Reusel en De Beerze ten zuiden van de Kampina en ten noorden van het kanaal. In het gebied ligt het stroomgebied van de Rosep. Deze beek ontspringt in het gebied ter hoogte van Haghorst en loopt door het N2000-gebied. Ten zuiden van Haaren mondt de Rosep uit in de Essche Stroom.

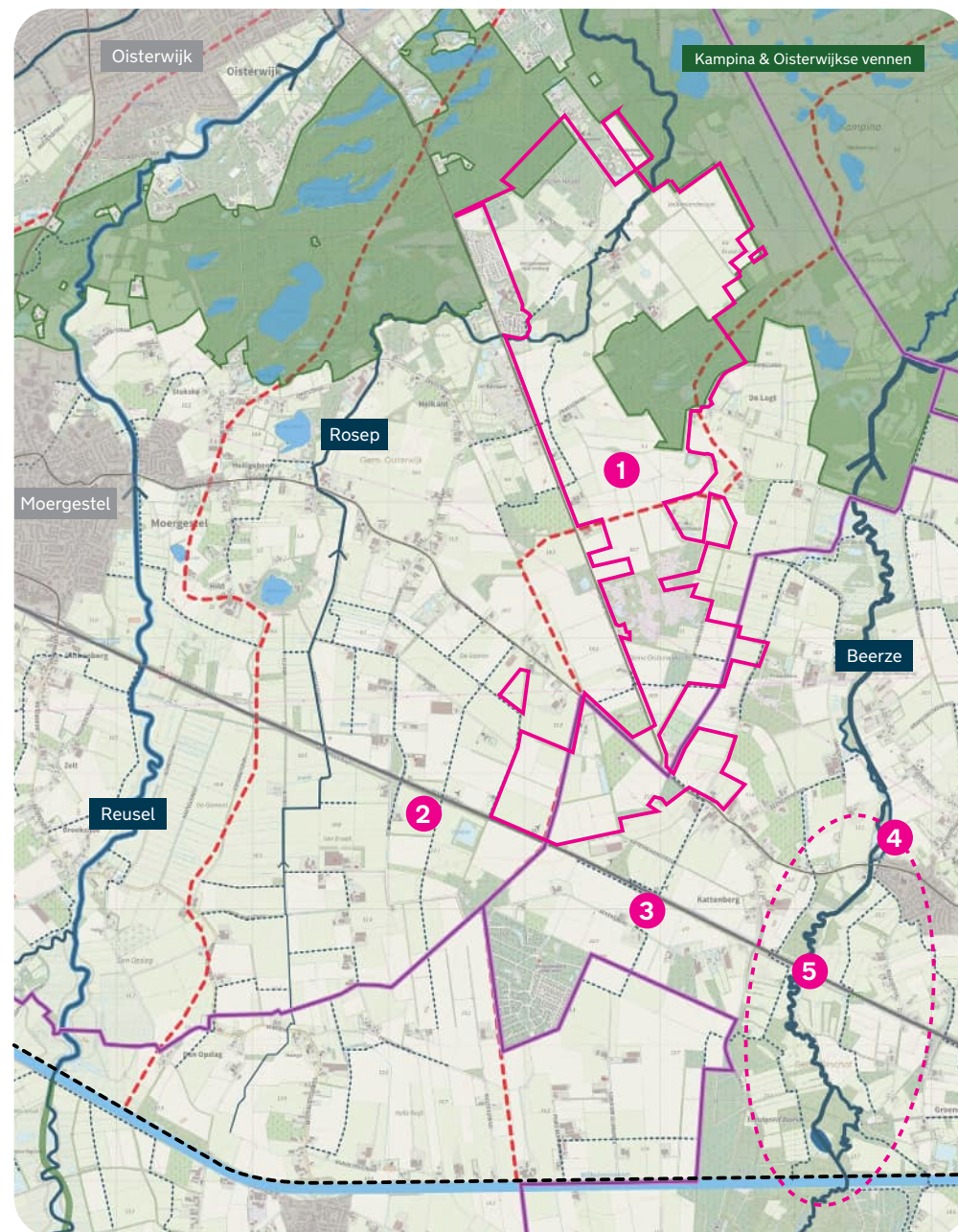
Het gebied is gelegen in de gemeenten Oisterwijk en voor een klein deel in Hilvarenbeek en Oirschot. Het gebied wordt doorsneden door de A58. In het gebied liggen enkele buurtschappen als Kattenberg, Heijkant, Heilige boom en het Stokske. Langs de Oirschotsebaan liggen een aantal grootschalige vakantieparken. Ten zuiden van de A58 ligt het vakantiepark Stille Wille.

In het noordelijke deel is Landgoed Rozephoeve gelegen; hier loopt sinds enkele jaren een gebiedsproces met als hoofdaanleiding de urgente noodzaak van hydrologische verbeteringen ten aanzien van natuurherstel in het N2000-gebied, met betrokkenheid gebiedspartners en in gesprek met ondernemers en eigenaar van het landgoed.

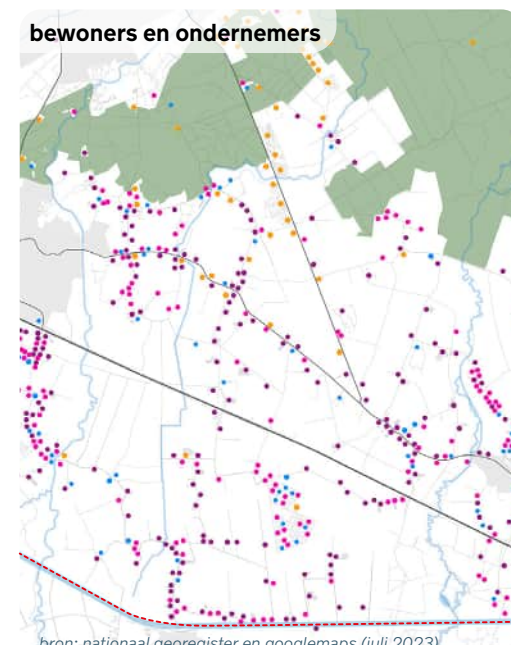
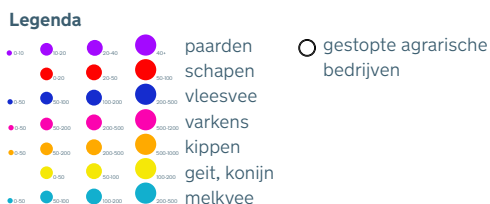
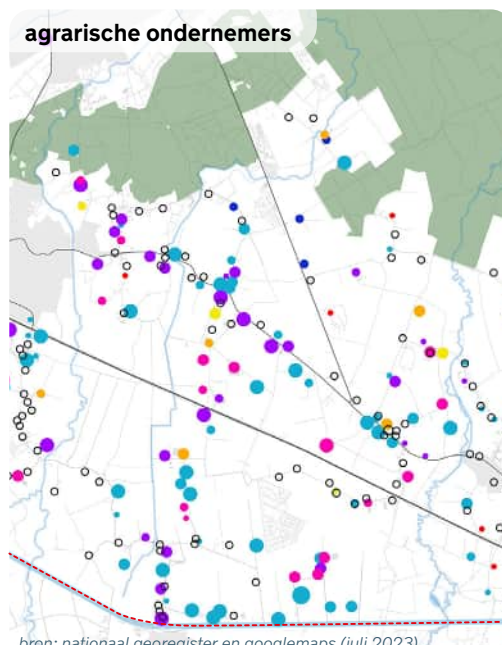
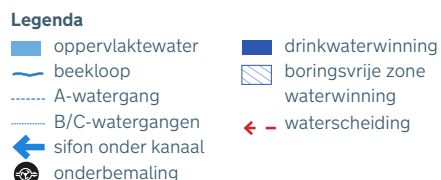
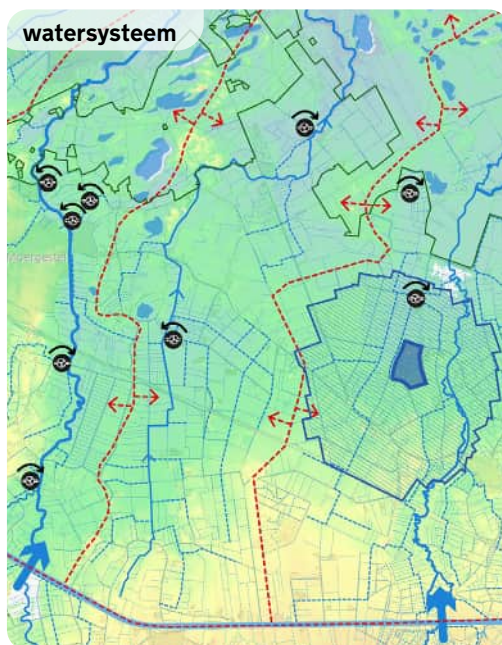
LOPENDE ONTWIKKELINGEN

Beknopt overzicht lopende ontwikkelingen, eigenaarschap en status

1. Gebiedsproces Landgoed Rozephoeve, trekker Provincie Noord-Brabant – planuitwerking
2. Energie Hub Kattenberg, trekker gemeente Oisterwijk – in voorbereiding
3. Zoekgebied zonne-energie Oirschot-west
4. Deelgebiedvisie Beerzetal Spoordonk - gemeente Oirschot - vastgesteld en Spoordonks Watermolenlandschap, ARK ism WDD – in voorbereiding
5. Verbreding A58 (faunapassages Beerze, Reusel en Rosep), Rijkswaterstaat – in voorbereiding

Factsheet Deelgebied C | Stroomgebied Rosep

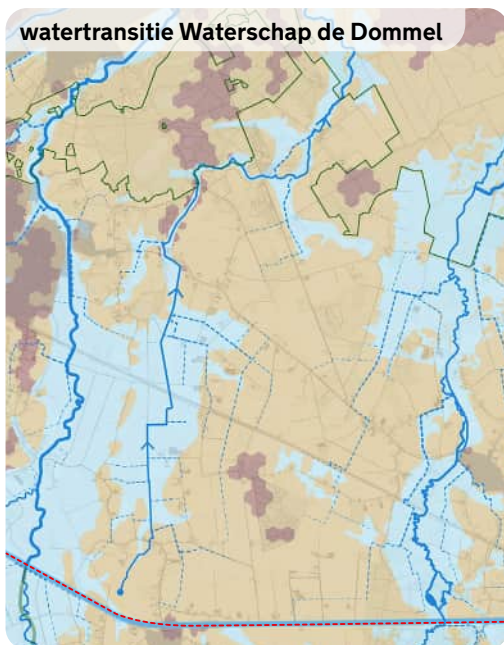
KENSCHETS

Beknopte landschappelijke kenschets van het gebied

Het gebied is gevormd door de drie beekdalen van Reusel, Rosep en Beerze, in wisselende breedtes. Op een aantal plekken zijn brede laagtes van natte gronden, zoals het Moergestels broek, maar ook wat hogere koppen waar gronden eeuwenlang als bouwland zijn gebruikt. Het grootste deel van de natte laagtes zijn nu ingericht als natuur. Tussen de beekdalen Rosep en Beerze lagen uitgestrekte woeste gronden met van zuid naar noord aflopende hoogte en oplopende natheid van de gronden. Vorige eeuw zijn zij ontgonnen en ontwaterd voor landbouwkundig gebruik. Stille Wille is een recreatief en bosrijk 'eiland' in het landbouwgebied. Langs de A58 die het gebied doorsnijdt staan 4 windmolens.

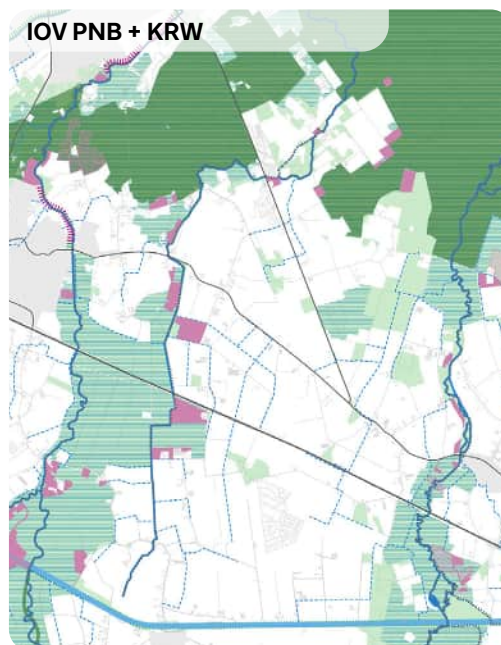
Beknopte sociaal-economische kenschets van het gebied

- In deelgebied C zijn voornamelijk melkveehouders en bedrijven met paarden aanwezig, met uitzondering van enkele ondernemers met varkens, geiten en kippen. Een groot aantal agrarische bedrijven is al gestopt de afgelopen jaren. Landgebruik is overwegend gras- en bouwland.
- Het gebied heeft een belangrijke recreatieve en toeristische betekenis voor de regio, veel mensen genieten in het gebied van de bossen en de natuur en van de vele recreatieve faciliteiten. Om die reden heeft het gebied ook een economische betekenis voor de gemeente Oisterwijk. Er zijn ook uiteenlopende recreatieve bedrijven gevestigd.

Legenda

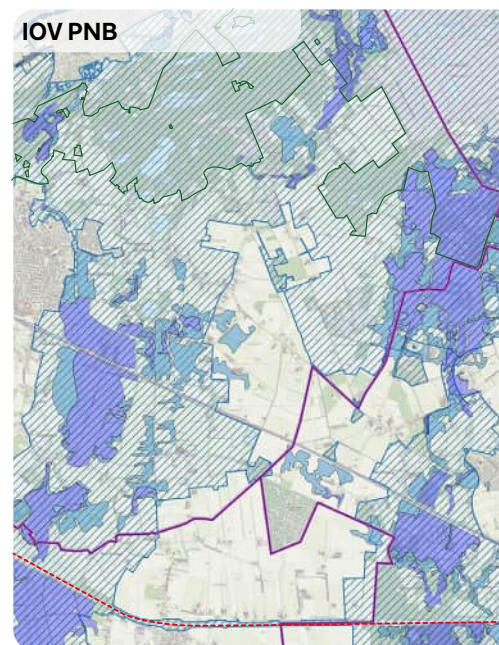
- hoge koppen
- flanken
- beekdalen

Legenda

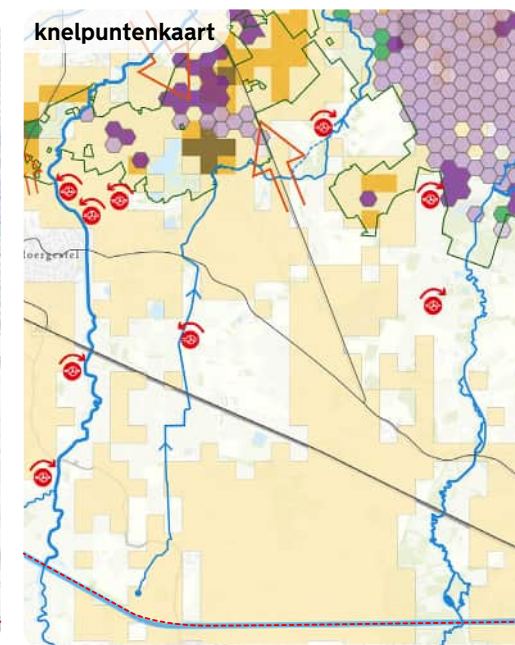
- N2000
- huidige NNN
- Natte Natuurparel
- nog in te richten natuur
- nog te verwerven gronden
- huidige evz
- nog te realiseren evz
- KRW oppervlaktewaterlichamen

** Let op: enkele percelen in NNN zullen vervallen, dit is nog niet aangepast in de kaart*

Legenda

- reservering waterberging
- regionale waterberging
- attentiezone waterhuishouding

Legenda

- overbelasting kristische depositie waarde
- stikstofgevoelige habitattypen
- waterkwaliteit beken
- droogtestress hoog/matig/laag
- recreatieve druk
- onderbemaling

BELEIDSOPGAVEN

Beknopte samenvatting huidige beleidskaders water en natuur

- Handelingsperspectief Waterschap De Dommel: vernatten van de beekdalen, balans brengen in de flanken
- Realisatie van Natuurnetwerk Nederland in het beekdal van de Rosep en Reusel
- Rekening houden met reserveringsgebieden waterberging
- Behalen KRW-doelstellingen.

KNELPUNTEN

Beknopte samenvatting knelpunten

- Overschrijding stikstof stikstofgevoelige habitattypen N2000, emissies in overgangszone worden in stikstofanalyse nog in beeld gebracht
- Droogtegevoeligheid gebied, beekdalen en N2000, onderbemaling en ontwateringen 'trekken het gebied droog'
- Waterkwaliteit van de drie beken is onder de norm
- Recreatiedruk van natuur vanuit toeristisch gebied Oisterwijk

SAMENVATTING HOOFDOPGAVE

Hydrologisch herstel van het stroomgebied Rosep is de maatregel met de grootste impact op het doelbereik voor natuurherstel in het N2000-gebied. Hoofdoopgave is dan ook de realisatie van een klimaatrobuust watersysteem in het stroomgebied van de Rosep waarbij de beoogde versterking van natuurwaarden wordt bereikt. Daarvoor heeft de beek meer ruimte nodig, zal het beekdal vernatten en het grondwater stijgen op de flanken. Inzicht is nodig welke maatregelen een zo groot mogelijk doeleffect hebben met een zo klein mogelijke impact op het verdienvermogen van het agrarisch landgebruik (gebiedsproces Landgoed Rozephoeve). Daarbij is grondbeschikbaarheid, een duurzaam verdienvermogen van grondeigenaren en perspectief van ondernemers in het gebied mede onderdeel van de hoofdoopgave.

Balans en verspreiding van de recreatieve druk in relatie tot behoud en versterking van de natuurwaarden in het N2000-gebied.

Gezien de ligging nabij het kwetsbare habitattypen N2000 ligt er een opgave in de vermindering van emissies, specifiek binnen 1 km vanaf de N2000-begrenzing, ten behoeve van behoud en herstel van deze natuurwaarden. Ontwikkelen extensieve overgangszones met landschappelijke waarden en biodiversiteit.

Legenda Water en Bodem

- Natura 2000
- natuurlijke laagtes, ruimte voor piekbuien
- stedelijk water vasthouden en infiltreren
- water landelijk gebied vasthouden en infiltreren
- bodem als spons (aanvullen grondwater: vasthouden en infiltreren)

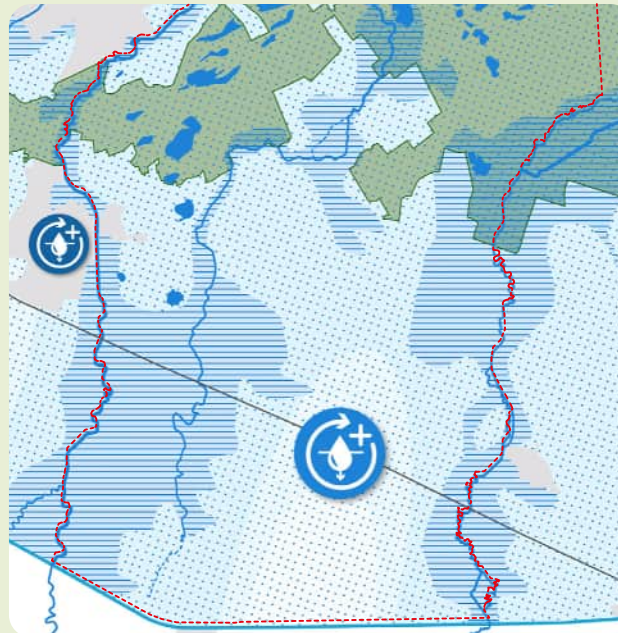
Legenda Natuur en biodiversiteit

- Natura 2000
- NNN
- indicatie overgangszone
- versterking biodiversiteit landelijk gebied
- droge ecologische verbindingen natuurgebieden
- robuuste natte ecologische verbindingen

OPGAVE PER THEMA

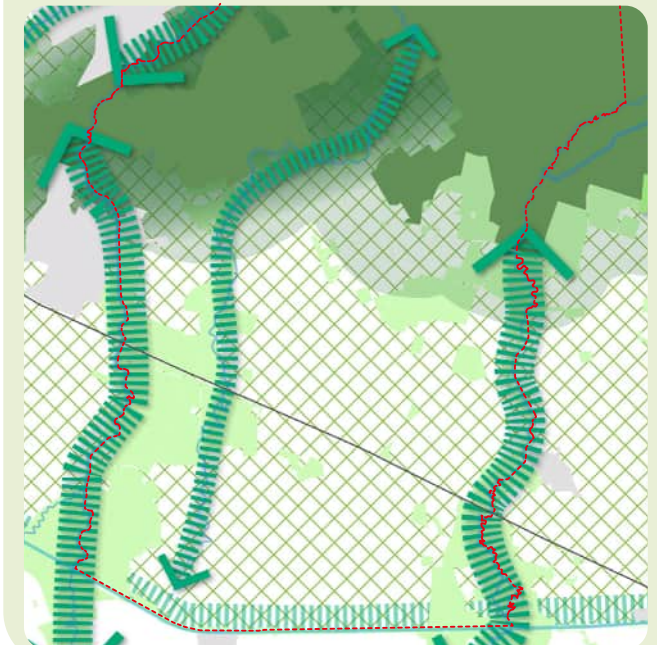
Water en bodem

- Beekdalen van Rosep, Reusel en Beerze geven ruimte aan beek bij piekbuien, beekbodems en waterpeilen worden verhoogd.
- Herstel watersysteem (kwaliteit en kwantiteit) ten behoeve van herstel waterafhankelijke natuurwaarden N2000. Urgentie ligt op deel Rosep op het landgoed, ook bovenstrooms deel draagt bij.
- Grondwaterstanden stijgen: onder meer door afbouw van de onderbemalingen en dempen sloten/verhogen slootbodems.
- Water op flanken infiltreren waar mogelijk en het watervasthoudend vermogen bodem stijgt door verhoging organisch stofgehalte, met name op de jonge heideontginningen/landbouwgebied ten zuiden A58.
- Gebiedsspecifieke maatregelen Natuurdoelanalyse:
 - o NDA1 en NDA2: verhogen waterpeil Rosep en Klein Goor.
 - o NDA6: beperken ontwatering, dempen sloten (Rozephoeve)
 - o NDA10: beperken van de ontwatering door landbouwgebied.
 - o NDA12: opheffen onderbemaling lager gelegen landbouwgronden ter hoogte van Rozephoeve.
 - o NDA15: opheffen bypass Rosep.

Natuur en biodiversiteit

- Hydrologisch veerkrachtig systeem en vermindering stikstof emissies zorgt voor veerkrachtig ecologisch systeem, zowel in als buiten Natura 2000-gebied.
- Versterken van het beekdal van de Rosep als ecologische verbinding, mede door realisatie NNN-gronden.
- Landgebruik in de overgangszones N2000, tussen beekdalen Rosep en Beerze draagt bij aan natuurherstel op basis van maatwerk. Landgoed Rozephoeve is gezien haar ligging cruciale schakel.
- Aanleg groenblauwe dooradering van de landbouwgronden versterkt biodiversiteit, verbetert de vochtbalans in bodem en vangt stikstof en fijnstof af naar N2000-gebied.
- Gebiedsspecifieke maatregelen Natuurdoelanalyse:
 - o NDA 3, 6, 7, 16, 28, 38

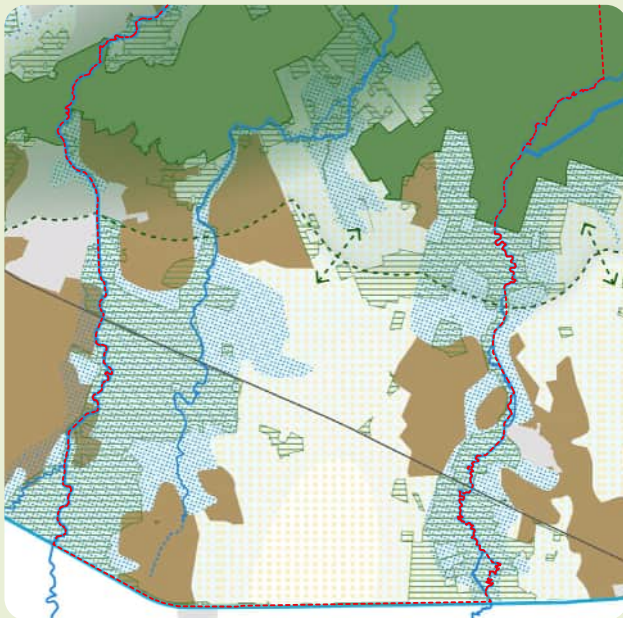

Landbouw en ondernemerschap

- Het grondwater zal stijgen; vooral in beekdalen en laagtes vraagt dit om aanpassing van het grondgebruik en bedrijfsvoering van bedrijven. Op de flanken op bovenstroomse deel van de Rosep zullen de stijgende grondwaterstanden juist gunstig uitpakken voor het agrarisch grondgebruik (minder beregening nodig).
- Landgebruik in de overgangszone N2000, tussen beekdalen Rosep en Beerze, draagt bij aan natuurherstel N2000 op basis van maatwerk. Hogere vruchtbare gronden kunnen ruimte bieden aan natuurinclusieve akkerbouw, natte gronden aan extensief beweide grasland en natte (biobased-)teelten.
- Ondernemers worden ondersteund in hun transitie naar verduurzaming of verbreding van het bedrijfsmodel, met ruimte voor maatwerk.

Legenda

- N2000
- NNN
- indicatie vernatting gronden (te nat voor reguliere teelt)
- extensivering landgebruik in overgangszone (maatwerk)
- goede vruchtbare landbouwgronden (eerdgronden)
- overige gronden

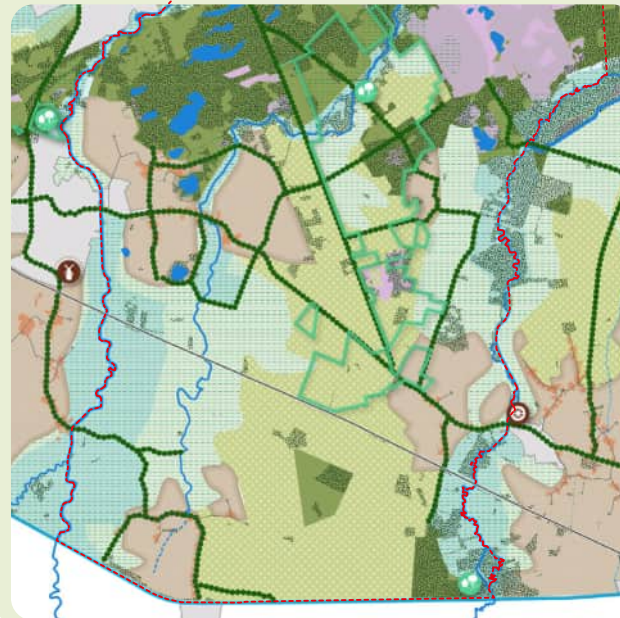

Landschap en cultuurhistorie

- Koesteren en versterken cultuurhistorisch erfgoed en landschappelijke eigenheid. Zoals samenhang historisch ensemble bouwwerken en groen (oude lanen) op landgoed Rosep.
- Groenblauwe dooradering wordt afgestemd op de verschillende landschappentypen in het gebied. Zoals de ontwikkeling van een kleinschalig landschap met heggen, bomenrijen en kruidenrijke randen in beekdalen en het kampenlandschap. En op de jonge heideontginningen juist de aanleg van robuustere singels (op grotere afstand van elkaar) ten behoeve van een grootschaliger dooraderd landschap en windbreking ter vermindering van verdroging en gewasschade.
- Bij erftransformatie worden de erven worden groen en landschappelijk ingepast.

Legenda

- heideontginning
- oude akkercomplexen
- lager gelegen natte gronden
- beekdalen
- bossen
- heide
- lintbebouwing
- laanstructuren
- erfgoederen
- landgoederen

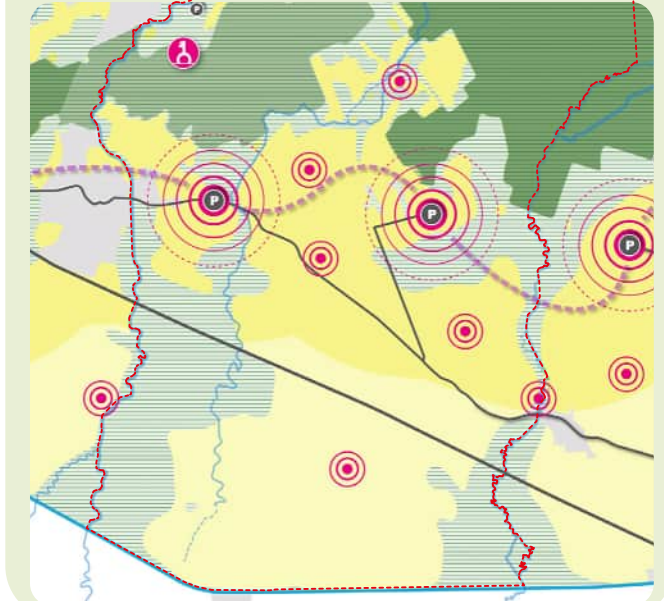

Recreatie en toerisme

- Kampina als relatief rustgebied voor kwetsbare natuur: sturing op extensief recreatief medegebruik en parkeren op afstand. Oisterwijkse Vennen en Bossen met balans recreatie en natuurwaarden.
- Aantrekkelijk maken van gebied rondom N2000 ten behoeve reguleringrecreatiefgebruik: kansen voor recreatiefondernemerschap en verbreding bij erftransformatie.
- Maatregelen recreatieve schil: ontwikkeling van voorzieningen en openbare parkeerplaatsen op afstand van N2000, aantrekkelijker maken landschap, sturing middels aanvulling uitgekend wandel- en fietspadennetwerk en communicatie.
- NDA59e: Onderzoek naar de effecten van recreatie.

Legenda

- N2000 recreatief gebruik in balans met natuurwaarden
 - N2000 extensief recreatief gebruik
 - NNN recreatief gebruik in balans met natuurwaarden
 - versterken recreatieve landschappelijke schil
 - natuurpoort en recreatieve voorziening op afstand van N2000*
 - hotspot met ommetjes en parkeren op afstand van N2000*
 - toegangsweg
 - recreatieve verbindingroute*
- * locaties en routes zijn indicatief

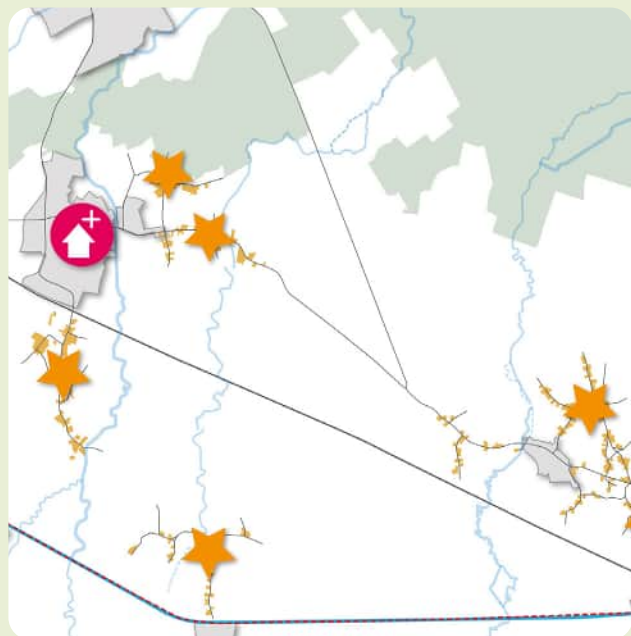

Landschap als basis voor verstedelijking

- Inpassing uitbreiding Moergestel binnen mogelijkheden water- en natuurdoelen, gaat samen met landschapsversterking.
- Buurtschappen bieden kansen voor kleinschalig wonen.

Legenda

- N 2000
- bestaande dorpen
- bestaande buurtschappen
- kleinschalige nieuwe woonvormen in bestaande buurtschappen
- woningbouwopgaves

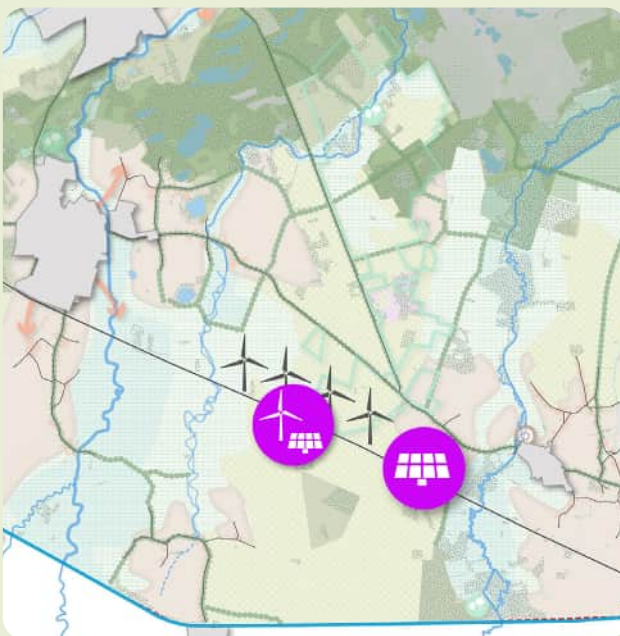

Circulair, beperkte emissies en energieneutraal

- Gronden voor grootschalige energieopgave worden multifunctioneel gebruikt en niet op de beste gronden voor de landbouw. Ontwikkeling energiehub Kattenberg (Oisterwijk en Hilvarenbeek) wordt gecombineerd met vasthouden van water op deze plek, gezien het reserveringsgebied water op deze plek. Ook draagt de ontwikkeling bij aan biodiversiteit, en worden zonnenvelden landschappelijk op robuuste wijze ingepast.
- Zoekgebied voor zonne-energie opengesteld door gemeente Oirschot.
- Ruimte voor innovatieve maatregelen veehouderijen om emissies te verminderen en bijdragen aan CO2 opslag, energie opwekken etc.

Legenda

- bestaande windmolens
- zoekgebieden zonneparken/windmolens

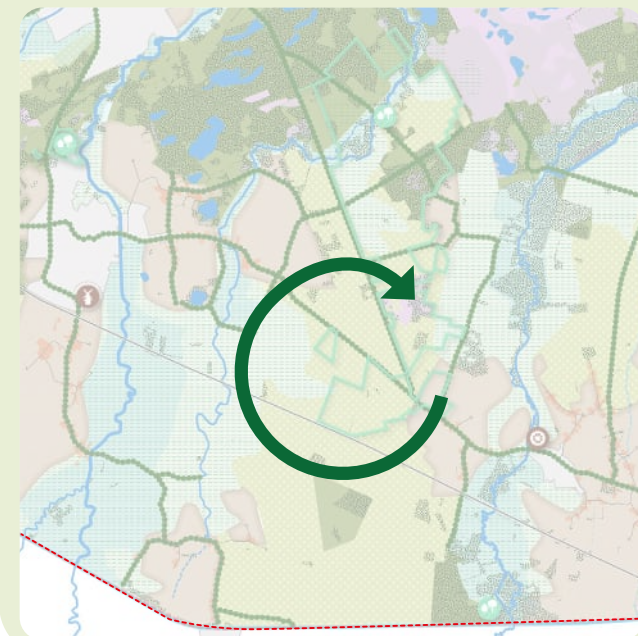

Grond staat in dienst van het gebied

- Grond is het meest essentiële element in de transitie. De kunst is om vanuit een gebiedsgerichte visie op een duurzame toekomst de grond zijn werk te laten doen.
- Grondbeschikbaarheid ten behoeve van de gebiedsdoelen water, natuur en biodiversiteit en agrarisch ondernemerschap in het gebied vraagt om een actieve grondstrategie in het vervolgproces.

Gronddruk door:

- De extensivering van de vele aanwezige melkveehouderijen
- De aanduiding van gronden voor leisure-ontwikkeling uit het beleid van de gemeente Oisterwijk
- Vernetting en natuurontwikkeling van gronden

SCHUURPLEKKEN

Belangrijkste botsende opgaven

- Vernatting in relatie tot grondgebruik en toekomstbestendig ondernemerschap voor gehele beekdal Rosep, Beerze en Reusel en natuurlijke laagtes.
- Behoud van de goede beek- en enkeerdgronden versus natuurontwikkeling (NNN) en hydrologisch herstel.
- Vernatting versus behoud cultuurhistorisch hooggewaardeerde beplantingen, bijvoorbeeld van landgoed Rozephoeve.
- Intensieve, grote recreatieve voorzieningen in en direct tegen N2000 in relatie tot kwetsbare natuur.

Inzicht verkenning effecten grondwaterstudie:

- Benodigde grondwatercondities bij maximaal systeemherstel voor natuurdoelen N2000 niet toereikend.
- Significante vernatting in beekdal heeft effect op ambitie natuurtypen.
- Conflict tussen stijgend grondwater en bestaande woningen/recreatiewoningen (erven gelegen in De Gement / Het Broek en recreatiewoningen gelegen tegen het beekdal de Rosep)

KANSEN

Inhoudelijk

- Stijgende grondwaterpeilen op de flanken betekent minder beregening nodig op de flanken
- Landschappelijke versterking en recreatieve verbreding van de schil rondom N2000 biedt brede meerwaarde voor ondernemerschap, biodiversiteit en recreatief leefklimaat voor de kernen en de regio.
- Vier ondernemers aangemeld LPV regeling: toekomstperspectief ondernemers waar mogelijk koppelen met gebiedsperspectief.
- Gedeeld extensief grondgebruik tussen TBO's, Waterschap en ondernemers (output keukentafelgesprek).

Procesmatig

- C. Gebied Rozephoeve (noordelijk deel) heeft cruciale ligging in het systeem en bijdrage doelbereik. In gang gezet gebiedsproces Rosep met betrokkenheid ondernemers en grondeigenaar, biedt significante kansen voor natuurherstel Natura 2000 en integrale uitwerking overige gebiedsdoelen.

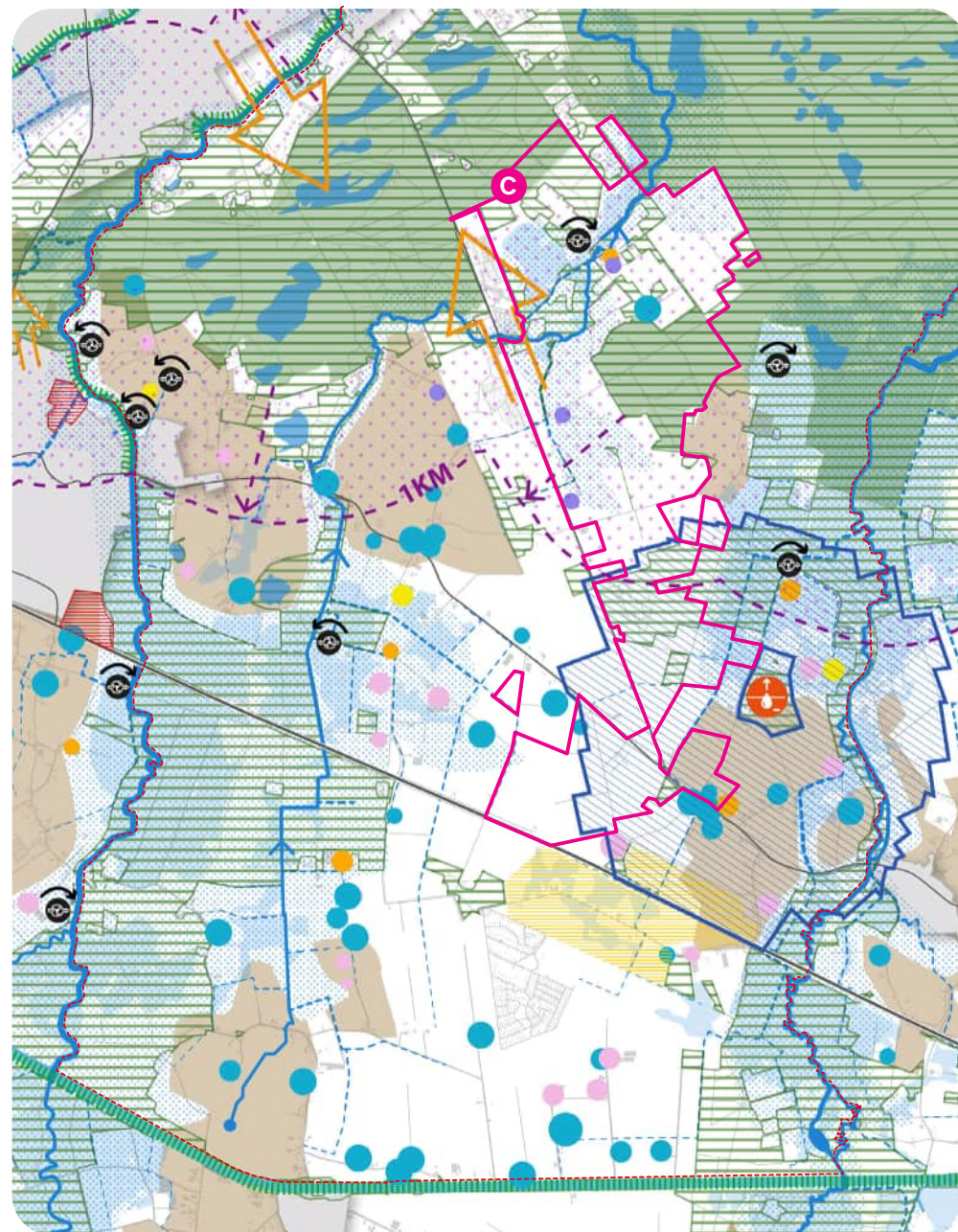
AANBEVELINGEN VERVOLG

Specifieke aanbevelingen voor het gebied ten behoeve van projecten en de deelgebieduitwerkingen. Veel algemene aanbevelingen zoals uit keukentafelgesprekken zijn in het koersdocument opgenomen.

- Nadere uitwerking aanpak recreatieve initiatieven en maatregelen.
- Beoordeling oplossingsrichting landgoed Rozephoeve in relatie tot het gehele watersysteem van het stroomgebied Rosep. Daarvoor is een goede samenhang tussen gebiedsproces Rozephoeve en GGA Kampina noodzakelijk.
- Opvolging keukentafelgesprekken in cluster Broekstraat.
- Betrekken Hilvarenbeek bij verdere planuitwerking.
- Inzichtelijk maken behoefte ruimtegebruik volhoudbaar landbouw gebied.

legenda

- N2000
- NNN
- EVZ
- reservering waterbering (verordening ruimte PNB)
- vernatting gronden na watertransitie (grondwatertrap I-IIA)
- vruchtbare landbouwgrond
- drinkwaterwinning
- boringsvrije zone drinkwaterwinning
- recreatieve druk
- zoekgebied wonen
- zoekgebied Energie Hub Kattenberg
- afname stikstof binnen 1km met grootste effect op doelbereik N2000
- intensieve veehouderijen (dd. juli 2023) (varkens, geiten/nersten, koeien, kippen)
- melkveehouderijen (dd. juli 2023)

GEBIEDSAANDUIDING

Beknopte beschrijving van ligging en situatie

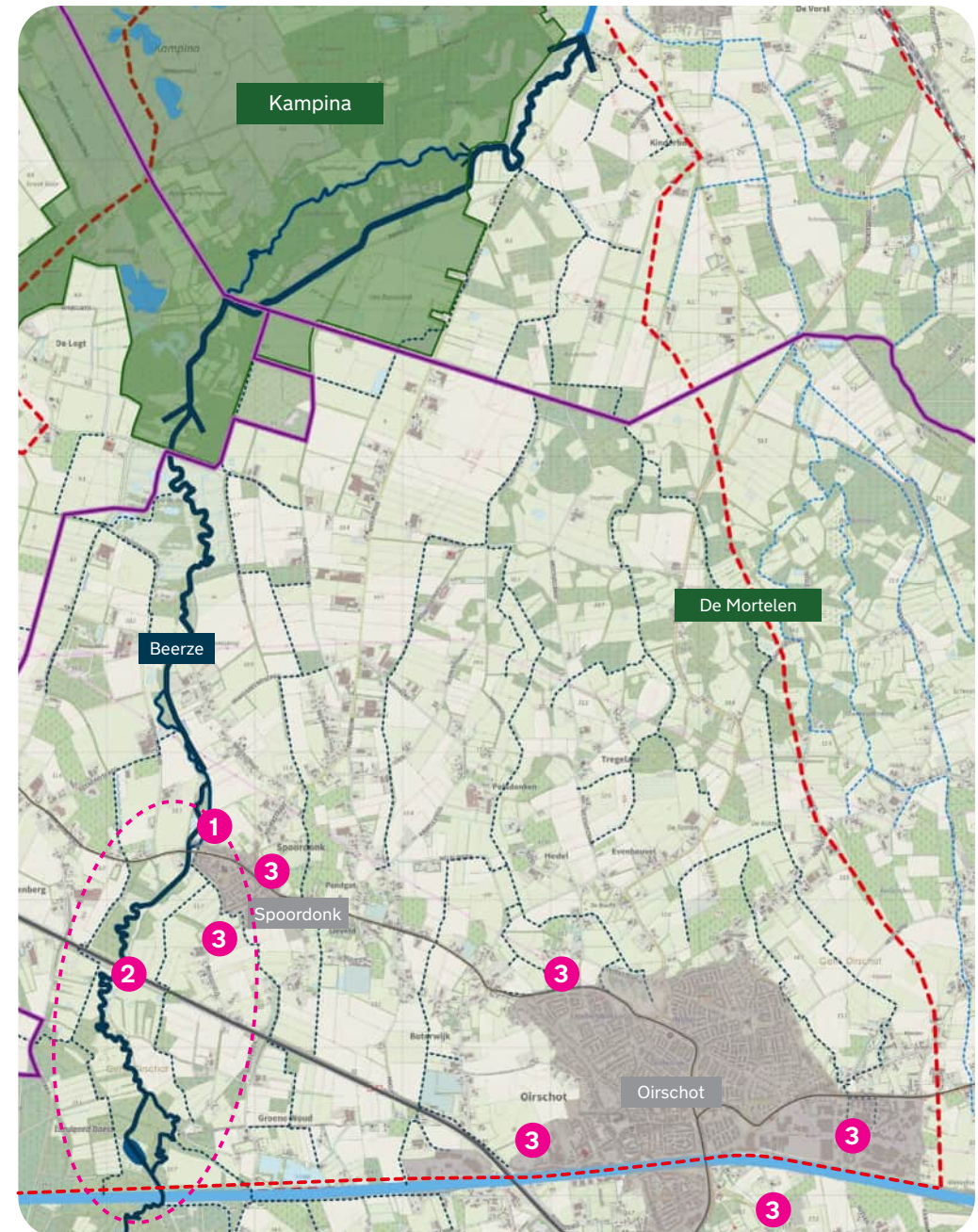
Deelgebied D beslaat het oostelijk deel van het stroomgebied van de Beerze. De Beerze ontspringt in Lommel (België) en splitst nabij Boxtel in een oostelijke tak die uitmondt in de Dommel en een westelijke tak die uitmondt in de Essche Stroom.

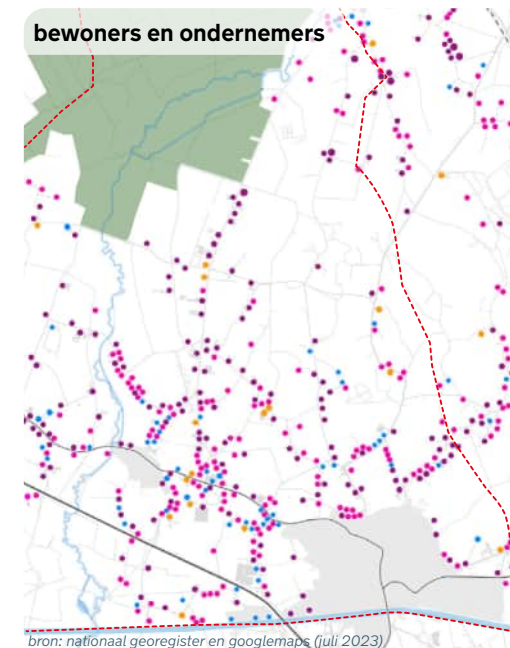
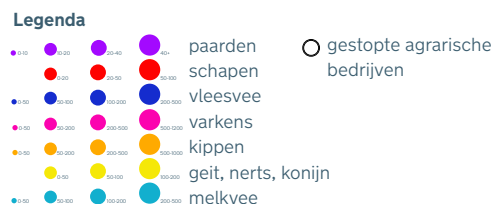
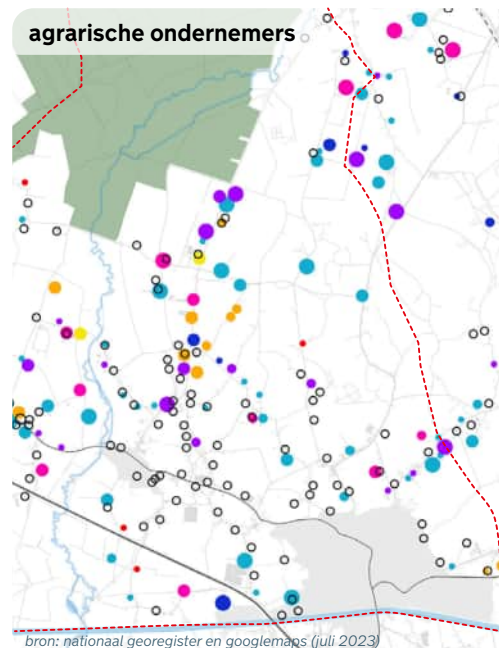
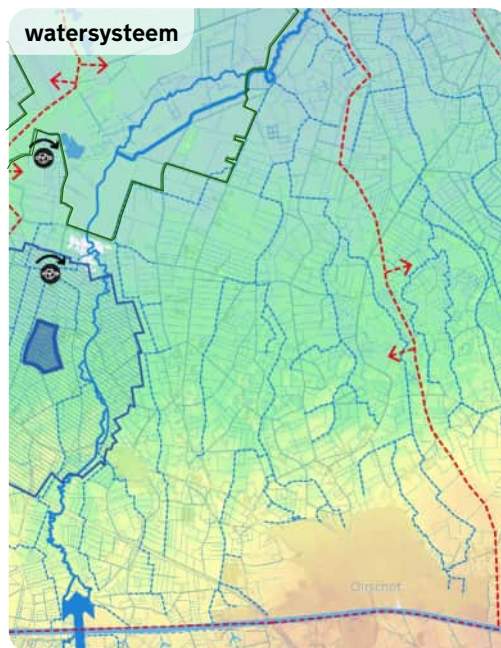
Het deelgebied ligt in de gemeente Oirschot en Boxtel. De dorpskernen van Oirschot en Spoordonk en een groot deel van natuurgebied De Mortelen vallen binnen het deelgebied.

LOPENDE ONTWIKKELINGEN

Beknopt overzicht lopende ontwikkelingen, eigenaarschap en status

1. Deelgebiedvisie Beerzedal Spoordonk - gemeente Oirschot - vastgesteld en Spoordonks Watermolenlandschap, ARK ism WDD- in voorbereiding
 2. Beekdalpassage en verbreding A58 Rijkswaterstaat - planvorming
 3. Woningbouwopgaven Oirschot en Spoordonk, gemeente Oirschot - planvorming en uitvoering
- Diverse lopende herontwikkelingen van gestopte agrarische bedrijven

KENSCHETS

Beknopte landschappelijke kenschets van het gebied

Het gebied ligt op de overgang van een hoger en drogere dekzandrug naar een lager gelegen natter gebied in het noorden. In het zuiden ontspringen verschillende waterlopen naar het noorden om uiteindelijk uit te monden in de Beerze. Het lager gelegen beekdal van deze beek ligt westelijk.

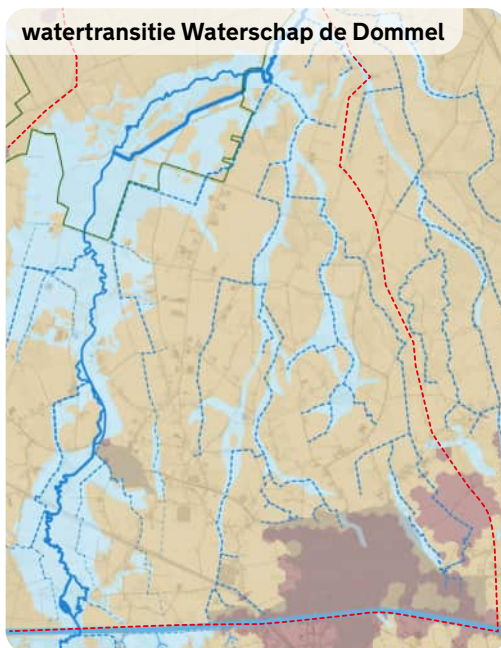
Op het hoogste punt liggen de kernen Oirschot en Spoordonk, op de overgang naar het lager gelegen gebied ligt een uitgestrekt eeuwenoud kampenlandschap: nog altijd een authentiek, kleinschalig landschap met hoge biodiversiteitswaarden. In het nattere westelijke deel hiervan ligt het huidige natuurgebied De Mortelen.

In de kromming van de Beerze lag een heidegebied dat in de vorige eeuw ontgonnen is voor de landbouw, dit betreft de omgeving van de Nieuwedijk.

Beknopte sociaal-economische kenschets van het gebied

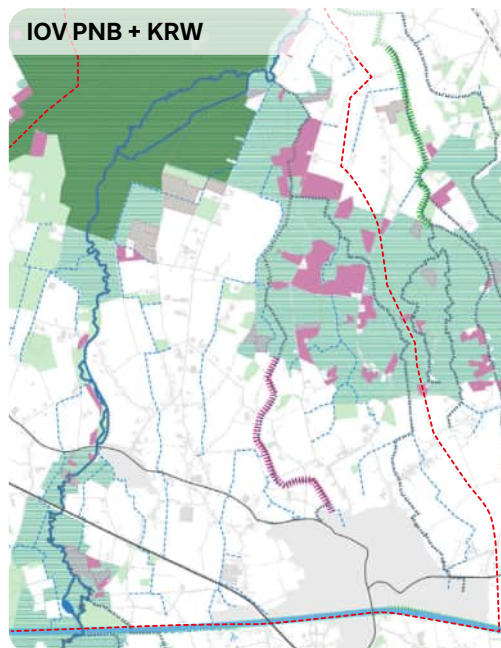
De afgelopen jaren is een groot aantal intensieve varkens- en kippenbedrijven direct ten noorden van de kernen gestopt. In de clusters Broekstraat, Nieuwedijk en ten zuiden van buurtschap Lennisheuvel is nog een aantal intensieve bedrijven aanwezig, naast de aanwezige melkvee- en paardenhouderijen.

Het deelgebied kent van oudsher vele boerenerven langs linten gesitueerd. Inmiddels herbergen zij een grote verscheidenheid aan agrarisch en recreatief ondernemerschap, als ook woonerven.

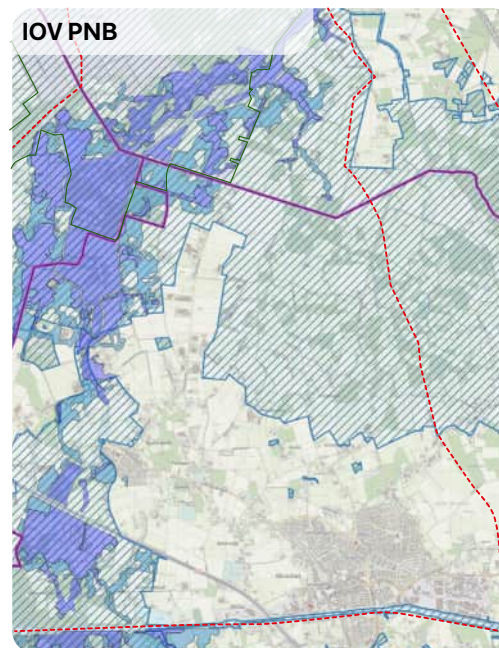
Legenda

- hoge koppen
- flanken
- beekdalen

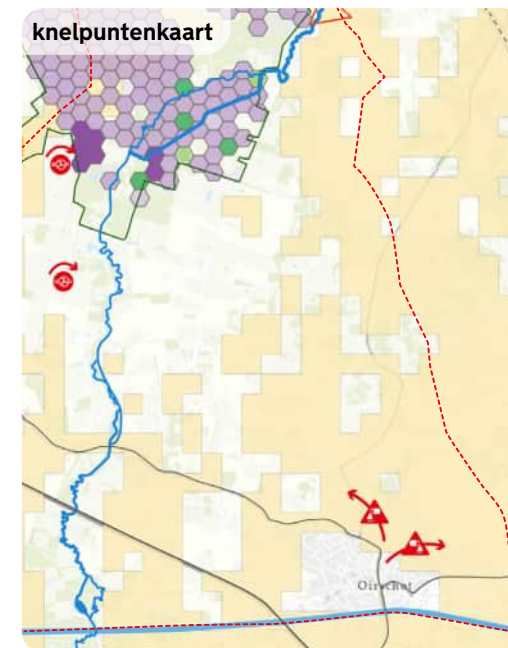
Legenda * Let op: enkele percelen in NNN zullen vervallen, dit is nog niet aangepast in de kaart

- N2000
- huidige NNN
- Natte Natuurparel
- nog in te richten natuur
- nog te verwerven gronden
- huidige evz
- nog te realiseren evz
- KRW oppervlaktewaterlichamen

Legenda

- reservering waterberging
- regionale waterberging
- attentiezone waterhuishouding

Legenda

- overbelasting kristische depositie waarde
- stikstofgevoelige habitattypen
- waterkwaliteit beken
- droogtestress hoog/matig/laag
- overstort riool
- onderbemaling

BELEIDSOPGAVEN

Beknopte samenvatting huidige beleidskaders water en natuur

- Realisatie van nog enkele percelen Natuurnetwerk Nederland (NNN) in het beekdal van de Beerze, in de Mortelen ligt nog een grote NNN-opgave.
- Realisatie Ecologische Verbindingszone (EVZ) tussen Oirschot en De Mortelen.
- Handelingsperspectieven Waterschap De Dommel: het gebied ligt voor het grootste deel op de flanken, naast het beekdal van de Beerze en de dalen van enkele stroompjes.
- Rekening houden met reserveringsgebieden langs de beekdalen.
- Kaderrichtlijn Water: De Beerze is een KRW-oppervlaktelichaam.
- Realisatie van regenwater berging uit de kern Oirschot (Gijzelaar).

KNELPUNTEN

Beknopte samenvatting knelpunten

- Overschrijdingstikstofstikstofgevoelige habitattypen N2000, emissies in overgangszone worden in stikstofanalyse nog in beeld gebracht
- Verschillende intensieve veehouderijen op korte nabijheid N2000
- Droogtegevoeligheid van het gebied door ontwatering, specifiek ook De Mortelen
- Waterkwaliteit van de Beerze is onder de norm
- Riooloverstort Oirschot zorgt voor probleem waterkwaliteit
- Toename areaal boomkwekerij met intensief landgebruik

* Voor een uitgebreid beeld van het gebied, zie het kaartenboek

SAMENVATTING HOOFDOPGAVE

Realisatie van een klimaatrobuust watersysteem de Beerze, specifieke opgave in het vergroten van de bergingscapaciteit in de zuidzijde van het beekdal. De opgave ligt met name bij de verhoging van de grondwaterstanden op de flanken om verdroging van de natuur tegen te gaan. Onderdeel daarvan is het aanpassen van de afwatering van De Mortelen, zodat het water kan worden vastgehouden.

Gezien de ligging nabij kwetsbare habitattypen N2000 is vermindering van emissies noodzakelijk ten behoeve van behoud en herstel van deze natuurwaarden. De opgave ligt er met name voor het agrarisch intensievere cluster rondom Nieuwedijk gezien haar directe ligging aan de Kampina.

Er ligt een opgave voor economisch perspectief voor de agrarische clusters rondom Nieuwedijk en Broekstraat met infiltratie en watervasthoudende bodems (hoge organische stof) én met een recreatief aantrekkelijk cultuurlandschap. Dit biedt kansen voor verbrede en recreatieve verdienmodellen in de schil rondom Kampina.

Balans in de recreatieve druk en behoud en versterking van de natuur in het gebied. Er ligt een kans om het overgangsgebied landschappelijk en recreatief verder te versterken om het gebied recreatief te reguleren.

Legenda Water en Bodem

- Natura 2000
- natuurlijke laagtes, ruimte voor piekbuien
- stedelijk water vasthouden en infiltreren
- water landelijk gebied vasthouden en infiltreren
- bodem als spons (aanvullen grondwater: vasthouden en infiltreren)

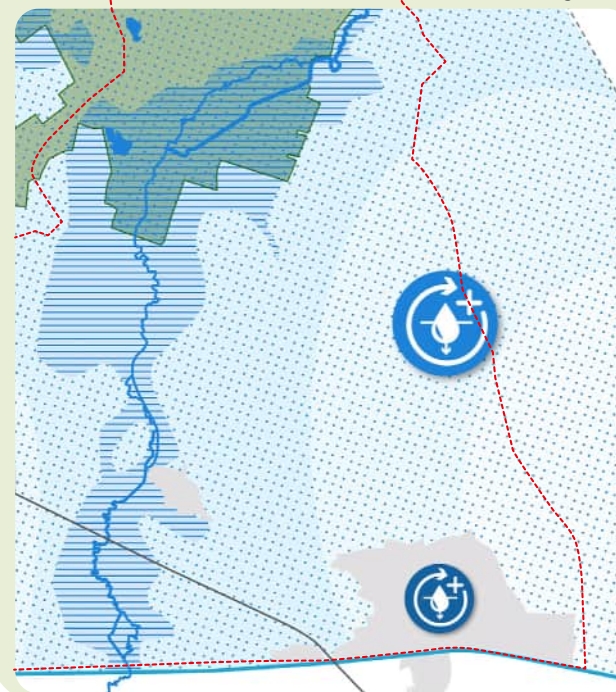
Legenda Natuur en biodiversiteit

- Natura 2000
- NNN
- indicatie overgangszone
- versterking biodiversiteit landelijk gebied
- droge ecologische verbindingen natuurgebieden
- robuuste natte ecologische verbindingen

OPGAVE PER THEMA

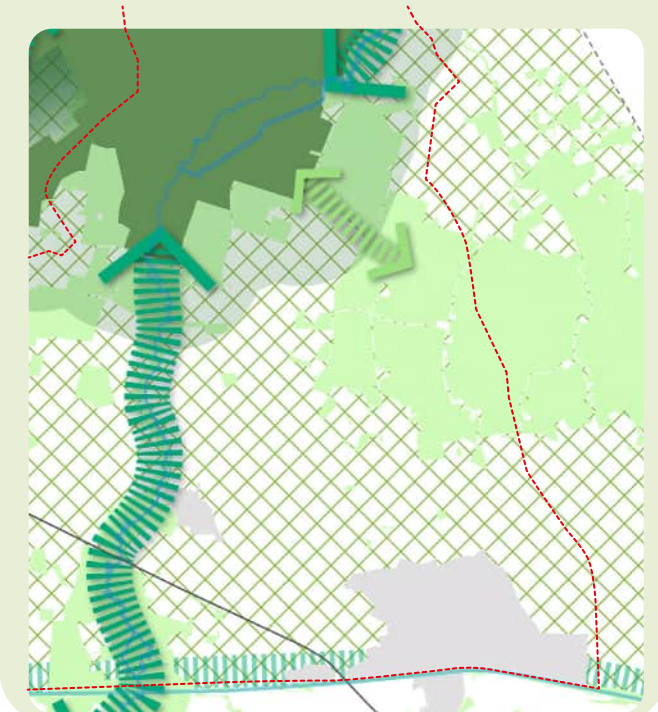
Water en bodem

- Beekdal van Beerze geeft ruimte aan beek bij piekbuien. De reserveringsgebieden water blijven benut (mogelijk meer frequent) voor bergen van water. Regenwater uit kern bergen.
- Verhogen grondwaterpeil Mortelen + structurele grondwateraanvulling op hoge koppen. Opheffen drainerende werking en afkoppelen landbouwwater.
- Verhogen organische stofgehalte in de bodem met name op de jonge heideontginningen rondom Broekstraat en Nieuwedijk.
- Infiltreren en verminderen/vertragen afvoer van water op de flanken: aan- en afvoer meer in balans bij een hoger grondwaterpeil.
- Gebiedsspecifieke maatregelen uit Natuurdoelanalyse (NDA):
 - o NDA3: opheffen van knelpunten (stoppen bemaling, verwijderen van kades) Rozephoeve
 - o NDA7: verhogen van waterpeil Beerze.
 - o NDA8 en NDA10: verder verminderen drainerende werking

Natuur en biodiversiteit

- Realiseren van een robuuste EVZ van natuurgebied Kempenland-West naar Kampina inrichting ontbrekende schakels in het beekdal van de Beerze (waaronder de overgang A58).
- Een groenblauwe dooradering van de landbouwgronden versterkt de biodiversiteit, verbetert de vochtbalans in bodem en vangt stikstof en fijnstof af naar N2000-gebied.
- Aanleggen gescheiden rioolstelsel Oirschot ten behoeve van verbetering waterkwaliteit (nu noodoverstort gemengd riool).
- Gebiedsspecifieke maatregelen uit Natuurdoelanalyse (NDA):
 - o NDA16: Verbetering waterkwaliteit beken
 - o NDA28: Onderzoek naar uitbreiding H6410 Blauwgraslanden
 - o NDA36: uitbreiden H91D0 Hoogveenbossen.
 - o NDA38: verschraling herkomstgebieden kwel
 - o NDA39: uitbreiden van H91E0C Beekbegeleidende bossen
 - o NDA43: verbindingzones uitwisseling populaties kamsalamander

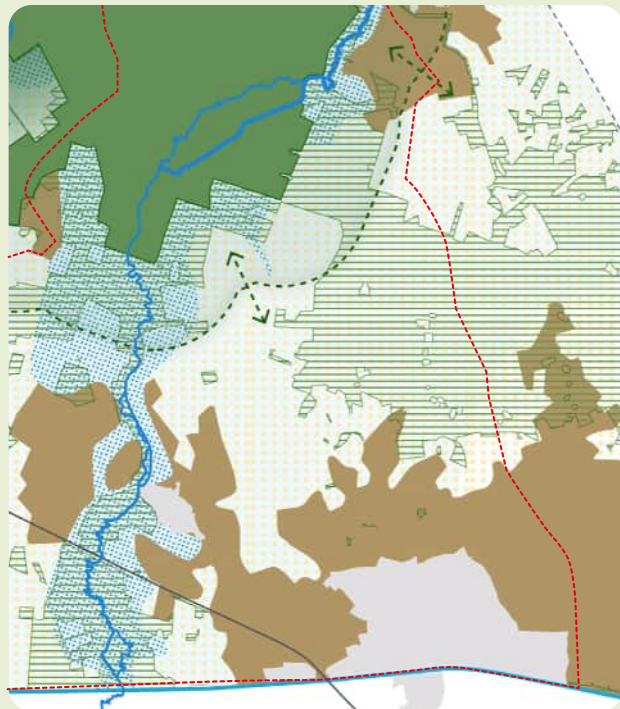

Landbouw en ondernemerschap

- Percelen in het beekdal zullen vernatten. Dit vraagt om een aanpassing van het grondgebruik en bedrijfsvoering van betrokken bedrijven. Op de flanken van het bovenstroomse deel van de Beerze, zullen stijgende grondwaterstanden juist gunstig uitpakken voor het agrarisch landgebruik.
- Landgebruik in de overgangszone N2000 draagt bij aan natuurherstel van de Kampina. Dit vraagt maatwerk.
- Het gebied kent een diversiteit aan ondernemers en heeft enkele grote aaneengesloten agrarische clusters. Ruimte voor extensivering maar ook voor verduurzaming en technische innovatie van bedrijven.
- Goede landbouwgronden op de flanken blijven beschikbaar.

Legenda

- N2000
- NNN
- indicatie vernatting gronden (te nat voor reguliere teelt)
- extensivering landgebruik in overgangszone (maatwerk)
- goede vruchtbare landbouwgronden (eerdgronden)
- overige gronden

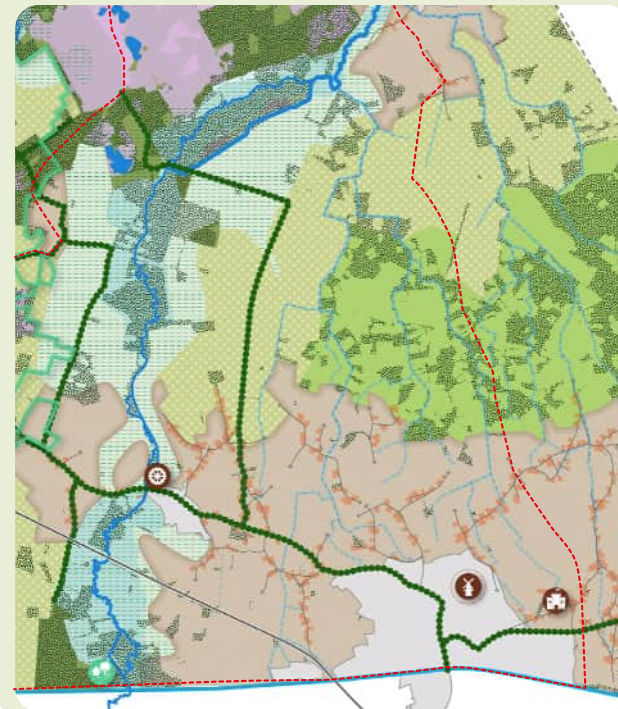

Landschap en cultuurhistorie

- Koesteren en versterken authentiek landschap De Mortelen.
- Behoud en versterking van het authentiek karakter van het kampenlandschap.
- Groenblauwe dooradering wordt zodanig toegepast dat het de cultuurhistorische en landschappelijke eigenheid wordt versterkt: afstemming op de verschillende cultuurlandschappen in het gebied.
- Inzet op dooradering jonge ontginningen met houtsingels ten behoeve van biodiversiteit en windbreking ter vermindering van verdroging en gewasschade. Waaronder gebied Nieuwedijk.

Legenda

- heideontginning
- oude akkercomplexen
- de Mortelen
- lager gelegen natte gronden
- beekdalen
- bossen
- heide
- lintbebouwing
- laanstructuren
- erfgoederen
- landgoederen

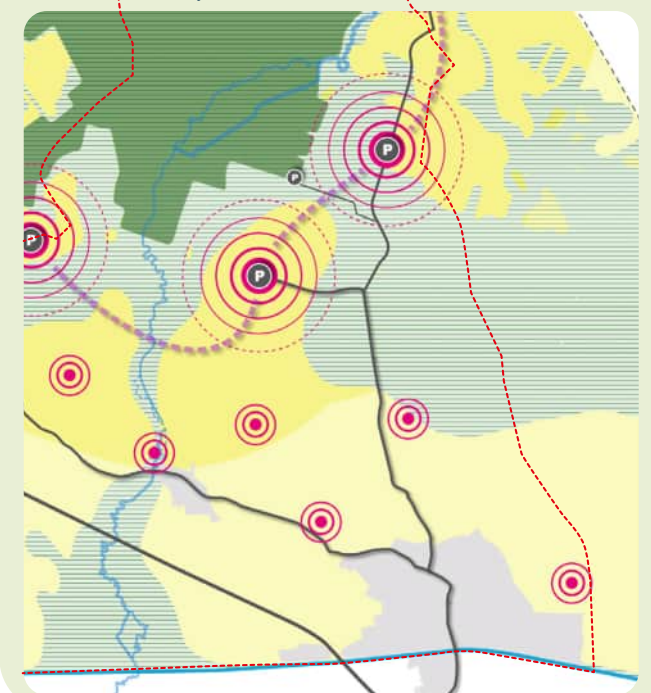
Recreatie en toerisme

- Kampina als relatief rustgebied voor kwetsbare natuur: sturing op extensief recreatief medegebruik en parkeren op afstand.
- Aantrekkelijk maken van gebied rondom N2000 ten behoeve regulering recreatief gebruik: kansen voor recreatief ondernemerschap en verbreding bij erftransformatie. Maatregelen: ontwikkeling van voorzieningen en parkeerplaatsen op afstand van N2000, aantrekkelijker maken landschap, sturing middels uitgekend wandel- en fietspadennetwerk en communicatie. Potentie benutten van bestaande horecapunten als De Rode Haktol, Gerrithoeve en Jacobushof verder ontwikkelen als recreatief startpunt.

Legenda

- N2000 recreatief gebruik in balans met natuurwaarden
- N2000 extensief recreatief gebruik
- NNN recreatief gebruik in balans met natuurwaarden
- versterken recreatieve landschappelijke schil
- natuurpoort en recreatieve voorziening op afstand van N2000*
- hotspot met ommetjes en parkeren op afstand van N2000*
- toegangsweg en kleinschalige parkeerplaats
- recreatieve verbindingroute*

* locaties en routes zijn indicatief

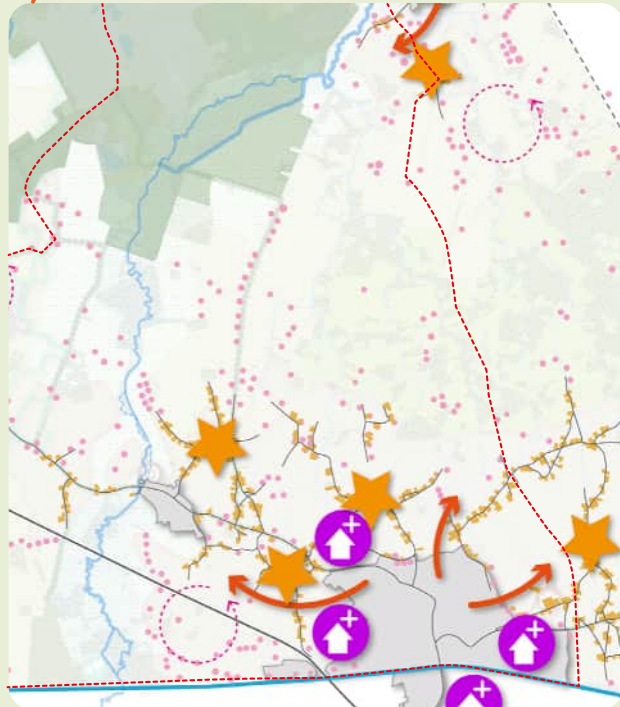

Wonen en leefbaarheid

- Integrale afweging woningbouwopgaven Spoordonk en Oirschot in relatie tot de wateropgaven, waarbij voldoende ruimte voor waterretentie integraal onderdeel is van de planvorming.
- Buurtschappen en erven bieden ruimte voor kleinschalig bijzondere woonvormen, goed ingepast in het cultuurlandschap.
- Nieuwe paden vanuit dorpen (ommetjes), buurtschappen en erven met recreatieve functies zorgen voor een toegankelijk en (be)leefbaar landelijk gebied.
- Erven met ruimte voor verbrede en recreatieve activiteiten dragen bij aan de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van het gebied, met name op enige afstand van N2000 om recreatiedruk te reguleren.

Legenda

- N2000
- 🏡 bestaande dorpen
- 🌳 bestaande buurtschappen
- ★ kleinschalige nieuwe woonvormen in bestaande buurtschappen
- 🏠 woningbouwopgaves
- 🔄 samenwerking van bewoners en ondernemers
- 👉 ommetjes om de kernen

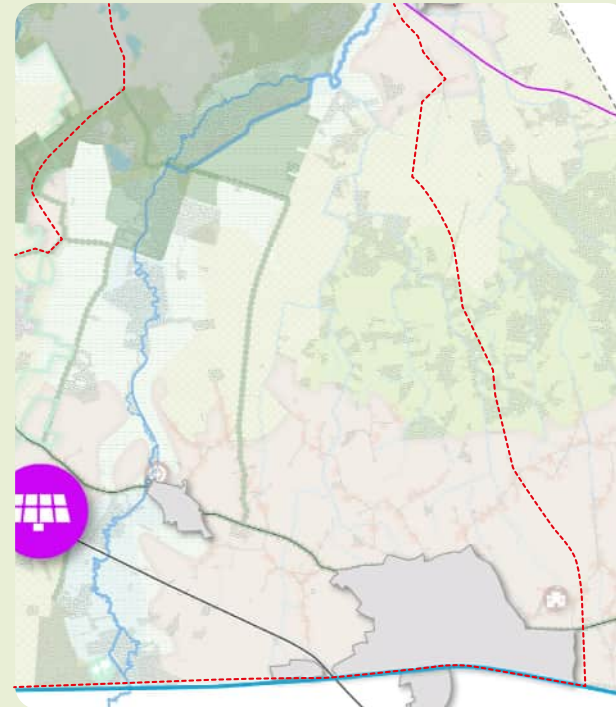

Klimaat en circulariteit

- Ruimte voor innovatieve maatregelen, extensiveren en natuurinclusieve veehouderijen om emissies te verminderen en bijdragen aan CO2 opslag, energie opwekken etc.
- Zoekgebied voor zonne-energie opgesteld door gemeente Oirschot.
- Ontwikkeling kringlopen met akkerbouwers en veehouders.

Legenda

- 🌞 zoekgebied zonneparken

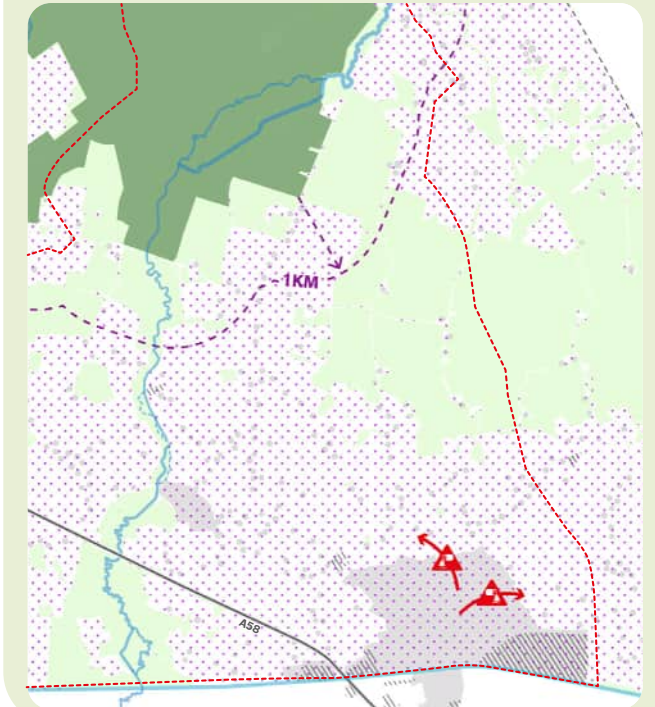

Stikstof

- Dit deelgebied ligt nabij de meest stikstofgevoelige habitats in de Kampina. De impact op het gebied van fijnstof, stikstof en ammoniak neemt in het gehele gebied af.
- Prioriteit bij afname uitstoot van intensieve veehouderijen, mestaanwending, industrie en riooloverstorten binnen 1 km. Maatregelenpakketten om de emissies binnen deze zone te verminderen worden momenteel doorgerekend.

Legenda

- N2000
- NNN
- 🌫️ afname stikstof binnen 1km met grootste effect op doelbereik N2000
- 🌫️ afname stikstof
- 🏭 stikstofbronnen als snelweg, industrie, bedrijven, woonkernen
- 🔴 noodoverstort riool

SCHUURPLEKKEN

Belangrijkste botsende opgaven

- Vernatting in relatie tot grondgebruik en toekomstbestendig ondernemerschap beekdal Beerze.
- Toekomst intensieve veehouderijenclusters waaronder Broekstraat en Nieuwedijk nabij habitatgevoelige N2000.
- Verdwijnen van graslanden in de beekdalen door stoppende grondgebonden bedrijven.

Inzicht verkenning effecten grondwaterstudie:

- Benodigde grondwatercondities voor natuurdoelen N2000 niet toereikend
- Significante vernatting in beekdal heeft effect op ambitie natuurtypen.
- Water infiltreren en vasthouden op de hoge koppen en beperking beregning (lage grondwaterstand), dit heeft invloed op de bedrijfsvoering van agrarische bedrijven ten noord-oosten van Oirschot.

KANSEN

- Uitvoering van Spoordonks watermolenlandschap en realisatie beekdalpassage over A58
- De goede samenwerking tussen gemeente Oirschot en het Ondersteuningsnetwerk (PNB) ten behoeve van ondersteuning van stoppende en omschakelende ondernemers.
- Samenhangende transitie van clusters Broekstraat en Nieuwedijk naar voedsellandschap dat samengaat met versterking biodiversiteit, waterinfiltratie en recreatieve verbreding.
- In Oirschot 4 aanmeldingen ten zuiden van Kampina LPV regeling.
- Pilot Groenblauwe dooradering Van Gogh National Park.

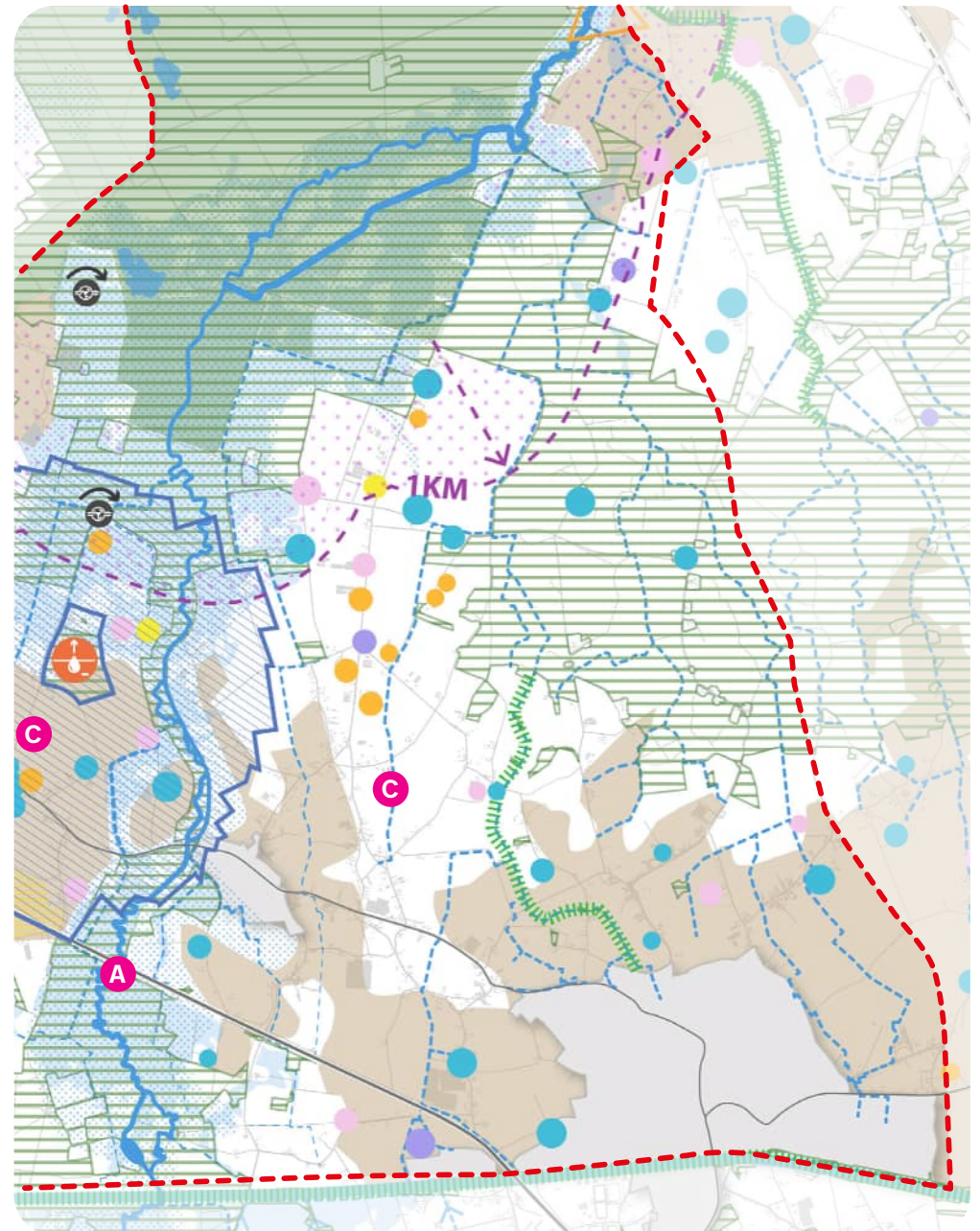
AANBEVELINGEN VERVOLG

Specifieke aanbevelingen voor het gebied ten behoeve van projecten en de deelgebieduitwerkingen. Veel algemene aanbevelingen zijn in het koersdocument opgenomen.

- Afwegingskader maken voor een goede kwalitatieve beoordeling van nieuwe initiatieven en voorzieningen.
- Gevoerde huiskamer- en keukentafelgesprekken met ondernemers over hun toekomstperspectieven en mogelijkheden in het gebied moeten opgevolgd worden.

legenda

- N2000
- NNN
- EVZ
- reservering waterbering (verordening ruimte PNB)
- vernatting gronden na watertransitie (grondwatertrap I-IIA)
- vruchtbare landbouwgrond
- drinkwaterwinning
- boringsvrije zone drinkwaterwinning
- onderbemaling
- recreatieve druk
- afname stikstof binnen 1km met grootste effect op doelbereik N2000
- intensieve veehouderijen (varkens, geiten/nerfsten, koeien, kippen)
- melkveehouderijen

GEBIEDSAANDUIDING

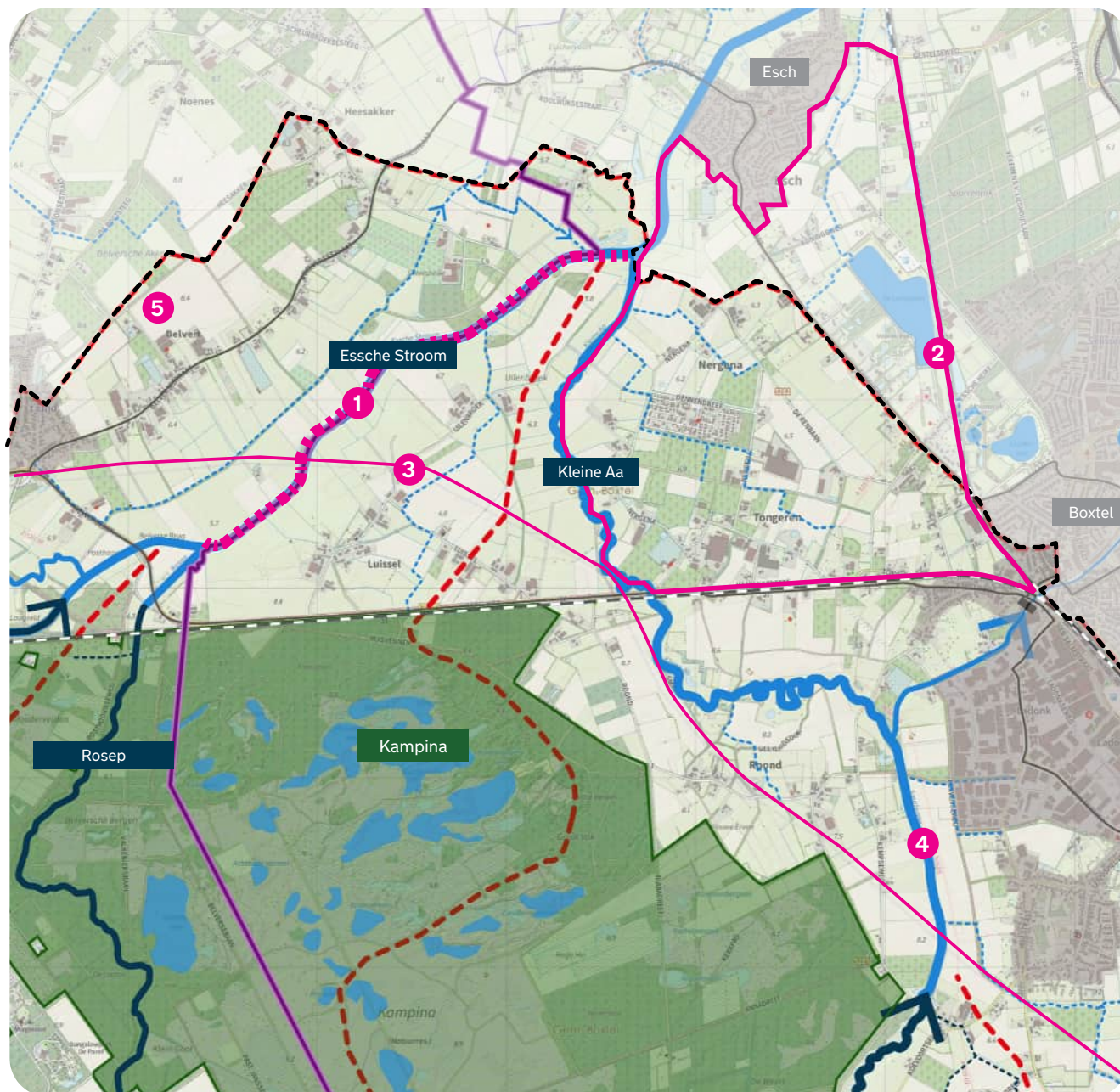
Deelgebied E betreft het stroomgebied van de Essche Stroom en de Kleine Aa, gelegen ten noord-westen van het N2000-gebied Kampina. Het deelgebied raakt de kernen van Boxtel, waaronder het industrieterrein Ladonk, Esch en Haaren. De spoorlijn Oisterwijk-Boxtel doorsnijdt het gebied.

In de directe schil rondom de Kampina liggen verschillende buurtschappen: Luissel, Tongeren, Roond en Lennisheuvel.

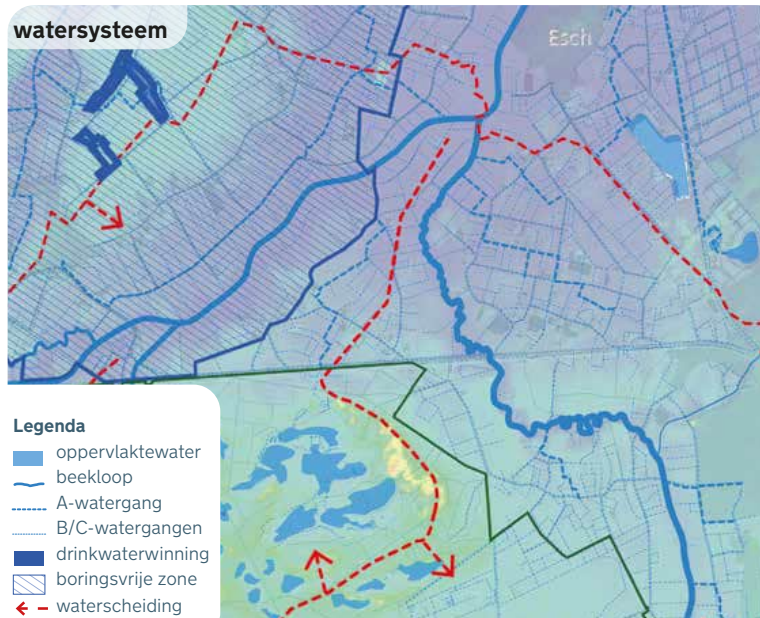
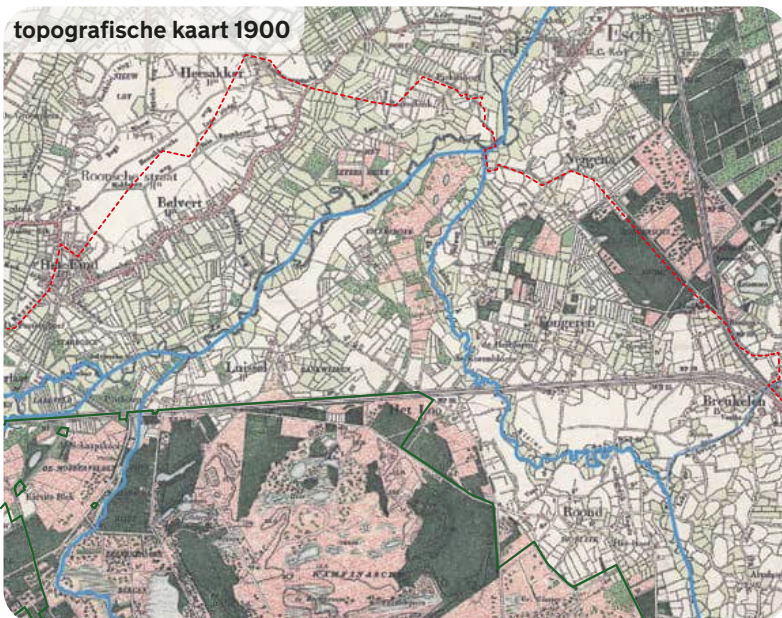
LOPENDE ONTWIKKELINGEN

Beknopt overzicht lopende ontwikkelingen, eigenaarschap en status

1. Inrichting klimaatrobuust beekdal Essche Stroom, waterschap De Dommel - gedeeltelijk in uitvoering
2. Ontwikkeling Boxtel Noordwest, gemeente Boxtel. Vanuit de gemeente worden verschillende scenario's uitgewerkt voor de ontwikkeling van het gebied ten noordwesten van de kern Boxtel. Hierbij is het uitgangspunt te komen tot een integraal ontwerp voor het gebied. Hierbij wordt rekening gehouden met de opgaven vanuit de GGA Kampina en Oisterwijkse Vennen, maar ook met andere lopende processen en projecten (zoals het Programma Hoogfrequent Spoor en de ontsluitingsweg Ladonk).
3. Extra buisleiding Deltacorridor (Rijksoverheid) in voorbereiding zone van 70m (meerdere buisleidingen en kabels)
4. Hermeandering Beerze - verkenning
5. Kwekerijenlandschap van de toekomst
6. Proces Omgevingsvisie, gemeente Boxtel

Factsheet Deelgebied E | Essche Stroom

KENSCHETS

Beknopte landschappelijke kenschets

Het landschap van dit gebied wordt bepaald door de samenkomst van de twee laaggelegen beekdalen. Op de overgangen van de beekdalen naar de hogere en drogere dekzandrug van de Kampina zijn al eeuwenlang akkergronden in gebruik. Hier vestigden zich ook de mensen langs wegen en in buurtschappen. Dit vormt nog altijd de basis en ook de karakteristiek van het huidige landschap. De spoorlijn markeert een scherpe lijn tussen natuur (de oude heide) en de landbouwgronden (oude akkers).

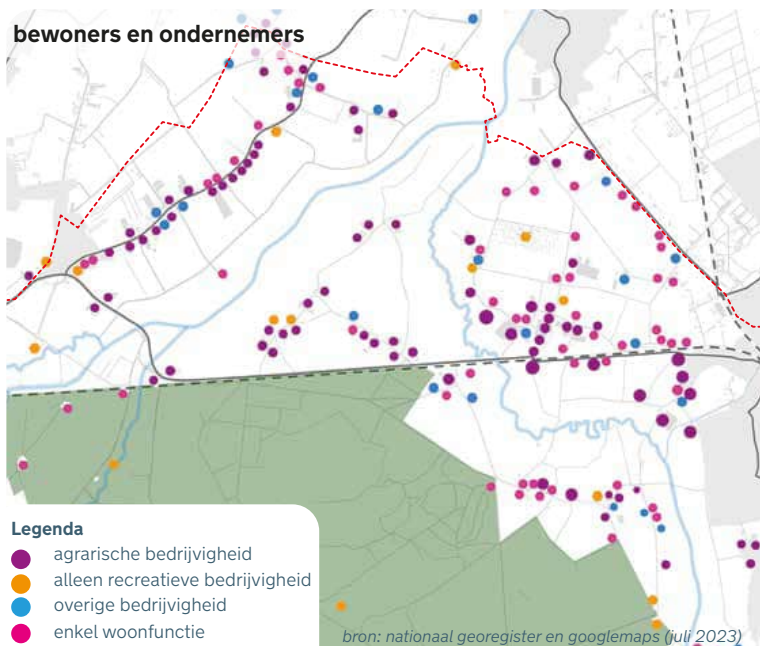
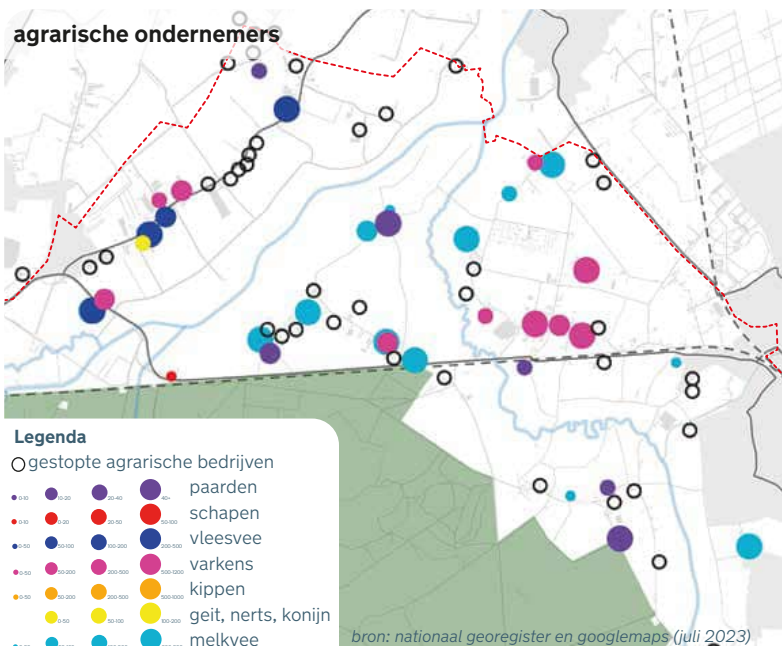
Beknopte sociaal-economische kenschets

Er is een grote diversiteit aan ondernemers, waaronder een cluster melkveehouders op de rand van de beekdalen en enkele clusters intensievere veehouders. Veel agrarische ondernemers zijn de afgelopen jaren gestopt en hun erven zijn getransformeerd naar wonen of naar andere vormen van bedrijvigheid.

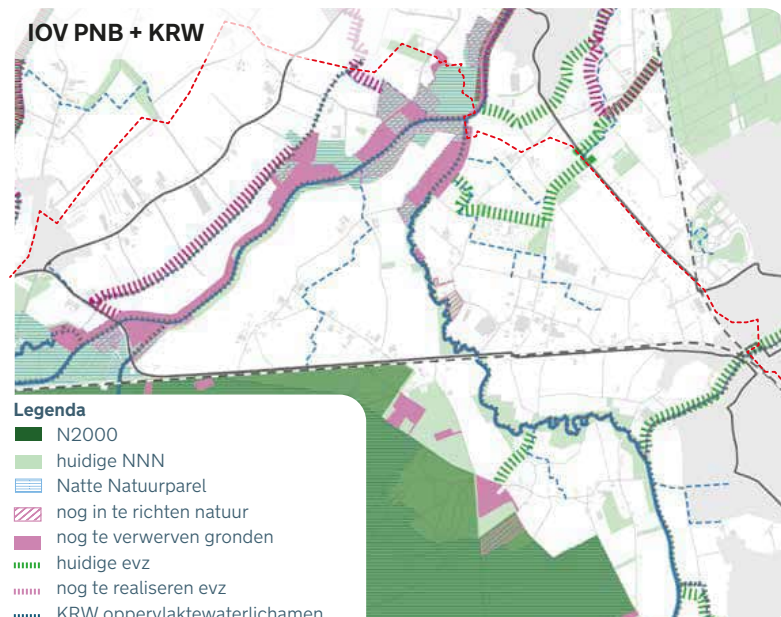
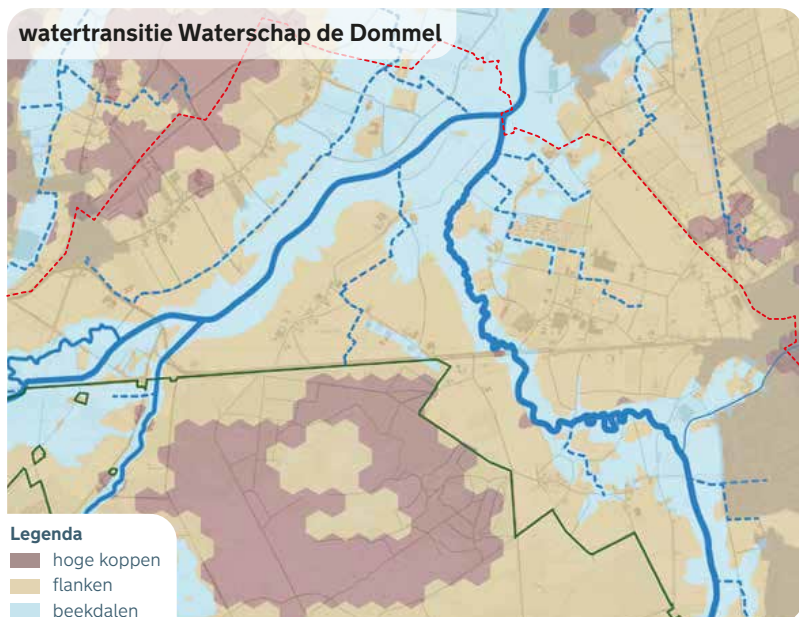
Het gebied is grotendeels in gebruik als grasland, door voornamelijk melkveehouders rond de buurtschappen Luisel, Tongeren, Roond en Lennisheuvel.

De grote woningbouwopgave, stikstofproblematiek rondom Kampina, ondernemersperspectief en persoonlijke omstandigheden (opvolging) zorgen ervoor dat een aantal veehouderijen zich aan het heroriënteren is op hun toekomst.

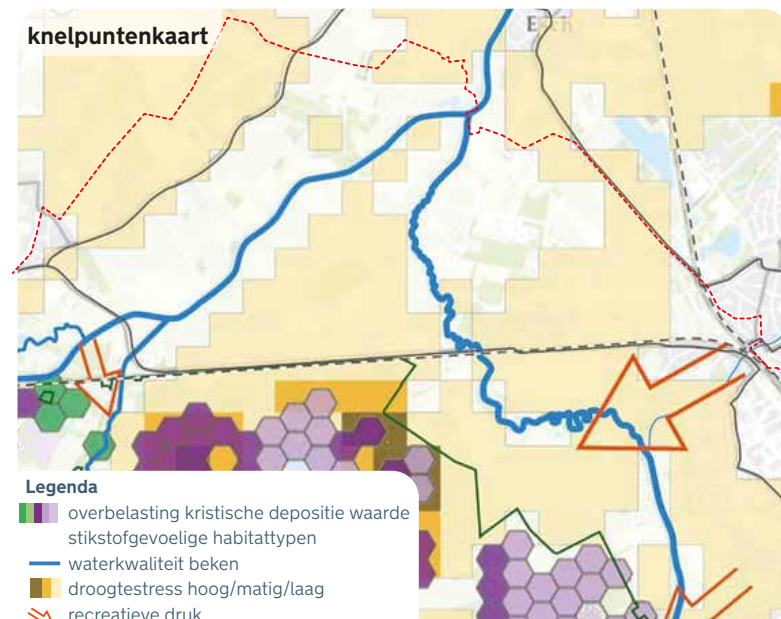
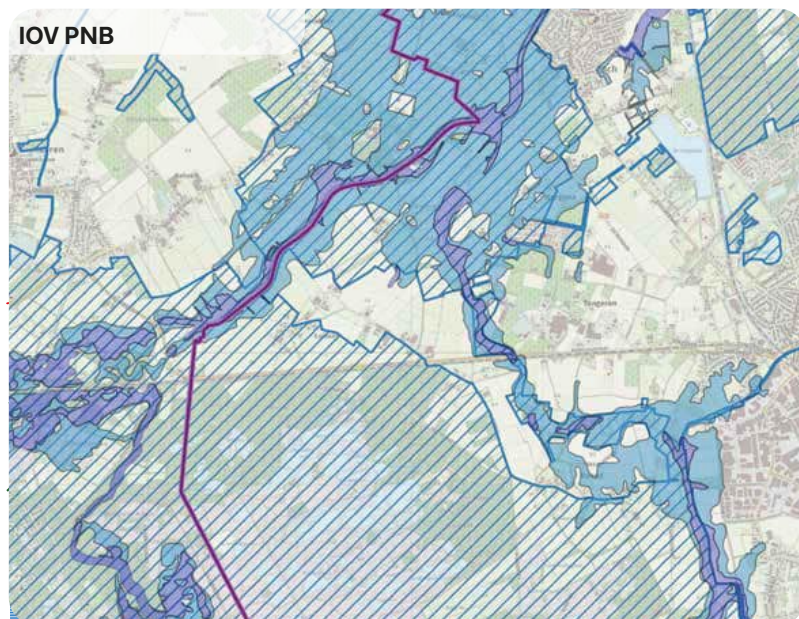
Enkele ondernemers hebben aangegeven aan de slag te willen met verduurzaming en extensivering. Zij willen graag ondersteund worden bij deze plannen.

* Voor een uitgebreid beeld van het gebied, zie het kaartenboek (januari 2025)

* Let op: enkele percelen in NNN zullen vervallen, dit is nog niet aangepast in de kaart

BELEIDSOPGAVEN

Beknopte samenvatting huidige beleidskaders water en natuur.

- Handelingsperspectief Waterschap De Dommel: vernatten beekdalen, balans brengen op de flanken.
- Realisatie Natuurnetwerk Nederland (NNN) en verschillende ecologische verbidingszone's (EVZ).
- Inrichten van het reserveringsgebied hoog water, dit beslaat een groot deel van het gebied.

KNELPUNTEN

Beknopte samenvatting knelpunten

- Overschrijding stikstof bij de stikstofgevoelige habitattypen N2000, emissies in overgangzone worden in stikstofanalyse nog in beeld gebracht. Een aantal intensieve veehouderijen ligt kort nabij stikstofgevoelige habitats van de Kampina.
- Waterkwaliteit van de beekdalen is onder de norm. Uitspoeling van gronden langs de beekdalen heeft impact op waterkwaliteit beekdalen, niet op N2000.
- Toenemende recreatiedruk op N2000 vanuit stedelijk gebied (in dit deelgebied voornamelijk Boxtel en Oisterwijk).
- Het spoor (en naastgelegen sloot) vormen een ecologische barrière in het gebied.

SAMENVATTING HOOFDOPGAVE

Rigoureuze inzet op vasthouden van water en verhogen grondwaterstanden

Door het vasthouden van water en grondwaterstandverhoging, ofwel 'het dichten van het vergiet', kan er tegendruk worden geboden aan ook de grondwaterstanden in het N2000-gebied. Dit is van cruciaal belang zodat het water bovenstrooms kan worden vastgehouden en verdroging van het hoger gelegen N2000-gebied wordt tegengegaan. Alle partijen staan aan de lat om hieraan bij te dragen:

- Waterschap De Dommel: herinrichting Essche Stroom benutten voor het vasthouden van water
- Gemeente Boxtel: de woningbouwopgave (Noordwest) benutten om de wateropgave mede te realiseren en water vast te houden in bestaand stedelijk gebied.
- Ondernemers: water vasthouden op eigen percelen waar kan, aanpassingen in grondgebruik waar gronden te nat worden.

Integrale gebiedsontwikkeling noodzakelijk om alle opgaven en doelen te realiseren

Er lopen meerdere ontwikkelingen in het gebied, door verschillende trekkers, die elkaar en het watersysteem raken. De woningbouwopgave van de gemeente Boxtel is een kans om enerzijds te werken aan een toekomstbestendig watersysteem, de natuuropgaven te realiseren en intensieve veehouderijen te transformeren. Anderzijds biedt de ontwikkeling een extra druk op natuurwaarden en noodzakelijke rust voor het N2000-gebied.

Bovenstaande vraagt daarom om een integrale visievorming voor het gebied, waarbij de groene en blauwe opgave kaderstellend zijn voor de rode ontwikkeling, en er in de overgangszone een robuuste landschapszone tot ontwikkeling komt waarin alle uitgangspunten 'verweven' worden en agrarische ondernemers onderdeel van het toekomstperspectief worden.

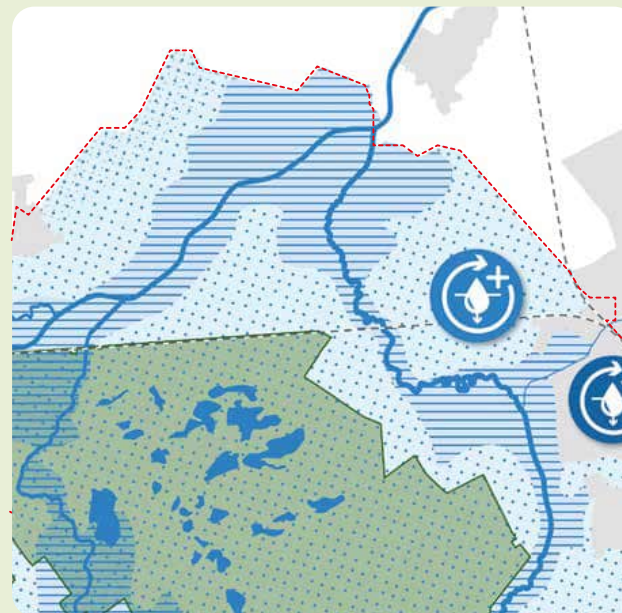
OPGAVE PER THEMA

Water en bodem

- De beekdalen van de Essche Stroom en Kleine Aa geven ruimte aan de beek bij piekbuien. Reserveringsgebieden worden vaker benut voor bergen van water. De beekdalen Essche Stroom en Kleine Aa vernatten.
- Structurele aanvulling grondwatervoorraad, waaronder ten noorden lintdorp Belvert. Door stijging grondwater zorgt voor verminderde noodzaak van beregening op de flanken.
- Vasthouden water, afkoppelen en infiltreren water in stedelijk gebied Boxtel.

Legenda Water en bodem

- N2000
- ▨ natuurlijke laagtes, ruimte voor piekbuien
- ⊕ stedelijk water vasthouden en infiltreren
- ⊕ water landelijk gebied vasthouden en infiltreren
- ⊕ bodem als spons (aanvullen grondwater: vasthouden en infiltreren)

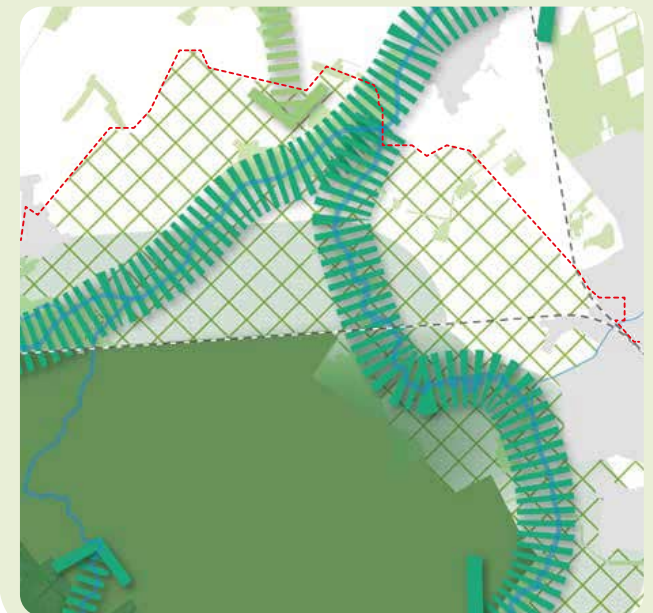

Natuur en biodiversiteit

- Samenhang in de al voorziene (her-)inrichtingsprojecten: NNB beekdal Essche Stroom, hermeandering Kleine Aa en realiseren van EVZ's.
- Op maat inrichten van overgangszone N2000, middels extensivering van de gronden in samenspraak met ondernemers. Daarbij wordt rekening gehouden met het verschil tussen de hoger gelegen en vruchtbare enkeerdgronden ten noorden van het spoor en de lager gelegen en veel nattere gronden, waaronder de beekdalen.
- Verbeteren van de waterkwaliteit in de zones rondom de beekdalen en in overstorten van water uit het stedelijk gebied Boxtel op het watersysteem.
- Behoud Kampina als rustgebied.
- Gebiedsspecifieke maatregelen natuurdoelanalyse:
NDA5: Verhogen van het waterpeil in de spoor- en berm sloten
NDA13: Demping van watergangen aan de oostkant van het Natura 2000-gebied.

Legenda Natuur en biodiversiteit

- N2000
- NNN
- ▨ indicatie zoekgebied overgangszone
- ▨ verhogen groen-blauwe dooradering landelijk gebied
- ▨ droge ecologische verbindingen natuurgebieden
- ▨ robuuste natte ecologische verbindingen

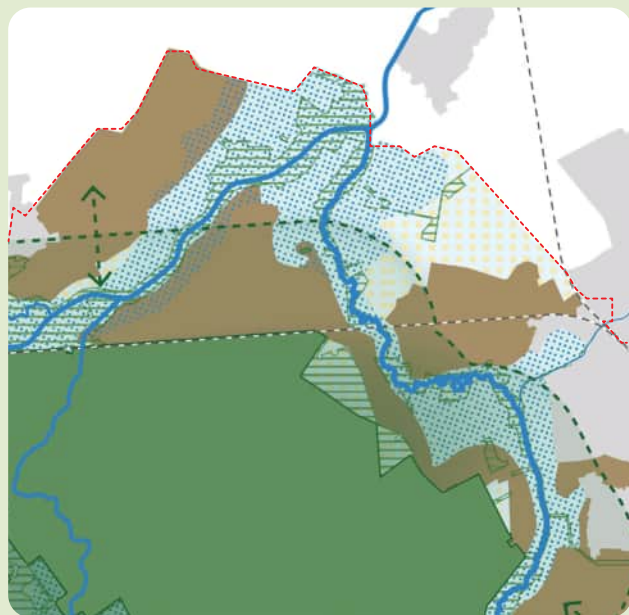

Landbouw en ondernemerschap

- Faciliteren van de levensvatbare melkveebedrijven in dit landschap: als drager voor de extensivering van gronden in de overgangszone, waarbij grondgebruik bijdraagt aan natuurherstel van N2000.
- Vernatten van de gronden vraagt aanpassing van het landgebruik en teelt.
- Oude vruchtbare bouwlanden zijn waardevolle gronden voor landbouw, waarbij uitspoeling van meststoffen en middelen worden verminderd en biodiversiteit wordt versterkt.
- Verbreden van bestaande bedrijven met recreatieve en maatschappelijke functie nabij het stedelijke gebied. Bewoners uitnodigen om in het landelijk gebied te recreëren biedt nieuwe kansen voor ondernemers.

Legenda

- N 2000
- NNN
- lager gelegen gronden, teelt volgt peil
- goede vruchtbare landbouwgronden (enkeerdgronden)
- overige gronden

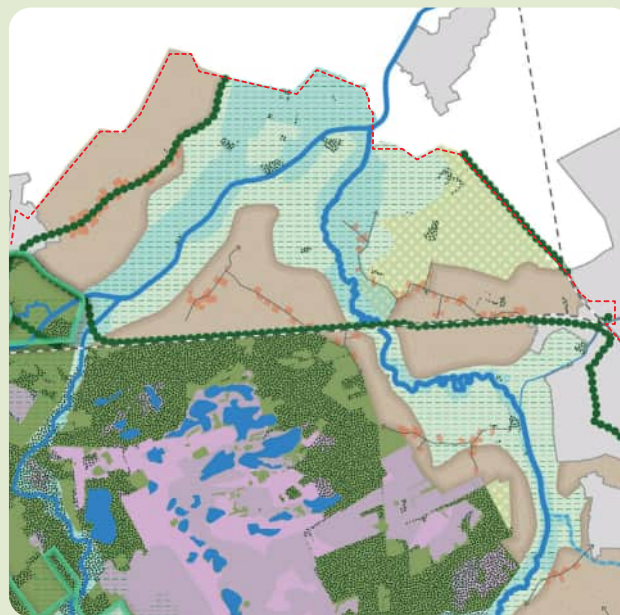

Landschap en cultuurhistorie

- Landschappelijke en recreatieve versterking ten behoeve van een aantrekkelijk en toegankelijk landschap voor inwoners van de buurtschappen en Boxtel, zoals aanleg van paden, aantrekkelijke boerenerven met recreatieve en maatschappelijke verbreding.
- Het gebied heeft veel cultuurhistorische waarden, waaronder de uitstraling van de authentieke buurtschappen. Deze dienen te worden gekoesterd en versterkt, mede ten behoeve van recreatieve aantrekkelijkheid van het gebied.
- De groenblauwe dooradering, uitgevoerd in heggen en houtwallen langs perceelsranden, past bij het kleinschalige cultuurlandschap van het gebied.

Legenda

- heideontginning
- oude akkercomplexen
- de Mortelen
- lager gelegen natte gronden
- beekdalen
- bossen
- heide
- lintbebouwing
- laanstructuren
- ➔ recreatieve verbindingen

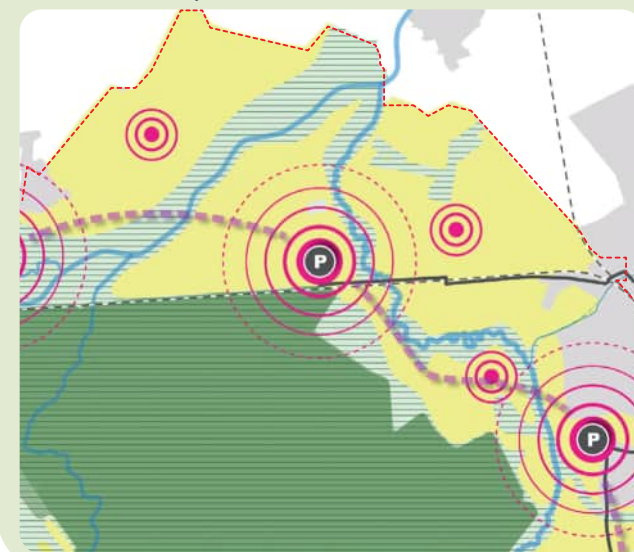
Recreatie en toerisme

Recreatieve strategie is van noodzakelijk belang in verband met de grote woningbouwopgave van Boxtel en de ligging van Kampina en Oisterwijkse vennen in de stedendriehoek.:

- Kampina als relatief rustgebied behouden voor kwetsbare natuur: sturing op extensief recreatief medegebruik en parkeren op afstand.
- Ten behoeven van de spreiding van bezoekers verhogen van de recreatieve aantrekkelijkheid van de schil door: landschappelijke versterking, strategische aanleg van openbare parkeervoorziening in combinatie met horeca en wandelroutes op afstand van N2000.
- Bestaande voorzieningen als Biologische Boerderij De Schoffel kansrijk voor doorontwikkeling als recreatief startpunt. Maar ook een nieuw recreatief startpunt als toegangspoort van het gebied is kansrijk, doordat deze nu nog ontbreekt.
- Aantrekkelijker maken van de wandelroute vanaf het station Boxtel.

Legenda

- N2000 recreatief gebruik in balans met natuurwaarden
 - N2000 extensief recreatief gebruik
 - NNN recreatief gebruik in balans met natuurwaarden
 - versterken recreatieve landschappelijke schil
 - natuurpoort en recreatieve voorziening op afstand van N2000*
 - hotspot met ommetjes en parkeren op afstand van N2000*
 - toegangsweg en kleinschalige parkeerplaats
 - recreatieve verbindingroute*
- * locaties en routes zijn indicatief

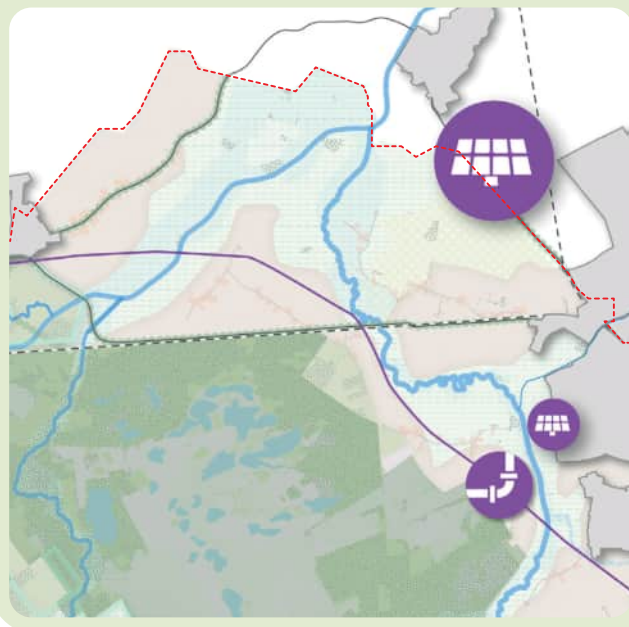
- Stimuleren van samenwerking en betrokkenheid van bewoners en ondernemers bij hun gebied ten behoeve van sociale cohesie en eigenaarschap gebiedstransitie.
- Woningbouwopgaven worden integraal afgewogen.
- Buurtschappen bieden kansen voor kleinschalig wonen.
- Nieuwe paden vanuit dorpen (ommetjes) , buurtschappen en erven met recreatieve functies zorgen voor een toegankelijk en (be) leefbaar landelijk gebied.
- Ruimte voor erven met verbrede maatschappelijke activiteiten ten behoeve van de leefbaarheid van het gebied.
- Geur- en geluidsbelasting van activiteiten in de kernranden nemen af ten behoeve van gezondheid bewoners kernen.

- N2000
- bestaande dorpen
- bestaande buurtschappen
- kleinschalige nieuwe woonvormen in bestaande buurtschappen
- woningbouwopgaven

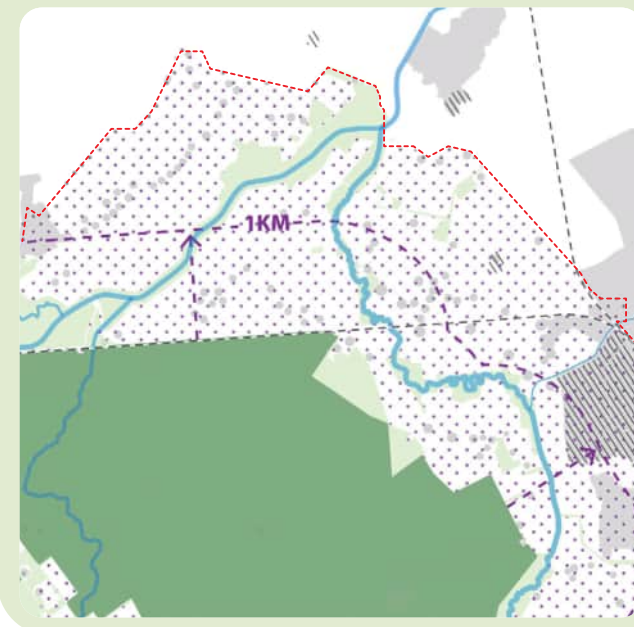

- Gronden voor grootschalige energieopgave worden multifunctioneel gebruikt en niet op de beste gronden voor de landbouw. Beekdalen van Essche Stroom en Kleine Aa zijn door gemeente Boxtel uitgesloten van zonne-energie. In het beekdal van de Beerze loopt echter wel een initiatief voor een zonnepark. Voor deze locatie wordt een ruimtelijke procedure doorlopen waarin de realisatie van een zonnepark integraal wordt afgewogen.
- Ruimte voor innovatieve maatregelen veehouderijen om emissies te verminderen en bij te dragen aan CO2 opslag, energie opwekken en collectieve mestverwaardingsoplossingen etc.
- Stimulering voor bijdragen CO2-opslag in bodems.

- zoekgebieden zonneparken/windmolens
- deltacorridor

- Dit deelgebied ligt nabij de meest stikstofgevoelige habitats in de Kampina. De impact op het gebied van fijnstof, stikstof en ammoniak neemt in het gehele gebied af.
- Prioriteit bij afname uitstoot van intensieve veehouderijen, mestaanwending, industrie en riooloverstorten binnen 1 km. Maatregelenpakketten om de emissies binnen deze zone te verminderen worden momenteel doorgerekend.
- Uitwerking ondernemers vraagt om maatwerk.
- Ontsluitingsfunctie en woningbouwontwikkeling vragen stikstofruimte (zie ontwerpomgevingsvisie Boxtel)

SCHUURPLEKKEN

Belangrijkste botsende opgaven

- Er is druk op de rust in ecologisch gevoelige gebieden van de Kampina als geheel vanwege de samenhangende druk op de ruimte vanuit woningbouw, landbouw en energie.
- Noodzakelijke vernatting heeft grote impact op het gebruik van de huidige agrarische gronden en daarmee impact op de bedrijfsvoering van de bestaande ondernemers. De noodzakelijke vernatting vormt mogelijk een bedreiging voor nieuwe ontwikkelingen in het gebied (zoals woningbouw).
- De ontwikkeling van woningbouw ten noordwesten van Boxel schuurt mogelijk met andere opgaven in het gebied.

Inzicht verkenning effecten grondwaterstudie:

- Grondwatercondities bij maximaal systeemherstel voor natuurdoelen N2000 niet toereikend.
- Vernatting in beekdal heeft effect op ambitie natuurtypen + mogelijk conflict recreatiewoningen.
- Water infiltreren en vasthouden op de hoge koppen en beperking beregning, heeft invloed op het grondgebruik ten noorden van lintdorp Belvert.

KANSEN

- Woningbouwontwikkeling iBoxtel Noordwest kan bijdragen aan de opgaven natuur/landschap/water/stikstof. De ontwerp-omgevingsvisie van Boxel biedt kansen voor een integraal gebiedsprogramma.
- In Luissel zijn betrokken ondernemers actief met ideeën om stappen te zetten in extensivering.
- Biologische Boerderij De Schoffel, biedt potentie als recreatief startpunt.
- Afkoppeling regenwater uit stedelijke gebied en water vasthouden in het landelijk gebied.
- Toekomstperspectief ondernemers waar mogelijk koppelen met gebiedsperspectief. Bedrijven die stoppen of functies verbreden kunnen bijdragen aan sociaal maatschappelijke en recreatieve opgaven of ambities, maar ook natuur/landschap en biodiversiteit en woningbouw.

AANBEVELINGEN VERVOLG

Specifieke aanbevelingen voor het gebied ten behoeve van projecten en de deelgebieduitwerkingen. Veel algemene aanbevelingen zoals uit keukentafelgesprekken zijn in het koersdocument opgenomen.

- Er zijn verschillende ontwikkelingen en projecten in het gebied in voorbereiding die op elkaar of in het watersysteem ingrijpen. Daarnaast zijn ondernemers aan het denken over toekomstplannen. Daar bovenop komen de natuur- en water doelen. De gesproken ondernemers geven aan de onderlinge samenhang van projecten en processen niet te zien. Samenhang en regie op het geheel is dan ook van belang.
- Aanvullende afstemming is nodig voor Boxel Noordwest. Gemeente Boxel wil de regie houden. Visievorming vindt plaats vanuit de gemeente. Uiteraard worden hierbij de opgaven vanuit de GGA integraal afgewogen.
- Voortdurende onduidelijkheid vraagt al op korte termijn om een actieve inzet in het gebied, bijvoorbeeld door het onderhouden van nauwe contacten met de agrarische bedrijven en het zorgen voor slagkracht als er gronden vrijkomen. In Luissel 'Oliemannetje' inzetten om proces verder te brengen.

